
Industridepartementet.

Vedlegg til St. prp. nr. 1,
1975—76, Vassdrags- og
elektrisitetsvesenet.

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIETILLATELSER)

TILLATELSER MEDDELT I 1974

Kraftleietillatelse på under 10 000 kW gitt av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen i 1974, er ikke tatt med her. De er innbundet i egne bøker og finnes i Vassdragsavdelingen, Industridepartementet.

Innholdsfortegnelse.

	Side
1. Arendal Smelteverk A/S. Endring i The Carborundum Company's konsesjon av 25. august 1949 vedrørende aksjeervert. Kongelig resolusjon 11. januar 1974	5
2. Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering. Regulering av Krødelen. Endring av manøvreringsreglement. Industridepartementet samtykke 23. januar 1974	10
3. Driva Kraftanlegg. Regulering av Gjevilvatn. Planendring. Industridepartementets samtykke 19. april 1974	11
4. Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke. Tillatelse til planendring og ytterligere overføring for utbygging av Driva kraftverk. Kongelig resolusjon 26. april 1974	12
5. Røldal-Suldal Kraft A/S. Tillatelse til å foreta ytterligere ervert og reguleringer i Røldal-Suldal-vassdragene for utbygging av Svandalsflona Kraftverk m.v. Kongelig resolusjon 3. mai 1974	22
6. Sør-Trøndelag Kraftselskap. illatelse til overføring av Hukla og Kusma til Samsjøen i Lundesokna m.v., Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke. Kongelig resolusjon 10. mai 1974	29
7. Varanger Kraftlag A/L. Søknad om konsesjon etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 til regulering og overføring i Kongsfjordvassdraget. Kongelig resolusjon 24. mai 1974	48
8. Trondheim Elektrisitetsverk. illatelse til utbygging av Bratsberg kraftverk og ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i den forbindelse. Kongelig resolusjon 31. mai 1974	55
9. Sira-Kvina Kraftselskap. Endring av tillatelse til regulering av Sira-Kvinavassdragene. Kongelig resolusjon 28. juni 1974	80
10. Sogn og Fjordane kraftverk. Overføring av Litle Snønykjevatt til Svelgenvassdraget. Tilbakekalling av konsesjon. Industridepartementets samtykke 1. juli 1974. Jfr. bind. 1966 nr. 36 ..	80
11. A/L Sørfold Kraftlag. Tillatelse til ervert av fall og av bruksrett til fall, samt til regulering av Røyrvatn og Nevervatn i Røyrvassella, i forbindelse med Røyrvatn kraftstasjon. Kongelig resolusjon 12. juli 1974	81
12. Elkem Aluminium A/S. Oppøsning og overføring av konsesjoner til Elkem-Spigerverket A/S. Industridepartementets samtykke 14. august 1974	91
13. Statsregulering av Leirdøla i Luster kommune, Sogn og Fjordane. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser m.v. Kongelig resolusjon 23. august 1974	92
14. Statsregulering for utbygging av Ulla-Førre-vassdragene m.v. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser. Kronprinsregentens resolusjon 13. september 1974	96
15. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. Tillatelse til ekspropriasjon m.v. for utbygging av Øvre Fiskumfoss, samt konsesjon på ervert av fallrettigheter. Kongelig resolusjon 27. september 1974	103
16. Arild Wahlstrøm m.fl. Ervert av aksjer i Sande Paper Mill A/S. Industridepartementets samtykke 18. oktober 1974	136
17. Saugbruksforeningen. Ervert av aksjer i Sande Tresliperi A/S. Industridepartementets samtykke 18. oktober 1974	137
18. A/S Union. Ervert av aksjer i Sande Tresliperi A/S. Industridepartementets samtykke 18. oktober 1974	137
19. Tinfos Jernverk A/S. Konsesjon på kraftleie fra Norsk Hydro A/S. Kongelig resolusjon 15. november 1974	137
20. Otteraaens Brugseierforening. Tillatelse til å foreta ytterligere regulering og overføring i Otravassdraget, og tillatelse for I/S Øvre Otra til ervert av fallrettigheter. Kongelig resolusjon 15. november 1974	138
21. Bergenshalvøens kommunale kraftselskap. Ervert og regulering av Tysso i Ulvik. Endring i manøvreringsreglementet. Industridepartementets samtykke 27. november 1974	149
22. A/S Toten Cellulosefabrik.2 Konsesjon på kraftleie fra Gjøvik Elektrisitetsverk. Kongelig resolusjon 29. november 1974	149

1. Arendal Smelteverk A/S.

(Endring i The Carborundum Company's konsesjon av 26. august 1949 vedrørende aksjeervert.)

Kongelig resolusjon av 11. januar 1974.

I forbindelse med innføringen av bedrifts-demokrati søker Arendal Smelteverk A/S om visse endringer i konsesjonsvilkår om selskapets bestyrelse fastsatt i de konsesjoner som vedrører selskapet. Det dreier seg om kraftleiekonsesjoner og om konsesjon på aksjeervert.

Hva angår endringer i aksjeervertskonsesjonen har Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet avgitt følgende uttalelse av 30. november 1973:

«I brev av 6. august 1973 fra høyesterettsadvokat F. M. Bugge søkes det på vegne av Arendal Smelteverk A/S om endring av konsesjonsvilkår om selskapets bestyrelse fastsatt i de konsesjoner som vedrører selskapet. Disse gjelder dels kraftleie og dels ervert av aksjer i selskapet.

Søknaden ble med departementets brev av 28. august 1973 (Id 6174/73 V GS/IEA) sendt NVE med anmodning om å «vurdere de spørsmål som er reist av selskapet vedrørende konsesjonsendringer på grunn av regler om bedriftsdemokrati» i sammenheng med spørsmålet om forlengelse av kraftleiekonsesjonene.

Søknaden lyder:

«Ved kgl. res. av 5. juli 1928 ble The Melltone Corporation, Pittsburgh, USA meddelt tillatelse til å ervert aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk. Ved kgl. res. av 26. august 1949 ble tillatelsen overført fra The Melltone Corporation til The Carborundum Company, som altså er den nuværende eier av aksjemajoriteten, som p. t. omfatter ca. 95 pst.

I den nevnte ervertskonsesjon av 5. juli 1928 var det bl. a. inntatt følgende bestemmelse under III, punkt 1:

«Selskapets bestyrelse, der skal ha sitt sæte her i riket, skal utelukkende bestå av norske statsborgere.»

Selskapet har videre hatt en rekke kraftleiekonsesjoner — spesielt nevner jeg kgl. res. av 15. desember 1961 med tillatelse til å leie 21 700 kW elektrisk kraft fra A/S Arendals Fossekompagni. Såvel denne som selskapets øvrige kraftleiekonsesjoner utløp 1. april 1973. Spørsmålet om forlengelse er av selskapet tatt opp i brev datert 11. april d. å. til Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, hvorav jeg tillater meg å vedlegge en fotostat-kopi til Departementets orientering.

I den nevnte (nu utløpte) kraftleiekonsesjon av 15.12.1961 het det i punkt 2 bl. a. at «styret skal til enhver tid bestå av utelukkende norske statsborgere, og samtlige skal også være fast bosatt i Norge. Selskapets representantskap skal for minst halvpartens vedkommende, formannen innbefattet, bestå av norske statsborgere fast bosatt i Norge.»

I medhold av de nye bestemmelser i Aksje-lovens § 66 A, 1. ledd, søkte selskapet om unntak bl. a. fra de nye lovbestemmelser krav om opprettelse av bedriftsforsamling. Forutsetningen var da bl. a. at det nuværende representantskap skal utgå, selskapets styre skal utvides fra 3 til 7 medlemmer, hvorav 2 representanter skulle velges av de ansatte, mens 2 representanter skulle oppnevnes fra det amerikanske moderselskaps organisasjon. Til orientering vedlegges kopi av selskapets søknad til Bedriftsdemokratine-mnda av 28. 2. 1973.

Bedriftsdemokratine-mnda har i brev til selskapet av 28. juni d. å., hvorav jeg til Departementets orientering vedlegger en fotostat-kopi, i det vesentlige godkjent den av selskapet foreslåtte ordning, som bl. a. innebærer følgende:

- a) Representantskapet blir snarest å oppløse.
- b) Styret utvides til 7 medlemmer pluss observatører og varamenn som nevnt i nemndas brev, punkt 2.
- c) Av styrets 7 medlemmer kan inntil 2 være utenlandske statsborgere og/eller personer bosatt utenfor Norge.
- d) Av varamennene, kan inntil 2 likeledes være utenlandske borgere, bosatt i utlandet.

Det vil senere i år, så snart saken er avklart med det ærede Departement, bli holdt ekstraordinær generalforsamling, hvor de nødvendige endringer i selskapets vedtekter vil bli besluttet, og hvor den forutsatte sammensetning av styret vil bli iverksatt, jfr. bl. a. forskrifter av 24.11.1972.

Av de forskjellige konsesjoner som berører Areidal Svelteverk a/s, er, så vidt sees, kun den gamle ervertskonsesjon på aksjemajoriteten fra 1928 fremdeles operativ; de øvrige kraftleiekonsesjoner er utløpt 1. april

iår, og er som nevnt til fornyet behandling i NVE.

Under henvisning til den omlegning av selskapets organer som er beskrevet ovenfor, tillater jeg meg herved på selskapets vegne å søke om at III, punkt 1 i den nevnte ervervskonsesjon av 5. juli 1928 f. eks. gis følgende ordlyd:

«P u n k t 1. — Selskapets styre skal for et flertalls vedkommende, inklusive formannen, bestå av norske statsborgere bosatt i Norge.»

Parallelt hermed bør de kraftleiekonsesjoner som det blir aktuelt å utferdige for Arendal Smelteverk a/s, jfr. brevet til NVE datert 11. april d.å. vedlagt i kopi, gis i samsvar med den ordning som vil bli gjeldende i selskapet. Eksempelvis nevner jeg punkt 2 i den nevnte, nu utløpte kraftleiekonsesjon av 15. desember 1961, punkt 2, 2. ledd, som etter dette bør lyde f. eks. slik:

«Styret skal til enhver tid for et flertalls vedkommende, formannen innbefattet, bestå av norske statsborgere, bosatt i Norge . . . Selskapets revisjon skal foreståes av en statsautorisert norsk revisor, fast bosatt i Norge.»

Jeg tillater meg å anta at de her foreslåtte endringer i selskapets nuværende og kommende konsesjoner er i samsvar med den praksis det ærede Departement i de senere år har ført i lignende konsesjonssaker. I det foreliggende tilfelle begrunnes adgangen for utlendinger til deltagelse i selskapets styre i første rekke med at alternativet ville ha vært en bedriftsforsamling, hvor den utenlandske hovedaksjonær ville hatt adgang til å oppnevne inntil $\frac{2}{3}$ av f. eks. en bedriftsforsamling på 12 medlemmer. Av mange grunner fantes dette å være en upraktisk og uheldig løsning; isteden tar man altså sikte på utvidet styre, hvor den utenlandske hovedaksjonær vil være direkte representert ved 2 utenlandske styremedlemmer.

Av hensyn til iverksettelsen av bedriftsdemokratiet ved bedriften, vil jeg være takknemlig om det ærede Departement kunne gi dette brev en hurtig behandling, og jeg står gjerne til disposisjon med ytterligere opplysninger som Departementet måtte ønske.»

Som vedlegg til søknaden fulgte:

1. Brev datert 11. april 1973 til NVE, Elektrisitetsdirektoratet, vedrørende selskapets kraftleiekonsesjoner.
2. Brev datert 28. februar 1973 til Bedriftsdemokratietnemnda v/ formannen, regjeringsadvokat Bjørn Haug, inneholdende søknad om dispensasjon fra aksjelovens bestemmelser om innføring av bedriftsforsamling.
3. Brev datert 28. juni 1973 fra Bedriftsdemokratietnemnda inneholdende nemndas vedtak av 21. juni 1973.

Av sistnevnte brev siteres:

«Nemnda har i møte 21. juni 1973 fattet slikt vedtak:

«I medhold av aksjelovens §§ 66 A, 1. ledd, jfr. forskrifter gitt ved kongelig resolusjon av 24. november 1972, godkjenner nemnda at det ikke velges bedriftsforsamling i Arendal Smelteverk A/S.

Godkjennelsen gis på følgende vilkår:

1. Det forutsettes at de ansatte i samsvar med aksjelovens § 50, 4. ledd, jfr. forskriftenes kap. II, setter fram krav om styrerepresentasjon, og at dette krav etterkommes av selskapet uten hinder av tidsfristene i forskriftenes § 7.

Lovens og forskriftenes bestemmelser om slik styrerepresentasjon skal gjelde fullt ut, herunder at inntil $\frac{1}{3}$, dog minst 2 medlemmer med varamenn velges av og blant de ansatte i selskapet.

2. I tillegg til de 2 medlemmer av styret som skal velges av og blant de ansatte, skal de ansatte på tilsvarende måte velge 2 observatører, alle med varamenn. Observatørene skal ha rett til å møte og uttale seg i styrets møter, dog uten stemmerett.

Forskriftenes kap. II skal gjelde tilsvarende for valget av observatører med varamenn. Valgstyret kan bestemme at medlemmer og observatører med varamenn velges under ett. Valget foregår i så fall på samme måte som om det skulle velges 4 medlemmer med 6 varamenn til styret, idet de 2 først valgte blir å anse som medlemmer og de 2 neste som observatører, og varamennene som felles for medlemmer og observatør.

3. Det forutsettes at styret vil få den endelige avgjørelse i de saker som er nevnt i aksjelovens § 66 A, 4. ledd, uten at styrets vedtak i slike saker innbringes til overprøvelse eller blir endret av generalforsamlingen.

Styret skal ha adgang til å uttale seg før det foretas valg eller gjenvalg av styremedlemmer.

4. Det forutsettes at selskapets representantskap, som opplyst i møte i nemnda den 24. mai 1973, vil bli oppløst snarest.
5. Godkjennelsen gjelder inntil videre, idet nemnda av eget tiltak eller etter krav fra selskapet eller de ansatte kan trekke godkjennelsen tilbake dersom nemnda finner at forutsetningene for godkjennelsen ikke oppfylles eller at forholdene har endret seg vesentlig.

Godkjennelsen bortfaller i alle tilfelle dersom selskapet, de ansatte eller nemnda setter fram krav om det innen 14 dager etter et regnskapsårs utløp eller innen 3 måneder før ordinær generalforsamling i selskapet, jfr. aksjelovens § 88, 1. ledd — dog tidligst etter utløpet av 1974. For de ansattes krav gis forskriftenes § 7 tilsvarende anvendelse.»

Nemnda vil bemerke at det ved dette vedtak ikke er foregrepet noe med hensyn til utfallet av en eventuell søknad om endring

av de foreliggende konsesjonsbetingelser for selskapet.»

I brev datert 19. oktober 1973 fra høyesterettsadvokat Bugge, oversendt hit med departementets brev av 31. oktober 1973 (Id 8133/73 V GS/IEA), blir saken påminnet. Av brevet gjengis:

«Jeg tillater meg herved å bringe saken i erindring, og ber behandlingen påskyndet. Innføringen av bedriftsdemokratiet ved bedriften kan ikke iverksettes før de nødvendige vektetsendringer er godkjent av Departementet som konsesjonsmyndighet. Realiteten i den bedriftsdemokratiordning selskapet skal innføre er forlengst godkjent av Bedriftsdemokratinemnda, hvilket de ansatte og deres organisasjoner kjenner til. Selskapets ledelse er følgelig utsatt for et visst press fra de ansattes side for å få fortgang i innføringen av bedriftsdemokratiet.»

Hovedstyret skal bemerke:

I. Konsesjoner som vedrører selskapet.

Arendal Smelteverk A/S er siden selskapet ble stiftet i 1912 meddelt i alt 6 kraftleiekonsesjoner i medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 § 23. Den første ble gitt ved kongelig resolusjon av 7. juli 1913 for et tidsrom av 60 år regnet fra 1. april 1913. De øvrige er gitt i årene 1947, 1961, 1968 (2) og 1972. En viser for så vidt til Meddelte vassdragskonsesjoner (1913 s. 98, 1947, s. 18, 1961 s. 229, 1968 s. 139 og s. 148 og 1972 s. 26). Alle konsesjonene løp ut 1. april 1973.

I det foran nevnte brev av 11. april 1973 til NVE er det bedt om utsettelse med endelig søknad om ny kraftleiekonsesjon. Slik søknad er ennå ikke innkommet. Den vil bli behandlet på vanlig måte som egen sak når søknaden foreligger.

I medhold av ervervslovens § 36 er det gitt to ervervskonsesjoner som gjelder erverv av aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk.

Ved en refinansiering etter at selskapet hadde gjennomgått en økonomisk krise i 1920-årene, fikk The Melltone Corporation, Pittsburgh, Pa, U.S.A., ved kongelig resolusjon av 5. juli 1928 tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i A/S Arendal Smelteverk (Meddelte vassdragskonsesjoner s. 51).

Det nevnte amerikanske selskap var i sin tid dannet av The Carborundum Company, Niagara Falls, med det formål å eie og forvalte aksjer i The Carborundum Company's europeiske datterselskaper. The Melltone Corporation drev ellers ingen selvstendig virksomhet.

I 1949 ble aksjene overført fra datterselskaper til moderselskapet The Carborundum Company som ved kongelig resolusjon av 26.

august 1949 fikk tillatelse til å erverve aksjemajoriteten i Arendal Smelteverk A/S.

Etter de opplysninger som er gitt i den foran nevnte søknad til Bedriftsdemokratinemnda, har Arendal Smelteverk A/S nå en aksjekapital på kr. 18 240 000 fordelt på 45 600 aksjer à kr. 400, hvorav 43 092 eller ca. 95 pst. eies av The Carborundum Company.

II. Konsesjonsvilkår som berøres av søknaden.

Det vilkår som er gjengitt i søknaden av 6. august 1973 (side 1, tredje ledd) ble fastsatt i den opprinnelige kraftleiekonsesjon av 1913 (post 1) i denne form:

«Selskapets bestyrelse, der skal ha sit sete her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.»

En kan ikke finne at dette vilkår er berørt i forbindelse med ervervskonsesjonen av 1928. Det ble da gjennomført visse endringer av kraftleievilkårene som imidlertid er uten interesse i denne sak. The Melltone Corporation måtte dessuten vedta spesielle vilkår angående rettstvister, fullmektig i Norge og tinglysing av vilkår. Ved The Carborundum Company's erverv i 1949 ble konsesjonen gitt på tilsvarende spesielle vilkår. Disse særvilkår kan heller ikke sees å ha noen interesse i denne sak. Det ble ellers ikke foretatt noen endring av vilkårene i 1949.

Vilkåret om selskapets bestyrelse gjaldt så vidt en kan se fram til 1961 da det i leiekonsesjonen ble fastsatt følgende vilkår om styre m. v. (post 2):

«A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Styret skal til enhver tid bestå av utelukkende norske statsborgere og samtlig skal også være fast bosatt i Norge. Selskapets representantskap skal for minst halvpartens vedkommende, formannen innbefattet, bestå av norske statsborgere fast bosatt i Norge. Selskapets revisjon skal forestås av en statsautorisert norsk revisor fast bosatt i Norge.»

Dette vilkår er beholdt uforandret i de senere leiekonsesjoner som ble gitt i 1968 og 1972 og står fortsatt ved makt selv om kraftleiekonsesjonene er utløpet, idet ervervskonsesjonen av 1949 fortsatt gjelder. Det er bare dette vilkår det nå er nødvendig å få endret.

III. Innføring av bedriftsdemokrati.

De generelle regler om bedriftsdemokrati ble fastsatt i lov om aksjeselskaper ved endringer som ble vedtatt ved lov av 12. mai 1972 og som sikrer de ansatte rett til en viss representasjon.

Bestemmelsene går blant annet ut på at det i aksjeselskaper med mer enn 200 ansatte skal opprettes en bedriftsforsamling med minst 12 medlemmer, hvorav $\frac{1}{3}$ skal velges av og blant de ansatte og $\frac{2}{3}$ av generalforsamlingen (jfr. § 66 A).

Bedriftsforsamlingen skal være selskapets høyeste myndighet når det gjelder investeringer av betydelig omfang i forhold til selskapets ressurser, og ved avgjørelser om rasjonalisering eller omlegging av driften som vil medføre større endringer eller omdisponering av arbeidsstyrken. Bedriftsforsamlingen skal dessuten velge selskapets styre og styreformann.

De ansatte kan også bli representert i styret, idet $\frac{1}{3}$ av bedriftsforsamlingens medlemmer kan kreve at styrevalget skal foregå som forholdstallsvalg.

Kongen er gitt fullmakt til å gjøre unntak fra loven, ved forskrifter og ved enkeltvedtak som gjelder det enkelte selskap og kan dessuten gi utfyllende forskrifter. Slike forskrifter er fastsatt ved kongelig resolusjon av 24. november 1972. Etter § 5 i forskriftene kan det gjøres «unntak av særlige grunner» fra den ordning loven fastsetter.

Etter forskriftenes § 5 oppnevnte Kongen «en nemnd som består av syv medlemmer med personlige varamenn», som blant annet skal behandle søknader om unntak. Nemnda ble oppnevnt ved kongelig resolusjon av 15. desember 1972 og ble kalt Bedriftsdemokratinemnda.

Som det framgår av søknaden og vedleggene til denne, har selskapet søkt om å bli fritatt for innføring av bedriftsforsamling og foreslår istedenfor vedtektsfestet rett for de ansatte til representasjon i styret. En finner ikke grunn til å gå nærmere inn på den begrunnelse som er gitt for den av selskapet foreslåtte særordning som er vurdert av nemnda ved behandling av søknaden.

I denne sammenheng er det tilstrekkelig å slå fast at selskapet ved nemndas vedtak av 21. juni 1973 (sitert foran) har fått dispensasjon fra lovens bestemmelser på visse vilkår. Disse går kort ut på

- at inntil $\frac{1}{3}$ av styrets medlemmer, dog minst 2, med varamenn velges av og blant de ansatte (punkt 1)
- at de ansatte på tilsvarende måte velger 2 observatører med varamenn med møte-

og talerett i styrets møter, men uten stemmerett (punkt 2)

- at de saker som er nevnt i lovens § 66, A. 4. ledd (investeringer av betydelig omfang m.v.) endelig avgjøres av styret (punkt 3)
- at representantskapet blir oppløst snarest.

IV. Endring av konsesjonsvilkår.

Den særordning som er godkjent av Bedriftsdemokratinemnda nødvendiggjør endringer av selskapets vedtekter. Det er forutsetningen at dette skal skje ved ekstraordinær generalforsamling «så snart saken er avklart med det ærede Departement».

Vedtektsendringen berører de forhold som er regulert ved det under II nevnte konsesjonsvilkår om styre m.v., som antas fortsatt å gjelde på grunn av den bestående aksjervervskonsesjon av 1949. For å kunne gjennomføre den foreslåtte endring av vedtektene uten at disse kommer i strid med konsesjonsvilkårene må det nevnte vilkår derfor endres.

Som før nevnt, er det aktuelt med ny kraftleiekonsesjon, idet de tidligere gitte konsesjoner løp ut 1. april 1973. I forbindelse hermed vil konsesjonsvilkårene bli tatt opp til ny vurdering. Det er imidlertid en del spørsmål som krever nærmere avklaring før en søknad om kraftleiekonsesjon kan bli ferdigbehandlet.

Av det foran siterte brev av 19. oktober 1973 fra høyesterettsadvokat F. M. Bugge synes det å gå fram at selskapets ledelse finner det påtrengende nødvendig å få gjennomført bedriftsdemokrati i virksomheten snarest mulig etter den ordning som er fastsatt ved Bedriftsdemokratinemndas vedtak av 21. juni 1973, idet den er «utsatt for et visst press fra de ansattes side for å få fortgang i innføringen av bedriftsdemokratiet».

Hovedstyret finner at selskapets ønske for så vidt bør imøtekommes ved at det straks blir foretatt nødvendige endringer i gjeldende konsesjonsvilkår om styre m.v. Endringene berører bare vilkåret om styret og om representantskapet (annet ledd, første og annet punktum).

Vilkåret om representantskapet er foreslått sløffet, idet dette forutsettes oppløst snarest, jfr Bedriftsdemokratinemndas vedtak p. 4 Representantskapet har bestått av 6 medlemmer, hvorav tre, inklusive ordføreren, er norske borgere bosatt i Norge, mens de øvrige er utlendinger.

I det utvidede styre som nå er foreslått i forbindelse med innføring av bedriftsdemokrati etter den ordning Bedriftsdemokratinemnda har godkjent, er det forutsatt at 2 medlemmer med varamenn skal kunne være

utenlandske statsborgere bosatt utenfor Norge. Det er videre forutsatt at de utenlandske representanter skal oppnevnes av det amerikanske moderselskaps organisasjon.

Den foreslåtte ordning synes å være en rimelig kompensasjon for den tidligere utenlandske representasjon i selskapets representantskap som nå faller bort i og med oppløsningen av dette. Så vidt en forstår er de ansattes tillitsmenn innforstått med de foreslåtte endringer.

Etter de opplysninger som foreligger, finner Hovedstyret å kunne tilrå at det i medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 27 blir gjennomført slike endringer av de tidligere fastsatte vilkår at det åpnes adgang til utenlandsk representasjon i A/S Arendal Smelteverks styre, mot at den tilsvarende representasjon det hittil har vært adgang til i representantskapet, samtidig faller bort.

Hovedstyret antar at norske interesser er tilstrekkelig ivaretatt ved å kreve at et flertall av styrets medlemmer, formannen medregnet, med varamenn er norske statsborgere fast bosatt i Norge, slik det er foreslått i søknaden.

Det tidligere siterte vilkår om styre m.v. som ble fastsatt i 1961 og senere er opprettholdt i uforandret form foreslås gitt følgende ordlyd:

A/S Arendal Smelteverk skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

Av styrets medlemmer med varamenn skal til enhver tid flertallet, formannen medregnet, være norske statsborgere fast bosatt i Norge.

Selskapet skal ha norsk statsautorisert revisor bosatt i Norge.

Dette vilkår forutsettes inntatt likelydende i nye kraftleiekonsesjoner.

Hovedstyret forutsetter videre at den foreslåtte endring av vilkåret om styrets sammensetning skal gjelde så lenge selskapet er fritatt for å innføre bedriftsdemokrati etter bestemmelsene i aksjeloven. Dersom dispensasjonen faller bort og bedriftsforsamling må opprettes i samsvar med lovens bestemmelser, må konsesjonsvilkåret tas opp til ny vurdering.

Selskapet bør pålegges å sende de endrede vedtekter til departementet.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 26. november 1973.»

Departementet skal bemerke:

I forbindelse med innføringen av bedriftsdemokrati har h.r.adv. F. M. Bugge på vegne

av Arendal Smelteverk A/S søkt om endringer i konsesjonsvilkårene om selskapets bestyrelse i de konsesjoner som vedrører selskapet. Det dreier seg om kraftleiekonsesjoner og konsesjon på aksjeerwerb.

De kraftleiekonsesjoner det gjelder utløp alle pr. 1. april 1973. Spørsmålet om fornyelse av disse konsesjoner er ennå ikke tatt opp med departementet. En antar at endring av styrevilkåret i kraftleiekonsesjonene er naturlig å ta opp i forbindelse med en eventuell ny søknad om slik konsesjon. Dette spørsmål utstår derfor til slik søknad foreligger. Dette antas ikke å være til hinder for at de endringer innføringen av bedriftsdemokrati medfører vedrørende sammensetningen av styret (jfr. nedenfor) kan gjennomføres før de nye kraftleiekonsesjoner blir gitt.

I det følgende behandles bare den del av søknaden som gjelder endring av vilkår i aksjeervervskonsesjonen. I den forbindelse bemerkes at denne konsesjonen antas fortsatt å løpe selv om de kraftleiekonsesjoner den knytter seg til (jfr. ervervslovens § 36, første pkt.) utløp 1. april 1973, idet kraftleveransene så vidt vites fortsatt løper.

Den någjeldende aksjeervervskonsesjon er av 26. august 1949. I sitt forslag anbefalte hovedstyret dengang at konsesjonen skulle gis på de samme vilkår som en tidligere aksjeervervskonsesjon av 5. juli 1928. Selv om departementet ikke direkte sluttet seg til dette i sine bemerkninger, antas at meningen var den samme. Dette betyr at vilkårene i kraftleiekonsesjonen av 7. juli 1913 med visse mindre endringer gjelder for den någjeldende aksjeervervskonsesjon av 26. august 1949, idet kraftleiekonsesjonens vilkår med disse endringer uttrykkelig ble inntatt i aksjeervervskonsesjonen av 5. juli 1928. Styrevilkåret i kraftleiekonsesjonen av 7. juli 1913 lyder: «Selskapets bestyrelse, der skal ha sit sæte her i riket, skal udelukkende bestaa av norske statsborgere.»

I motsetning til hovedstyret antar departementet at vilkåret fortsatt består i denne form, idet den formuleringen som ble brukt i kraftleiekonsesjonen av 15. desember 1961 så vidt en kan se ikke ble gjort gjeldende for de eldre kraftleiekonsesjoner.

Bakgrunnen for behovet for endring av dette vilkåret om styresammensetningen er følgende:

Ved endringer i aksjeloven i forbindelse med innføring av bedriftsdemokrati er de ansatte sikret en viss representasjon i de styrende organer. I selskaper over en viss størrelse skal det opprettes bedriftsforsamlinger. Arendal Smelteverk A/S har søkt og fått dis-

pensasjon fra denne ordning. I stedet har de ansatte fått vedtektsfestet rett til representasjon i styret. I den forbindelse er det meningen å utvidet styret og la den utenlandske hovedaksjonær være direkte representert ved to utenlandske styremedlemmer. Dette vil være i strid med de nåværende konsesjonsvilkår, som krever at styret til enhver tid skal bestå av utelukkende norske statsborgere og at samtlige skal være fast bosatt i Norge.

For å få den vedtatte bedriftsdemokratiordning gjennomført er bedriften derfor avhengig av at konsesjonsvilkåret blir endret. Med hovedstyret finner departementet at selskapets søknad bør imøtekommes.

Det antas at de norske interesser er tilstrekkelig ivarettatt ved å kreve at et flertall av styrets medlemmer (formannen medregnet) fremdeles skal være norske statsborgere bosatt i Norge, slik det er foreslått i søknaden. For de utenlandske eiere er styre-representasjon kompensasjon for at representantskapet ved dispensasjonen er forutsatt bortfalt.

De øvrige foreslåtte endringer i vilkåret er i overensstemmelse med den for styrevilkåret er gitt i selskapets nyere kraftleiekonsesjoner, senest av 24. mars 1972.

Vilkåret foreslås gitt følgende ordlyd:

«Arendal Smelteverk A/S skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Selskapets produksjons- og salgsvirksomhet skal ledes fra Norge etter forretningsmessige prinsipper.

At styrets medlemmer med varamenn skal til enhver tid flertallet, formannen medregnet, være norske statsborgere fast bosatt i Norge.

Selskapet skal ha norsk statsautorisert revisor bosatt i Norge.»

Dette vilkår forutsettes inntatt likelydende i nye kraftleiekonsesjoner. Dessuten forutsettes at endringen om styrets sammensetning skal gjelde så lenge selskapet har dispensasjon fra bestemmelsene i aksjeloven.

For øvrig gjelder vilkårene i aksjeerverts-konsesjonen av 26. august 1949 uendret.

Industridepartementet

tilrår:

I medhold av lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 27 endres vilkåret om styresammensetning m. m. i tillatelsen om aksjeervert i Arendal Smelteverk A/S for The Carborundum Company, Niagara Falls, U. S. A. i svar med Industridepartementets foredrag av 11. januar 1974.

2. Foreningen til Hallingdalsvassdragets regulering.

(Regulering av Krøderen. Endring av manøvreringsreglement.)

Industridepartementets samtykke 23. januar 1974.

Det vises til brev av 26. oktober 1973 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE).

I overensstemmelse med innstilling fra hovedstyret fastsetter departementet at pkt. 2, 1. punktum i manøvreringsreglementet for Krøderen opprinnelig fastsatt ved kongelig resolusjon av 26. juni 1964, nå skal lyde slik:

«2.

Manøvreringen skal foretas slik at flomvasstander over kote 132,95 i Krøderen ikke overstiger den naturlige avløpskurve for Krøderen vannmerke.»

For så vidt vedrører begrunnelsen for ovenstående vedtak, hitsettes fra hovedstyrets uttalelse i brev av 7. desember 1973:

«Bestemmelsen i pkt. 2, 1. ledd i det fastsatte manøvreringsreglement for Krøderen vedrørende flomavledningen ble formet som en imøtekommelse av grunneiernes krav. Disse var særlig diktert av hensynet til å beskytte dyrket mark mot flomskader og satt fram gjennom deres tekniske konsulent. Kravet gikk ut på at det under flomforhold ble gjennomført en fortløpende beregning over hva vannstandene i Krøderen ville ha vært dersom denne hadde vært uregulert. Det ble så forutsatt en manøvrering slik at de naturlige flomvannstander i Krøderen over HRV (kote 132,95) ikke skulle overskrides. Manøvrert på denne måten ville de nevnte flomvannstander tilsvare de naturlige på enhver måte o: også når det gjaldt varighet og tidspunktet for når de inntraff. En forutsatte lagt til grunn de faktiske flommer i det regulerte vassdraget, og en krevde altså ikke en rekonstruksjon av uregulerte — eller naturlige — flommer. Under manøvreringen måtte en da dersom det inntraff en flom på fullt magasin, holde vannstanden så konstant som praktisk mulig på HRV ved å slippe hele tilløpet inntil det tidspunkt da naturlig flom ifølge beregningene ville ha steget til HRV. Fra dette tidspunkt kunne det tappes etter naturlig avløpskurve. En slik manøvrering ville imidlertid føre til økt flomvassføring nedenfor dammen da selvreguleringen i Krøderen ville være opphevet.

Som det framgår av de siterte dokumentene foran — og en viser da særlig til uttalelsen

fra grunneiernes tekniske konsulent — har det vist seg at det er forbundet med meget store praktiske vanskeligheter å gjennomføre en rekonstruksjonsberegning for de naturlige vannstander i Krøderen. Imidlertid har regulanten og grunneierne samlet seg om en endret manøvreringsmåte der slike beregninger ikke er ført inn, og den foreliggende søknad om godkjennelse av den nevnte manøvrering har også de berørte kommuner anbefalt innvilget. Forslaget går kort ut på at regulanten under flom manøvrerer slik at vannstanden i Krøderen ved vassføringer over 275 m³/sek. (avløp ved HRV) følger naturlig avløpskurve for Krøderen vannmerke.

Forskjellen på de to manøvreringsmåter ligger i at en i siste tilfelle ikke tar hensyn til at det vil medgå en viss tid til å fylle et selvreguleringsmagasin i sjøen når denne er uregulert, før en tillater flomstigning over HRV. Dette magasin er fylt på forhånd i siste tilfelle, og en får løftet alle flomavledninger opp i nivå med HRV i Krøderen bortsett fra alle avløp som er mindre enn 275 m³/sek. som avledes uten stigning av vannstanden over HRV.

Dette betyr at flomvannstander tilsvarende vassføringer noe større enn 275 m³/sek. vil forekomme oftere enn før og vil antagelig være noe lengre enn dersom det ble manøvrert etter det opprinnelige reglement. Det er imidlertid vanskelig å si noe mere bestemt om følgene av endringsforslaget, bl. a. også fordi de vil avhenge av med hvilken hastighet flommen utvikler seg. Utvikler den seg langsomt, vil forskjellen bli liten eller ingen. I det store og hele må den økede skade antas å bli relativt liten. Da forslaget dessuten innebærer vesentlige fordeler ved enkle kontrollmuligheter og ved at manøvreringen blir relativt enkel å praktisere, vil hovedstyret tilrå at en godkjenner en manøvrering etter de retningslinjer som FHR har gjort rede for.»

3. Driva kraftanlegg.

(Regulering av Gjevilvatn. Planendring.)

Industridepartementets samtykke 19. april 1974.

Det vises til søknad av 9. januar 1974.

Søknaden har vært behandlet av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen (NVE), Hovedstyret, som i brev av 11. mars 1974 blant annet har uttalt følgende:

«I henhold til reguleringsstillatelse gitt ved kongelig resolusjon 31. oktober 1969 kan Gjevilvatn senkes 15 m regnet fra naturlig vannstand. Etter nyeste nivellement tilsvarer dette kote 660,55 i NGO-høyder, jfr. for øvrig s. 13 i Hovedstyrets tidligere brev av 12. desember 1972 vedrørende andre planendringer ved Driva kraftverk.

Ut fra hensynet til flomtapssisiko finner kraftverket av Gjevilvatns vannstand normalt må holdes en del under den naturlige utløps terskelen. Dette vil innebære at vannstanden selv i de år da magasinet anses fullt blir liggende 0,5—1,9 m lavere enn før gjennom mesteparten av sommertiden.

For å imøtekomme ønske fra grunneiere ved vatnet søker kraftverket nå om tillatelse til å anlegge et fast terskeloverløp i utløpsosen 25 cm høyere enn naturlig sommervannstand. På denne måten vil man med vanlig sikring mot flomtap oppnå å holde enn vannstand som nettopp tilsvarer forholdene før reguleringen.

Det kan være nærliggende å tro at en slik terskel nødvendigvis vil føre til forhøyet flomvannstand i magasinet. Avløpet fra Gjevilvatn har imidlertid en utpreget innlandskarakter med vårflommer vanligvis rundt månedsskiftet juni—juli. Etter reguleringen vil magasinet ikke være fylt når flommen kulminerer. Høstflommer er sjeldne og ikke så store som vårflommene. I de tilfelle da slike flommer inntreffer og magasinet på forhånd er fullt, vil driftsvassføringen i kraftstasjonen fullt ut oppheve den vannstandsforhøyelse man ellers ville ha fått. Her må innskytes at det i slike situasjoner er mulig å stenge av øvrige overføringer slik at driftsvassføringen virkelig kommer fra Gjevilvatnets naturlige felt. Ved sammen treff av ytterligere uheldige omstendigheter, slik at kraftstasjonen faller ut, vil den automatiske forbislippingsanordningen som blir installert av hensyn til fisket, tre i funksjon med 10 m³/sek.

Ut fra de kurver kraftselskapet har lagt fram, og som man ikke har noe vesentlig å bemerke til, vil vannstanden under slike forutsetninger kunne bli anslagsvis 15 cm høyere enn den ville ha vært uten terskel. I forbindelse med den tidligere regulering av vatnet ble utført en del gravearbeider i utløpet som medførte at vannstanden ble senket anslagsvis 7—8 cm ved de vassføringer det her dreier seg om. Det må derfor understrekes at ovennevnte utgangspunkt — «uten terskel» — ikke er sammenfallende med de opprinnelige forhold.

Konklusjonen må følgelig bli at man med den omsøkte terskel og de mest ekstreme

forutsetninger kan få en vannstandsstigning av størrelsesorden 5—10 cm sammenlignet med naturlige forhold under vedkommende flommer. Som tidligere anført antar Hovedstyret imidlertid at disse flommene ikke er så store at de er avgjørende i skade- og ulempemessig henseende.

Alt i alt er man kommet til at de fordeler som oppnås ved at sommervannstanden i en rekke år kan nærmere tilpasses den naturlige, fører med seg så store fordeler såvel av rent praktisk art som innen naturvernsektoren at søknaden bør imøtekommes.»

Departementet slutter seg til NVE's bemerkninger, og gir med dette tillatelse til den omsøkte planendringen.

Dette innebærer at øvre og nedre reguleringsgrense for Gjevilvatn i manøvreringsreglementets post 1 A blir henholdsvis 660,80 og 645,80.

I manøvreringsreglementets pkt. 2 tas inn etter nåværende første avsnitt, følgende:

«Når vannstanden i Gjevilvatn overstiger kote 660,55 skal det derfra tappes så mye gjennom Driva kraftverk at vannstanden ikke blir forhøyet sammenlignet med naturlige forhold.»

4. Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke.

(Tillatelse til planendring og ytterligere overføring for utbygging av Driva kraftverk.)

Kongelig resolusjon av 26. april 1974.

Sør-Trøndelag Kraftselskap har i brev av 15. februar 1973 søkt om visse endringer i forbindelse med utbygging av Driva kraftverk.

Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker ble ved reguleringsstillatelse av 31. oktober 1961 (St. prp. nr. 146 for 1968—69) til utbygging av Driva kraftverk. Departementet fikk i tilknytning til tillatelsen hjemmel til å samtykke i mindre planendringer.

Den ovennevnte søknad vedrører 3 mindre og en noe mer betydelig planendring. Departementet har derfor funnet at planendringene bør godkjennes ved kongelig resolusjon.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 12. desember 1973 avgitt følgende uttalelse:

«Fra styret for Driva Kraftanlegg har man mottatt følgende brev, datert 15. februar 1971:

«Etter vår søknad av 16. februar 1967 ble vi ved Kgl. res. av 31. oktober 1969 meddelt tillatelse til reguleringer og overføringer for utbygging av Driva Kraftverk. Utbyggingen forutsetter at endel av avløpet fra Angårds—Dalsvatn i Storlidalen i Oppdal via en pumpestasjon blir magasinert i Gjevilvatnet. Dette pumpeanlegg var forutsatt dimensjonert for en vassføring på 7 m³ pr. sek. I konsesjons-søknaden var imidlertid tilløpet fra flere bekker bl. a. Sløbekken og Kjedla forutsatt ført direkte inn i driftstunnelen for Driva Kraftstasjon. Denne tunnel vil få sitt inntak i Gjevilvatnet. Under behandlingen av søknaden fant vi etter ønske fra grunneiere og Oppdal Kommune å kunne trekke tilbake vår søknad om innføring av Sløbekkens tilløp, slik at denne fortsatt vil løpe ut i Angårdsdalsvatn. Videre har vi senere på grunn av fjellets kvalitet måttet endre traséen for driftstunnelen fra Gjevilvatnet, slik at denne krysser dalstrekningen mellom Tovatna og Storli like øst for det øverste Tovatn. Dette medfører at overføringen av Tovatna m. v. vil skje ved en sjakt direkte fra driftstunnelen opp i nærheten av Tovatna og ikke ved tappe-tunnel til Kjedla og videre ned i driftstunnelen ved en sjakt som tidligere forutsatt.

Av Kjedlas felt på 3,6 km² kan avløpet fra ca. 1,6 km² kanaliseres til Tovatna. Restfeltet blir derved 2 km², og det vil ikke være lønnsomt å sprengne egen sjakt fra driftstunnelen for avløpet fra dette felt.

Såvel avløpet fra Sløbekken som fra 2 km² av Kjedlas nedbørfelt vil derved renne fritt ned i Angårdsdalsvatn som i naturlig tilstand og måtte pumpes opp i Gjevilvatn. Dette tilsvarer et årlig avløp på ca. 13 mill. m³.

Tunnelsystemet for Vassli Pumpestasjon blir drevet ut via bildrift, og får derfor rikelige dimensjoner.

Vi har funnet det riktig å undersøke hvor meget av det ovennevnte avløp som kan pumpes fra Angårdsdalsvatn opp i Gjevilvatn uten særlige ekstrakostnader, og herunder kommet fram til at en vil kunne øke pumpekapasiteten fra 7 m³/sek. som forutsatt, til 10 m³/sek. Derved vil en kunne pumpe opp ca. 7 mill. m³ pr. år uten hensyn til flomtap fra Gjevilvatnet, og ca. 3,5 mill. m³ dersom en tar hensyn til flomtap fra Gjevilvatn. Merkestaden vil etter innhentede tilbud bli ca. kr. 600 000 totalt for det maskinelle og elektriske utstyr for pumpestasjonen.

Denne økning av pumpekapasiteten vil i middel gi en beregnet årlig produksjonsøkning for Driva Kraftverk på ca. 3,6 mill. kWh/år som vil tilsvare en utbygningspris på ca. 16,6 øre/kWh. Økningen av pumpekapasiteten har dertil følgende fordeler:

1. Gjevilvatnet gis en bedre og raskere fylling etter nedtappingen om våren.
2. En vil ha mulighet for å kunne ligge med høyere vannstand og til dels fullt magasin i Angårds—Dalsvatn om sommeren på grunn av minsket risiko for overløp ved tilfældige regnflommer.

Bortsett fra det større pumpeaggregat medfører økningen av pumpekapasiteten ingen forandringer av kraftverkets reguleringer eller overføringer.

Vi tillater oss på ovennevnte grunnlag å be

om det ærede Departements godkjenning for økning av kapasiteten for Vassli Pumpe-stasjon fra 7 m³/sek. som forutsatt i konsesjons-søknaden til 10 m³/sek.»

De endringer som her er nevnt, får virkning bare innen Oppdal kommune. For så vidt angår endringen av selve overføringene har Driva Kraftanlegg etter Hovedstyrets anmodning forelagt saken for Oppdal kommunestyre med nødvendig kartmateriale. I den tilhørende utredning datert 6. januar 1972 — som følger saksdokumentene — er opplyst at den eneste grunneieren som blir berørt er orientert og tatt med på råd når det gjelder plassering av inntaket og framføring av anleggsveg.

Oppdal kommunestyre har i møte 7. februar 1972 ikke hatt noe å bemerke til planendringene.

Underhånden ble Hovedstyret av Driva Kraftanlegg gjort kjent med en annen endring av de opprinnelige planer, nemlig ved overføringen av Tverrdalselv til Tovatn, og med virkning for Surnadal kommune. I forståelse med N.V.E. har Driva Kraftanlegg i brev av 10. januar 1972 til kommunen anført:

«I vår konsesjonssøknad av 16. februar 1967 og tilhørende tillatelse meddelt med kgl. res. av 31. oktober 1969 var forutsetningen at inntaket for overføringen av avløpet fra Tverrdalselv skulle legges i selve Tverrdalsvatnet. På grunn av at strandsonen i Tverrdalsvatnet dekkes av mektige ur- og steinmasser, har vi flyttet inntaket for overføringen et stykke opp i Tverrdalselv. Se vedlagte tegning B 13-185-1. Dette medfører at arealet for det overførte felt reduseres med ca. 0,8 km², som tilsvarer en reduksjon i kraftproduksjon på ca. 1,7 GWh i et middelår uten reduksjon for flomløp.

Vi ber om at planendringen blir behandlet i kommunestyret og at eventuelle merknader oversendes til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen, Vassdragsdirektoratet.»

Surnadal kommunestyre har i møte 25. februar 1972 enstemmig fattet følgende vedtak:

«Surnadal kommune vil protestere mot at vassdraget ikkje blir utnytta maksimalt og krev at tunneltraséen til Tverrdalsvatn så langt det er mogleg blir ført på ein måte som best mogleg harmoniserar med framtidige utbyggingsomsyn til Todalen. For om mogleg å undersøkje om kommunen sine ønskjemål i så måte kan imøtekomast, bør spørsmålet om å føre inn tunnelen på nedsida av Tverrdalsvatn utredast for Vassdragsvesenet før denne behandlar ovanfor nemnte søknad om planendring.

Dersom Driva kraftanlegg likevel ikkje kan bli pålagt å ta omsyn til kommunen sine ønskje og interesser, held ein seg rett til ved endeleg skjønn å krevja at eventuelle skadeverknader eller svikt i erstatningar og

inntekter som følgje av dette blir erstatta kommunen.»

Driva Kraftanlegg har fått seg forelagt protesten og har 26. mai 1972 bemerket:

«Vi viser til Deres brev av 7. april 1972 og Surnadal kommunes brev med vedlegg til Vassdragsdirektoratet av 13. mars 1972. Grunnen til at vi har endret planene er som anført i vår søknad om planendring at strandsonen i Tverrdalsvatnet er dekket av mektige ur- og steinmasser, slik at et utslag her ville bli om ikke umulig, så i hvert fall svært komplisert og kostbart.

Teknisk ville det vært mulig å gå rundt Tverrdalsvatnet og ta inn Tverråa nedenfor vatnet. Denne løsningen ville dog medført at påhugget (tunnelens utløp) ved Tovatna har måttet senkes betraktelig og dette sammen med forlengelsen for å komme rundt Tverrdalsvatnet ville samlet ha utgjort ca. 400 m lengre overføringstunnel, som utgjør en merkostnad på ca. kr. 500 000.

Netto produksjonstap ved å flytte inntaket opp i elva ovenfor Tverrdalsvatnet er beregnet til ca. 1,5 GWh/år, dvs. at rene overføringskostnader for å innvinne dette utgjør ca. 50×10^6
 $1,5 \times 10^6 = 33,3$ øre/kWh.

Ved inntak i Tverrdalselv kote 825 utgjør det overførte felt 7,2 km² og det overførte vatn herfra representerer etter våre beregninger 5,1 nat.-hk pr. fallmeter. Sum nat.-hk fra inntak kote 825 til Todalsfjorden blir da $825 \times 5,1 = 4\,207,5$ hk.

Ved inntak i Tverråa nedenfor Tverrdalsvatnet ca. kote 775 utgjør det overførte felt 8 km², og det overførte vatn representerer etter våre beregninger 5,65 nat.-hk pr. fallmeter.

Sum nat.-hk fra inntak kote 775 til Todalsfjorden blir da: $775 \times 5,65 = 4\,378,8$ hk. Differansen i nat.-hk blir således ca. 170 mellom nedre og øvre inntak.

Som falleier i Neåa vil Surnadal kommune få en reduksjon i nat.hk på 0,55 hk pr. fallmeter.

Grunnlaget for beregning av konsesjonsavgiften til kommunen vil bli redusert med ca. 150 hk når en tar hensyn til lavvassføringen ved beregning av innvunnet hk.

De ovenfor utregnede reduksjoner i nat.-hk utgjør både som grunnlag for beregning av fallerstatninger og konsesjonsavgifter ca. 1 pst. av hk av det samlede avløp som blir overført fra Todalselvns nedbørfelt til Driva Kraftverk. Det synes således at kommunens protest er lite berettiget.»

Senere har Driva Kraftanlegg oversendt avtrykk av brev til Surnadal kommune 18. mars 1971. Det går her fram at overførings-tunnelen — i henhold til den aktuelle entreprenørs anbudssummer — ville bli fordyret med 1,7 mill. kroner dersom den skulle utføres med henblikk også på framtidig utbygging mot Todalen.

Endelig har Sør-Trøndelag Kraftselskap i brev til departementet av 6. oktober 1972 anført:

«Vi viser til det ærede Departements brev av 12. november 1969 med melding om reguleringsstillatelse m. v. for bygging av Driva Kraftverk.

Av tillatelsen framgår i manøvreringsreglementets punkt B. d. at avløpet fra bl. a. Dalsbekken i Vindøla overføres til Dalsvatn. Sakens dokumenter framstiller seg noe uklart for oss på dette punkt. I Deres tilråding til Stortinget er Dalsbekken forutsatt ikke ført inn i Dalsvatn, dette spørsmål har så vidt vi kan se Stortinget ikke berørt ved behandlingen av saken.

Vårt styres syn på spørsmålet om Dalsbekken tas med eller ikke er framholdt i vårt brev til Stortingets skog-, vassdrags- og industrikomite av 24. april 1959, se side 3.

Vårt standpunkt er senere ikke endret og vi tør nå be om en ny vurdering av dette spørsmål. Med brev av 10. juni 1970 tok vi opp saken med Oppdal kommune. Den ble imidlertid av forskjellige grunner først behandlet av Oppdal kommunestyre 13. juli 1972. Vi har dertil i mellomtiden søkt kontakt med den ene grunneier som vil bli mest berørt — gårdbruker Martin Jære og orientert fiskerikonsulent Viktor Olsen om spørsmålet.

Innføring av Dalsbekkens avløp i Dalsvatn vil kunne skje enten ved å flytte dammen ved Dalsvatn ned til bekkens utløp eller ved å føre vannet via et nedgravet rør eller åpen kanal inn i vannet med dammen bygd ved Dalsvatns utløp, som forutsatt i konsesjons-søknaden.

En vil oppnå en betydelig besparelse ved å bygge dammen ved bekkeutløpet hvor grunnforholdene er bedre for dambygging og en eventuell innføring av bekken kan skje med en kort kanal.

Produksjonsøkningen i Driva Kraftverk vil ved 10 m³/sek. pumpekapasitet i Vassli pumpe-stasjon ved å utnytte avløpet fra Dalsbekken i middel pr. år bli fra 3—4 GWh/år avhengig av om en skal slippe en viss minste-vannføring om sommeren.

Overføring av Dalsbekken vil etter vårt syn ikke medføre ulemper av betydning i vassdraget nedenfor. For vannforsyningen vil restfeltet for Vindøla bli ca. 56 km² ved Lønset hvor dette er aktuelt. Dalsbekken har ingen naturlig regulering og har derfor i tørre perioder meget lav vassføring.

Grunneieren som berøres direkte har 8. juli 1972 formulert visse vilkår i 6 punkter for å kunne akseptere at dammen ved Dalsvatn bygges ved Dalsbekkens utløp og at Dalsbekken føres inn i Dalsvatnet. Vi er i forhandlinger med grunneieren om dette og forutsetter å komme fram til en minnelig avtale. Vi tør imidlertid bemerke at grunneieren disponerer betydelige dyrkingsarealer til erstatning for den dyrkede mark på tilsammen 6,5 dekar som blir neddemmet og forsumpet ved at dammen flyttes ned til Dalsbekkens utløp i Vindøla. Da dammen er forutsatt bygget med fast overløp kan ikke kravet i punkt 6 oppfylles.

Oppdal kommunestyre har i møte 13. juli 1972 på nærmere vilkår anbefalt at konsesjon blir gitt også for regulering av Dalsbekken.

Vilkåret om et beløp på minst kr. 200 000 til vassforsyning i Lønsetområdet bør overlates til erstatningsskjønnet å avgjøre da skjønnet vil ha oversikt over de problemer som oppstår for vassforsyningen. Vedrørende kravet om at ytterligere regulering ikke må tillates foreligger det fra Driva Kraftanleggs side ingen planer om endring eller utvidelse av de gitte konsesjoner.

Vi tillater oss i samband med utbygging av Driva Kraftverk på vegne av Møre og Romsdal fylke og Sør-Trøndelag Kraftselskap i henhold til lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 (nr. 17) med senere endringer å søke om tillatelse til å lede avløpet fra Dalsbekken i Vindøla til Dalsvatn alt i Oppdal kommune i Sør-Trøndelag. Dalsbekkens nedbørfelt utgjør ca. 5 km².

Med omsyn til virkningen av overføringen viser vi til foranstående utredning.

Vi søker om tillatelse på ubegrenset tid.»

Fra det nevnte brev til Stortingets industrikomite 24. april 1969 hitsettes:

«Til spørsmålet om å sløyfe overføring av Dalsbekkens avløp til Dalsvatn vil styret uttale at en slik planendring ikke medfører samme konsekvenser som sløyfing av de øvrige bekkers innføring. Styret vil imidlertid peke på at det tilskott avløpet fra Dalsbekken gir til Vindøla vil være størst i flomperioder når en likevel har rikelig tilløp og lite eller intet i tørreperioder når behovet for tilløp er størst, da Dalsbekken nærmest er en ren flombekk uten regulering av tilløpet.

Av Vindølas resterende nedbørfelt ved Lønset på 61 km² utgjør Dalsbekkens 5 km² mindre enn 10 pst.

Oppdal kommunestyre har i møte 13. juli 1972 enstemmig uttalt:

«På grunn av den reduserte vannforsyning i Vindøla forplikter Driva Kraftanlegg å bidra med et beløp på minst kr. 200 000 til vassforsyning for Lønsetområdet.

Overløpet på damstedet må utformes slik at høyeste flomvasstand ikke overstiger høyeste regulerte vannstand da dette vil medføre vesentlig større jordbruksskader.

Det må ikke gis konsesjon på ytterligere regulering da det i tilfelle vil gå meget sterkt utover dyrka jord, og reduserer muligheten for lønnsom gardsdrift på Stenboeng.

For øvrig slutter kommunen seg til skriv av 8. juli 1972 fra Martin Jære.

Under forutsetning av at disse betingelser kan oppfylles, anbefaler Oppdal kommune at konsesjon blir gitt.»

Martin Jæres nevnte brev lyder:

«I anledning Driva Kraftanleggs søknad om overføring av Dalsbekken til Dalsvatn, vil jeg som grunneier stille følgende krav som absolutt forutsetning for overføringen, i og med at det vil bli neddemmet og forsumpet ca. 7,5 da dyrka jord, tillates overføringen, blir kravene følgende:

1. Dammen settes slik at dyrka jord nedenfor bekkens utløp ikke blir berørt.
2. Garanti for at det i fremtiden ikke blir høyere regulering. Områder med dyrka

- mark er meget flatt, og en eventuell høyere regulering vil gi stort utslag.
3. Det lages innretning slik at bekken kan ledes ned i det tomme elvefaret nedenfor dammen. Dette for at den enkelte ganger under stor vannstand graver ut leire inne i fjellet. Leirsuppen vil i følge fiskeeksperter ha uheldige følger for fisken i Dalsvatnet.
 4. Kraftanlegget utfører og tar på seg kostnaden med å få utløp fra drengroftene som sogner ned til det neddemte området, likeens gjenlegging av ca. 200 m åpen grøft for å kompensere den dårlige arondering av den gjenblivende jord.
 5. Vei til damplassen legges nedover langs Dalsbekken fra «gamleveien».
 6. Så bredt overløp på dammen at ikke vatnet overstiger overreguleringsgrensene på kote 582,75 i flomperioden.

Fiskerikonsulentens uttalelse må også vurderes, så noe endelig standpunkt til saken er vanskelig.»

Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag har 5. juni 1972 uttalt:

«Fredag 2. juni ble det foretatt befarings av Dalsbekken med sikte på å bringe på det rene om den var gytebekk for bestanden i Dalsvatnet. Forholdene var ikke gunstige å arbeide under, fordi vannføringen var for stor og vannet uklart, slik at oppgraving av eventuelle gyteplasser ikke var mulig. Det ble i bekkens nedre løp observert 3—4 fisk i størrelsen 15 cm og ned til 5 cm, men en kan på grunnlag av dette materiale ikke trekke sikre slutninger om det en var ute etter. Elvebunnen har imidlertid en slik karakter at den er vel egnet som gytebekk over store strekninger, slik at en ikke kan se bort fra at den kan bli nyttet som gytebekk når strømmen mellom Dalsvatnet og Ångårdsvatnet blir demmet ned.

For fisket i Dalsvatnet må det antas å være en fordel om demningen ble lagt nedenfor Dalsbekkens utløp. Foruten muligheten for naturlig gyting tenker en da på at det enkelte tider av året kan være av betydning med tilførsel av friskt vann. For fisket i Vindøla, etter at demningen ved utløpet av Dalsvatnet er bygget, vil en eventuell vannføring fra Dalsbekken være uten særlig betydning. Bestanden i Vindøla rekrutteres av til dels pen fisk som går ut av Dalsvatnet, og dette vil opphøre når vannet føres en annen vei.»

Hovedstyret vil bemerke:

Den foreliggende sak dreier seg om fire innbyrdes uavhengige forhold vedrørende utbyggingen av Driva kraftverk og den regulerings-tillatelse som 31. oktober 1969 ble gitt Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker, nemlig:

1. Øking av installasjonen i Vassli pumpeverk.
2. Planendring vedrørende overføringen av Tovatna.
3. Planendring vedrørende overføringen av Tverdalsvatn.

4. Søknad om tillatelse til overføring av Dalsbekken til Ångårdsvatnet.

Disse punktene vil nedenfor bli behandlet i nevnte rekkefølge.

1. Om installasjonen i Vassli pumpeverk var det i søknaden av 16. februar 1967 bare anført: «I stasjonen er forutsatt installert en vertikalstillet pumpe med kapasitet på ca. 7 m³/sek. ved 80 m mottrykk.»

Driva Kraftanlegg ønsker nå å øke denne installasjonen til 10 m³/sek., delvis på grunn av at Ångårdsvatnets restfelt blir større enn man opprinnelig regnet med, fordi planene vedrørende Sløbekken under konsesjonbehandlingen ble endret slik at avløpet fra dens felt (8,2 km²) ikke tas inn på driftstunnelen, men fortsatt renner naturlig til Ångårdsvatnet.

Konsesjonæren har ut fra sine driftsforutsetninger beregnet at øket pumpekapasitet vil gi en gjennomsnittlig produksjonsøkning (som følge av redusert flomtap i Ångårdsvatnet) på 3,6 GWh pr. år til en utbyggingspris på 16,6 øre/kWh. Det er videre påpekt at øket pumpekapasitet vil gi raskere oppfylling av Gjevilvatn og mulighet for å kunne holde høyere sommervannstand i Ångårdsvatn—Dalsvatn.

Hovedstyret slutter seg i det vesentlige til ovenstående og har ikke noe å innvende. Når det spesielt gjelder spørsmålet om sommervannstanden i Ångårdsvatn—Dalsvatn, vil man tilføye at dette var fremme også under konsesjonsbehandlingen som et ønske fra Oppdal kommunes side, jfr. St. prp. nr. 146 for 1968—69, s. 7, 1. sp. (pkt. 7), s. 8, 1. sp. (pkt. III b) og s. 44, 1. sp.

2. Planendringen vedrørende overføringen av Tovatna henger sammen med uforutsette vansker under drivingen av driftstunnelen som gjorde at traséen måtte legges om slik at den på det nærmeste kom helt bort til østre ende av Tovatna. Etter dette vil de vannmengdene som overføres fra Todalsvassdraget tas direkte inn på driftstunnelen uten å gå omveien om en egen overføringstunnel og inntakssjakt i Kjødla som opprinnelig planlagt.

Hovedstyret har ingen bemerkninger.

3. Bakgrunnen også for endringen av planene for overføring fra Tverdalselva til Tovatna er tekniske vansker som er kommet fram under detaljprosjekteringen. Det viser seg at det tidligere planlagte inntak må flyttes bort fra Tverdalsvatn, der strandsonen er dekket av mektige ur- og steinmasser. Konsesjonæren har valgt å legge inntaket ovenfor vatnet, mens Surnadal kommune protesterer mot «at vassdraget ikke blir utnyttet maksimalt». Driva Kraftanlegg har påvist at flytting av inntaket til et sted nedenfor Tverdalsvatn vil bety en merkostnad på 0,5 mill.

kroner mens tilsvarende produksjonsøking er beregnet til 1,5 GWh pr. år.

Hovedstyret finner at en slik endring, som innebærer rene overføringskostnader på 33,3 øre/kWh, ikke er å anbefale og slutter seg til den løsning kraftselskapet har valgt.

I denne forbindelse vil man likevel tilføye at den reelle bakgrunn for Surnadal kommunes protest nok mer er et ønske om tilrettelegging for en mulig framtidig utbygging av Todalsvassdraget langs eget løp. I en slik utbygging ville nemlig overføringstunnelen kunne inngå som en del av driftstunnelen, dersom den ble lagt tilstrekkelig dypt og med fall mot Tverdalsvatn. For utnyttelse i Driva-utbyggingen ville det i så fall bli nødvendig med en betydelig forlengelse av sjaktene såvel i Tverdalen som ved Fallbekkvatna, i tillegg til at det også måtte sprenges sjakt ved Tovatna. Når det dessuten tas hensyn til de ulemper og medfølgende fordyrelse det innebærer å drive en tunnel på fall, har man ikke noe å bemerke til Driva Kraftanleggs anførsel om en samlet tilleggskostnad på 1,7 mill. kroner (prisnivå 1971).

Som Hovedstyret tidligere har pekt på flere ganger, ligger Todalsvassdraget dårlig til rette for total utbygging, og i St. prp. nr. 4 for 1972—73 (verneplanen) er vassdraget foreslått vernet for 10 år. Surnadal kommune har selv uttalt, jfr. proposisjonen s. 102, at det først kan bli tale om en mulig utbygging i 1983. Med så lange og usikre utsikter må det nasjonaløkonomisk sett være betenkelig å forhåndsinvestere et såvidt betydelig beløp. Der er da heller ikke, hverken fra Surnadal kommune eller fra annet hold kommet forslag i denne retning.

4. Som det går fram av Driva Kraftanleggs framstilling, kan spørsmålet om hvorvidt Dalsbekken allerede er tillatt overført eller ei fortone seg noe uklart. Hovedstyret er likevel enig i det som synes å være også kraftanleggets syn, nemlig at bekken overensstemmende med Departementets tilråding i St. prp. nr. 146 for 1968—69 ikke inngår i utbyggingen, selv om manøvreringsreglementet, proposisjonens vedlegg 2, uttrykker det motsatte.

Dalsbekken var med i den opprinnelige søknaden av februar 1967. Hovedstyret hadde i sin uttalelse i saken 20. juni 1968 ingen bemerkninger om bekken i det hel tatt, bl. a. fordi det i de distriktsuttalelsene m. v. som ble innhentet ikke forelå nevneverdige innvendinger mot overføringen, jfr. nedenfor.

Hovedstyret kan heller ikke nå se at det er noen rimelig grunn til å frarå overføringen, som vil medføre en øking på ca. 0,13 m³/sek., tilsvarende ca. 1 000 nat.-hk i Driva kraftverk.

Som anført i søkerens ovenfor gjengitte brev

til Industriøomitéen er Dalsbekken en ren flombekk uten regulering. Derfor vil dens tilskudd til Vindøla være stort under flommer når det likevel er tilstrekkelig vassføring i elva og være lite eller intet i tørkeperioder.

Fiskerikonsulentens utredning tyder på at det for fisket vil kunne ha en positiv virkning at bekken blir ført til vatnet.

Oppdal kommunestyre har anbefalt overføringen, men bare under den uttrykkelige forutsetning at visse betingelser blir oppfylt, bl. a. om et bidrag på minst kr. 200 000 til vassforsyning i Lønsetområdet.

Hovedstyret vil advare mot å knytte vilkår av denne art til tillatelsen. Man vil peke på at Oppdal kommunestyre i sin fyldige uttalelse til søknaden av 1967 krevet at søkeren måtte «pålegges å treffe de tiltak som er nødvendige for å bøte de skader og ulemper som oppstår ved reguleringen . . .». Om de enkelte former for tiltak viste kommunestyret til uttalelse fra en kommunevalgt nemnd, som for så vidt angår vassforsyning bare nevnte forholdene ved Storligårdene, som ligger ovenfor Ångårdsvatnet. Det må videre påpekes at et mindretallsforslag, som bl. a. gikk ut på å holde Dalsbekken utenfor, den gang fikk 1 stemme i kommunestyret.

Oppdals krav om tiltak ble imøtekommet og er tatt inn som post 14 i betingelsene for reguleringstillatelsen av 31. oktober 1969. På vanlig måte er det der fastsatt at de forskjellige tiltak skal avgjøres av skjønn. Også Oppdals nye krav hører etter Hovedstyrets oppfatning inn under dette skjønn.

Den tekniske utforming av dammen ved utløpet av Dalsvatnet vil bli vurdert av Vassdragstilsynet, jfr. post 17 i reguleringsbetingelsene, men det vil neppe være mulig å komme fram til en løsning der man unngår en viss flomstigning over øvre reguleringsgrense. Dette forhold har imidlertid ingen direkte tilknytning til Dalsbekkens overføring, men til den tidligere reguleringstillatelse.

Driva Kraftanlegg har antyret en flytting av damstedet ca. 250 m slik at dammen bygges i umiddelbar nærhet av samløpet med Dalsbekken. Hovedstyret finner ikke grunn til å komme nærmere inn på dette alternativ, så meget mer som kraftanlegget ikke har gjort rede for den økonomiske siden av saken. Man går ut fra at dersom kraftanlegget som forutsatt kommer fram til en minnelig avtale med vedkommende grunneier, vil flyttingen kunne gjennomføres uten konsesjonsmessige konsekvenser.

Under henvisning til ovenstående vil Hovedstyret tilrå at Dalsbekken tillates overført på samme vilkår som for den tidligere reguleringstillatelse.

De forhold som er behandlet under pkt. 2—4 foran, gjør det nødvendig med enkelte endringer i gjeldende manøvreringsreglement pkt. 1 B. Driva Kraftanlegg har ellers i brev av 13. november 1972 meddelt at en rekke av nedbørfeltstørrelsene også bør korrigeres på grunnlag av nytt og bedre kartmateriale. I

brev av 10. november 1971 har kraftanlegget videre opplyst at de forskjellige kotehøyder i reglementets pkt. 1 A ikke er korrekte i henhold til nytt nivellement og har foreslått dem brakt i samsvar med NGO's høyder av 1954.

Etter dette vil man foreslå at reglementets pkt. 1 endres til:

«1.

A. Reguleringsmagasiner:

	Nat.vst.	Reg.grenser		Reg.-høyde m
		Øvre	Nedre	
Gjevilvatn	660,55		645,55	15,0
Dalsvatn	582,15	582,75	581,25	1,5
Ångårdsvatn	582,75	582,75	581,25	1,5

De tre nederste av Tovatna demmes permanent til samme høyde som øvre Tovatn, kote 756,5.

Høydene refererer seg til NGO's høyder av 1954.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

- Avløpet fra Vekveelvas nedbørfelt over kote 698,0 (29 km²) og fra Dørremselvas felt over kote 675,5 (31 km²) overføres til Gjevilvatn.
- Avløpet fra Tverdalselvas og Østre Fallbekkvatnas nedbørfelt (i alt 10,7 km²) i Todalselva og fra 2 mindre felter i Kjeda (i alt 1,1 km²) overføres til Tovatna.
- Avløpet under pkt. b og fra Tovatnas eget felt (33,7 km²) samt avløpet fra nedbørfeltene for Storbekken over kote 677,0 (5,6 km²), Lonbekken over kote 683,0 (15,1 km²) og Otta over kote 705 (35 km²) føres inn i Driva Kraftverks driftstunnel.
- Avløpet fra Ångårdsvatn—Dalsvatns restfelt (76,7 km²) — samt avløpet i Dalsbekken (5 km²) som overføres til Dalsvatn — føres via Vassli pumpestasjon inn i driftstunnelen.»

Høydekorreksjonene for Gjevilvatn får virkning også for reglementets pkt. 6, 5. avsnitt. Man vil anbefale at første del av dette avsnitt gis følgende ordlyd:

«Dersom vannstanden i Gjevilvatnet i tiden 15. mai—15. september underskrider øvre reguleringsgrense med mer enn

- 4 m pr. 1. juni,
- 3 m pr. 15. juni,
- 2 m pr. 1. juli eller
- 1 m pr. 15. juli og senere . . .»

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 11. desember 1972.»

Miljøverndepartementet har i brev av 23. mai 1973 avgitt følgende uttalelse i anledning de omsøkte planendringene:

«En viser til Industridepartementets brev av 18. januar 1973.

Saken har vært forelagt:

1. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag.
2. Fylkesmannen i Møre og Romsdal.
3. Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
4. Den Norske Turistforening.
5. Norges Jeger- og Fiskerforbund.
6. Sør-Trøndelag Naturvern.
7. Møre og Romsdal Naturvern.
8. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer.

En har mottatt uttalelse fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 16. februar d. å., fylkesfriluftsnemnda i Møre og Romsdal av 27. mars og 13. april s. å., Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske av 16. februar s. å., Sør-Trøndelag Naturvern av 12. april s. å. og Møre og Romsdal Naturvern av 5. april s. å., jfr. vedlegg.

Saken er behandlet av Statens Naturvernråd på møte 3. april 1973. Rådets uttalelse følger vedlagt.

Departementet vil ikke frarå at søknaden blir imøtekommet, men da slik at Vindøla blir tilført en viss vannmengde i turisttiden som kompensasjon for at Dalsbekken blir tatt med i prosjektet. Så vidt angår Dalsbekken viser en til uttalelsen fra Statens Naturvernråd.»

Uttalelse fra Statens Naturvernråd:

«Planendring og ytterligere overføring ved Driva Kraftverk.

Søknaden omfatter 4 forslag:

1. Øking av installasjonen i Vassli pumpestasjon.
2. Planendring vedrørende overføringen av Tovatna.
3. Planendring vedrørende overføringen av Tverrdalsvatn.

4. Søknad om tillatelse til overføring av Dalsbekken til Dalsvatn/Ångårdsvatnet.

Endringene nevnt i punktene 1, 2 og 3 skyldes vesentlig uforutsette tekniske vanskeligheter som fjellets kvalitet (pkt. 1 og 2) og vanskelige ur- og steinmasser (pkt. 3). Disse endringene vil ut fra et naturvernmessig synspunkt få små konsekvenser, og rådet har ikke merknader til denne delen av søknaden.

Så vidt angår pkt. 4 — søknad om tillatelse til overføring av Dalsbekken til Dalsvatn/Ångårdsvatn, har rådet i uttalelse av 12. juli 1968 anbefalt at Dalsbekken ikke blir overført til Dalsvatn/Ångårdsvatn.

Dalsbekken er en flombekk, som vil gi tilskudd til Vindøla vesentlig i flomperioder. Da Dalsbekkens nedslagsfelt ligger i stor høyde over havet (1 000—1 400 m o.h.), vil snesmeltingen foregå forholdsvis sent. Bekken vil derfor få godt tilsig i turistsesongen. Rådet kan akseptere at Dalsbekken nyttes til kraftproduksjon, under forutsetning av at 25 pst. av den gjennomsnittlige årsvannføring i bekken slippes fra magasinet i Dalsvatn/Ångårdsvatn til Vindøla-utslippet bør skje i turistsesongen fra 1. juli til 10. september.

Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag har pekt på at det for fisket må antas å være en fordel om demningen blir lagt nedenfor Dalsbekkens utløp. Dette fordi at fisken i magasinet vil få muligheter for naturlig gyting og fordi en får tilførsel av friskt vann til visse tider av året.

Rådet sier seg enig i at demningen bør plasseres nedenfor Dalsbekkens utløp.

Landbruksdepartementet har i brev av 4. juli 1973 avgitt følgende uttalelse:

«Landbruksdepartementet har ingen merknader til planendring og ytterligere overføring vedrørende utbygging av Driva kraftverk.

En viser for øvrig til uttalelse av 14. juni 1973 fra Sør-Trøndelag fylkeslandbruksstyre som Industridepartementet har fått gjenpart av direkte fra fylkeslandbruksstyret.»

Fulltallig møte i Sør-Trøndelag fylkeslandbruksstyre 14. juni 1973:

«Regulering og overføring for utbygging av Driva kraftverk. Planendring og ytterligere overføring.

Saken ble behandlet av fylkeslandbruksstyret i møte den 12. september 1967 som sak nr. 1316/67, hvortil henvises.

Planene er nå endret slik at Dalsbekken skal overføres til Dalsvatn. Denne endring vil medføre neddemming av 6,5 dekar dyrka jord fra eiendommen Stenboeng, gnr. 160, bnr. 1, Oppdal.

Denne eiendom er på 131 dekar dyrka jord, 24 dekar overflatedyrka beite, 110 dekar dyrbar jord og 2 000 dekar skog og anna areal. Skogen er bjørkeskog. Ved overføring som foreslått vil det medgå 6,5 dekar dyrka mark fra denne eiendom.

Oppdal jordstyre behandlet saken den 13. mars 1973 og uttalte:

«Under forutsetning av at Martin Jæres ytes fullt vederlag for tap av 6,5 dekar

jord, finner jordstyret at de samfunnsmessige sider ved denne sak er såpass store at neddemming av denne dyrka jorda kan anbefales godkjent.»

V e d t a k :

Eiendommen Stenboeng har forholdsvis store arealer dyrkingsjord, og fylkeslandbruksstyret finner å kunne samtykke i endringen av planene som medfører at 6,5 dekar dyrka jord blir ødelagt.»

Ved oversendelse av 12. juli 1973 fra Miljøverndepartementet, har man fått oversendt uttalelse av 4. juli 1973 fra Den Norske Turistforening. Uttalelsen har følgende ordlyd:

«DNT er kjent med at Trondhjems Turistforening har sendt sin uttalelse om saken direkte til Miljøverndepartementet i brev av 14. juni i år, og DNT slutter seg til denne uttalelse.»

«Vi har mottatt Deres brev av 9. februar 1973 til Den Norske Turistforening, Oslo bilagt utredning fra Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen, Hovedstyret om denne saken.

Vi har studert den foreliggende utredning, men kan ikke finne at planendring og ytterligere overføringer til Ångårdsvannet, Dalsvannet og Gjevilvannet får innflytelse på Turistforeningens nåværende rutenett.»

Miljøverndepartementets uttalelse ble ved Industridepartementets ekspedisjon av 26. juli 1973 forelagt NVE til uttalelse. I brev av 10. september 1973 avga NVE følgende uttalelse i sakens anledning:

«Uttalelsene fra Miljøverndepartementet m.v. har herfra vært forelagt Driva kraftanlegg. Brev av 17. august 1973 fra kraftanlegget vedlegges. Man har ikke noe vesentlig å bemerke til de hydrologiske data som er oppgitt i brevet.

Hovedstyret har gitt uttalelse i saken 12. desember 1972 der man har anbefalt at det gis tillatelse til overføring av Dalsbekken uten særlige vilkår om avgivelse av vann. De nye uttalelsene i saken foranlediger ingen endring i dette standpunkt.

Dersom departementet likevel finner det nødvendig med vannslipping om sommeren, vil man foreslå at dette tas inn som et nytt 2. avsnitt i post 2 i reglementet sålydende:

«Konsesjonæren plikter å slippe en vassføring på minst 0,2 m³/sek. i Dalsbekken i perioden 1. juli—10. september.»

Man går ut fra at denne bestemmelse er ment å skulle prioriteres foran oppfyllingen av Gjevilvatn. For å unngå misforståelser bør det derfor i nåværende post 6, 5. avsnitt 1. punktum gjøres en tilføyelse med henvisning til ovenstående nye punkt.

På bakgrunn av såvel disse som tidligere foreslåtte endringer, jfr. Hovedstyrets nevnte brev av 12. desember 1972, vil man videre anbefale at det någjeldende reglementet omredigeres slik at de forskjellige råderettsinn-

skrenkninger samles i én post, slik Hovedstyret for øvrig foreslo allerede i brev av 28. august 1968. Konkret vil dette innebære at post 6 innskrenkes til å omfatte bare de to første avsnitt, mens de etterfølgende flyttes til post 2 og gis plass etter de to tidligere og det ene nye avsnitt som er utformet ovenfor.»

Det vedlagte brev fra Driva kraftanlegg, datert 17. august 1973 er sålydende:

«Vi har mottatt Deres brev av 31. juli 1973 vedlagt brev fra Miljøverndepartementet av 23. mai 1973 med 2 bilag, brev fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag av 20. februar 1973 og uttalelse fra Statens Naturvernråd.

Vi har vurdert de to forslagene som er frem satt i fylkesmannens brev om slipping av vatn fra 1. juli til 10. september og funnet at alt. a med slipping av 25 pst. av Dalsbekkens midlere årsavløp i nevnte tidsrom vil tjene de fleste interesser best. I vår hydrologiske beregninger har vi benyttet et midlere spesifikt avløp for Dalsbækken på 32 l/sek./km² og da Dalsbekkens nedbørfelt er 5 km² vil midlere avløp fra Dalsbekkens felt utgjøre 5,05 mill. m³/år. 25 pst. av dette i tidsrommet 1. juli—10. september utgjør 1,26 mill. m³ dvs. en midlere tapping på

$$\frac{1,26 \cdot 10^6}{3600 \cdot 72} = 0,2 \text{ m}^3/\text{sek.}$$

Ser en bort fra flomtap i nevnte periode vil denne forbislipning av vatn medføre et produksjonstap på 1,3 GWh/år i middel.

Vannslippingen er tenkt løst ved at en legger et rør gjennom dammen med reguleringsmulighet ved hjelp av en enkel lukeanordning. Se for øvrig vedlagte tegning B 13-485-1-a.

Dersom det gis tillatelse til å ta inn avløpet fra Dalsbekkens nedbørfelt i Dalsvatnet er Driva kraftanlegg villig til å slippe en vassføring som tilsvarer 25 pst. av bekkens midlere årlige vassføring som utgjør 0,2 m³/sek. i perioden 1. juli til 10. september.

Vi må ta forbehold om godkjenning av vårt styre.»

Departementet skal bemerke:

Ved kongelig resolusjon av 31. oktober 1969 ble Sør-Trøndelag og Møre og Romsdal fylker gitt tillatelse til overføringer og reguleringer for utbygging av Driva kraftverk. Sør-Trøndelag fylkes andel er senere ved en omorganisering av kraftforsyningen i fylket overført til det fylkeskommunale selskapet Sør-Trøndelag Kraftselskap.

I brev av 15. februar 1971 og av 10. januar 1972 fra styret for Driva Kraftanlegg, og i brev av 6. oktober 1972 fra Sør-Trøndelag Kraftselskap, er det søkt om følgende planendringer:

1. Øking av installasjonen i Vassli pumpeverk.
2. Planendring vedrørende overføringen av Tovatna.
3. Planendring vedrørende overføringen av Tverdalsvatn.

4. Søknad om tillatelse til overføring av Dalsbækken til Ångårdsvatnet.

1. Øking av installasjonen i Vassli pumpeverk.

I tillatelsen av 31. oktober 1969 var det forutsatt at endel av avløpet fra Ångårds- og Dalsvatn skulle magasineres i Gjevilvatnet via en pumpestasjon. I denne pumpestasjonen, Vassli pumpeverk, var det forutsatt installert en vertikalstillet pumpe med en kapasitet på 7 m³/sek.

Driva Kraftanlegg har nå søkt om å få øke denne installasjonen til 10 m³/sek. Bakgrunnen for den omsøkte planendringen er at restfeltet til Ångårdsvatn blir større enn opprinnelig beregnet, fordi Sløbeekkens tilløp ikke vil bli tatt inn i driftstunnelen for Driva Kraftstasjon, som opprinnelig planlagt. Bekken vil derfor fortsatt løpe ut i Ångårdsvatn.

Planendringen innebærer en gjennomsnittlig produksjonsøkning på 3,6 GWh pr. år til en utbyggingspris på 16,6 øre/kWh. Den større pumpekapasiteten vil også gi raskere oppfylling av Gjevilvatn samt mulighet for å holde høyere sommervannstand i Ångårdsvatn—Dalsvatn. Det kan for øvrig bemerkes at under konsesjonsbehandlingen ble det fra Oppdal kommunes side fremmet krav om en slik tidlig oppfylling av Ångårdsvatn—Dalsvatn, av hensyn til turistinteressene. Planendringen vil øke muligheten for å holde høyere sommervannstand i Ångårdsvatn—Dalsvatn.

Det er ikke fremkommet innvendinger mot nevnte planendring. Departementet vil derfor tilrå at det blir gitt tillatelse til å øke installasjonen til 10 m³/sek.

2. Planendring vedrørende overføring av Tovatna.

På grunn av fjellets kvalitet har konsesjonæren måttet endre traséen for driftstunnelen fra Gjevilvatnet. Den nye traséen krysser dalsenkningen mellom Tovatna og Storli øst for det øverste Tovatn. Dette innebærer at overføringen av Tovatna m.v. vil skje ved en sjakt direkte fra driftstunnelen i nærheten av Tovatna og ikke ved tappetunnel til Kjeda og videre ned i driftstunnelen ved en sjakt, som tidligere prosjektert.

Det er ikke fremkommet innvendinger mot planendringen. Departementet tilrår at det blir gitt tillatelse til planendringen.

3. Planendring vedrørende overføring av Tverdalsvatn.

På grunn av tekniske vansker må det prosjekterte inntak for overføring fra Tverdalselva til Tovatna flyttes bort fra Tverdalsvatn.

Dette fordi strandsonen i Tverdalsvatn er dekket av ur- og steinmasser, som ville fordyre overføringen vesentlig om inntaket måtte legges der. Inntaket er planlagt flyttet ovenfor Tverdalsvatn.

Planendringen medfører en reduksjon av det overførte felt med ca. 0,8 km², noe som tilsvarende en reduksjon i kraftproduksjonen på ca. 1,7 GWh i et middelår uten reduksjon for flomtap.

Surnadal kommune har protestert mot planendringen som innebærer at vassdraget ikke blir utnyttet maksimalt.

Driva kraftanlegg har påvist at flytting av inntaket til et sted nedenfor Tverdalsvatn vil innebære merkostnad på 0,5 mill. kroner med tilsvarende produksjonsøking på 1,5 GWh pr. år. Hovedstyret finner at en slik løsning som innebærer rene overføringskostnader på 33,3 øre/kWh, ikke kan anbefales og tilrår at det blir gitt tillatelse til den omsøkte planendringen.

For øvrig er det ikke innkommet innvendinger og departementet tilrår at det blir gitt tillatelse til den omsøkte planendringen.

4. Søknad om tillatelse til overføring av Dalsbekken til Ångårdsvatnet.

Overføring av Dalsbekken til magasinet i Ångårdsvatnet, vil innebære en innvinning av ca. 1 000 nat.-hk i Driva kraftverk. Driva kraftanlegg har antydnet at overføringen vil bli gjort ved å flytte damstedet umiddelbart nedenfor samløpet med Dalsbekken.

Overføringen vil innebære at Vindøla mister vanntilskuddet fra Dalsbekken. Ifølge søkeren er Dalsbekken en ren flombekk som vil gi lite tilskudd i tørkeperioder. Skadevirkningene i Vindøla skulle derfor ikke ble av særlig betydning. Planendringen innebærer videre at 6,5 dekar dyrket jord vil bli neddemmet.

I forbindelse med planendringen har Oppdal kommune anbefalt overføringen under

forutsetning av at visse vilkår blir oppfylt. Blant annet kreves det et bidrag på kr. 200 000 til vannforsyning i Lønsetområdet.

Miljøverndepartementet finner ikke å ville frarå søknaden, under forutsetning av at Vindøla blir tilført en viss vannmengde i turisttiden som kompensasjon for at Dalsbekken blir tatt med i prosjektet.

Landbruksdepartementet har ingen merknader til planendringen.

Driva Kraftanlegg er blitt forelagt Miljøverndepartementets uttalelse, og i brev av 17. august 1973 har selskapet sagt seg villig til å foreta vassslipping som foreslått av Miljøverndepartementet. Senere har imidlertid kraftselskapet bedt om at saken blir stilt i bero, idet det ville vurdere spørsmålet om vannslippingen nærmere. Departementet har den 17. april 1974 fått bekreftelse fra kraftselskapet på at det opprettholder sitt standpunkt i nevnte brev av 17. august 1973, og det ber om at saken nå blir avgjort.

Industridepartementet tilrår på denne bakgrunn at det blir gitt tillatelse til den omsøkte planendringen på betingelse av at det slippes en viss vannmengde i Vindøla som foreslått av Miljøverndepartementet. Det tilrås at konsesjonæren tilpliktes å slippe en vassføring på minst 0,2 m³/sek. i Dalsbekken i perioden 1. juli—10. september. Pålegget innstas i manøvreringsreglementet.

Når det gjelder Oppdal kommunes krav om et bidrag på kr. 200 000 til vannforsyning, er departementet enig i at dette hører under skjønnets avgjørelse.

Det tilrås for øvrig redaksjonelle endringer i manøvreringsreglementet i overensstemmelse med NVE's forslag i brev av 10. september 1973.

Manøvreringsreglement for Festa-Vindøla i forbindelse med utbyggingen av Driva kraftverk vil etter dette lyde:

Manøvreringsreglement for Festa-Vindøla m.v. i forbindelse med bygging av Driva kraftverk.

1.

A. Reguleringsmagasiner:

	Nat.vst.	Reg.grenser		Reg.-høyde m
		Øvre	Nedre	
Gjevilvatn	660,55		645,55	15,0
Dalsvatn	582,15	582,75	581,25	1,5
Ångårdsvatn	582,75	582,75	581,25	1,5

De tre nederste av Tovatna demmes permanent til samme høyde som øvre Tovatn, kote 756,5.

Høydene refererer seg til NGO's høyder av 1954.

Reguleringsgrensene skal betegnes ved faste

og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

a) Avløpet fra Vekveelvas nedbørfelt over kote 698,0 (29 km²) og fra Dørremselvas

- felt over kote 675,5 (31 km²) overføres til Gjevilvatn.
- b) Avløpet fra Tverdalselvas og Østre Fallbekkvatnas nedbørfelt (i alt 10,7 km²) i Todalselva og fra 2 mindre felter i Kjeda (i alt 1,1 km²) overføres til Tovatna.
 - c) Avløpet under pkt. b og fra Tovatnas eget felt (33,7 km²) samt avløpet fra nedbørfeltene for Storbekken over kote 677,0 (5,6 km²), Lonbekken over kote 683,0 (15,1 km²) og Otta over kote 705 (35 km²) føres inn i Driva Kraftverks driftstunnel.
 - d) Avløpet fra Angårdsvatn—Dalsvatns restfelt (76,7 km²) — samt avløpet i Dalsbekken (5 km²) som overføres til Dalsvatn — føres via Vassli pumpestasjon inn i driftstunnelen.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragenes flomvassføringer ikke unødig økes.

Konsesjonæren plikter å slippe en vassføring på minst 0,2 m³/sek. i Dalsbekken i perioden 1. juli—10. september.

Konsesjonæren plikter å etablere en anordning ved Driva kraftverk som ved driftsstans e.l. gjør det mulig med øyeblikkelig virkning å slippe en vassføring på inntil 10 m³/sek. forbi kraftstasjonen.

Konsesjonæren plikter å innrette driften av Driva kraftverk slik at vassføringen i Driva nedenfor utløpet fra kraftverket ikke underskrider 11 m³/sek.

I lavvassperioder må driftsvassføringen ikke reduseres mer enn 40 pst. i forhold til foregående døgns maksimalvassføring. Alle endringer i tappingen skal skje med så myke overganger som mulig.

Dersom vannstanden i Gjevilvatnet i tiden 15. mai—15. september underskrider øvre reguleringsgrense med mer enn

4 m pr. 1. juni,

3 m pr. 15. juni,

2 m pr. 1. juli eller

1 m pr. 15. juli og senere

plikter konsesjonæren å innstille all tapping gjennom Driva kraftverk og å magasinere alt tilløp til verkets nedbørfelt i perioder når avløpet ved Elverhøy bru likevel overstiger 100 m³/sek. i tiden 15. mai—30. juni og 150 m³/sek. i den etterfølgende tid, jfr. dog 2. avsnitt. I den tid i perioden 15. mai—15. oktober hvor kraftverksdriften ikke er stanset i henhold til ovenstående bestemmelse og fyllingsforholdene ligger dårligere an en ovenfor angitt, plikter konsesjonæren å tappe en viss vassmengde gjennom Driva kraftverk. Tappingen som skal skje i samråd med en fiskerisakkyndig oppnevnt av Landbruksdeparte-

mentet, skal tilsvare en gjennomsnittsvassføring på 10 m³/sek. i denne tiden.

Under bedre fyllingsforhold plikter konsesjonæren i samråd med den fiskerisakkyndige å holde en gjennomsnittstapping på minst 10 m³/sek.

For øvrig kan vasslippingen foregå etter Driva kraftverks behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tapping ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen, og avleste vasstander observeres og noteres. Nedbørhøyder, temperatur m. v. skal likeledes observeres og noteres hvis dette blir forlangt.

Avskrift av protokollen sendes ved hver måneds utgang til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4.

Til å foreslå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet

6.

Viser det seg at vasslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Industridepartementet

tilråar:

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 tillates Sør-Trøndelag Kraftselskap og Møre og Romsdal fylke å foreta planendringer og ytterligere over-

- føring i anledning utbygging av Driva Kraftanlegg i overensstemmelse med Industridepartementets foredrag av 26. april 1974.
2. Manøvreringsreglement for Festa-Vindøla m. v. i forbindelse med bygging av Driva Kraftverk endres i samsvar med forslag inntatt i Industridepartementets foredrag av 26. april 1974.

5. Røldal-Suldal Kraft A/S.

(Tillatelse til å foreta ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldal-vassdragene for utbygging av Svandalsflona Kraftverk m. v.)

Kongelig resolusjon av 3. mai 1974.

Stortinget har i møte den 26. februar 1974 fattet følgende vedtak:

- «1. Stortinget samtykker i at Røldal-Suldal Kraft A/S får tillatelse til erverv og til ytterligere reguleringer i Røldal-Suldal-vassdragene for Svandalsflona Kraftverk m. v. i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets foredrag av 4. mai 1973.
2. Det forutsettes nytt manøvreringsreglement for Røldal-Suldalvassdragene i samsvar med forslag inntatt i ovennevnte foredrag, som gjeldende inntil videre.»

Vedtaket er i samsvar med industrikomiteéns Innst. S. nr. 158 for 1973—74, som bygges på St. prp. nr. 132 for 1972—73, men med følgende endring:

Konsesjonsavgift til kommuner settes til kr. 5 pr. nat.-hk. Departementet foreslo i stortingsproposisjonen at konsesjonsavgiften ble satt til kr. 4,50 pr. nat.-hk til kommuner. Etter at de nødvendige justeringer er foretatt, blir konsesjonsbetingelsene således:

«1.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket, og flertallet, innbefattet formannen, skal til enhver tid bestå av norske statsborgere.

Beslutninger i generalforsamling som fastsetter alminnelige eller særlige innskrenkninger i styrets virksomhetsområde blir alene gyldige når de godkjennes av departementet.

2.

For så vidt konsesjonæren anvender energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal vedkommende departement, såfremt det av almene hensyn finner grunn til å gripe inn, anerkjennes som rett saksøker i anledning av mulige overtredelser av nabolovgivningen.

3.

Arbeidet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vassbyggingsarbeidene, reguleringene og overføringene må fullendes og full drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 15 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt, stor kr. 200 pr. dag, som vedkommende frister oversittes.

4.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, hvortil de kan erholdes fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innen landet fallende arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist herom avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i nærværende post erlegger konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 — femten — pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og disses familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7.

Konsesjonæren er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og disses familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

8.

Konsesjonæren er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige til anleggene knyttede befolkning, eller hvor det måtte være mere hensiktsmessig og ikke falle vesentlig dyrere, å bidra til permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus, alt etter nærmere bestemmelse truffet av vedkommende departement.

Konsesjonæren skal stille kr. 10 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og til geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvilstilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. De stedlige myndigheter tas med på råd ved valg av trasé for anleggsvegene.

10.

Anvendes vasskraften til industriell produksjon, skal eksport av produktene ikke uten samtykke fra vedkommende departement finne sted til priser som ligger under de vanlige priser på verdensmarkedet. Videre bestemmes at import til produksjonen ikke uten departementets samtykke må finne sted til priser som ligger over de vanlige priser på verdensmarkedet.

Avtaler om vederlag for økonomisk, teknisk og merkantil assistanse skal være undergitt departementets godkjennelse.

11.

Produkter konsesjonæren måtte framstille ved hjelp av vasskraften skal foredles her i riket i den utstrekning vedkommende departement fastsetter. Såfremt kraften blir anvendt til frembringelse av kunstige gjødningsstoffer skal der årlig stilles til disposisjon for det norske jordbruk inntil 10 pst. av produksjonen etter en pris som i tilfelle selskapet eksporterer sådanne stoffer skal ligge 10 pst. under selskapets eksportpriser på den tid bestillingen finner sted. Hvis ingen eller ingen nevneverdig eksport finner sted, skal prisen ligge 10 pst. under en beregnet eksportpris som fastsettes av Landbruksdepartementet på grunnlag av den da gjeldende verdensmarkedspris. Selskapet er dog ikke pliktig til å avgi gjødningsstoffer til under produksjonsprisen.

Selskapet plikter ved årets utløp å gi Landbruksdepartementet oppgave over produksjonen av gjødningsstoffer i siste kalenderår samt i tilfelle over nettoeksportprisen beregnet etter gjennomsnittet for siste kalenderår.

Bestilling skjer gjennom Landbruksdepartementet og må minst være på 500 tonn.

Det kvantum som i henhold til foranstående kan forlanges uttatt leveres av selskapet f.o.b. med minst 14 dagers varsel i partier som av Landbruksdepartementet blir bestemt.

Landbruksdepartementet drar omsorg for at salget av det her omhandlede kvantum skjer til forbrukerne således at de til den reduserte pris kjøpte stoffer hverken kommer i handelen som alminnelig salgsvare eller benyttes som råprodukt til videre fabrikkasjon.

12.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som de nå konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Eiere av vassfall nedenfor Suldalsvatn som deltar i reguleringen, er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den ved tilleggsreguleringene og overføringene innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 13).

Fordelingen av kraften bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økte utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten dette er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi, er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere denne kraften uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for

eierens regning og risiko for så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

Konsesjonæren er forpliktet til å samarbeide med andre kraftverker når dette finnes hensiktsmessig av hensyn til den alminnelige kraftforsyning. Bestemmelse herom treffes i mangel av minnelig overenskomst av et av Kongen oppnevnt skjønn som også fastsetter de nærmere tekniske og økonomiske vilkår for sådant samarbeid.

Konsesjonæren plikter på egen bekostning å foreta de forandringer av anleggene som måtte finnes påkrevd av hensyn til sådant samarbeid. Bestemmelse herom treffes av departementet. Det tas ved avgjørelsen størst mulig hensyn til anleggets økonomiske forhold.

13.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,00 pr. nat.-hk beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de nå konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 5 pr. nat.-hk beregnet på samme måte.

For den økning av vasskraften som ved tilleggsreguleringene og overføringene tilflyter eiere av vassfall nedenfor Suldalsvatn, skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,00 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfond i fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer, kr. 5,00 pr. nat.-hk.

Økningen av vasskraften beregnes på grunnlag av den økning av vassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med den tidligere konsederte regulering og overføring. Ved beregning av denne økning forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved overføringene innvunne økning av vasskraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

14.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringene, overføringene og vassfallenes utbygging, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av

departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte, og de skal til enhver tid holdes i fullt ut driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

15.

Når 60 år er forløpt fra 21. desember 1962, tilfaller vassfallet med alle de innretninger, hvorigjennom vatnets løp og leie forandres, så som damanlegg, kanaler, tunneler, bassenger, rørledninger m. m., de til utbyggingen og kraftanlegget ervervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjoner med tilhørende maskineri og annet tilbehør samt arbeiderboliger og andre bygninger, som hører med til kraftanlegget, staten, med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til kraftanlegget, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten, kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatt frist.

Anlegget med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt ut driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

16.

Reguleringskonsesjonen gjelder i 60 år fra 21. desember 1962. Reguleringskonsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved utløpet av den i reguleringskonsesjonen fastsatte tid har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse regulerings- og overføringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

17.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

18.

Reguleringsanleggets eier plikter å avgi vatn i sådan utstrekning at den alminnelige fløting i Suldalslågen forulempes så lite som mulig ved reguleringen. Spørsmålet om hvilke forføyninger han skal treffe avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Skade eller ulempe for fløtingen som ikke på denne måte avhjelpes blir å erstatte overensstemmende med reguleringslovens § 16.

19.

Innen reguleringen tas i bruk skal konsesjonæren innbetale kr. 75 000 til Suldal kommune og kr. 75 000 til Odda kommune til forøkelse av de tidligere opprettede næringsfond til disse kommuner.

20.

De vilkår til fremme av fisket som er fastsatt i post 24 i kgl. res. 21. desember 1962 vedrørende erverv og regulering av Røldal—Suldalvassdraget m. v., gjøres gjeldende også for denne konsesjon.

21.

Konsesjonæren plikter å treffe nødvendige tiltak for å søke å avhjelpe de skader og ulemper som reguleringene og overføringene fører med seg for bygdefolkets interesse. Spørsmålet om hvilke tiltak som skal treffes, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn etter vassdragsreguleringslovens § 16, eventuelt § 19.

22.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Ryddingen skal være fullført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

23.

De partier av isen på magasinene som blir farlig svekket markeres slik:

Så snart isen er barbar om høsten innsirkles de svekkede partier med et tau festet til påler som settes fast i isen med passe mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

24.

Ved damanleggene skal der tillates trufet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med

hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøymed.

25.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

26.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

27.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tappingsgrenser betegnes ved faste og tydelig vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

28.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter, å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og

utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten rimelige ulemper og utgifter, å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

29.

Den i konsesjonen av 21. desember 1962 betingede sikkerhet på kr. 100 000 skal også gjelde for oppfyllelsen av de forpliktelser som ved anlegget eller dets drift pådras like overfor andre og for overholdelsen av de i denne fastsatte betingelser, og den skal opprettholdes til hver tid.

30.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte betingelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler, fastsatt av vedkommende departement.

31.

For så vidt det måtte påhvile konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å få fjernet disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulkt, som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som etter konsesjonens tinglysing (jfr. post 33) er påført vedkommende eiendommer og gjenstander, bortfaller når disse ifølge konsesjonen overgår til staten.

Hvis forholdet ikke er bragt i orden innen den fastsatte frist, kan departementet pålegge

konsesjonæren en mulkt, stor kr. 100 pr. dag, som løper inntil saken er ordnet.

32.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av foranstående poster 1, 10 og 31 medfører tap av konsesjonen, således at reglene i lov nr. 16 av 14. desember 1917 §§ 31 og 32 får tilsvarende anvendelse.

33.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomservervelser og regulerings- og overføringsarbeider som forpliktende for seg og de konsederte eiendommer, inngår han på at ervervs- og reguleringskonsesjonen, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på kon-

sesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m.v. er beliggende.

Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

Departementet kan når som helst forlange at konsesjonæren sender inn kart i 2 eksemplarer over samtlige ervervede eiendommer og rettigheter, opptatt av en landmåler som departementet godkjenner og etter departementets nærmere bestemmelse.»

Det foreslåtte manøvreringsreglement for Røldal-Suldalvassdragene har følgende ordlyd:

«1.

Reguleringsgrenser:	Øvre kote	Nedre kote	Oppd. i m	Senkn. i m	Regh. i m	Flomstign. til kote
Valldalen	745,00	665,00	80,00		80,00	746,00
Votnavatn	1 020,00	975,00	45,00		45,00	1 020,75
Reinsvatn	1 020,00		44,00		44,00	1 020,75
Reinshølen	1 020,00		44,00		44,00	1 020,75
Gauthellervatn	1 020,00		42,00		42,00	1 020,75
Stavsvatn	1 020,00		42,00		42,00	1 020,75
Grunnavatn	1 020,00		13,00		13,00	1 020,75
Røldalsvatn	380,00	363,00		17,00	17,00	
Vasstølvatn	753,00	732,50	20,50		20,50	753,50
Finnabuvatn	908,00	893,00	10,00	5,00	15,00	908,50
Sandvatn	950,00	924,00	21,00	5,00	26,00	951,00
Holmavatn	1 058,00	1 048,00	4,50	5,50	10,00	1 058,50
Isvatn	1 295,00	1 285,00		10,00	10,00	
Inntaksbasseng i Kvanndalen ..	630,00	620,00	10,00		10,00	
Nupstjørn	1 302,00	1 285,00	0	20,00	20,00	
Østre Middyrvatn	1 230,50	1 190,00	1,50	39,00	40,50	
Vestre Middyrvatn	1 217,50	1 190,00	4,50	23,00	27,50	
Kaldevatn	1 205,00	1 183,00	9,50	12,50	22,00	1 205,50
Kvanndalstjørn	1 216,80	1 215,80	0	1,00	1,00	
Djupestjørn	1 167,20	1 146,40	0	20,80	20,80	
Indre Grubbedalstjørn	1 078,80	1 045,00	0	33,80	33,80	
Midtre Grubbedalstjørn	1 070,00	1 045,00	0	25,00	25,00	
Inntak Bleskestadelv	640,00	635,00	5,00	0	5,00	
Salttjørn	967,50	967,50	3,50	0	0	

Høydene refererer seg til NVE's fastmerker i vassdrags-nivellement l. nr. 410, 411, 412, 413 og 414.

Overføringer:

Avløpet fra Kvesso-elvas nedslagsfelt til utløpsosen for Nupstjørn, i alt 15,3 km², overføres til Middyrvatna.

Det samlede avløp, inklusive det overførte avløp fra Kvesso, i Risbuelva fra Vestre Middyrvatn med naturlig vasstand kote 1213,00,

i alt 15,3 km² + 12,2 km² = 27,5 km², overføres til Votna. På overføringstunnelen mellom Middyrvatna og Votna tas inn en bekk med nedslagsfelt 2,4 km².

Avløpet fra Risbuelas nedslagsfelt mellom kotene 1213,00 og 756,00, i alt 10,4 km², føres inn på driftstunnelen for Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Kvanndalstjørns nedslagsfelt kote 1210,80, 1,7 km², overføres til Grubbedalen.

Det samlede avløp fra Grubbedalselva ned til utløpsosen av Midtre Grubbedalstjørn kote 1071,00, dvs. fra i alt $1,7 + 13,6 = 15,3$ km², overføres til Votna.

Avløpet fra Blåbergdalen og Austmannebekken, i alt 21,6 km², føres inn på overføringstunnelen mellom Grubbedalen og Votna. Inntaket i Blåbergdalen blir beliggende på ca. kote 1045,00.

Avløpet fra Stølsånas felt mellom Midtre Grubbedalstjørn og Vasstølvatn, 45,4 km², og avløpet fra Øynoelv, 9 km², ned til kote 756,00 overføres til driftstunnelen til Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Stølsånas felt nedenfor Vasstølvatn og ned til bekkeinntak i Stølsåna kote 381,00, i alt 10 km², føres inn på driftstunnelen for Suldal I Kraftverk.

Avløpet fra en mindre bekk, Bakliabekken, ned til kote 1027,00, 1,5 km², overføres til Votna.

Avløpet fra Grytøyrelvas felt, redusert med Blåbergdalens felt ovenfor ca. kote 1045,00 samt Austmannebekken, ned til kote 756,00, i alt 31,4 km², føres inn på driftstunnelen til Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Gjertrabekken ned til kote 811,50, 0,5 km², føres inn på fordelingsbassenget Røldal Kraftverk.

Avløpet fra Kvennabekken ned til kote 641,00, 4 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Tverråna i Juvstøldalen ned til kote 650,00, 6 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Kvanndalselva ved kote 630,00, 69 km², føres inn på driftstunnelen til Suldal II.

Avløpet fra Bleskestadåna mellom kotene 950,00 og 640,00, i alt 38,8 km², overføres til Havreåna og videre til driftstunnelen for Suldal II. På overføringstunnelen føres inn en mindre bekk, 0,8 km².

Avløpet fra Havreåna ned til kote 636,50, 5,4 km², overføres sammen med avløpet fra Bleskestadåna og driftsvatnet fra Kvanndal Kraftverk til driftstunnelen for Suldal II. På overføringstunnelen føres inn en mindre bekk i Kvelvane med nedslagsfelt 0,9 km².

Avløpet fra Sæbyggedalen kote 975,00, 0,4 km², overføres til Sandvatn.

Avløpet fra Isvatn, hvis felt er 5,0 km², overføres til Litlavatn.

2.

Under flom tappes det fra Røldalsvatn slik at vasstanden i dette ikke blir høyere enn den

ville ha vært ved samme tilsig før reguleringen og ved manøvreringen for øvrig has for øye at vassdragets tidligere flomvassføring ikke forøkes og at isforholdene i Suldalslågen ikke forverres.

I fyllingstiden tappes magasinene slik at avløpet fra Suldal I og Suldal II til sammen utgjør minst 42 m³/sek. uavhengig av tilsigsforholdene, men alt uregulert tilløp til Røldalsvatn i denne periode brukes til å fylle dette vatn opp til kote 378,00. Røldalsvatn må ikke tappes under denne grense før 1. oktober.

Forannevnte plikt til å tappe minst 42 m³/sek. uavhengig av tilsigsforholdene, bortfaller etter 1. august hvert år, dog slik at konsesjonæren i fyllingstiden er forpliktet til også etter dette tidspunkt å holde en minimumsvassføring fra Suldal I og Suldal II på tilsammen opptil 42 m³/sek. dersom en av rettighetshaverne på forhånd utpekt representant, krever dette. Kravet om en slik minimumsvassføring på opptil 42 m³/sek. må være fremsatt innen fredag kl. 10.00 for den derpå følgende uke.

Dersom tilskudd av magasinvatn har utgjort minst 7 mill. m³ for å opprettholde en driftsvassføring forlangt i henhold til foregående ledd kan driftsvassføringen i Suldal I og II reduseres til 30 m³/sek. Den kan først forlanges hevet opp til 42 m³/sek. igjen når det naturlige tilsig tilsvarende denne vassføring.

For øvrig kan tappingen skje etter behovet i kraftstasjonene.

3.

Fra østre vassdrag avgis det til den alminnelige fløting i Suldalslågen nødvendige vatn overensstemmende med de ved overenskomst eller skjønn fastsatte regler.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybde m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som reguleranten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for

tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet anbefaler at konsesjon blir gitt på foranstående betingelser og at det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med det inntatte forslag.

Det forutsettes som vanlig at departementet har fullmakt til å samtykke i mindre planendringer, herunder de endringer i manøvreringsreglementet som følger av planendringen.

I samsvar med proposisjonen forutsettes det at tilleggssamarbeidsavtalen mellom staten og Norsk Hydro A/S som Stortinget samtykket i, jfr. St. prp. nr. 109 for 1971—72, legges til grunn også for utbyggingen av Svandalsflona kraftverk. I den utstrekning en ny avtale er nødvendig forutsettes at Industridepartementet kan gi samtykke.

Som nevnt i proposisjonen vil departementet anmode konsesjonæren i den grad det er rasjonelt å benytte arbeidskraft og transportmaterieell fra distriktet.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 og konsesjonslov for vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av samme dato, tillates Røldal-Suldal Kraft A/S å foreta ytterligere erverv og reguleringer i Røldal-Suldalvassdragene for utbygging av Svandalsflona Kraftverk m.v., på de betingelser som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 3. mai 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringer og overføringer i Røldal-Suldalvassdragene i samsvar med utkast inntatt i samme foredrag, som gjeldende inntil videre.

6. Sør-Trøndelag Kraftselskap.

(Tillatelse til overføring av Hukla og Kusma til Samsjøen i Lundesokna m.v., Midtre Gauldal kommune, Sør-Trøndelag fylke.)

Kongelig resolusjon av 10. mai 1974.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 6. november 1973 avgitt følgende

uttalelse i anledning søknad fra Sør-Trøndelag Kraftselskap om tillatelse til å overføre elvene Hukla og Kusma til Samsjøen for utnyttelse i Sokna og Håen kraftverker i Lundesokna:

«Hovedstyret mottok den 4. august 1970 følgende brev fra Sør-Trøndelag Kraftselskap vedrørende ovenstående:

«Vi tillater oss vedlagt å sende søknad om tillatelse til å utnytte avløpet fra elven Hukla og Kusma via Samsjøen og Håen i kraftverkene i Lundesokna.

Overføringen antas å ville gi en midlere årlig økning av energiproduksjon i Sokna og Håen Kraftverk på 45—50 GWh, hvorav ca. 75—80 pst. vinterenergi.

Kraftverkene og overføringsanleggene er dimensjonert for en økonomisk utnyttelse av overføringen.

Byggearbeidet består i det vesentlige i å drive en vel 10 km lang tunnel og vil kreve ca. 2 års byggetid.

Overføringen vil medføre beskjedne naturinngrep samtidig som den nødvendige vegbygging vil gjøre atkomsten til fjellområder og delvis skoggrunn lettere.

Overføringen går inn som et ledd i STEV's plan av 1961—62 om utbygging av Lundesokna m.v. og er for så vidt kjent av rettighets-havere og andre interesserte.

Til Deres orientering tør vi opplyse at vårt kraftselskap har interkommunal status og er direkte fortsettelse av Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk. Våre vedtekter er godkjent av Kommunaldepartementet 16. juli 1970.

Energien regnes i det vesentlige å dekke behov til alminnelig forsyning. Vi tør be om en snarlig behandling av søknaden.

Det tilskott av driftsvann som overføringen vil gi endrer ikke manøvreringen for magasinene i Lundesokna m.v., vi forutsetter derfor at gjeldende manøvreringsreglement beholdes.

Vårt styre vedtok i møte 9. juni 1970 å fremme ovennevnte søknad — saken vil bli lagt fram for vårt Råd i møte 1. september 1970 for godkjenning.»

I brev av 30. juli 1970 som vedligger søknaden, sies følgende:

«I henhold til lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 (nr. 17) med senere endringer, tillater vi oss å søke om tillatelse til følgende regulering og overføring i Midtre Gauldal kommune i Sør-Trøndelag:

1. Lede avløpet fra elvene Hukla og Kusma og fra 3 km² av elva Hultas nedbørfelt i tunnel til Samsjøen i Lundesokna. Samlet for tre tre elver søkes overført avløpet fra 57 km² nedbørfelt.
2. Heve og regulere vannstanden i Hukla fra ca. kote 512,5 til kote 517,5 eller 5 m ved en sperredam plassert ca. 400 m ovenfor Øivolden.

For å gjennomføre denne regulering og overføring tillater vi oss å søke om tillatelse til å erverve nødvendig grunn og rettigheter til inntak i Hukla, bekkeinntak i Hulta og tunnelutløp ved Samsjøen.

Med omsyn til virkningen av reguleringen og overføringen viser en til vedlagte utredning.

Overføringene søkes gjennomført for å øke vassføringen og dermed kraftproduksjonen i kraftverkene i Lundesokna.

Vi søker om tillatelse på ubegrenset tid.»

I den vedliggende utredning heter det bl. a.:

«Beskrivelse av reguleringen og overføringen.

En oversikt over Hulta- og Lundesokna-vassdragene er gitt i STEV's konsesjonssøknad av 14. april 1961.

Orientering om tidligere reguleringer, overføringer og utbygginger i Lundesokna og Hulta.

Ved kgl. res. av 23. november 1923 ble Sør-Trøndelag Fylke gitt tillatelse til å regulere Samsjøen i Lundesokna mellom kotene 486,7 og 473,0 med magasin 113 mill. m³ til fordel for Nedre Møllefoss Kraftverk.

Ved kgl. res. av 1. juni 1962 ble Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk gitt tillatelse til å foreta følgende reguleringer og overføringer i Lundesokna og Hulta:

- Overføring av Holtsjøen og Anfinnbekkens nedbørfelter 48 km², til Samsjøen i Lundesokna, samt 1 m regulering av Holtsjøen ved senking med magasin 7 mill. m³.
- Demme opp og regulere Håen 10 m fra kote 423 til 433 med magasin 25 mill. m³.
- Regulere Sokna ved Bjørdalen mellom kotene 210 og 217 med magasin 1 mill m³ som inntak for Sokna Kraftverk.

Disse reguleringer og overføringer ble utført i 1963—64 i forbindelse med utbygging av Sokna Kraftverk som utnytter fallet i Lundesokna mellom kotene 217 og 32 eller 185 m.

Ved kgl. res. av 28. juni 1964 ble Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk gitt tillatelse til å utnytte fallet i Lundesokna mellom Håen kote 433 og inntaksmagasinet for Sokna kote 217 brutto 216 m. Denne utbygging ble ferdig høsten 1966.

Ved kgl. res. av 9. desember 1966 ble Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk gitt tillatelse til å overføre avløpet fra Store Burusjø til Samsjøen og å overføre Skjelbreia med sidebekken Bubekken til driftstunnelen for Håen Kraftverk. Disse overføringer ble ferdig henholdsvis i 1968 og 1969.

Hukla—Kusma i Hulta.

Hukla kommer fra Hukelvatn, som ligger på kote 538,8. Ca. 3,5 km nedenfor utløpet tar den opp sidebekken Kusma på ca. kote 515,5. Hukla og Kusmas nedbørfelt er her henholdsvis 34 og 20 km². Hukla renner ut i Hulta på ca. kote 447. De øverste ca. 5 km av elven er slake, mens den siste km har sterkt fall.

Hukla avstenges med en betongdam ca. 400 m ovenfor Øivolden. Damkronen blir på kote 517,5=HRV og dammen får en høyde på ca. 6 m. Inntaket for ovedføringstunnelen er forutsatt plassert ca. 500 m ovenfor dammen. Dette utstyres med luke, varegrind og bjelkestengsel. Ca. 6 725 m av overførings-

tunnelen er tenkt drevet fra et ca. 225 m langt tverrslag ved Hulta og resten ca. 3 500 m fra Samsjøen. Samlet lengde på tunnelen blir 10 225 m og tverrsnittet 8—10 m².

Ca. 3 km² av Hultas nedbørfelt er forutsatt ført inn i overføringstunnelen. For anleggsdriften vil det bli bygd 3,2 km ny veg fra Fjesetvolden til påhugget ved Samsjøen og 3 km ny vei fra Holtvolden til tverrslaget ved Hulta.

Videre må det føres fram kraft- og telefonlinjer til de samme stedene.

Skader og ulemper.
Neddemmet areal.

Inntaksmagasinet i Hulta blir ikke noe reguleringsmagasin, men et dempningsmagasin for kortvarige flommer. Det areal som blir satt under vatn ved HRV består av myr og skoggrunn og utgjør 170 dekar.

Steintippen ved tverrslaget ved Hulta vil beslaglegge ca. 10 dekar, vesentlig myrgrunn.

Steintippen ved Samsjøen vil alt vesentlig bli plassert ute i sjøen og vil derved ikke beslaglegge noe areal på land.

Hukla vil bli tørrlagt nedenfor inntaksdammen, men ved å bygge terskler nedenfor Øivolden vil en kunne få lange sammenhengende vannspeil, da elva her har svært lite fall over en strekning på ca. 2 km.

Fisket vil bli noe skadelidende, men det er muligheter for å bevare noe av fiskebestanden ved terskelbygging.

Fordeler.

Innvunnet hk.

Forutsatt midlere avløp fra Hukla og Kusmas nedbørfelt på 27,5 l/s/km², vil det i Lundesokna vinnes inn følgende hk:

Håen kraftverk.

Midlere tilløp til Håenmaga-

sinet fra før	209,6 mill. m ³ /år
Fra Hukla—Kusma	49,4 —»—

Sum 259,0 mill. m³/år

Samlet magasin: 145 mill. m³.

Øking i reg. vassføring etter bestemmende reguleringskurve for Lundesokna 1 m³/sek.

Midlere bruttofall i Håen kraftverk 213 m
Innvunnet hk i Håen kraftverk .. 2835 hk

Sokna kraftverk.

Midlere tilløp til Soknas inn-

taksmagasin	289,0 mill. m ³ /år
Fra Hukla—Kusma	49,4 —»—

Sum 338,4 mill. m³/år

Samlet magasin: 146 mill. m³.

Øking i reg. vassføring 0,94 m³/sek.

Midlere bruttofall i Sokna kraftverk 183 m
Innvunnet hk i Sokna kraftverk .. 2290 hk

Sum innvunnet hk i Håen+Sokna: 2 835 + 2 290 = 5 125 hk.

Produksjonsøkning.

Ved overføring av Hukla og Kusma til

Samsjøen vil det i kraftverkene bli en produksjonsøkning i et middellår på 44,5 GWh, herav 33,5 GWh som vinterenergi.

Dersom midlere avløp fra feltet er 30 l/s/km² vil produksjonsøkningen bli ca. 48,3 GWh/år.

Reduksjon av flommer Gaula.

Ved denne overføring vil en kunne redusere flommene i Gaula med ca. 20 m³/sek. tilsvarende overføringstunnelens kapasitet.

Eierforhold.

De berørte fallstrekninger i Hulta og Hukla er ervervet og eies av STEV, i Kusma berøres bare 2 m av fallet i elva.

Ved erverv av fallene i Hulta og Hukla er skader og ulemper erstattet ved skjønn.»

Omkostningsoverslaget lyder på 16 mill. kroner.

Søknaden er blitt kunngjort som lovbestemt i Norsk lysingsblad og i lokalpressen og har vært forelagt distriktet til uttalelse med følgende resultat:

Midtre Gauldal kommunestyre vedtok i møte 19. februar 1971 denne uttalelse:

«Det dreier seg i det foreliggende tilfelle om en overføring av elvene Hukla og Kusma til Lundesokna, jfr. vassdragsreguleringslovens § 1, annet ledd. Dette krevet før 1959 spesiell tillatelse fordi vannføringen tas bort fra det berørte dalføre. I dette tilfelle reduseres ikke bare vannføringene i de to elvenes nederste løp, men også i Gaula mellom Hultas utløp i samme og Lundesoknas utløp.

Denne overføringssøknad burde vært behandlet i sammenheng med de tidligere søknader om regulering av Samsjøen, Håen, Burusjøen m. v., idet søknaden i så fall ville hørt under Stortinget, mens den nå kan avgjøres av Regjeringen.

Til tross for nevnte betenkeligheter vil kommunen anbefale at overføringstillatelse blir gitt under forutsetning av at følgende konsesjonsvilkår oppstilles:

1. Konsesjonsavgiften. I det foreliggende tilfelle — hvor vannet overføres direkte til Lundesokna og utnyttes der bør avgiften settes til kr. 5 pr. innvunnet nat.-hk. Ved overføringer av denne art bør lovens maksimumsavgift benyttes — idet overføringen må ses som et ledd i de samlede inngrep.

2. Sør-Trøndelag Kraftselskap bør pålegges å påstevne skjønn til vurdering av skaden på laksefisket i Gaula. Det er ikke tilstrekkelig at dette forhold bare holdes under observasjon, idet man bør få et skjønn til å vurdere laksefisket etter utredning av sakkyn-dige. Samtidig må det tas forbehold i manøvreringsreglementet om mulig vannslipping fra Hukla og Kusma i laksens oppgangstid.

Gjennom nødvendig forbehold i reglementet vil skjønnet kunne ha adgang til å treffe de fornødne bestemmelser om vannslipping i det naturlige elveleie i Gaula i oppgangstider.

3. Sør-Trøndelag Kraftselskap bør pålegges å bygge en veg fra tverrslaget ved Hulta

(eller fra et egnet sted på adkomstvegen til tverrslaget) og til damstedet i Hukla ca. 400 m nord for Øivolden. Veggen kan bygges ved utkjøring av steinmasser fra tverrslaget ved Hulta. Grunneierne har i skriv av 15. januar 1971 forpliktet seg til å gi gratis grunn med ryddet veglinje for veggen over sine eiendommer, samt stille til rådighet gratis materiale av trevirke på rot til kavlingsbruer eller rislegging over myr.

Under forutsetning av at det blir steinmasser nok pålegges Sør-Trøndelag Kraftselskap å bygge veg fra tverrslaget ved Hulta til en tidligere bygget sperredam ved Hultsjøen. Betingelsene med hensyn til grunn og rydding av skog m. m. er som nevnt i nærværende punkt, første avsnitt.

For så vidt gjelder uttalelsene i nærværende punkt vises det til skriv fra Sør-Trøndelag Kraftselskap til ordføreren av 25. august 1970.

4. Kommunestyret forutsetter at det settes som betingelse at utbyggingen skal skje på en slik måte at den minst mulig skal virke skjemmende på naturomgivelsene, og at det i denne forbindelse bl. a. blir bygget terskler hvor dette er hensiktsmessig.

5. Sør-Trøndelag Kraftselskap bør pålegges et bidrag på kr. 7 000 til forsamlingshuset Granheim, idet oppdelingen av utbyggingen i flere søknader ikke bør medføre at kraftselskapet helt unngår slik støtte.

6. Kommunestyret forutsetter at det for øvrig fastsettes vanlige konsesjonsvilkår etter loven — med utsettelse av settefisk, øking av jordbruks- og fiskefond samt avgivelse av konsesjonskraft.

Det må være naturlig at de tidligere fastsatte vilkår justeres under hensyntagen til en vurdering av det samlede inngrep.»

Innlandsfiskeremnda i Midtre Gauldal har i møte 4. oktober 1970 uttalt seg slik:

«Innlandsfiskeremnda ser på dette som meget uheldig for laksefisket i Gaula mellom Hultas utløp i Gaula og Lundamo. Vannføringen i Gaula vil på denne strekningen bli vesentlig mindre, noe som etter vår mening vil få en uheldig innvirkning på laksefisket og gytemulighetene. En vil forbeholde seg rett til å kreve erstatning for forringet laksefiske dersom dette kan påvises.»

Singsås Grunneierlag uttaler følgende i brev av 13. oktober 1970:

«Singsås grunneierlag har i styremøte den 13. oktober d. å. behandlet Deres skriv av 3. september 1970 hvor De ber om en uttalelse i forbindelse med konsesjon av Hukla og Kusma til overføring.

Singsås grunneierlag vil påpeke følgende: Angående fiske vil vi påpeke at de bekker som fører ned i Hukla nedenfor den prosjekterte dam opprenskes, og om det også kan være gjennomførlig å samle flere bekker så disse til slutt kan danne en større og mere stabil vannføring og dermed skaffe større og bedre gytemuligheter.

Og videre påpekes at hele arbeidsområdet som angår reguleringen blir ryddet og oppflidd, og senest innen to år etter at arbeidet

er slutt, deriblant den store steintippen som vil oppstå blir planert slik at den blir minst skjemmende i naturen. Samt inntak for tunnelene markedes for eventuell trafikk vinter og sommer.»

A/L Forsamlingshuset Granheim har avgitt denne uttalelse datert 18. september 1970:

«I forbindelse med at Sør-Trøndelag Kraftselskap nå søker om konsesjon på overføring av vassdragene Hukla og Kusma til Lundesokna via en tunnel til Samsjøen, søker en herved om et bidrag til videre restaurering av forsamlingshuset Granheim på Reitstøa.

Dette under henvisning til Reguleringslovens § 12, pkt. 4, og rundskriv nr. 11 av 10. januar 1963 fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

En har sett de utlagte planer for overføringen av Hukla og Kusma og finner av disse at arbeidsstokken ved tunnelinnslaget/dam-anlegget i Hukla og tverrslaget i Hulta vil sokne til forsamlingshuset Granheim, Reitstøa, som nærmeste forsamlingshus.

Avstanden til Reitstøa fra de to nevnte arbeidsplasser vil være ca. 6 km. Se vedlagte kartutsnitt.

Forsamlingshuset Granheim er et tømmerhus oppført omkring århundreskiftet som forsamlingshus for Almås og Hindbjørgen skolekretser, eier var det frilynte ungdomslaget «Kvitsymra».

Huset hadde den standard som var vanlig for forsamlingshus utover bygdene på den tid.

I 1956 ble lokalet overtatt av et andelslag dannet med det formål å sikre det som forsamlingshus for Almås/Hindbjørgen kretser. Det ble da påbegynt en restaurering, men på grunn av små pengemidler har arbeidet gått heller sent. Så godt som alt arbeide er utført som dugnad, og de nødvendige kontanter til innkjøp av materialer har hittil vært innsamlet ved tilstelninger, lister og ved utleie av huset.

Det er hittil påkostet ca. kr. 30 000 i kontanter. Hvor mye det utførte gratisarbeidet kan verdsettes til har ikke vært vurdert, men utgjør i alle fall et anseelig beløp.

Lokalet presenterer seg nå meget pent sett innvendig fra og har som nevnt vært i bruk hele tiden mens restaureringen har pågått.

Det mangler nå utvendig panel m/maling samt nytt uthus, da det gamle er for lite, for dårlig og dertil kommer i veien for en ny-stukket vegtrasé.

Det utvendige panel m/maling er kalkulert til kr. 6 000.

Nytt uthus er kalkulert til kr. 8 000.

Det er da forutsatt et enkelt spennverkshus med vedbod og avtreder bygget som «utedo». Det er ikke teknisk mulig å få til vannklosetter med overkommelige kostnader.

Det mangler således kr. 14 000 ennå til fullføring av vårt byggeprogram.

Av dette beløp søker en herved om et bidrag på kr. 7 000 av konsesjonssøkeren — Sør-Trøndelag Kraftselskap.

Den andre halvpart vil en da forsøke å skaffe som før ved egeninnsats, bestående av gratisarbeide og innsamlinger.

Søknaden sendes via Midtre Gauldal kommunestyre, som bes behandle den sammen med konsesjonssøknaden fra Sør-Trøndelag Kraftselskap og anbefale at det blir pålagt konsesjonssøkeren å yte det omsøkte bidrag.»

Fra eiere på Almås, Reiten, Reitstøen og Morken (13 underskrifter) har en mottatt denne uttalelse datert 15. januar 1971:

«Underskrivne grunneiere er kjent med formannskapetets forslag til konsesjonsbetingelser for overføring av Hukla og Kusma til Lundesokna. Vi er også kjent med planene for bygging av dam i Hukla og gjennomføring av tunnel til Samsjøen med tverrslag og uttak av steinmasser ved Hulta.

I den forbindelse tilater vi oss å be Midtre Gauldal formannskap ta med et punkt til i betingelsene for konsesjon:

a) Sør-Trøndelag Kraftselskap bør pålegges å bygge en vei fra tverrslaget ved Hulta (eller fra et egnet sted på adkomstveien til tverrslaget) og til damstedet i Hukla ca. 400 m nord for Øivolden. Veien kan bygges ved utkjøring av steinmasser fra tverrslaget ved Hulta.

Underskrivne grunneiere gir gratis grunn med ryddet veilinie for en sådan vei over sine eiendommer. Likedan stilles til rådighet gratis materiale av trevirke på rot til kavlingsbruer eller rislegging over myr.

b) Under forutsetning av at det blir steinmasser nok, bygges det en vei fra tverrslaget ved Hulta til en tidligere bygget sperredam ved Hultsjøen. Betingelsene med hensyn til grunn og rydding av skog m. m. er som for punkt a.)

Herredsskogmesteren i Midtre Gauldal har oversendt det siterte brev med en uttalelse av 19. januar 1971 der det bl. a. uttales følgende:

«Kravet er underskrevet av en del berørte og interesserte grunneiere. Når det gjelder vei fra tverrslaget til damstedet i Hukla, så kan denne vei føres fram over eiendommer tilhørende eiere som har skrevet under på kravet. Det er mulig at veien kan berøre i liten grad eiendommen til Ole A. Reiten, eier av Reiten 234/1. Ole A. Reiten er 78 år, er sjuk og sengeliggende. Han er forelagt skrevet som de øvrige grunneiere har skrevet på, men har unnsått seg å skrive på.

Vei fra tverrslaget og til Hultsjøen må i sin helhet gå på Ole A. Reitens eiendom såframt den skal legges etter korteste og mest naturlige linje. Den kan føres fram utenom denne eiendom med større kostnad enn over eiendommen.

Herredsskogmeseterens merknad til kravet om veier:

a. Veien til damstedet nord for Øivolden vil få betydning for 300—400 dekar barskog på låg bonitet. Området har en del hogstmoden skog som kan drives ut i tilfelle det bygges vei dit. Ellers er denne skogen ulønnsom for drift.

b. Vei til Hultsjøen har ingen betydning for

skogsdrift, men den ville bety noe som adkomstvei til et hytte- og turistområde..»

Melhus kommunestyre har i møte 28. september 1970 fattet dette vedtaket:

«Melhus kommune har intet å merke til at Sør-Trøndelag Kraftselskap gis tillatelse til overføring av Hukla og Kusma til Samsjøen. Da steintippene ligger langt til fjells, kan kommunen ikke se at det for tiden finnes regningssvarende muligheter for anvendelse av steinen.»

Sør-Trøndelag Kraftselskap har i uttalelse av 22. mars 1971 bemærket følgende til de uttalelser som er sitert foran:

«Fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag er en oversendt til eventuelle merknader uttalelser vedrørende ovennevnte søknad fra Midtre Gauldal og Melhus kommuner, fra Innlandsfiskeremnda i Midtre Gauldal, fra styret i Singsås grunneierlag, fra A/L Forsamlingshuset Granheim, Reitstøa, fra herredsskogmesteren i Midtre Gauldal og fra diverse grunneiere i Singsås.

Vi tillater oss allerede nå å gi følgende merknader til ovennevnte uttalelser:

A. Midtre Gauldal kommune.

1. Konsesjonsavgiften bør ikke settes høyere enn for de tidligere overføringer i vassdraget i Lundesokna, da denne restutbyggingen har en betydelig høyere utbyggingspris enn de foregående overføringer.
2. Hultas tilskott til vassføring i Gaula i tiden hvor laksefisket pågår er svært beskjedent, og en antar at en vannsplipping ikke vil ha merkbar betydning for laksefisket. En gjør samtidig særskilt oppmerksom på den fordel for fisket som den regulerte vassføring fra Lundamo til Gaulas utløp i Trondheimsfjorden antas å ha med en relativt stabil høy vintervassføring som gir grunnlag for vesentlig bedre oppvekstforhold i denne del av elven.
3. En kan ikke se at veikravene har noen reell bakgrunn. Fallrettighetene er allerede ervervet av konsesjonssøkeren, og skjønn avholdt under forutsetning av denne overføring, og de pålagte tiltaksveier bygget.

Til punktene 4, 5 og 6 har en ingen særskilte merknader bortsett fra at en ikke kan godta at vilkår fastsatt for tidligere overføringer skal justeres i samband med denne søknad.

B. Til uttalelse fra Innlandsfiskeremnda.

Ingen særskilt merknad ut over det som er uttalt under A. punkt 2 foran.

C. Til uttalelse fra Singsås grunneierlag.

En samling av flere bekker for å øke vassføringen ved mulig bedre forhold for gyting og oppvekst av fisk synes å være lite realistisk. Konkrete forslag vil dog bli vurdert.

D. Forsamlingshuset Granheim, Reitstøa.

En vil ikke ha noe å bemerke til det foreslåtte tilskott til forsamlingshuset.

E. Til uttalelse fra herredsskogmesteren i Midtre Gauldal og diverse grunneiere.

Krav om veier fra tverrslag ved Hulta til damstedet nord for Øivolden ca. 3 km vil gi en kostnad på ca. kr. 200 000 og tilsvarende for vei fra tverrslag til Holtsjøen ca. 2 km anslagsvis kr. 150 000. En vei til damstedet kan komme til nytte ved bygging av dammen, og videre kan en vei til Holtsjøen også ha en viss interesse for utbedringsarbeider for kanal og dam. Det samlede beløp på kr. 350 000 vil likevel ikke være regningssvarende.

En går ut fra at ovennevnte spørsmål bør overlates til erstatningsskjønnet å ta standpunkt til, da det ikke foreligger klare rentable fordeler ved bygging av veiene.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler seg slik i påtegning av 11. mars 1971:

«Fylkesmannen ser på den planlagte regulering og overføring som nødvendig for å øke kraftproduksjonen i fylket og vil sterkt anbefale at den omsøkte konsesjon gis.»

Sør-Trøndelag Naturvern har i brev av 15. januar 1971 uttalt:

«Etter de foreløpige opplysninger har vi fått om Sperstadutvalgets innstilling om fredning av vassdrag mot kraftutbygging, er Gaula med sideelver i Sør-Trøndelag fylke med på fredningsplanen.

Sør-Trøndelag Kraftselskaps søknad om overføring av Hukla og Kusma til reguleringen Lundesokna/Samsjøen berører tilløpselver til Gaula. Slik Industridepartementets og Vassdragsvesenets representanter har uttalt seg, har man fått inntrykk av at ingen konsesjonssøknader som angår vassdrag på fredningsplanen skal sluttbehandles før planen er sluttbehandlet.

Da man av konsesjonsbehandlingen i den aktuelle kommune, og ved kontakt med konsesjonssøkeren har fått inntrykk av at søknaden går mot sluttbehandling, vil vi gjøre Industridepartementet spesielt oppmerksom på nevnte søknad.

Vi vil ikke unnlate å gjøre oppmerksom på at naturverninteressene nå ser Industridepartementets behandling av vassdrag på fredningsplanen som en prøvesten når det gjelder dets gode vilje til å gi våre vassdrag en tilstrekkelig naturvernmessig vurdering. Som ledd i denne prosess er nevnte tilløpselver av større prinsipiell betydning enn størrelsen på tilløpene tilsier.

I henhold til dette er det at vi vil rette oppmerksomheten mot nevnte konsesjonssøknad, og vi ser det som en selvfølge at behandlingen blir utsatt til etter sluttbehandlingen av fredningsplanen for vassdrag.»

Direktoratet for statens skoger har uttalt følgende i brev av 8. oktober 1970:

«En viser til kunngjøring av søknad fra Sør-Trøndelag Kraftselskap om rubriserte regulering.

Til denne søknad har skogforvalteren i Sør-Trøndelag slike merknader som fremgår av

vedlagte foto av hans brev hit av 31. august d. å.

En ber om at planene for tiltaket blir redusert i slik utstrekning som skogforvalteren foreslår.

Med hensyn til veien som er planlagt langs Samsjøen, så tiltrer en skogforvalterens protest mot at denne blir anlagt.

Når det gjelder planen om anlegget av denne veien, må fjellstyret gis anledning til å uttale seg. En har ved brev av i dag anmodet skogforvalteren om å tilveiebringe slik uttalelse.

Endelig henleder en oppmerksomheten på at fallrettighetene på statens grunn i Hukla og Kusma ikke er solgt.

Når det gjelder saken om fredningen av Rabbslått—Sæterås statsskog samt en del av Sørungen statsalmenning, så vedlegges til orientering følgende dokumenter:

1. Gjenpart av direktoratets brev av i dag til Kommunaldepartementet.
2. Foto av brev hit fra Sør-Trøndelag skogforvaltning av 31. august d. å.
3. Foto av brev fra Statens naturverninspektør til Kommunaldepartementet, Administrasjonen for friluftsliv og naturvern, av 11. mars d. å.

Som det fremgår av direktoratets brev av i dag til Kommunaldepartementet, foreslår en at det foretas en befaring i området, hvor følgende deltar: Representanter for E-verket — muligens også fra NVE, Kommunaldepartementet og fra dette direktoratet.

En ber om at NVE foranlediger at Sør-Trøndelag Kraftselskap foretar det nødvendige for å få i stand en befaring.»

Skogforvalteren i Sør-Trøndelag har uttalt følgende i brev av 31. august 1970:

«Spørsmålet om å legge hele Rabbslått—Sæterås statsskog ut til nasjonalpark avhenger så vidt jeg forstår bl. a. av om staten har full råderett også over setervollene. Brukerne av vollene vil utvilsomt gå imot en slik påstand fra statens side. Det vil i så fall bli rettsak hvor utfallet, etter min mening, er nokså usikkert.

Sør-Trøndelag Kraftselskap har i brev 30. juli 1970 søkt om å få overføre Hukla—Kusma til Lundesokna, jfr. brev herom i dag. Reguleringen, som berører søndre del av Rabbslått—Sæterås statsskog, vil hvis den blir gjennomført utelukke at hele Rabbslått—Sæterås blir utlagt til nasjonalpark.

Ved å redusere inntaksmagasinet størrelse i Hukla noe, kan naturverninspektørens plan om fredning av et areal på ca. 11 300 dekar som natur-reservat derimot gjennomføres. Usikkerheten omkring eiendomsretten til setervollene tilsier også en slik løsning.»

I annet brev av s. d. uttaler Skogforvalteren videre:

«Sør-Trøndelag Kraftselskap, Trondheim, kunngjør i Adresseavisen for 24. august i år overføring av Hukla—Kusma til Lundesokna. Ovenfor Øivollen i Singsås skal det bygges en 5 m høy dam i Hukla som kommer til å demme ca. 2 km av elveleiet og legge 170 dekar under vatn.

Reguleringen berører Rabbslått—Sæterås

statsskog i Midtre Gauldal. Det ene damfestet og storparten av oppdemmingen blir iflg. planen liggende på statens grunn, jfr. vedlagte karter.

Rabbslått—Sæterås statsskog er helt eller delvis foreslått fredet. Naturverninspektøren har senest 11. mars i år avgitt uttalelse til Kommunal- og arbeidsdepartementet ang. fredningsfeltets grenser, jfr. en annen sak herfra i dag.

Den prosjekterte dam i Hukla ligger utenfor naturverninspektørens sør-grense for fredningsfeltet. Tunnelinntaket blir etter planen liggende akkurat i grensen, mens ca. 1 500 m av det oppdemmede elveleie kommer til å ligge innenfor.

Det er antakelig vanskelig å forhindre overføring av Hukla-Kusma til Lundesokna, men direktoratet må gå inn for å få redusert omfanget av oppdemmingen. Sør-Trøndelag Kraftselskap må ikke få tillatelse til å demme lengre opp i elva enn til inntakstunnelen. Det betyr antakelig at denne må flyttes nedover nærmere dammen og at inntaksmagasinet blir mindre.

I forbindelse med reguleringen planlegger Kraftselskapet å bygge ca. 3 km anleggsvei langs Samsjøen fra Fjesetvollen til overføringstunnelens utløp i Samsjøen. Veien vil lette arbeidet med overføringstunnelen, men har ellers ingen berettigelse. Tvert om kan den bidra til å ødelegge et fint fjellområde. Direktoratet bør protestere mot at veien blir bygget.

Det er ikke riktig når det i Sør-Trøndelag Kraftselskaps redegjørelse heter at de berørte fallstrekninger er ervervet og tilhører S. T. E-verk. Fallrettene på statens grunn i Hukla og Kusma er ikke solgt.»

Brevet fra Statens naturverninspektør datert 11. mars 1970 lyder slik:

«Når det gjelder naturverninteressene i dette område, viser jeg til mitt brev av 3. oktober 1967 og har ikke noe særlig å tilføye.

Etter den tid er det kommet til følgende nytt, utover det Direktoratet for statens skoger har nevnt om eiendomsforholdene:

1. Flomyrene, vest for Hukkelvatna — er kommet med på cand. mag. Asbjørn Moens liste over myrer som kan bli foreslått fredet seinere, etter nærmere undersøkelser. (Moens rapport avsnitt V, s. 4.)

2. Kommunegrensen mellom Midtre Gauldal og Selbu er fastlagt ved dom, og det viser seg at storparten av Sørungen statsalmenning ligger i Midtre Gauldal.

3. Det foreligger nytt kart i 1:50 000 i serien M 711 over trakten. På dette er myrer, tjern m. v. nøyaktig avlagt. Dette medfører at grensene for det foreslåtte fredningsområdet blir noe annerledes enn inntegnet på det gamle kartet, når de verdifulle delene av myren skal bli med.

Disse ting bevirker følgende tillegg og endringer til det jeg anførte i mitt forrige brev:

1. At en del av myrområdet viser seg å være botanisk interessert, forhøyer naturligvis fredningsverdien. Det bekrefter også det jeg nevnte sist, at myrene til dels er gode fuglemyrer, idet botanisk rike og ornitologisk rike myrer som oftest faller sammen.

2. Slik kommunegrensen nå er fastlagt, behøver en ikke ta med noe som ligger i Selbu

kommune. Det er alltid en fordel å ha med færrest mulig kommuner å gjøre. Bruksretten til trevirke i statsalmenningen kommer i følge skogforvalteren neppe til å bli brukt noe mer fordi området ligger så avsides, men det kan likevel være greit at den lille skogbevokste delen av almenningen som ligger i Selbu, blir liggende utenfor fredningsområdet. De verdifulle delene av myrene kommer ikke inn på den.

3. På vedlagte nye kartblad Selbu har jeg tegnet inn eiendomsgrensen for Rabbslått—Seterås (med rødt) etter skogforvaltningens flybilde. Videre er det området som tidligere er foreslått fredet, inntegnet med grønt, men mer nøyaktig som følge av det mer nøyaktige og detaljerte kartet. Vestgrensen må gis et brekk like nordøst for Flovollen for å få med hele myrområdet nordover. Østgrensen går — som jeg så på i marka — over en liten haug ved Kusma, og denne kommer fram på det nye kartet. Når den herfra skal gå over h. 680, må den gis en liten brekk for ikke å gå ut i Hukkelvatnet. Den treffer ikke Lauvli-tjern, som ligger lengre mot vest.

Arealet av dette fredningsområdet har jeg etter gradteigskartet beregnet til ca. 11 300 dekar, altså ganske nær det jeg oppga i forrige brev etter et grovt overslag (11 200 dekar).

Jeg mener fremdeles at den vesentligste naturverninteresse i Rabbslått—Seterås ligger i at det nevnte midtre areal, inklusive området omkring nordre Hukkelvatnet i Sørungen statsalmenning, blir fredet som naturreservat. Det kan da betraktes både som skogreservat, fuglereservat og myrreservat og får kanskje størst verdi som det siste.

Som jeg nevnte i mitt forrige brev kan nok også landskapet med skog, myr, elv og vatn være fredningsverdig, men som friluftsområde har området neppe stor betydning, fordi det for en stor del er så myrlendt. Det er i hvert fall ikke stor trafikk i dag, etter hva jeg har fått opplyst.

Hvis det blir fastslått at staten fullt ut disponerer hele Rabbslått—Seterås, også setervollene, og kan ha kontrollen over byggingen på dem, slik at der ikke kan bli hyttebyer, kan det overveies å legge hele eiendommen ut til nasjonalpark. Setervollene vil da bli et verdifullt innslag i den. Totalarealet av Rabbslått—Seterås er oppgitt til 20 850 dekar, derav 7 600 dekar produktiv skog. I en eventuell nasjonalpark må også tas med det samme området av Sørungen statsalmenning + av arronderingsmessige grunner et stykke videre nord-vestover og trekanten vest for Storlifjell. Dette er avmerket med blått på kartet. Arealet av nasjonalparken vil da bli ca. 24 000 dekar eller 24 km², altså en del større en Gutulia nasjonalpark (19 km²) og et tilfredsstillende stort areal for så vidt.»

Direktoratet for statens skogeruttaler så følgende i brev av 8. oktober 1970 til Kommunaldepartementet:

«Deres brev av 8. juli d.å., ref. 1674/70 F Hu/GB, har vært forelagt skogforvalteren i Sør-Trøndelag til uttalelse, og vedlagt følger foto av hans uttalelse av 31. august d.å.

Direktoratet vil tilrå fredet som nasjonalpark hele Rabbslått—Seterås statsskog samt deler av Sørungen statsalmenning, slik naturverninspektøren foreslår i sitt brev av 11.

mars d.å. til Kommunaldepartementet — siste avsnitt.

Om spørsmålet om eiendomsrett for de private til setervoller innen statsskogen, viser en til vedlagte foto av brev til Landbruksdepartementet fra Regjeringsadvokaten av 16. juni 1969.

Direktoratet gjør oppmerksom på at dersom fredningsbestemmelsene gjør inngrep på bruksrettigheter innen området, må disse eksproprieres og erstatning for dem ytes.

En ber om at så snart Kommunaldepartementet har utarbeidet detaljert utkast til bestemmelser for fredningen, at utkastet blir oversendt slik at det kan forelegges fjellstyret i Sørungen statsalmenning til uttalelse. Almenningsstyre finnes det ikke her.

Det kan opplyses at så vidt skogforvalteren kjenner til, har det ikke foregått elgjakt i denne almenning. Sør-Trøndelag Kraftselskap kunngjør i Adresseavisen for 24. august d.å. søknad om overføring av Hukla—Kusma til Lundesokna. Om dette skriver skogforvalteren i Sør-Trøndelag hit den 31. august d.å.

Foto av hans brev vedlegges.

Videre oversendes foto av aviskunngjøringen.

Direktoratet har i dag skrevet til NVE om saken, slik vedlagte gjenpart av brev viser. Som det fremgår av dette brevet, råder direktoratet til at det blir foretatt en befarings i området — hvor representanter for Kommunaldepartementet, E-verket — muligens også fra NVE — og fra dette direktorat deltar.

Sakens dokumenter følger.

Saken vedrørende salg av skogen til de private søkere vil bli stilt i bero inntil saken om fredning og regulering er avgjort.»

I brev av 6. oktober 1970 bemerker Statens Vegvesen at endring av vassføringen i Lundesokna kan ha betydning for Lundemo bru på E6. Brua sies å spenne over Lundesokna like ovenfor elvens utløp i Gaula.

H.r. advokat Otto Jebens bemerker følgende i brev av 20. september 1970:

«I anledning av den ovennevnte søknad fra Sør-Trøndelag Elektrisitetsvesen har undertegnede mottatt henvendelse fra de nedennevnte 25 grunneiere ved Gaula.

Den nevnte overføring tar sikte på overføre avløpet fra ytterligere ca. 57 km² til Lundesokna, som har utløp i Gaula ved Lundemo.

Jeg tillater meg herved å protestere mot den planlagte overføring på vegne av følgende 25 grunneiere ved Gaula på strekningen fra Soknas utløp til Kvål bru.

1. Rasmus Løberg
2. Nils Haugen
3. Sigurd Vognild
4. Erik Saugen
5. Anna Hammerås
6. Berit Evjen
7. Sverre Langørgen
8. Per J. Løberg
9. Ingebrigt Løberg
10. Nils H. Løberg
11. John Forseth
12. Arnold Losen
13. Konrad A. Losen
15. Jens J. Losen
16. John A. Losen

17. Johan Fjorden
18. Ingvald Rofstad
19. Rolf Hokseggen
20. Simon Kvål
21. Arne Solberg
22. Odd Midtlyng
23. Jens Borthen
24. Ivar Ler
25. Johan Bjerkkan

Ved den overføring til Lundesokna av Holt-sjøen m.v. som allerede er iverksatt, er disse grunneiere blitt påført betydelige ulemper i form av trafikkvansker, idet deres eiendommer (for de flestes vedkommende gårdsbruk) er avhengige av transport av ved, grus og høy over Gaula. Denne transport har tidligere foregått på isen, men dette er blitt meget vanskelig på grunn av usikker is.

Dessuten er ulempene ved frostrøyk blitt betydelig større enn man antok før reguleringen av Lundesokna, og fisket på disse grunneieres elvestrekninger i Gaula er blitt redusert.

Man må regne med at alle disse ulemper vil bli ytterligere i høy grad forverret ved at den vannmengde som blir overført til Lundesokna, blir betydelig forøket, dersom den nå omsøkte overføring blir tillatt.»

Landbruksdepartementet og Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfisket har i brev henholdsvis 29. og 23. september 1970 sluttet seg til følgende uttalelse av 10. s.m. fra konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag:

«Ved kgl. res. av 1. juni 1962 er tidligere gitt konsesjon for overføring av avløpet fra Holtsjøen og Annfinnbekken til Samsjøen. Konsesjonen ga samtidig rett til regulering av Holtsjøen med en meter og oppdemming av Håen med 10 m.

Ved kgl. res. av 9. desember 1966 er gitt tillatelse til overføring av avløpet fra Store Burusjø til Samsjøen og overføring av Skjelbreia og Bubekken til driftstunnelen for Håen kraftverk.

Hulta og Holtsjøen hadde opprinnelig et samlet nedbørfelt på 138,3 km², hvorav 48 km² er berørt av den overføring som allerede er foretatt. Ved overføring av Hukla som har et nedbørfelt på 34 km², Kusma som har 20 km² nedbørfelt og 3 km² av Hultas nedbørfelt, vil restfeltet utgjøre 33,3 km². Nedenfor sperredammene vil en del av Hukla, Kusma og Hulta bli tørrlagt, men her kan en rette på skader som blir påført fisket ved bygging av grunn-dammer.

Overføringen påvirker vannføringen i Gaula med avløpet fra et samlet nedbørfelt på 105 km² som er 8,83 pst. av det samlede nedbørfelt ved Hultas utløp i Gaula. Lenger ned i vassdraget vil virkningen på vannføringen være noe mindre, og etter samløpet med Soknedal—Sokna ved Støren utgjør de samlede overførte feltene 4 pst.

Både hovedvassdraget Gaula og sideelven Hulta er typiske flomelver med sterkt varierende vannføring. Etter overføringen av avløpet fra Holtsjøen har Hulta på det nærmeste vært tørrlagt i perioder uten nedbør. Hulta er ikke lakseførende, men en kort sterkning

ovenfor samløpet med Gaula var tidligere oppvekstområde for laks- og sjøaureunger. Den reduserte vannføring som overføringene fører med seg for Gaula vil føre med seg en del vanskeligheter for laksefisket og sjøaurefisket i hovedvassdraget og kan vanskeliggjøre fiskegangen under lavere sommervannføring ved at mindre sommerflommer som er viktige for fiskegangen blir redusert.

Gaulas øvre løp er sterkt forurenset ved sig fra de nedlagte Kjøli Gruber og ved sig og utpumping av grubevann fra Killingdal Gruber. 20 km av Gaulas øvre løp fra innmunningen av Storbekken som har tilsig fra berg-hallene ved de nedlagte Kjøli Gruber og ned til samløpet med Hesja ovenfor Eggafossen, er helt fisketom. På elvestrekningen mellom Eggafossen og ned til samløpet med sideelvene Holta og Lea, 10 km nedenfor er det registrert forekomster av mindre stasjonære aure, men på denne strekningen har det ikke vært registrert lakseunger, og det er først på elvestrekningene nedenfor samløpet med Holta og Lea i Haltdalen at en kan finne mindre forekomster av laks under oppvekst, mens en i både Holta og Lea har en pen bestand. Gjentatte undersøkelser med elektrisk fiskeapparat i denne del av Gaula har gitt samme resultat. Ved utpumping av grubevann fra de igangværende Killingdal gruber går forurensingen som en sjokkbølge langt nedover i vassdraget. En kan her vise til analyser av elvevannet i Gaula i samband med utpumpingen fra Killingdal 22. juni 1966 og 26. august 1968 og til analyser som regelmessig er tatt av elvevannet i Gaula gjennom flere år. Hvis grubedriften utvides ved at Menna gruber mellom Kjøli og Killingdal settes i drift, eller sideelver føres bort fra hovedvassdraget, vil forurensingsgraden øke. Ved fastsettelse av konsesjonsvilkår i samband med overføringen av Hukla, Kusma og del av Hulta bør det tas hensyn til dette og i likhet med i konsesjonsvilkårene for overføring av Store Burusjø gitt ved kgl. res. av 9. desember 1966, bør konsesjonæren kunne pålegges å bote på slike og eventuelle andre skader på laksefisket ved at det blir gitt adgang til å gi pålegg om utsetting.

En tillater seg å foreslå følgende konsesjonsvilkår:

1. Konsesjonæren plikter i den utstrekning Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske måtte bestemme, å bære utgifter med biologiske undersøkelser av de eventuelle skadevirkninger overføringen måtte få for laksefisket i Gaula.
2. For å bote på skader på fisket ved tørrlegging nedenfor sperredammene i Hukla, Kusma og Hulta, kan konsesjonæren pålegges å bygge grunn-dammer i den utstrekning Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske bestemmer.
3. For å bote på eventuelle skader som overføringen kan føre med seg for laksefisket i Gaula kan konsesjonæren pålegges å sette ut yngel og settefisk av laks, herunder også utvandningsferdige lakseunger i den utstrekning Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske måtte bestemme.»

Søkeren har gitt følgende bemerkninger datert 6. september 1971 til innkomne uttalelser:

«Vi viser til Deres brev av 16. august 1971 vedlagt uttalelser fra Direktoratet for statens skoger, Landbruksdepartementet, Sør-Trøndelag Naturvern og h.r.advokat Otto Jebens. Til disse uttalelser har vi følgende merknader.

Direktoratet for statens skoger ønsker en reduksjon av inntaksmagasinet i Hukla, slik at høyeste regulerte vannstand blir senket fra kote 217,5 til kote 515,00. En slik reduksjon vil føre til at magasinets volum reduseres fra ca. 345 000 m³ til ca. 45 000 m³ og vil derved redusere muligheten til å dempe kortvarige regnflommer som kommer i Hukla og Kusma. Oppdemningen vil etter vårt syn ikke berøre en fremtidig nasjonalpark i særlig grad.

Videre ønsker Direktoratet for statens skoger at veien langs Samsjøen fra Fjesetvollen til overføringstunnelens utløp ikke bygges. Det er teknisk mulig å drive tunnelen uten denne veien, men det vil fordyre driften vesentlig, da terrenget ikke muliggjør transporter uten vei og isen på Samsjøen ikke er egnet til transporter på grunn av flere svake partier. (En har her dyrekjøpt erfaring fra drifvingen av overføringstunnelen fra Holtsjøen). Veien er tenkt bygget av masser fra overføringstunnelen fra Burusjøen til Samsjøen. Disse masser er lagt opp i en tipp ved Fjesetvollen. Ved bygging av veien vil tippen forsvinne og man får et sår mindre i terrenget.

Når det gjelder konsulenten for ferskvannsfiske i Trøndelag's uttalelse om utslipp av forurensninger fra Killingdal Gruber, mener vi at vassføringen fra Hukla og Kusma ikke har stor betydning her. Laks og sjørret går i dag lengre opp i Gaula enn Hultas utløp i elva. Vi er ellers enig i de tre punkter som konsulenten foreslår som konsesjonsvilkår.

Fra h.r.advokat Otto Jebens foreligger det et protest mot overføringen av ytterligere vann til Lundesoknavassdraget. Skulle det opptre påviselige økede ulemper for de 25 grunneiere som har protestert, vil en foreslå at problemene søkes løst ved tiltak eventuelt erstatninger (skjønn).

Når det gjelder Sør-Trøndelag Naturvern's brev, er en nå blitt gjort kjent med at det området som her blir berørt faller utenfor de grenser som Hovedstyret for NVE foreslår unndratt kraftutbygging.»

Miljøverndepartementet har i brev av 21. mai 1973 uttalt følgende:

«Saken har vært forelagt:

1. Fylkesfriluftsnemnda i Sør-Trøndelag.
2. Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer.
3. Norges Jeger- og Fiskerforbund.
4. Den Norske Turistforening.
5. Sør-Trøndelag Naturvern.

En har mottatt uttalelse fra fylkesfriluftsnemnda av 14. juli 1971 og 2. desember 1970, Sør-Trøndelag Naturvern av 15. januar 1971 og Den Norske Turistforening av 25. november 1970 (vedlagt uttalelse fra Trondhjems Turistforening av 16. november 1970) jfr. vedlegg.

Saken er behandlet av Statens Naturvernråd på møte 2. juni 1972, som avga slik uttalelse:

«Statens Naturvernråd har på møte den 2. juni 1972 behandlet søknaden fra Sør-Trøndelag kraftselskap av 30. juli 1970 om overføring av Hukla og Kusma i Gaula-

vassdraget til Lundesokna. Sperstadutvalget har i sin rapport av 30. desember 1970 foreslått Gaulavassdraget vernet mot kraftutbygging i 10 år. Rådet har i sin uttalelse av 22. september 1971 om verneplanen for vassdrag sluttet seg til Sperstadutvalgets rapport. Rådet viser til dette.»

Statens Friluftsråd har i uttalelse av 22. september 1971 med nærmere angitte endringer som ikke vedrører Hukla—Kusma, sluttet seg til Sperstadutvalgets rapport.»

Sør-Trøndelag Fylkes Friluftsnemnd fattet dette vedtak i møte 6. juli 1971:

«Fylkesfriluftsnemnda har intet å innvende mot at konsesjon blir gitt for den planlagte regulering under forutsetning av at regulanten ved forebyggende tiltak gjør mest mulig for å minske de sår i naturen som reguleringen vil føre med seg.

Fylkesfriluftsnemnda forutsetter videre at det i konsesjonsvilkårene blir inntatt bestemmelser med sikte på å bote på anleggets skadevirkninger for fisket.»

Sør-Trøndelag Naturvern's uttalelse av 15. januar 1971 er sitert foran, s. 10.

Den Norske Turistforening viser til følgende uttalelse fra Trondhjems Turistforening datert 16. november 1970:

«Overføringen tar sikte på en midlere årlig økning av energiproduksjonen i Sokna og Håen kraftverker på 45—50 GWh.

Såvidt en kan se av de fremlagte planene vil byggearbeidene bestå av 2 dammer og en 10 km lang overføringstunnel samt vegbygging fram til anleggsstedene.

Kraftselskapet redegjør i sin søknad for de skader og ulemper anlegget vil medføre, men mener at disse vil bli minimale.

Trondhjems Turistforening har i dag ikke ruter i dette området. Vår nærmeste hytte er Nordpå i Haltdalen med 36 senger. Denne hytten er åpen for gjester hele året. Som ved flere anledninger påpekt av foreningen vil områdene syd for Selbusjøen, Brungmarka/Rensfjellet sannsynligvis bli det nye utfarts-terrenget for Trondheim med innfart fra Brøttum og Lundamo til Samsjøen. Det er derfor nødvendig å være forutseende og ta vare på dette området for friluftsmål.

Avstanden fra Brøttum til Nordpå er ca. 55 km og fra vestre ende av Samsjøen noe kortere. Foreningen mener derfor at det om noen år kan bli ønskelig å bygge en selvbetjeningshytte ved Holtsjøen som et ledd i en rute fra Trondheim til Nordpå i Haltdalen. En vil da få delt opp distansen i 2 passende dagsmarsjer. Området Hukla/Kusma vil da ligge på dette rutenettet.

Foreningen mener imidlertid at den omsøkte regulering og overføring neppe vil være til hinder for disse ruter, men her likevel om at det må tas nødvendig hensyn for fremtidige ruter i området.

Foreningen vil derfor peke på at følgende vurderes før tillatelse gis:

- 1) Dammene utformes med gangbane slik at de kan passeres til fots eller pr. ski.
- 2) Tunnelinntak utformes slik at de ikke innebærer farer for de som ferdes forbi.
- 3) Steintipper, veger m. v. anlegges slik at de ikke blir skjemmende i terrenget. Alle skjæringer og fyllinger jevnes ut og til-sås. Hugne trær, røtter m. v. ryddes opp. Det må ryddes opp etter anleggsarbeidene. Forskalingsmaterialer, provisoriske skur m. v., maskinfundamenter o. l. fjernes etter at anlegget er ferdig. Telefonlinjer og kraftlinjer som ikke er nødvendig for drift av anlegget eller andre formål fjernes.
- 4) Det må fastlegges hvem som blir eiere av anlagte veger, hvem som skal ha fremtidig vedlikehold av disse og hvem som skal kunne trafikkere disse. Hvis de inn-går i en fremtidig fjellplan/hytteplan o. l. må dette fastlegges.
- 5) Kraftlaget pålegges å betale en årlig konsesjonsavgift til friluftsførmål i Sør-Trøndelag pr. produsert energimengde.»

Direktoratet for statens skoger har videre i brev til NVE den 21. oktober 1971 sluttet seg til følgende brev av 14. s.m. fra Skogorvalteren i Sør-Trøndelag:

«Befaring ble foretatt 21.—22. juni 1971. I befaringen deltok naturverninspektør Kristen Krogh, konsulent Sigm. Huse, siv.ing. Carsten Hvostlef fra Sør-Trøndelag Kraftselskap samt undertegnede.

Konsulent Huses notat fra befaringen, samt brev 5. oktober i år fra naturverninspektøren vedlegges.

Jeg har i brev 30. august 1970 gått inn for at oppdemmingen i Hukla blir redusert. Den bør etter min mening ikke gå høyere i vassdraget enn til inntakstunnelen som ligger på ca. 515 m.

Naturverninspektøren går inn for kote 515—515,5. Inntakstunnelen må da sannsynligvis flyttes noe lengre ned i magasinet, dersom dette er teknisk mulig.

Det må kreves at det bygges terskler i Hukla, nedenfor Øyvollen. Ved Samsjøen må tunnelmassen enten plasseres ute i sjøen, eller brukes som fyllmasse i vei, hvis veibygging blir innvilget. Iså fall må vi forlange at veilinjen skal godkjennes av skogforvaltningen.»

Statens Naturverninspektørs brev av 5. oktober 1971 lyder:

«Jeg har tidligere uttalt meg om frednings-saken, senest i brevene av 11. mars og 3. november 1970 til Administrasjonen for friluftsliv og naturvern. Avtrykk av sistnevnte, som De vel tidligere ikke har fått, vedlegges.

Som konklusjon av befaringen i sommer vil jeg si at den ytterligere bekreftet inntrykket av at området ikke egner seg til nasjonalpark, men at der kan opprettes et naturreservat, som vil få størst verdi som myrreservat. Som skogreservat har en stor del av området mindre verdi på grunn av den forholdsvis sterke hogst som er foretatt en-gang.

Huse tar i notatet ikke noe standpunkt til den planlagte oppdemming i Hukla. Mitt inntrykk etter befaringen er at en oppdemming til kote 515 å 515,5, dvs. sammenløpet Hukla—Kusma, ikke vil ha nevneverdig betydning for et naturreservat, men oppdemming lenger opp enn dette vil komme i konflikt med frednings-interessene og må søkes unngått, — jfr. mitt brev av 3. november 1970.

Huse og jeg må formentlig finne fram til en felles uttalelse om overføringen kontra naturverninteressene for konsesjonssøknaden skal behandles i Naturvernrådet.»

Konsulent Sigmund Huse har konkludert slik fra befaringen 21. og 22. juni 1971:

«Da området natur må betegnes som nokså ordinær for landsdelen uten særlige landskapsmessige attraksjoner, er nasjonalpark mindre aktuelt. Setergrenda Storlivolden som Direktoratet for statens skoger hadde antydnet burde bli med i en nasjonalpark — har 7—8 rene fritidshytter, mens ingen av setrene visstnok er i drift lenger. Arealet blir derved også noe for lite for en nasjonalpark.

Som naturreservat har området antakelig størst verdi på grunn av det utstrakte myr-landskapet (Hukkelmyrene er undersøkt av Asbjørn Moen og anbefalt fredet). Landskaps- og biotopmessig skiller området seg for øvrig ikke særlig ut.

Et moment av betydning er den store utstrekning av areal i staten eie (8—10 000 dekar) som gjør det relativt enkelt å få gjennomført en større fredning.

Naturverninspektøren vil senere komme tilbake til forslag om reservat.»

Hovedstyret vil bemerke:

Utbyggingen av Lundesokna er foretatt av Sør-Trøndelag Elektrisitetsverk — senere om-dannet til Sør-Trøndelag Kraftselskap — i to trinn: 1) Sokna kraftverk (185 m) satt i drift i 1964, og Håen kraftverk (216 m) som ble satt i drift i 1966. Reguleringene og utbyggingene grunner seg på en rekke tillatelser gitt i årene 1962 til 1966 samt en — ved-rørende Samsjøen — fra 1923. Etter dette gjelder følgende reguleringsgrenser m. v. i vassdraget:

Vatn	Reg.grenser		Oppd. m	Senking m	Reg.høyde m	Mag. i mill. m ³
	Øvre kote	Nedre kote				
Holtsjøen	544,0	543,0	0	1,0	1,0	7,0
Samsjøen	486,7	473,0	3,1	10,6	13,7	113,0
Håen	433,0	423,0	10,0	0	10,0	25,0
Inntaksmagasin for Sokna	217,0	210,0	22,0	0	7,0	1,0
						Sum 146,0

Vassdraget er etter dette meget godt regulert, og Holtsjøen og Samsjøen tilsammen har en magasinprosent på ca. 86. For Kraftverkene gjelder følgende data:

Sokna Installasjon 25 MW. Midl. årsyt. 114 GWh
Håen Installasjon 25 MW. Midl. årsyt. 83 GWh

Det er videre mulig å bygge ut et fall på ca. 50 m mellom Samsjøen og Håen.

De tidligere meddelte konsesjoner inkluderer bl. a. overføring til Samsjøen av avløpet fra Holtsjøen og Anfinnbekken som utgjør ca. 48 km² av øverste del av Hulta. Den søknaden som foreligger nå vedrører også Hulta, idet det søkes om tillatelse til å føre over til Samsjøen avløpet fra ca. 54 km² av Hukla og Kusma som er en sidegren til Hulta syd-øst for Holtsjøen, samtidig som også avløpet fra ca. 3 km² av Hultas nedbørfelt søkes ført inn på tunnelen.

Søkeren regner med å øke produksjonen i de utbygde verk med 45—50 GWh pr. år i middel og angir at 75—80 pst. vil være vinterenergi. Kostnadene angir kraftselskapet i søknaden til 16 mill. kroner. Overslaget er siden revidert av søkeren og lyder nå på 21 mill. kroner etter dagens prisnivå.

Hovedstyret har latt utføre indifferenskostnadsberegninger for overføringen, og disse viser en nytteverdi på ca. 19 mill. kroner. Beregningene baserer seg på en overført vannmengde på 49,4 mill. m³ pr. år, tilløpsenergi i alt på 170,9 GWh og samlet magasinverdi på 111,6 GWh.

Det er i disse beregninger bare kalkulert med de utbygde anlegg. Kraftselskapet har planer om å utbygge det siste nyttbare fallet og innvinner her med denne overføringen ca. 5 GWh. Konklusjonen blir at kostnader og nytteverdi ligger noenlunde i balanse.

Skader og ulemper.

Ved inntaket er det planlagt bygget en dam over Hukla som hever — og i flomtider regulerer — vannstanden mellom kotene 512,5 og 517,5. Ved dette demmes det ned myr og skoggrunn på i alt 170 dekar og ca. 2 km av elveleiet. Som det vil fremgå av uttalelsene vil en komme i berøring med et fredningsområde på ca. 11 300 dekar som Statens naturverninspektør har foreslått opprettet i Rabbslått—Seterås statsskog. Den vesentligste naturverninteresse hevdes i denne forbindelse å ligge i at myrområdene ved Flovollen, inklusive området ved Hukkelvatnet og småvatna omkring, blir fredet som naturreservat for plante- og dyreliv. Etter det som videre er fremkommet må det være klart at naturverninspektørens første tanke om å legge hele statens eiendom Rabbslått—Seterås med til-

legg av deler av Sørungen statsalmenning — et areal på i alt 24 km² — ut til nasjonalpark nå er forlatt. Selve dammen i Hukla vil bli liggende utenfor naturverninspektørens sørgrense for naturreservatet. Tunnelinntaket blir etter planen liggende i grensen og ca. 1 500 m av det oppdemmede elveleiet vil komme til å ligge innenfor. Direktoratet for statens skoger går i den forbindelse inn for at oppdemmingen i Hukla blir redusert med 2,5 m o: til kote 515. Dette medfører en reduksjon av inntaksmagasinet fra ca. 345 000 til ca. 45 000 m³, noe som vil medføre øket flomtap. Etter Hovedstyrets syn tåler ikke prosjektet en slik beskjæring. Når det gjelder naturverninteressene for øvrig bemerkes at Statens Naturvernråd og Statens Friluftsråd i sine uttalelser har vist til at de støttet kontaktutvalgets innstilling om vern av Gaula i 10 år under behandlingen av «Verneplanen». Denne fikk for øvrig det utfallet at det nevnte vern ble gjennomført for 10 år, men den foreliggende sak ble sammen med utnyttelse av Hiåsjøen henvist til konsesjonsbehandling. En fremholder i denne forbindelse også at Sør-Trøndelag Fylkes Friluftsnemnd ikke har innvendinger mot at konsesjon blir gitt forutsatt at det i konsesjonsvilkårene blir tatt innbestemmelser med sikte på å avhjelpe skadevirkninger for fisket. Trondhjems Turistforening setter visse vilkår om tiltak ved tunnelinntaket, opprydding og tildanning av tipper m. v.

For øvrig vil tørreleggingsgraden av Hulta øke og betinger antagelig tiltak (terskelbygging) for å rette opp estetiske skadevirkninger og skade på fisket. For øvrig bemerkes at overføringen vil kunne være en fordel for flomforholdene i elva. Den søkte overføring utgjør 4,8 pst. av Gaulas nedbørfelt ved Hultas utløp. Hulta er ikke lakseførende, men det er antatt at overføringen kan føre med seg en del vansker for laks- og sjøaurefisket i hovedvassdraget og at den kan vanskeliggjøre fiskegangen under lave sommervannføringer. Det fremholdes også av fiskerikonsulenten at Gaula er sterkt forurenset i øvre del av sig fra de nedlagte Kjøli Gruber og ved utpumping av grubevann fra Killingdal Gruber og at en ytterligere overføring vil øke forurensningsgraden. Det kan tenkes at denne økning kan bli så stor at fisket kan bli skadet.

Midtre Gauldal kommunestyre krever at det

må avgis vann til Gaula etter skjønnets bestemmelse i laksens oppgangstid. Fiskerikonsulenten mener imidlertid at skadevirkningene kan motvirkes ved utsetting av yngel og settefisk av laks. Hovedstyrets syn ut fra en rent økonomisk betraktning er at en ikke kan tilrå avgivelse av vann og baserer sin vurdering av skader og ulemper på pålegg om utsetting.

For øvrig er søknaden anbefalt på distriktsplanet, men det er innkommet protester fra grunneiere ved Gaula nedenfor Lundesoknas utløp, idet de hevder at isvegene over elva blir dårligere og at det vil oppstå økede frostrøykulemp. Hovedstyret ser ikke bort fra at det muligens kan bli tilfelle, men tillegger ikke det avgjørende vekt.

Vassdragsdirektøren har vært på befaringsområdet den 26. august 1971.

Etter en samlet vurdering er Hovedstyret blitt stående ved at skader og ulemper må sies å være små. En kan heller ikke se at det er ført noe argument for at overføringen og oppdemmingen ved inntaksdammen kan sies å få noen vesentlig innflytelse på verdien av det foreslåtte naturreservat. En viser i denne forbindelse til Naturverninspektørens brev av 11. mars og 3. november 1970. Det framgår av disse at det er de sentrale myrområder rundt Hukelvatn og nordøyer som er det mest verdifulle. Forslaget om en reduksjon av oppdemmingen med 2 til 2,5 m synes å ha framkommet av hensyn til selve formen på reservatet. Det sies bl. a. at «... skal en reservatgrense trekkes rundt den (inntaksmagasinet), vil en få et stygt hakk, som vil ødelegge helhetsbildet av urørt natur når ne kommer inn i området fra sør, som er den vanlige innfallsport».

Hovedstyret kan for sin del ikke akseptere dette som begrunnelse når det som her ikke er landskapsbildet som er det framtreddende hensyn ved fredningen og sett på bakgrunn av at en reduksjon av inntaksmagasinet ødelegger de økonomiske forutsetningene for prosjektet. Etter Hovedstyrets syn er kostnadene også akseptable, og en tilrår søknaden innvilget på de vilkår som følger vedlagt. Om disse bemerkes:

Konsesjonstid, post 1.

Hovedstyret anbefaler at konsesjonen gis på ubegrenset tid med adgang til å ta vilkårene opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Av hensyn til andre nyttbare fall i vassdraget er tatt inn vilkår om tidsbegrensning av konsesjonen til 60 år for fall som ikke tilhører staten eller norske kommuner.

Årlige avgifter, post 2.

Midtre Gauldal kommune krever lovens ordinære maksimumssats kr. 5 pr. nat.-hk. Kommunen ser denne overføringen som et ledd i de samlede inngrep som Sør-Trøndelag Kraftselskap har foretatt i Lundesokna og kritiserer for øvrig at søknaden ikke er blitt behandlet sammen med de øvrige søknader tidligere. I så fall ville Stortinget fått saken til avgjørelse, hevder kommunen.

Hovedstyret finner ikke å kunne tillegge det som er framholdt her større vekt. Det er neppe grunnlag for å mene at konsesjonsvilkårene ville ha blitt gunstigere sett fra kommunens synspunkt dersom saken var blitt avgjort av Stortinget. Når det gjelder vilkår med rent økonomiske fordeler for kommunen: f. eks. reguleringsavgifter kan bemerkes: Avgiften til kommuner ble ved tillatelsen av 1962 fastsatt til kr. 3,50 pr. nat.-hk som må sies å være i samsvar med praksis for sammenlignbare reguleringer. En viser bl. a. til at Stortinget ved behandlingen samme år av reguleringsøknadene vedrørende Nesvatn i Arendalsvassdraget og for Svorka fastsatte kommuneavgiftene til kr. 3,50 og kr. 3,00.

For øvrig vil en når det gjelder avgiftsgrunnlaget (nat.-hk) for denne sak, peke på at reguleringsinngrepet gjelder overføring og for øvrig til et magasin med høy reguleringsprosent. I motsetning til trinnvise reguleringer der økningen for samme magasinilvekst blir mindre for senere regulerings-trinn, vil økningen for overføringer bli større når magasinkapasiteten er godt utbygd. Økningen i Håen kraftverk er beregnet til 1,34 m³/sek. og i Sokna til 1,51 m³/sek. svarende til ca. 85 pst. henholdsvis ca. 96 pst. av midlere årlige vassføring fra det nedbørfeltet som søkes overført. De tilsvarende kraftøkninger blir da ca. 3 860 og ca. 3 730 : tilsammen ca. 7 590 nat.-hk.

Hovedstyret er blitt stående ved å foreslå kr. 4,50 pr. nat.-hk til kommuner. Til staten foreslås kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Midlertidig forsamlingslokale, post 9.

Midtre Gauldal kommunestyre har gitt støtte til kravet fra A/L Forsamlingshuset Granheim om bidrag på kr. 7 000 til fullføring av byggarbeider i forbindelse med restaurering av forsamlingshuset. Kraftselskapet har ingen bemerkninger til dette.

Hovedstyret viser til den oppnådde enighet. Vilkåret er gitt den generelle form som følger av reguleringsloven.

Beløpet til almindendannende virksomhet m. v. foreslås satt til kr. 10 000.

Naturvern, post 12.

Midtre Gauldal kommunestyre krever generelt at utbyggingen skal virke minst mulig skjemmende. Ellers er det fra turistforeningshold og andre krevet opprydding og tildanning av anleggsterreng og tipper. Direktoratet for statens skoger hevder at tunnelmasser ved Samsjøen enten må plasseres i sjøen eller brukes til veg.

Disse krav kan vurderes nærmere av NVE's kontrollorganer i henhold til det foreslåtte vilkår.

Veger m. v., post 13.

Det foreligger krav fra Midtre Gauldal kommune om at søkeren må bygge veg fra tverrslaget ved Hulta og til damstedet i Hukla og — dersom det er steinmasser nok — må plikten til vegbygging utstrekkes til også å omfatte veg fra tverrslaget ved Hulta til tidligere bygget sperredom ved Holtsjøen. Dette krav har kommunen tatt opp på henvendelse fra grunneiere.

Herredsskogmesteren i Midtre Gauldal peker imidlertid på at vegene vil ha liten eller ingen betydning for skogsdriften, men muligens i turistsammenheng. Skogforvalteren i Sør-Trøndelag protesterer mot kraftselskaperens planer om å bygge en ca. 3 km anleggsveg langs Samsjøen (fra Fjøssetvollen til utløpet av overføringstunnelen) og hevder at den kan ødelegge et fint fjellområde. Direktoratet for statens skoger krever at om vegen langs Samsjøen blir bygget, må tunnelmasser nyttes og vegtraséen godkjennes av Sør-Trøndelag Skogforvaltning. Trondhjems Turistforening krever gangbane over inntaksdammen og at det fastlegges hvem som blir eier av anlagte veger samt hvem som har trafikkretten og vedlikeholdspikten.

Kraftselskapet hevder på sin side at sløyfing av vegen langs Samsjøen vil fordyre anleggsdriften vesentlig og peker på at masser fra en tidligere opplagt tipp fra overføringstunnelen fra Burusjø kan nyttes. Kostnadene til veger til inntaksdammen og til Holtsjøen antydes å ville bli kr. 350 000, og kraftselskapet mener vagbyggingen ikke vil bli regningsvarende og foreslår at spørsmålet henvises til erstatningsskjønnet.

Etter det som foreligger er Hovedstyret enig med søkeren i at de sistnevnte vegspørsmål henvises til skjønnet. For øvrig bemerkes at det vel nærmest er en selvfølge at det blir anlagt en gangbane over inntaksdammen, men en foreslår en forpliktelse om dette innført i vilkåret.

Når det gjelder spørsmål om eierforhold, vedlikeholdsplikt m. v. bemerkes at ekspropriasjonsretten som følge med konsesjonen vil

gjelde for nødvendige anleggsveger for å gjennomføre den overføring det er søkt om. Vegene blir derfor kraftselskapets eiendom uten vedlikeholdsplikt. Det er for øvrig bl. a. bestemt i reguleringslovens § 12 pkt. 6 at «... veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten, med mindre departementet treffer annen bestemmelse.»

Generelt sett kan det foreligge forskjellige grunner for å stenge vegen for alminnelig ferdsel. Det kan gjelde grunneiere som blir skadelidende, ansvarsforhold m. v. Slike spørsmål må avklares enten ved avtale eller ved ekspropriasjon og da sannsynligvis i medhold av vegloven. Den som ønsker vegen åpnet for alminnelig ferdsel må da ta initiativet. Det offentlig kan etter Hovedstyrets mening overta veger som konsesjonæren bygger uten erstatning til denne.

De nevnte spørsmål må i denne sak eventuelt avklares senere dersom det viser seg at vegene som bygges har interesse i annen sammenheng, f. eks. om de kan inngå i framtidig fjellplan/hytteplan e. l. som nevnt av Trondhjems Turistforening.

Hovedstyret foreslår vilkåret formet i henhold til nevnte lovbestemmelse, med en tilføyelse om gangbane over inntaksdammen som nevnt. Likeledes mener Hovedstyret at Sør-Trøndelag skogforvaltning bør tas med på råd ved utstikking av vegen langs Samsjøen.

Når det gjelder bruk av masser i gamle tipper anmodes søkeren om å ta opp dette spørsmål med NVE's kontor for landskapspleie og naturvern.

Statens vegvesen peker på at en endring av vassføringen i Lundesokna kan ha betydning for Lundemo bru på E6. En går ut fra at det her spesielt tenkes flomsituasjoner, men flommene forutsettes ikke øket i Lundesokna. En viser for øvrig saken til behandling ved skjønnet.

Fisket, post 14.

Hovedstyret foreslår vilkår om fisket i svar med framlegget fra Landbruksdepartementet, men tar ut pkt. 2 om bygging av grunndammer i Hukla, jfr. det følgende vilkår.

De tiltak som er foreslått, dekker i det alt vesentlige de krav som er kommet fra annet hold. Midtre Gauldal kommune krever imidlertid at Sør-Trøndelag Kraftselskap blir pålagt å påstevne skjønn til vurdering av skaden på laksefisket i Gaula. Hovedstyret går ut fra at skjønnet på vanlig måte også vil vurdere denne skade, men mener at det må stå skjønnet fritt om det vil utsette sluttbehandlingen i påvente av erfaring for hvorledes overføringen vil virke på laksefisket.

Opprettelse av fiskefond kan en ikke se det er grunnlag for, og krav om avgivelse av vann til lakseoppgangen i Gaula kan en som før nevnt ikke tilrå imøtekommet av hensyn til lønnsomheten av overføringen.

Når det gjelder Singsås grunneierlags krav om tiltak for å bedre gytemulighetene i bekker nedenfor inntaksdammen viser Hovedstyret til at kraftselskapet vil vurdere konkrete forslag om dette.

Terskler, post 15.

Ved siden av det ovenfor nevnte krav om terskelbygging i Hukla, Kusma og Hulta av hensyn til fisket er et tilsvarende krav fastsatt av Midtre Gauldal kommune i mere generell form og ut fra hensyn til landskapsvern.

Hovedstyret foreslår vilkår om terskelbygging i Hukla, Kusma og Hulta og forutsetter at de nevnte hensyn kombineres mest mulig. En foreslår videre at Industridepartementet avgjør plasseringen av eventuelle terskler. Det er fast praksis at Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvansfiske blir tatt med på råd i alle grunddamsaker.

Vanlig vilkår vedrørende rydding av neddemte arealer er tatt inn som post 16 og om sikring av ferdsel på isen i inntaksmagasinet vises til post 17. Det vises i denne forbindelse også til post 17 i de konsesjonsvilkår som ble fastsatt ved kgl. res. 9. desember 1966 vedrørende overføring av Store Burusjø til Samsjøen for så vidt angår sikring av ferdsel på isen på Samsjøen.

For øvrig vil Hovedstyret bemerke at det ikke er adgang til — og en mener dessuten at det heller ikke er grunnlag for — en justering av tidligere fastsatte konsesjonsvilkår slik Midtre Gauldal kommunestyre er inne på. Kommunen berører også spørsmål om jordbruksfond, men disse interesser blir etter Hovedstyrets syn ikke berørt i nevneverdig grad, og en kan ikke anbefale at et slikt fond blir betinget her.

Trondhjems Turistforening mener det bør vurderes å pålegge kraftselskapet å betale en årlig konsesjonsavgift pr. produsert energimengde til friluftsførmål i Sør-Trøndelag. Hovedstyret viser til at reguleringsloven ikke inneholder noen bestemmelse om et slikt vilkår og mener for øvrig at friluftinteressene blir lite skadelidende i denne sak.

Skader som er påberopt av grunneiere ved Gaula må vurderes av skjønnnet.

Direktoratet for statens skoger hevder at fallrettigheter i Hukla og Kusma på statens grunn ikke er solgt. Kraftselskapet hevder imidlertid at de berørte fallstrekninger i Hulta og Hukla er ervervet mens bare 2 m av fallet i Kusma berøres. Dette må det bringes klarhet

i ved kontakt mellom direktoratet og kraftselskapet og eventuelt må direktoratet la seg representere ved skjønnnet.

Utkast til nytt manøvreringsreglement omfattende samtlige reguleringer i Lundesokna vedlegges. Det bygger i sin helhet på det någjeldende — fastsatt ved kgl. res. 9. desember 1966.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møter 15. oktober og 5. november 1973.»

Hovedstyrets utkast til vilkår for Sør-Trøndelag Kraftselskap til overføring av Hukla og Kusma til Samsjøen i Lundesokna er sålydende, med en tilføyet bestemmelse i post 15 om rensetiltak etter forslag av Miljøverndepartementet:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Dersom vannfall, som ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i overføringen eller blir medeier i anlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vannfalleieres andeler i anlegget staten uten vederlag.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vannkraften som ved overføringen tilflyter eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 4,50 pr. nat.-hk.

Etter 20 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som overføringen antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere konsederte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne

øking forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved overføringen innvunne øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 11, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år etter at konsesjonen er gitt og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra vedkommende departement, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til

departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og disses familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anlegget, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunns-hus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000 til rådighet for almindennende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbe-

gynnes å forelegge NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende overføringsanlegget slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av NVE. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

11.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2.

ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

12.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte ut-

giftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

Ved utstikking av anleggsvegen langs Samsjøen skal Sør-Trøndelag skogforvaltning tas med på råd. Det anlegges gangbane etter skjønnets nærmere bestemmelse over inntaksdammen i Hukla av hensyn til trafikken i området.

14.

1. Konsesjonæren plikter i den utstrekning Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske måtte bestemme, å bære utgifter med biologiske undersøkelser av de eventuelle skadevirkninger overføringen måtte få for laksefisket i Gaula.
2. For å bote på eventuelle skader som overføringen kan føre med seg for laksefisket i Gaula kan konsesjonæren pålegges å sette ut yngel og settefisk av laks, herunder også utvandningsferdige lakseunger i den utstrekning Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske måtte bestemme.

15.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Industridepartementet å utføre og vedlikeholde grunn dammer (terskler) i Hukla, Kusma og Hulta av hensyn til fiske og utseende på de strekninger av elvene som blir berørt av overføringen til Samsjøen.

Konsesjonæren kan pålegges å delta i finansieringen av rensetiltak dersom anlegget reduserer mulighetene for å utnytte de berørte vassdrag for resipientformål etter nærmere bestemmelse av departementet.

16.

Det neddemte areal ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye.

Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

Ryddingen skal være utført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

17.

De partier av isen på inntaksmagasinet som mister sin bæreevne på grunn av reguleringen markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles det svekkede parti med tau festet til påler som settes fast i isen med passende mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

18.

Vannslipping skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 10 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

19.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal tilstilles Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

20.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

21.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vannfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanlegget tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved overføringen mot en årlig godtgjørelse til anleggets eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

22.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggets eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 18 og 22, første eller annet ledd, medfører at konsesjonen kan trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvann faller bort, i samsvar med

vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

23.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke overføringen kan medføre forpliktelser.»

Utkast til manøvreringsreglement for reguleringer i Lundesokna i samsvar med Hovedstyrets forslag lyder slik:

«1.

Vatn	Reg.grenser		Oppd. i m	Senkn. i m	Reg.høyde i m
	Øvre kote	Nedre kote			
Håen	433,0	423,0	10,0	—	10,0
Samsjøen	486,7	473,0	3,1	10,6	13,7
Holtsjøen	544,0	543,0	—	1,0	—
Inntaksmagasinet Sokna	217,0	210,0	22,0	—	7,0
Inntaksmagasinet Hukla	517,5	512,5	5,0	—	5,0

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen godkjenner.

Overføringer.

Anfinnbekken — nedbørfelt oppgitt til 8 km² — overføres til Holtsjøen.

Avløpet fra Holtsjøen, nedbørfelt oppgitt til 40 km² + 8 km² (Anfinnbekken) — overføres til Samsjøen.

Avløpet fra Hukla og Kusma samt fra ca. 3,0 km² av Hultas nedbørfelt nedenfor Holtsjøen — tilsammen ca. 57 km² — overføres til Samsjøen.

Avløpet fra Store Burusjø — nedbørfelt oppgitt til 18 km² — overføres til Samsjøen.

Skjelbreia og Bubecken — nedbørfelt oppgitt til i alt 18 km² — overføres til driftstunnelen for Håen kraftverk.

2.

Det skal påses at vassdragets tidligere flomvannføringer så vidt mulig ikke forøkes. Heller ikke må lavvannsføringen i Sama forminske til skade for andres rettigheter. For øvrig kan tapping skje etter Sør-Trøndelag Kraftselskaps behov.

I tiden 1. mai—30. september slippes inn til 18 000 liter pr. minutt fra inntaksdammen i Sokna dersom det er nødvendig for driften av settefiskanlegget ved Øvre Møllefoss.

3.

Det avgis det til den alminnelige fløting i vassdragene nødvendige vann overensstemmende med de ved overenskomst eller skjønn fastsatte regler.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Sør-Trøndelag Kraftselskap har bygget ut Lundesokna i Midtre Gauldal kommune i 2 trinn, Sokna Kraftverk (1964) og Håen Kraftverk (1966). Tillatelser i henhold til vassdragsreguleringsloven er gitt ved kongelig resolusjon av 23. november 1923 jfr. 10. desember 1965 vedrørende Samsjøen, 1. juni 1962 vedrørende reguleringer og overføringer i Lundesokna og Hukla, og 9. desember 1966 til overføring av Store Burusjø til Samsjøen m. v.

Det søkes nå om ytterligere overføring til Samsjøen av sideelvene Hukla og Kusma i øvre del av Hulta og innføring av ca. 3 km² av Hultas nedbørfelt på overføringstunnelen. De 3 elver har samlet 57 km² nedbørfelt.

Overføringen inngår som et ledd i tidligere planer om utbygging av Lundesokna, og kraftverkene og overføringsanleggene er dimensjonert for en økonomisk utnyttelse av overføringen. Kommunen har fremholdt at denne overføring burde vært behandlet i sammenheng med de tidligere søknader og vært vurdert av Stortinget under ett. De anbefaler likevel konsesjon gitt på nærmere betingelser.

Videre har Melhus kommune intet å bemerke til at tillatelse blir gitt. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag anbefaler sterkt at den omsøkte konsesjon gis.

Reguleringen vil gi en kraftøkning på ca. 7 590 nat.-hk og er beregnet å ville gi en produksjonsøkning i utbygde verk på 45—50 GWh, hvorav 75—80 pst. vil være vinterenergi. Ved utbygging av siste nyttbare fall vil kunne innvinnes 5 GWh. Energien regnes i det vesentlige å dekke behov for alminnelig forsyning.

Omkostningsoverslaget er på 21 mill. kroner etter dagens prisnivå. Hovedstyret har latt utføre indifferenskostnadsberegninger for overføringen som viser en nytteverdi på ca. 19 mill. kroner, basert på en overført vannmengde på 49,4 mill. m³ pr. år, tilløpsenergi i alt 170,9 GWh og samlet magasinverdi på 111,6 GWh og konkluderer med at «kostnader og nytteverdi ligger noenlunde i balanse».

Etter en samlet vurdering er Hovedstyret blitt stående ved at skader og ulemper må sies å være små.

Det dreier seg om neddemming av 170 da myr- og skoggrund og ca. 2 km elveleie. Selve dammen i Hukla vil bli liggende utenfor et planlagt naturreservat, men inntaket og 1,5 km av det oppdemmede eleveleiet vil bli liggende innenfor grensen. For øvrig vil tørrleggings-

graden av Hukla øke og det kan bli skadevirkninger for laksefisket ved at overføringen utgjør ca. 4,8 pst. av Gaulas nedbørfelt, særlig ved øket forurensningsgrad. Det blir videre skade for isveger og økede frostrøykulempen. Fra skogforvalteren i Sør-Trøndelag er det protestert mot planlagt anleggsveg langs Samsjøen som han hevder kan ødelegge et fint fjellområde.

Direktoratet for statens skoger støtter dette synet og krever at trasé m. v. for en eventuell veg må forelegges Skogforvaltningen til godkjenning. Anleggsvirksomheten vil også medføre skade og ulemper på grunn av utsprengningsarbeider m. v.

Departementet finner med Hovedstyret at betingelsene for å gi tillatelse er til stede.

I konsesjonsavgifter har Hovedstyret foreslått kr. 4,50 pr. nat.-hk til kommuner. Midtre Gauldal kommune har krevet kr. 5. Departementet finner det rimelig at avgiften fastsettes til kr. 5.

I samsvar med Hovedstyret foreslås at konsesjonsavgiften til staten settes til kr. 1,50. For øvrig slutter man seg til Hovedstyrets forslag til vilkår.

Kommunen har bl. a. krevet jordbruksfond, fiskefond, skjønn til vurdering av skader på laksefisket i Gaula og bygging av veg til damstedet ved Hukla. Etter den uttalelse som er gitt av herredsskogmesteren, inntatt i Hovedstyrets uttalelse, finner departementet det naturlig at vegkravet blir henvist til skjønnet. Videre forutsettes det at det samme gjelder skade på laksefisket m. v. Skjønnet bør imidlertid kunne bestemme at sluttbehandlingen av dette spørsmål skal utstå inntil man har mer erfaring for hvorledes overføringen virker på laksefisket. Opprettelse av fiskefond kan det ikke finnes å være grunnlag for, og et krav om avgivelse av vann til lakseoppgangen i Gaula finnes ikke å være tilrådelig å møtekomme av hensyn til lønnsomheten av overføringen. Av samme grunn kan forslag fra naturvernhold om reduksjon av oppdemmingen ved inntaksdammen ikke bli aktuelt. Hovedstyret aksepterer for øvrig ikke at overføringen og oppdemmingen kan sies å få noen vesentlig innflytelse på verdien av det foreslåtte naturreservat.

Man finner med Hovedstyret at det ikke er grunnlag for vilkår om jordbruksfond og er også enig i at et krav om justering av tidligere fastsatte konsesjonsvilkår ikke kan komme på tale. Man finner heller ikke å ha hjemmel for å vurdere forslag fra Trondhjems Turistforening om årlig avgift til friluftsførmål.

Vilkåret om forsamlingslokale har fått den vanlige ordlyd, jfr. post 9, men det forutsettes

at det betales et bidrag på kr. 7 000, til forsamlingshuset Granheim, i samsvar med oppnådd enighet mellom konsesjonæren og kommunen og beløpet til almindennende virksomhet er satt til kr. 10 000.

Vilkår om veger er utformet med spesielt henblikk på framsatte krav bl. a. om gangbane på inntaksdammen, og vilkår om fiske er utformet i samsvar med framlegg fra Landbruksdepartementet.

Miljøverndepartementet har foreslått følgende i brev av 20. februar 1974:

«Departementet ser det som rimelig at eventuell konsesjonær kan pålegges å delta i finansieringen av rensetiltak når prosjektet reduserer mulighetene for å utnytte vedkommende vassdrag for resipientformål. Under henvisning til dette foreslår en følgende konsesjonsvilkår:

«Konsesjonæren kan pålegges å delta i finansieringen av rensetiltak dersom anlegget reduserer mulighetene for å utnytte vassdraget for resipientformål.»

For øvrig har departementet ikke merknader til Hovedstyrets innstilling i saken.»

Dette vilkår er innført som eget avsnitt i bestemmelsen om grunn dammer, post 15.

Det er foreslått vanlig vilkår om rydding av neddemte arealer og naturvern hensyn for øvrig.

Tillatelsen er foreslått gitt på ubegrenset tid med tidsbegrensing 60 år for andre nyttbare fall som ikke tilhører staten eller norske kommuner.

Departementet slutter seg for øvrig til Hovedstyrets bemerkninger.

Det er videre utarbeidet nytt manøvreringsreglement omfattende samtlige reguleringer i Lundesokna.

Det forutsettes som vanlig at departementet er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer og foreta tilsvarende endringer i manøvreringsreglementet.

Industridepartementet

tilråd:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillates Sør-Trøndelag Kraftselskap å overføre Hukla og Kusma til Samsjøen og innføre på tunnelen ca. 3 km² av Hultas nedbørfelt — i samsvar med framlagte planer og på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 10. mai 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Lundesokna i samsvar med utkast inntatt i samme foredrag som gjeldende inntil videre.

7. Varanger Kraftlag A/L.

(Søknad om konsesjon etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 til regulering og overføring i Kongfjordvassdraget.)

Kongelig resolusjon 24. mai 1974.

Varanger Kraftlag A/L søker i brev av 8. november 1971 om tillatelse til ytterligere regulering av Buevatn i Kongfjordvassdraget. Konsesjon til regulering av Kongfjordvassdraget og overføring av Julelva er tidligere gitt ved kongelig resolusjon 11. august 1939. Etter en planendring godkjent ved kongelig resolusjon 25. januar 1952 ble Store og Lille Buevatn tillatt regulert mellom kote 225 og 216. Øvre reguleringsgrense er senere hevet til kote 226 ved bygging av en fyllingsdam. Det ble ikke søkt om konsesjon for denne tilleggsreguleringen. Slik reguleringslovens § 3, siste ledd praktiseres er imidlertid konsesjon nødvendig. Det er denne konsesjon det nå søkes om.

Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet har i brev av 31. august 1973 avgitt følgende uttalelse i saken:

«Med brev av 8. november 1971 mottok Hovedstyret følgende søknad datert 3. s.m. fra Finnmark Fylkes Elektrisitetsforsyning:

«Ved kgl. res. 25. januar 1952 ble det bestemt at Store og Lille Buevatn kunne reguleres mellom cote 225 og cote 216. Cote 225 tilsvarer den naturlige vannstand i Store Buevatn. Det hydrologiske grunnlag for disse reguleringsgrenser var et antatt tilsig på 20 sl/km². Etter at kraftverket hadde vært i drift i en del år, ble det klart at det antatte tilsig lå for lavt, det riktige er ca. 30 sl/km². Denne 50 pst. øking i forhold til antatt tilsig gjorde at magasinene ble for små for en optimal utnyttelse av vannet. En øking av magasinet i Gednje ville bli svært kostbar, og dessuten er overføringstunnelen mellom Gednje og Buevatn for snaut dimensjonert til å kunne overføre en øket vannmengde.

Under en vanskelig kraftsituasjon for en del år siden ble det derfor bygget en enkel fyllingsdam i utløpet av Buevatn med krone på cote 226,0. Dammen er utført med sentral tetting av torv og med støttefylling av grus og stein. Hele dammen er kledd med stein av variabel størrelse. Dammen virker solid, og det har vært overløp over den uten at dette har medført utvaskinger. Ved et eventuelt dambrudd, vil ingen bebyggelse nedover vassdraget komme i fare.

Varanger Kraftlag tillater seg ut fra dette å anmode om at konsesjon blir gitt for en permanent utnyttelse av magasinet i Buevatn mellom cote 216,0 og 226,0.»

På anmodning ble følgende tilleggsopplysninger gitt av Varanger Kraftlag i brev av 5. januar 1972:

«Etter våre beregninger vil vi vinne inn ca. 7 mill. m³ vann, som tilsvarer 1 GWh energimengde, ved den omsøkte regulering. Arealet som vil bli berørt av hevingen er ca. 0,5 km². Hevingen har ikke medført noen skadevirkninger av noen art. Strendene rundt Buevannet er utelukkende steinur og der finnes ingen bebyggelse.

Idet vi for øvrig viser til søknaden framgår det av redegjørelsen fra Finnmark fylkes elektrisitetsforsyning at et eventuelt dambrudd ikke vil medføre noen skade på bebyggelse nedover vassdraget.

Videre er det lite trolig at der vil oppstå andre skadevirkninger ved et eventuelt dambrudd. Det kan opplyses at elveleiet er dypt og bredt i terrenget og veien ligger ikke utsatt til.

Det eneste som er noe tvilsomt er en liten bru ved utløpet av Buetjern, som i verste tilfelle kan komme i fare.»

Søknaden har vært kunngjort på vanlig måte og forelagt distriktet med følgende resultat:

Berlevåg kommunestyre gjorde følgende vedtak i møte 18. mai 1972:

«Kommunestyret tiltrer søknaden fra Varanger Kraftlag A/L om konsesjon for utnyttelse av magasinet i Buevatn mellom cote 216,0 og 226,0.»

Finnmark fylkes friluftsnemnd og fylkets laks- og innlandsfiskerinemnd har uttalt seg slik den 27. april 1972:

«Finnmark fylkes laks- og innlandsfiskerinemnd har etter omstendighetene ikke noe å innvende mot at Varanger Kraftlag A/L gis konsesjon for ytterligere regulering av Store og Lille Buevann, Berlevåg. Nemnda anbefaler imidlertid at det blir påtalt at reguleringen er foretatt uten at det er søkt om konsesjon.»

Fylkesmannen i Finnmark uttaler seg slik i brev av 31. mai 1972:

«Fylkesmannen anbefaler at konsesjonssøknaden innvilges. Det bør påtales at reguleringen er foretatt lenge før det er søkt om konsesjon. En går imidlertid ut fra at denne forømmelse har hatt sin årsak i en ren forømmelse.»

Miljøverndepartementet uttaler i brev av 26. juni 1972 at det ikke frarås at konsesjon blir gitt og viser for øvrig til uttalelse fra fylkesfriluftsnemnda.

Landbruksdepartementet uttaler følgende i brev av 12. mai 1972:

«Spørsmålet om ytterligere regulering av store og lille Buevatn i Berlevåg har vært forelagt Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske. Kopi av direktoratets uttalelse av 2. mai 1972 vedlegges.

Landbruksdepartementet slutter seg til realiteten i direktoratets uttalelse, men antar

påleggene bør formuleres slik at det er klart at reservasjonen om forholdsmessighet — jfr. direktoratets pkt. 2 — gjelder alle punkter. På denne bakgrunn vil departementet foreslå følgende konsesjonsbetingelser:

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger, kan regulanten pålegges:

1. Å bekoste utsetting av yngel og/eller settefisk.
2. Å bekoste uttynning av fiskebestanden.
3. Å bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser i det område som antas å bli berørt av reguleringen.

Det kan likevel ikke gis pålegg som påfører regulanten større utgifter enn det som står i rimelig forhold til det man kan vente å oppnå.»

Uttalelsen fra Direktoratet for, jakt, viltstell og ferskvannsfiske lyder slik:

«Ved kgl. res. av 11. august 1939 og av 25. januar 1952 ble det gitt tillatelse til overføringer og reguleringer i Kongsfjordvassdraget. I disse konsesjonsbetingelser finnes ingen vilkår med hensyn på viltstell og fiske. I 1952 ble Store og Lille Buevatn regulert 9 m fra kote 216 til 225. Den foreliggende søknad gjelder ytterligere 1 m regulering, opp til kote 226.

Begge vann har stor bestand av røye, mest av smårøye, men også av enkelte større fisk. Det er sannsynlig at reguleringen er hovedårsaken til at røyebestanden nærmer seg overbefolkning. Det er imidlertid meget vanskelig å antyde i hvor stor grad den ytterligere regulering på 1 m vil få innvirkning på bestanden.

Når det gjelder viltstell, vil en bemerke at områdene omkring vassdraget er meget gode produksjonsområder for ryper. Videre vil en bemerke at også andre viltarter vil kunne bli påvirket ved reguleringen.

En finner det rimelig at det blir satt følgende konsesjonsbetingelser:

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette bemyndiger, kan regulanten pålegges:

1. Å bekoste utsetting av yngel og/eller settefisk i den mengde og kvalitet og på det sted og den tid som departementet bestemmer.
2. Å bekoste uttynning av fiskebestanden så fremt utgiftene til dette står i et rimelig forhold til det som derved oppnås.
3. Å bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser i det område som antas å bli berørt av reguleringen.»

De innkomne uttalelser ble den 22. november 1972 oversendt søkeren til orientering og eventuelle bemerkninger uten at noen slike er innkommet. I brev av 6. juni 1973 har søkeren på anmodning gitt denne redegjørelse vedr. kraftlagets tidligere omorganisering:

«Varangerhalvøyas Kraftselskap ble dannet som et rent interkommunalt selskap den 6. mars 1938 av Vadsø og Vardø bykommuner samt Vardø herred, Berlevåg, Nord-Varanger, Nesseby, Polmak og Tana herredskommuner. Selskapet hadde et representantskap og et styre. Kommunene var proratarisk (etter en bestemt nøkkel) ansvarlig for selskapets forpliktelser.

Kraftselskapet bygde ut Kongsfjord kraftstasjon som på grunn av krigen først ble satt i drift i 1946.

Sør-Varanger kommune ønsket også å bli med i utbyggingen av vannkraft i fylket. For å oppnå dette ble det konstituert et nytt selskap, Varanger Kraftlag A/L, den 21. juni 1948. Dette var ikke interkommunalt, idet andeler solgtes også til private og til industrien, men kommunene forpliktet seg til å tegne andeler for i alt 1,2 mill. kroner etter en fordelingsnøkkel, og de var vel i mange år innehavere av de fleste andeler. Nå er langt mere enn 50 pst. av andelene på private hender. I Varanger Kraftlag A/L kan ingen gjøres ansvarlig for mere enn de andeler han eier.

Pr. 1. oktober 1952 ble Varangerhalvøyas Kraftselskap oppløst. Alle aktiva og passiva ble fra samme dato overtatt av Varanger Kraftlag A/L, som dermed er en direkte fortsettelse av det gamle selskap, men med Sør-Varanger kommune i tillegg til forsyningsområdet.»

Hovedstyret vil bemerke:

Ved kongelig resolusjon 11. august 1939 fikk Varangerhalvøyas Kraftselskap tillatelse til å regulere Kongsfjordvassdraget samt til å overføre til dette Julelva på nærmere angitte vilkår. Kraftselskapet fikk opprettet kontrakt med Landbruksdepartementet om leie av de nødvendige fallrettigheter, og på denne bakgrunn er reguleringskonsesjonen gitt en varighet tilsvarende leietiden, men begrenset til 50 år fra konsesjonens datum. Ved kongelig resolusjon 25. januar 1952 ble det godkjent en mindre endring av planene slik at manøvreringsreglementet i dag har dette omfanget:

Vatn	HRV	LRV	Oppd. m	Senkn. m
Gednjevatt	228,0	221,0	3,0	4,0
Store og Lille Buevatn	225,0	216,0	—	9,0

Etter oppgave fra kraftselskapet ville reguleringsplanen gi ca. 38 mill. m³ magasin i Gednjevatt og ca. 60 mill. m³ i Store og Lille Buevatn. Imidlertid er disse oppgaver korrigert av Finnmark Fylkes Elektrisitetsforsyning som oppgir 32,6 mill. m³ for Genjevatt idet det hevdes at bare 6,35 m av reguleringshøyden kan utnyttes. For Buevatna oppgis ved full regulering 48,2 mill. m³, og tilsammen 80,8 mill. m³. Det overførte ned-

børfelt fra Julelva er på ca. 25,5 km². Gednjevattfeltet — som er overført ved senknings-tunnelen til Lille Buevatn — utgjør ca. 61 km² og Buevatna sitt nedbørfelt er på ca. 63 km². Utbyggingsplanen omfatter to fall:

- 1) Et øvre fall på 76,6 m brutto med inntak i Store Buevatn og
- 2) Et nedre fall nedenfor Buetjern på ca. 64 m brutto.

Det er bare øvre fall som er utnyttet med en «bestemmende års» produksjon på 15,8 GWh og en installasjon på 3,5 MW. Leiekontrakten omfatter imidlertid hele vassdraget.

Varanger Kraftselskap var inntil 21. juni 1948 et interessentskap bestående av 8 kommuner i Øst-Finnmark som medlemmer, og disse var proratarisk ansvarlige for selskapets forpliktelser. Etter nevnte tidspunkt ble selskapet omorganisert til Varanger Kraftlag A/L. Sør-Varanger kommune ble da også med samtidig som andeler ble solgt til private. Nå opplyses at langt mere enn 50 pst. av andelene er på private hender, jfr. kraftselskapets brev av 6. juni 1973. Den 1. oktober 1952 ble Varangerhalvøyas Kraftselskap oppløst, og alle dets aktiva og passiva ble overtatt av det nye selskapet. Dettets vedtekter ble godkjent av Hovedstyret 30. april 1949. På denne bakgrunn bør konsesjonene av 11. august 1939, jfr. også den nevnte planendring — overføres til Varanger Kraftlag A/L, og Hovedstyret anbefaler at det blir gjort.

Det søkes nå om konsesjon på 1 m oppdemming av Store og Lille Buevatn, noe som vil gi 7 mill. m³ tilleggsmagasin. Den påregnelige kraftøkning i det utbygde fall blir 123 nat.-hk. I utbygde og nyttbare fall tilsammen blir kraftøkningen 225 nat.-hk.

Selv om den søkte regulering kraftøkingsmessig ligger under de grenser som markerer konsesjonsplikt i reguleringslovens § 3, pkt. 2, d, er etter tidligere praktisering av samme lovs § 3, siste ledd, enhver ytterligere regulering konsesjonspliktig. En går ut fra at Varanger Kraftlag A/L ikke har vært kjent med denne forståelse av bestemmelsen. Det er her dessuten ikke snakk om skadevirkninger ved tilleggsreguleringen som i seg selv betinger konsesjonsplikt, og rettighetene til vassdragets regulering og utbygging er ordnet ved leieavtalen uten noen bestemt avgrensning av reguleringsomfanget. Leieavtalen er satt etter antall installerte turbinhestekrefter.

Etter dette anbefaler Hovedstyret søknaden innvilget. I henhold til reguleringslovens § 12, pkt. 21 kan en ved slike små reguleringer frafalle en rekke vilkår som ellers ville være obligatoriske. Det gjelder f. eks. avgifter, konsesjonstid, kraftavgivelse m. fl. Hovedstyret ser imidlertid tilleggsreguleringen i sammen-

heng med den tidligere konsederte regulering og planendring og tar videre i betraktning at konsesjonsforholdet nå skal ordnes med et annet selskap. Det må da være adgang til å oppstille nye vilkår i henhold til gjeldende lov i dag og la disse omfatte reguleringene og overføringene i sin helhet.

I hovedsaken betyr dette — etter det utkast til vilkår som vedliggjer — at vilkår vedrørende fisket får gyldighet for alle de gjennomførte reguleringer og overføringer, jfr. post 15. Et slikt vilkår var ikke tatt inn i den tidligere konsesjon. Det er nå oppstilt i samsvar med Landbruksdepartementets forslag.

Konsesjonstiden, post 1,

løper for den någjeldende konsesjon til 11. august 1989 dersom leiekontrakten med staten vedr. fallrettighetene opprettholdes.

Ved en eventuell fornyelse av leieforholdet vil det bli aktuelt med bruksrettskonsesjon, og Hovedstyret finner det derfor riktig å la konsesjonstiden for reguleringene løpe uforandret fram til 11. august 1989.

Konsesjonsavgifter, post 2,

er ved konsesjonen av 1939 betinget med lovens minimumssatser kr. 0,10 pr. nat.-hk både til staten og til kommuner. Kraftselskapet ble imidlertid — i henhold til reguleringslovens § 11 pkt. 7 — fritatt for avgifter så lenge kraften ble benyttet til å dekke deltagerkommunenes eget behov, eller til innbyggernes behov for kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk og småindustri. Nevnte bestemmelse ble opphevet ved revisjonen av reguleringsloven 10. april 1959. Etter reguleringslovens § 11 post 6 kan imidlertid Kongen for et bestemt tidsrom nedsette eller ettergi avgiftene.

Hovedstyret mener at det er liten grunn til å gjøre noen endring i den særlige ordning som har vært tilknyttet den gjeldende konsesjon og anbefaler at avgiftsvilkåret opprettholdes uendret for resten av konsesjonstiden.

Det nevnes at dammen i henhold til post 8 i de foreslåtte vilkår er underlagt teknisk kontroll ved NVE.

For øvrig har en tatt hensyn til at arbeidene er gjennomført.

Korrigert manøvreringsreglement følger vedlagt. Man har her også inntatt de faktiske reguleringsgrenser som utnyttet i Gednjevatt.

Sakens dokumenter følger.

Behandlet i møte 20. august 1973.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår lyder:

«1.

Konsesjonen gis for den tid leieforholdet mellom staten og Varanger Kraftlag A/L varer overensstemmende med den inngåtte kontrakt, dog ikke utover 11. august 1989.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte regulerings- og overføringsanlegg eller andeler i dem kan ikke selges, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anleggene.

Ved utløpet av konsesjonstiden har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse overførings- og reguleringsanlegg med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringene og overføringene. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avstått avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den økning av vasskraften som ved reguleringene og overføringene tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 0,10 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 0,10 pr. nat.-hk.

Økningen av vasskraften beregnes på grunnlag av den økning av vassdragets lågvassføring som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinene utnyttes på en slik måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal ansees som den innvunne økning av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å betale avgiftene inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Etter forfall svares 6 pst. rente.

Plikten til å betale avgiftene gjelder ikke Varanger Kraftlag A/L's anlegg så lenge kraften benyttes til å dekke de deltagende kommuners eget behov eller til innvånerens forsyning med kraft til lys, varme, gårdsdrift, håndverk eller småindustri.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av av-

gifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 11, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere be-

stemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

8.

Konsesjonæren plikter å forelegge NVE til oppprobasjon detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende reguleringsanleggene. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

9.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til statskassen på inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

10.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte reguleringsgrenser markeres ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

11.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraften uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Unødvendighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så

vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

12.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 9, 11 eller 13, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke

reguleringsvatn faller bort i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12 post 17, annet og tredje ledd.

14.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringen kan medføre forpliktelser.

15.

Etter nærmere bestemmelse av vedkom-

mende departement eller den dette bemyndiger, kan regulanten pålegges:

1. Å bekoste utsetting av yngel og/eller settefisk.
2. Å koste uttynning av fiskebestanden.
3. Å bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser i det område som antas å bli berørt av reguleringen.

Det kan likevel ikke gis pålegg som påfører regulanten større utgifter enn det som står i rimelig forhold til det man kan vente å oppnå.»

Utkast til manøvreringsreglement lyder:

«1.

Reguleringer:

Vatn	Reguleringsgrense		Oppd. m	Senking m
	Øvre kote	Nedre kote		
Gednjevattn	228,0	221,65	3,0	3,35
Store og Lille Buevatn	226,0	216,0	1,0	9,0

Overføringer:

Avløpet fra de øverste 25,5 km² av Julelva sitt nedbørfelt overføres til Gednjevattn og føres videre sammen med avløpet fra Gednjevattn — tilsammen 86,5 km² — til Lille Buevatn.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Vannslippingen foregår etter kraftstasjonens behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanlegget til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Hovedstyret kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

4.

Viser det seg at slipping etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for

denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Departementet skal bemerke:

Varanger Kraftlag A/L søker i brev av 8. november 1971 om konsesjon på ytterligere regulering av Buevatn i Kongsfjordvassdraget i Finnmark. Ved kongelig resolusjon 11. august 1939 er det tidligere gitt tillatelse til å regulere Kongsfjordvassdraget og å overføre Julelva. Kraftselskapet opprettet i den forbindelse kontrakt med Landbruksdepartementet om leie av de nødvendige fallrettigheter. Konsesjonen er derfor gitt en varighet tilsvarende leietiden, men begrenset til 50 år fra konsesjonens datum.

En planendring som ble godkjent ved kongelig resolusjon 25. januar 1952 gikk ut på regulering av Store og Lille Buevann mellom kote 225 og kote 216. Kote 225 tilsvarende naturlig vannstand i Store Buevann.

Etter at kraftverket hadde vært i drift en tid ble det klart at tilsiget lå ca. 50 pst. høyere enn det magasinene var bygget for. Det ble derfor bygget en enkel fyllingsdam i utløpet av Buevann med krone på kote 226 for å utnytte dette større tilsiget. Det ble dengang ikke søkt om konsesjon på reguleringsøknin-

gen. Det er dette som gjøres nå, flere år etter at arbeidene er fullført. Dette skyldes trolig at søkeren ikke har vært klar over at enhver ytterligere regulering er konsesjonspliktig, uansett størrelse.

Søknaden gjelder tillatelse til 1 m oppdemming av Store og Lille Buevann. Dette gir et samlet magasin på ca. 55 mill. m³, dvs. en økning på 7 mill. m³. Økningen gir 1 GWh ekstra energimengde. Det neddemte areal er på ca. 0,5 km², utelukkende steinur. Det opplyses at dammen tåler overløp og at eventuelt dambrudd ikke vil medføre skadevirkninger nedover vassdraget. En liten bro kan dog i verste fall komme i fare. Departementet forutsetter at eventuell skade på broen blir avgjort ved skjønn.

Den påregnelige kraftøkning i det utbygde fall er 123 nat.-hk i utbygde og utnyttbare fall tilsammen er kraftøkningen 225 nat.-hk.

Søknaden har vært lagt fram for Berlevåg kommune, Finnmark fylkes friluftsnemnd og fylkets laks- og innlandsfiskeremnd, fylkesmannen i Finnmark, Miljøverndepartementet, Landbruksdepartementet og Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske. Ingen av disse instansene har gått imot at konsesjon blir gitt. Fylkesfriluftsnemnda og fylkesmannen mener det bør påtales at reguleringen er foretatt uten at det er søkt om konsesjon. Landbruksdepartementet har etter forslag fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske foreslått konsesjonsbetingelser angående vilt- og fiskebestanden.

Konsesjonen av 11. august 1939 ble gitt til Varangerhalvøyas Kraftselskap. Pr. 1. oktober 1952 ble Varangerhalvøyas Kraftselskap oppløst. Alle aktiva og passiva ble fra samme dato overtatt av Varanger Kraftlag A/L, som ble stiftet 21. juni 1948. Hovedstyret anbefaler at konsesjonen av 11. august 1939 samt planendringen av 25. januar 1952 blir overført til Varanger Kraftlag. Departementet er enig i dette.

Den søkte regulering ligger kraftøkningsmessig under de grenser som markerer konsesjonsplikt i reguleringslovens § 3, punkt 2 d. Enhver ytterligere regulering er likevel konsesjonspliktig etter § 3, siste ledd, slik denne bestemmelsen har vært praktisert.

Departementet vil derfor bemerke at konsesjon burde ha vært søkt før tilleggsreguleringen ble foretatt. En ser likevel ingen grunn til å nekte slik tillatelse nå.

Hovedstyret anfører at det må være adgang til å oppstille nye vilkår i henhold til gjeldende lovgivning av i dag og la disse omfatte reguleringene og overføringene i sin helhet, idet en ser tilleggsreguleringen i sammenheng med den tidligere konsederte regulering og plan-

endring og tar i betraktning at konsesjonsforholdet nå skal ordnes med et annet selskap. Departementet er enig i dette, og anbefaler at den omsøkte konsesjon gis på de vilkår Hovedstyret har foreslått.

Om de enkelte konsesjonsvilkår bemerkes:

Konsesjonstiden, post 1.

Denne løper for den någjeldende konsesjon til 11. august 1989 dersom leiekontrakten med staten vedrørende fallrettighetene opprettholdes. En foreslår ingen forandringer med hensyn til konsesjonstidens løpetid.

Avgifter, post 2.

Avgiftsvilkåret anbefales opprettholdt uendret. Kraftselskapet er i dag fritatt for avgifter så lenge kraften benyttes på nærmere fastsatt måte. Departementet er enig i at det ikke er noen grunn til å gjøre endringer i dette for resten av konsesjonstiden, og anbefaler at kraftselskapet blir fritatt for avgifter i henhold til reguleringslovens § 11 post 6.

For øvrig har en tatt hensyn til at reguleringsarbeidene er fullført.

Industridepartementet

tilråar:

1. Varanger Kraftlag A/L gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 til regulering av Kongsfjordvassdraget samt overføring av Julelva på de vilkår som er foreslått i Industridepartementets foredrag av 24. mai 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement som inntatt i samme foredrag som gjeldende inntil videre.

8. Trondheim elektrisitetsverk.

(Tillatelse til utbygging av Bratsberg kraftverk og ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i den forbindelse.)

Kongelig resolusjon av 31. mai 1974.

I brev av 12. oktober 1973 søkte Trondheim Elektrisitetsverk om tillatelse til utbygging av Bratsberg kraftverk og ekspropriasjon av rettigheter.

Bratsberg kraftverk vil utnytte et fall på ca. 145 m mellom Selbusjøen og Nedre Leirfoss i Nidelva. Installasjonen blir på 110 MW, og den tilsvarende maksimale vassføring på ca. 100 m³/sek. Produksjonsgevinsten i et midlere år er beregnet til 275 GWh. Produksjonen blir meget ujevn, idet det er meningen

å bruke det vann som ikke kan nyttiggjøres ved de eksisterende kraftverk i Nidelva. Det blir således disse kraftverk som tar den jevne belastningen.

Bratsberg kraftverk baserer seg på bestående reguleringer og på gjeldende manøvreringsreglement for Selbusjøen. Fallrettighetene på den aktuelle strekningen tilhører allerede Trondheim Elektrisitetsverk. Søknaden gjelder derfor bare tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105, samt ekspropriasjonstillatelse etter samme lovs § 62.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 2. april 1974 avgitt følgende innstilling i saken:

«Med Departementets påtegning av 18. oktober 1973 mottok Hovedstyret følgende søknad av 12. s.m. fra h.r.advokat O. Trampe Kindt vedrørende ovenstående:

«Etter at Trondheim Elektrisitetsverk har trukket tilbake søknaden vedrørende Ranheim Kraftverk har elektrisitetsverket utarbeidet planer for en annen utnyttning av fallene i Nidelven.

Resultatet av undersøkelsene er blitt at man har bestemt seg for en utbygging av fallet — hvor man samtidig fortsatt utnytter de gamle kraftverk i Nidelven, jfr. bilag I om Bratsberg.

Kommunen har fra tidligere alle fallretter i Nidelven, og har også gjennom forhandlinger sikret seg nødvendig grunn og rettigheter til den nye utbygging.

Det har derfor vært reist spørsmål om man trengte noen formell tillatelse etter vassdragsloven i tillegg til nødvendig konsesjon for høyspenningsanlegget.

Elektrisitetsverket er imidlertid blitt stående ved at utbyggingen vil bevirke visse endringer i vassføringen og at det vil skje mindre inngrep i naturen i forbindelse med utbyggingen. Det kan også tenkes at man vil kunne stå overfor rettigheter som det blir nødvendig å ekspropriere.

På vegne av Trondheim Elektrisitetsverk søker jeg derfor om tillatelse til å bygge og drive Bratsberg Kraftverk uten hinder av vassdragslovens §§ 104 og 105.

Samtidig søkes om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven § 62 til eventuelt å ekspropriere grunn eller rettigheter som måtte vise seg nødvendig. Jeg gjør oppmerksom på at man ønsker en slik tillatelse for ikke å komme i tidsnød eller vanskeligheter såfremt man under arbeidet plutselig skulle bli stående overfor nye krav som man ikke har kjennskap til.

Av vedlagte bilag II om Bratsberg vil planen, oppgave over berørte grunneiere m.v. fremgå. Alle nødvendige ervervelser er hittil ordnet i minnelighet — slik at det ikke trenges ekspropriasjonstillatelse til disse erverv.

Søknaden sendes derfor i første rekke for at man ved denne utbygging — hvor skjønn ikke vil bli påstevnet — skal ha gitt alle

interesserte myndigheter anledning til å vurdere planene.

Dessuten ønsker elektrisitetsverket for ordens skyld å sikre seg de nødvendige tillatelser for det tilfelle at disse skulle vise seg nødvendige.

Søknaden sendes etter avtale med Industri-departementet til dette i 20 eksemplarer med bilag.

Jeg tør samtidig opplyst at Trondheim Elektrisitetsverk for å spare tid på eget ansvar ønsker å utlyse tunnelarbeidene på anbud før saken er ferdigbehandlet. Derved vil man kunne sette arbeidene i gang øyeblikkelig så snart alle tillatelser foreligger. Håper at det ærede departement ikke har noe å bemerke hertil.

Samtidig med denne ekspedisjon er det sendt 5 eksemplarer av søknaden med bilag til såvel Miljøverndepartementet som Direktoratet for Jakt, Viltstell og Ferskvannsfiske.»

Det framgår av bilag I at Trondheim bystyre i møte 29. april 1971 vedtok å trekke tilbake søknaden av april 1968 om tillatelse til utbygging av Nidelvens fall fra Selbusjøen til Trondheimsfjorden etter det såkalte kombinasjonsalternativet (Ranheim kraftverk). Bystyret uttrykte samtidig at det burde tas sikte på en løsning som samlet ville tjene kommunen best. Utredningen fortsetter slik med en innledning om de oppgaver som en ny utbygging skulle løse:

- «A. Overføring av drikkevann fra Selbusjøen.
- B. Sanering og avlastning av de gamle kraftverkene i Nidelven med bedre utbytte av nåværende utnyttet vassføring samt ny utnyttelse av overskuddsvann og øket regulering.
- C. Dekning av effektbehovet, nåværende og fremtidig.

Punkt B gjelder altså kilowattimeproduksjon, mens punkt C gjelder disponibel installasjon i antall kilowatt for å kunne være i stand til å levere energien til de tider som avtakersiden forlanger.

Det foreligger etter avdelingens oppfatning 3 praktisk mulige alternativer for å løse oppgaven:

- I. «Delingsalternativet» med overføring til Kilvatnet og videre gjennom Lillevatnet til kraftverk ved Ranheim.
- II. Utvidelser og utbedringer av de eksisterende kraftverkene i Nidelva opptil den ønskede kapasitet.
- III. En sammenbindende eller parallell utbygging i ett trinn langs Nidelva med utløp under Nedre Leirfoss, det såkalte Brattsbergalternativet.

Det kan videre tenkes kombinasjoner av II og III ved f.eks. ett trinn fra Selbusjøen til under Nordsetfossen og sammenbygging av Leirfossene, eller eventuelt bare det siste kombinert med utvidelser av Svean og Fjæremsfossen.

Man må imidlertid stort sett gjennom de samme vanskeligheter med tunnelføring som

for Bratsbergalternativet og en del innspart tunnallengder må oppveie fordyrelse og ulemper ved å få den nye installasjonen oppdelt i 2 eller flere trinn.

Vi har ikke funnet grunn til å gå nærmere inn på disse mellomalternativene såfremt Bratsbergalternativet er teknisk og økonomisk gjennomførbart, hvilket viser seg å være tilfelle nå ifølge resultatet av de grunnundersøkelsene som er utført i løpet av siste år.

5. Andre alternativer.

Også andre alternativer har vært inne i bildet og har vært vurdert i forskjellige forbindelser under diskusjonen om utbyggingen.

Det gjelder i første rekke en direkte utbygging til fjorden helt utenom Jonsvatnet, kanskje til Hommelvik, og en utbygging langs korteste vei til Gaula i Melhus.

På grunn av store ulemper og komplikasjoner ved å føre så stor del av vassføringen fra Nidelva ut på et fremmed sted, måtte et av disse alternativene fremby klare økonomiske og/eller driftsmessige fordeler for å bli valgt.

Orienterende beregninger viser ingen slike klare fordeler, og vi har ikke funnet behov for å gå nærmere inn på detaljerte beregninger og overslag.

6. Vannforsyningen.

Da vassverket ble utbygd med Jonsvatnet som hovedvannkilde var det forutsetningen å føre over tilskuddsvann fra Selbusjøen fra det tidspunkt at Jonsvatnets eget tilsig ble for lite for byens og Ranheim Papirfabriks samlede behov.

Dette tidspunktet er nå praktisk talt nådd, idet man allerede har knapphet hvis tilsiget et år er middels eller mindre.

Overføring for vassverkets behov kan utføres med en separat tunnel for dette formål. På grunn av stor lengde (minst 6 700 m) uten mulighet for tverrslag vil tunnelen av anleggsteknisk hensyn få et tverrsnitt som er det mangedobbelte av det som behøves for å få tilstrekkelig vassføring frem.

Overføring for kraftverksformål vil ha en annen dimensjon med hensyn til vassføring og en vesentlig mer rasjonell utnyttelse av tunneltverrsnittet.

1. Totalt disponibelt
2. Utnyttet i Nidelv
3. Ledig overskudd
4. Legges over
5. Bratsberg

For et annet alternativ enn kombinasjonsalternativet vil lønnsomhetsgrensen for det kvantum som bør flyttes over fra de gamle til det nye kraftverket ligge lavere, da lønnsomheten i seg selv er dårligere, men ellers er de totale vannkvantum som står til rådighet det samme for alle utbyggingsalternativene.

Utbyttet i kilowattimer vil variere avhengig

For det planlagte Ranheim kraftverk var det forutsatt en vassføring på 70 m³/s, mens vassverkets behov ligger i området 1—2 m³/s.

For alternativet Bratsberg kraftverk vil overføringstunnelen også fungere som tilløpstunnel til kraftverket. Vassføringen vil variere i takt med belastningen på kraftverket, og den vil ha overskytende eller ledig kapasitet når belastningen er redusert eller når kraftverket står. Hvis man fyller inn i Jonsvatnet i disse periodene vil praktisk talt hele omkostningen til overføringstunnel for vassverkets formål falle bort. Det betyr en besparelse på anslagsvis 12—15 mill. kroner i forhold til utbygging av vassverk og kraftverk hver for seg, hvilket igjen prefererer et alternativ med kraftverkets vannvei til Jonsvatnet eller til de nærmeste omgivelsene.

Det er ingen vesentlige tekniske vanskeligheter forbundet med å bygge en kombinert overføring. Det samme gjelder den senere driften, men her må det lages en plan som det blir tatt hensyn til allerede ved prosjektering og bygging.

7. Sanering av Nidelvanleggene, økning i energiproduksjonen.

Nidelvverkene er bygget ut trinnvis fra 1901. Samtidig er det blitt utført visse utvidelser på de enkelte trinn for å følge opp økningen i regulert vassføring etter hvert som reguleringsmagasiner ble bygget ovenfor.

Denne utbyggingen har vært hensiktsmessig til sin tid og sitt formål, men de enkelte kraftverkene har etter hvert kommet i utakt med hensyn til vassføring ved maksimalt utbytte og utvidelsene har ikke holdt tritt med økningen i vanntilgangen.

Kilowattimeutbyttet ved en ny utbygging skriver seg derved dels fra vassføring som i det hele tatt ikke kan utnyttes i Nidelvverkene og dels fra vassføring som blir bedre utnyttet ved å flyttes over fra de gamle til det nye kraftverket.

Planlagt disposisjon av vannmengdene ved utbygging av Bratsberg Kraftverk er vist i varighetskurver s. 7 (vinterperioden) og s. 8 (sommerperioden). Fra kurvene kan følgende tabell sammenstilles for hoveddata (mill. m³):

	Medianår		Bestemmende år	
	Vinter	Sommer	Vinter	Sommer
1 960	1 330		1 720	650
1 600	1 000		1 600	650
360	330		120	0
500	220		500	120
860	550		620	120

av hvor stor del av den totale fallhøyden som utnyttes og hvor stort falltapet er. Forholdet uttrykkes ved kWh-ekvivalenten som angir gjennomsnittlig kWh-utbytte pr. m³ vann.

De aktuelle alternativene har følgende kWh-ekvivalenter sammenholdt med kombinasjonsalternativet, som representerer det maksimale utbytte, og de gamle Nidelvanleggene:

		kWh/m ³
Nidelvanleggene	0—60 m ³ /s	0,300
	60—75 m ³ /s	0,235
	75—90 m ³ /s	0,070
Kombinasjonsalternativet		0,335
Delingsalternativet		0,328
Bratsberg		0,300
Utvidelser av Nidelvanleggene		0,300

Utnyttelsesgraden for Bratsbergalternativet er altså 10 pst. mindre enn for Delingsalternativet. «Tapet» skyldes hovedsaklig gjenværende fallhøyde fra Nedre Leirfoss til sjøen, hvor man da til gjengjeld unngår reduksjon av vassføringen.»

Utredningen slutter med følgende vurdering av alternativene:

«I. Delingsalternativet.

Produksjonsevnen i kWh er noe redusert i forhold til kombinasjonsalternativet (3—4 pst.) men større enn for alternativene II og III (10—12 pst.). Om dette alternativet er det sagt følgende i TEV's siste innstilling til Finansrådmannen i forbindelse med den tidligere konsesjonssaken:

Disse alternativene (her: II og III) ligger videre omtrent på linje med Delingsalternativet for økonomiens vedkommende. Denne balansen skyldes stort sett at tunnallengdene for Delingsalternativet omtrent svarer til lengden fra Selbusjøen til Nedre Lerfoss og at et visst tap i fallhøyde for Nidelvalternativenes vedkommende oppveies av mange og vanskelige tunnelpåbygg, dambygging samt ekstra luker og sikringsordninger for delingsalternativets vedkommende.

Selv om de forskjellige mulige løsninger i Nidelva ennå ikke er ferdig utredet innbyrdes, er det derfor helt klart at Delingsalternativet i den reduserte utgave som kunne tenkes realisert ikke gir noen økonomiske eller driftsmessige fordeler som kan berettigede de inngrep i vannveiene og landskapet som en overføring til Jonsvatnet—Ranheim medfører.

Etter de grunnundersøkelsene som er utført vil det være nødvendig å forlenge tunnelsystemet for Bratsbergalternativet med ca. 2 km i forhold til de korteste rette linjer. Sammenligningen er likevel gyldig, da tilleggskostnaden med tunnelforlengelsen i sig selv ikke er avgjørende og da tilsvarende nærgående undersøkelser for Delingsalternativet også etter all sannsynlighet ville ha avdekket tilsvarende fordyrende forhold.

Vi har således ikke funnet det påkrevet eller riktig å ofre større innsats på detaljundersøkelser for Delingsalternativet før det blir tatt et standpunkt til alternativvalget.

Vassverkets behov blir like godt dekket for Delingsalternativet som for Bratsberg, men problemet med å forhindre gjedde fra å innvandre Selbusjøen er verre å løse.

Hva fremtidig effektutvidelse angår, så anser vi det for utelukket å utvide selve Delingsalternativet ut over 80—100 MW på grunn av driftsmessige vansker og meget skjæmmende virkninger i Lillevatnet med omgivelser. Hvis Storvatnet på senere tidspunkt frigis, derimot,

kan kraftverket utvides eller fordobles til størrelse på nivå med Kombinasjonsalternativet. Det blir fortsatt vanskelig å redusere eller stoppe vassføringen i Nidelva av hensyn til det revisjons- og reparasjonsbehov som begynner å bli påtrengende.

II. Utvidelse av Nidelvanleggene.

Denne muligheten er til stede, men må betraktes som en løsning prinsipielt forskjellig fra de andre. Utbyggingen kan skje i etapper over lengere tid inntil man har tatt vare på det meste av vannføringen til energiproduksjon. Det vil oppstå ekstra kompliserte forhold for driften under byggingen, og de driftsvanskeligheter som allerede er til stede, med flere verk etter hverandre, vil bli av varig karakter.

De samme driftsulemper vil utelukke større installasjon enn den som er nødvendig for å ta vare på den disponible vannmengden med noenlunde jevn kjøring.

Energiutbyttet kan da bli på linje med Bratsbergalternativet. Overføring til vassverket må skje ved separat tunnel. Muligheten for senere effektutvidelse vil på det nærmeste være spolt da det neppe kan bli tale om parallellutbygging (Bratsberg eller Ranheim) hvis den disponible vannmengde allerede er utnyttet med noenlunde akseptabel brukstid i de gamle anleggene.

Det er heller ikke for dette alternativet utført nærmere prosjektering og kostnadsberegning, da grove anslag og rent skjønn gir tilstrekkelig grunnlag for å si at utbygging i så mange enheter og trinn vil bli minst like dyrt pr. kW som en sammenbygging, selv om det spares inn vesentlig på tunnallengdene.

Hvis man derimot avstår fra å gå til den relativt større øyeblikkelige investering som de andre alternativene krever, vil suksessive utvidelser og utbedringer i Nidelvanleggene være den naturlige gjenværende utvei.

III. Bratsbergalternativet.

En fallstrekning som i Nidelva med 145 m over en rettlinjert avstand på ca. 15 km ville ved en nyutbygging i dag uten tvil ha blitt utført i ett trinn med utløp under det nederste utnyttbare trinn på strekningen, som i dette tilfelle er Nedre Leirfoss, da forutsatt at Jonsvatnet ikke eksisterte som en invitasjon til en enda bedre løsning.

I og med vedtaket om å henlegge kombinasjonsalternativet, eksisterer for så vidt Jonsvatnet ikke lenger i denne sammenheng, og en utbygging i et strekk langs vassdraget, som ved det såkalte Bratsbergalternativet, er på mange måter den naturlige og tidsmessige løsningen.

Alternativets svakhet er det lange, lukkede tunnelsystemet, både med hensyn til byggekostnad og senere drift. Det er imidlertid nå avklart som allerede opplyst, at tunnelene skal kunne utføres uten unormalt store ulemper eller fordyrelser, og de andre forhold så som falltap og svingninger ved pådrag/avslag kan beherskes og forhåndskalkuleres med hensyn til driftstekniske hensyn og fordyrelser.

Tilløpstunnelen til kraftverket må av topografiske hensyn passere meget nær Kilvatnet, slik at tapping for vassverket kan ordnes enkelt og rimelig.

Utbygningskostnaden i forhold til energiproduksjonen er ikke spesielt fordelaktig i

sammenligning med de andre alternativene. men stort sett på linje.

Heller ikke Bratsbergalternativet er egnet for ekstra stor effektinstallasjon i seg selv, men det gir absolutt størst plass for senere utviklingsmuligheter. Hvis Jonsvatnet senere skulle bli frigitt, som nevnt under omtalen av Delingsalternativet, vil tilløpstunnelen fram til Kilvatnet være klar som overføringstunnel. En senere tilleggsutbygging opp til 160 MW som for kombinasjonsalternativet, enten til Ranheim eller som en utvidelse av Bratsberg, vil i nåverdi neppe bli dyrere enn en senere utvidelse av Delingsalternativet, selv om dette var forberedt for en slik senere utvidelse.

Denne antagelsen bygger på at det vil ta lang tid før en slik utvidelse i tilfelle kan bli aktuell, det vil påløpe betydelige rentetap på forhåndsinvesteringer, og fremfor alt: det er usikkert om man i det hele tatt får noe som helst igjen for disse investeringene.

Med et Bratsberg kraftverk i drift vil handlefriheten i Nidelva utvides avgjørende med hensyn til stans og arbeider ved de eksisterende anleggene. Bratsberg kan da holde i gang produksjonen og vassføringen i nedre del av elva.

Foruten at det vil lette hårdt tiltrengte revisjonsarbeider vil det også åpne muligheter for en utvidelse av anleggene om det skulle bli utveien senere.

Sammenlignet med Delingsalternativet kan for øvrig følgende momenter oppsummeres.

- Vannmengden over året i Nidelva nedenfor Nedre Leirfoss blir uendret.
- Man unngår at en betydelig mengde vann fra Nidelvassdraget slippes ut et annet sted enn ved den naturlige elveosen.
- Jonsvatnet blir holdt fullstendig utenfor kraftverkets system.
- Man unngår forstyrrende tunnelarbeid under tettbebyggelsen på Ranheim.
- Faren for oppgang av gjedde til Selbusjøen unngås.

Videre må det for fullstendighetens skyld tilføyes at døgnvariasjonene i vassføringen nedenfor Nedre Leirfoss vil bli gjenstand for protester fra laksfiskeinteressene.

11. Valg av alternativ.

Etter at Kombinasjonsalternativet er henlagt foreligger det som alternativ ingen utbyggingsmulighet som er særskilt gunstig med hensyn til høy effektinstallasjon. Lønnsomheten ved kWh-produksjonen er heller ikke god, men akseptabel i sammenheng med andre momenter som taler for utbygging så snart som mulig.

Av de 3 alternativer som er omtalt i denne utredningen vil Delingsalternativet kanskje kunne gi en energipris noe lavere enn de 2 øvrige, men andre momenter må veie like sterkt som den øyeblikkelige energiprisen alene. Mest tungtveiende er muligheten for senere utvidelser av installasjonene over den aktuelle fallstrekningen.

Dette, sammen med andre fordeler som fremgår av denne utredningen for øvrig, fører til at Bratsberg-alternativet må anbefales i valget mellom de 3 gjenværende mulighetene.

12. Installasjonsstørrelse i Bratsberg.

Hvis den vinterkraft som innvinnes i medianåret skal leveres med normal brukstid 3 400 t trengs en installasjon på 53 MW. Med den produksjon, som tenkes lagt over til Bratsberg i tillegg, blir installasjonen tilsvarende 77 MW. Ved ca. 80 MW vil man få et optimalt tverrsnitt på tilløpstunnelen på ca. 40 m² som vil passe også hvis den senere kan gå over til å bli overføringstunnel i forbindelse med en utvidet utbygging.

Følgende overslag og lønnsomhetsberegning gjelder for installasjon 80 MW.

Installasjonsstørrelsen vil bli gjenstand for nærmere vurdering før den fastlegges endelig.»

Kostnadsoverslaget for Bratsbergalternativet lyder samlet på 127 mill. kroner.

Bilag II, utredning av 20. juni 1973, vedrørende Bratsberg kraftverk og grunnlag for ekspropriasjonssøknaden, lyder slik:

«Denne utredningen er et supplement til vår utredning av 1. juli 1972 om Bratsberg kraftverk og tar sikte på sammen med den å danne grunnlaget for en ekspropriasjonssøknad etter § 62 i vassdragsloven.

Det planlagte kraftverket ligger i Klæbu og Trondheim kommuner i Sør-Trøndelag fylke. Inntaket i Selbusjøen og øvre del av tilløpstunnelen ligger i Klæbu, resten i Trondheim.

Kraftutbyggingen i Nea—Nidelvassdraget startet allerede ved århundreskiftet og i 1957 var praktisk talt alt vassfall i Nidelva utbygget.

Utbyggingen i Tydalen startet under krigen med regulering av Essandsjøen og vil bli avsluttet med Nedalfoss kraftverk som er planlagt ferdig høsten 1974.

Alle de store sjøene TEV nå har i Tydalsfjellene gjør at vintervassføringen i Nidelva i et normalår er 107 m³/s, mens kraftverkene der effektivt utnytter bare 60 m³/s. Den kraftreserven som dette representerer lar seg utnytte i det planlagte Bratsberg kraftverk som utnytter fallet mellom Selbusjøen og Nidelva like nedenfor Nedre Leirfoss. Bilag 1, 2 og 3.

Av det totale fall fra Selbusjøen til Trondheimsfjorden på 156,0 m utnytter Bratsberg kraftverk 145,0 m.

Dette prosjektet er en parallell utbygging til de eksisterende kraftverk i Nidelva. Som vist i kapittel 7 i nevnte utredning er kWh-ekvivalenten 0,30 kWh pr. m³ vann for både Bratsberg kraftverk og Nidelvverkene, men for kraftverkene i Nidelva gjelder dette bare for vassføring opp til 60 m³/s og avtar sterkt ved øking fra 60 til 90 m³/s.

Øvre del av tilløpstunnelen tjener og som overføringstunnel for drikkevann fra Selbusjøen til Jonsvatnet, idet det sprenges grenstunnel til Kilvatnet som henger sammen med Jonsvatnet.

2. Beskrivelse av prosjektet.

Magasin. Bilag 1.

Det inngår ingen nye magasiner eller endringer i reguleringsgrenser i prosjektet. Selbusjøen, som reguleres mellom kotene 155,0 og 161,3, blir inntaksmagasin for kraftverket.

Nedslagsfeltet for Selbusjøen er 2 950 km², tilsig i medianåret 3 290 mill. m³ og alle magasinene i feltet er tilsammen 1 380 mill.³.

Tilløpstunnelen. Bilag 2.

Tilløpstunnelen fra Selbusjøen til topp trykksjakt i Stamsåsen er ca. 12,5 km lang med tverrsnitt 45 m².

Den drives fra inntaket i Selbusjøen og fra tverrslag ved Digra og Ekle.

Ved inntaket vil det bli plassert grovgrind og inntaksluker med lukehus. Fra Digre drives vannverkstunnelen, med minimumstverrsnitt ca. 10 m² fram til Kilvatnet.

Denne legges så lavt at den alltid vil stå full av vann og med fritt vannspeil i en sjakt ved Kilvatnet. Når kraftverket står, vil vannspeilet i sjakten være på samme høyde som Selbusjøen og vann kan overføres. Med kraftverket i full drift, vil falltapet i tunnelen gjøre at vannspeilet i sjakta blir stående lavere enn Kilvatnet. Hvis det blir ønskelig med overføringsmulighet til enhver tid, må det derfor installeres pumpe.

I Stamsåsen, bilag 6 og 7, over overgangen fra tilløpstunnel til trykksjakt anlegges øvre svingekammer med volum ca. 7 200 m³. Det drives eget tverrslag opp til kammeret for å få ut massen. Ved overgangen fra dette tverrslaget til selve kammeret støpes en betongvegg som avsluttes i høyde med kammeret som utvides over veggen slik at lufting kan skje via tverrslaget ut i dagen ved apparatanlegget. Kammer og tilløpstunnel forbindes med en 22 m vertikal svingesjakt på ca. 75 m².

Denne løsningen er valgt for å unngå vegbygging og tunnelpåhugg i selve Stamsåsen.

Trykksjakt og trykktunnel. Bilag 3 og 7.

Trykksjakten utføres som råsprengt sjakt i 45° helning med lengde 150 m og tverrsnitt 28 m². Den munner ut i et horisontalt tunnelparti med plass for finvaregrind og sandfang. Trykktunnelen i helning 1:9 videre fram til stasjonen er 50 m lang og utføres med stålrør med innvendig diameter 4,8 m.

Det føres et 100 m langt tverrslag fra adkomsttunnelen inn til sendfanget hvorfra både trykksjakt og trykktunnel drives. Dette tverrslaget støpes igjen med en betongpropp som utstyres med kjøreport.

Kraftstasjonen. Bilag 6 og 7.

Kraftstasjonen blir et ordinært fjellanlegg. Adkomsttunnelen blir ca. 630 m lang med tverrsnitt 35 m².

Fra adkomsttunnelen føres et tverrslag til hvelvet som sørenses ut først. Før resten av stasjonen sprenges ut, blir hvelvet enten utstøpt eller behandlet med sprøytebetong. Kabelsjakten drives fra samme tverrslag og sjakten for sugerørslukene kommer opp i tverrslaget like ved stasjonshvelvet.

I stasjonen blir installert ett vertikalt Francisaggregat med 214,7 0/min. og maksimal ytelse 90 MW. Effekten fra turbinen blir 125 000 hk og maksimal vassføring 80 m³/sek. Transformatoren plasseres ved siden av generatoren under stasjonsgulvet. Høgspenkekablene føres gjennom egen sjakt som mun-

ner ut i tverrslaget for tilløpstunnelen ved apparatanlegg.

Totalproduksjonen i medianåret blir 425 GWh, mens innvunnet produksjon for Bratsberg kraftverk og Nidelvanleggene samlet blir 295 GWh fordelt med 180 GWh om vinterein og 115 GWh om sommeren.

Avløpstunnel. Bilag 2, 3, 7 og 9.

Avløpstunnelen fra kraftverket til utløpet ved Nedre Leirfoss blir 4,2 km lang med tverrsnitt 45 m².

Øvre del drives fra tverrslag fra adkomsttunnelen og dette tjener senere som nedre pådragskammer. Nedre del drives fra tverrslag like ved utløpet ved Nedre Leirfoss.

Avløpstunnelen ligger i et område som er dekket av store marine leiravsetninger. Her er det foretatt omstendelige ingeniørgeologiske studier kombinert med seismiske målinger og boringer for å finne fram til en brukbar tunneltrasé. Som det framgår av bilag 3 er tunnelen kraftig dykket for å få tilstrekkelig fjelloverdekning og for å unngå senkning av grunnvannsnivået i tilstøtende områder.

3. Anleggsstedene, plassering av tunnelmassene, berørte grunneiere.

3.1. Inntak i Selbusjøen. Bilag 4.

Herfra drives øvre del av tilløpstunnelen og inntaket. I inntaket monteres grovwaregrind og luker med lukehus.

Her vil det komme ut 190 000 m³ fast fjell som tilsvarer 260 000 m³ løst lagret masse.

For å komme fram til en hensiktsmessig plassering av disse massene, har det vært kontakt med Klæbu kommune, grunneiere og herredsskogmester Kjell Nygård, og dessuten engasjert landskapsarkitekt Nils Flønes. Det er et sterkt ønske om bygging av skogsbilveger i området og Nygård har gjort avtale med de aktuelle grunneiere som alle vederlagsfritt stiller grunn til disposisjon. I tillegg til de vegene som er vist på bilag 4, er det og interesse for masse til skogsbilvegbygging ved den såkalte «Ståggåvegen» ca. 4 km fra inntaket.

Hele riggområdet, inntaket og tipplassene ligger på en og samme eiendom, gnr. 29, bnr. 4 og eies av Arild Huitfeldt, 7060 Klæbu. Det er oppnådd enighet med ham om plasseringen av tippene, og område for riggplass.

Følgende arealer på Huitfeldts eiendom må angripes: Bilag 4.

Selve inntaksområdet, 6 da, kjøpes
Riggplass i byggetiden, 30 da, leies.
Tipplasser, 37 da, leies.
Vegrett, 260 m, varig.

TEV har inngått minnelig overenskomst ved Huitfeldt vedr. disse arealene.

For å komme fra fylkesvegen til Huitfeldts eiendom, 45 m, må TEV utbedre og benytte nåværende privat veg som går over eiendom gnr. 29, bnr. 1 som tilhører Anders Gjervan, Bjørkli, 7060 Klæbu.

Det søkes om stedsevarig rett til bruk av denne vegen.

3.2. Tverrslag ved Digre. Bilag 5.

Herfra drives tilløpstunnelen på 2 stuffer, en i retning inntaket i Selbusjøen og den

andre i retning kraftstasjonen og dessuten drives drikkevannstunnelen fram til Kilvatnet herfra.

Når tunnelene er ferdig utsprengt, stenges tverrslaget med en betongpropp som utstyres med kjøreport.

Det vil her komme ut 300 000 m³ fast fjell som tilsvarer 405 000 m³ løst lagret masse.

Landskapsarkitekt Nils Flønes har utarbeidet flere alternativer for masseplassering i området. Det tas sikte på en løsning som går ut på å fylle igjen en bekkedal sydvest for Digregårdene, etter at selve bekken er lagt i rør. Konfr. bilag 5. Her kan all massen legges, men hvis det underveis viser seg ønskelig med fylling for vegbygging eller andre formål, f.eks. lagring av den beste massen for senere knusing til pukk, kan den lagres på et egnet sted i nærheten.

Valg av tipplass, riggområde og brakkeplass med mellomliggende vegtrasé har skjedd i forståelse med de 2 grunneierne som blir berørt og det er inngått minnelig overenskomst med dem om leie og kjøp av nødvendig grunn og rettigheter.

Berørte grunneiere med oversikt over arealene:

Ole Bjørseth, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 125/4: Bilag 5.
Tipplass, 35 da, leies.
Brakkeplass, 10 da, leies.
Vegrett, 200 m, midlertidig.

Reidun og Aasmund Dretvik, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 125/1, 2, 3.
Tunnelpåhuggsområdet, 1 da, kjøpes.
Riggområde, 7 da, leies.
Tipplass, 15 da, leies.
Vegrett, 450 m, varig.

3.3. Utløp i Kilvatnet.

Trondheim kommune vil søke særskilt om tillatelse til å overføre vann til Kilvatnet, som henger sammen med Jonsvatnet, for å dekke Vassverkets behov.

Grunneier ved utløpet i Kilvatnet er Ole Espås, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 139/1. Det er inngått minnelig overenskomst om å kjøpe et ca. 2 da stort område ved utløpet og dessuten leie et areal på 3 da i byggeperioden.

Som nevnt under pkt. 2 skal tunnelen drives fra Digre og munne ut i en vertikal sjakt like ved Kilvatnet, og den skal legges så lavt at den alltid vil stå full av vann.

Det arbeidet som skal gjøres fra Kilvatnet, er sprenging av øvre del av nevnte sjakt og derfra en kanal ut i Kilvatnet. I sjakten støpes et pumpehus og i kanalen lages en fiskesperre som skal hindre gjedde i å komme opp i Selbusjøen.

3.4. Påhugg for adkomsttunnel ved Eklestrøa.

Bilag 6.
Hovedriggen for anlegget blir plassert ved Eklestrøa. Brakkeleiren og verkstedene her skal og dekke behovet for anleggsdriften på Eklebakken.

Fra Eklestrøa drives adkomsttunnelen, stasjonshallen, trykksjakten, øvre del av avløpstunnelen, kabelsjakten, sugerørslukesjakten og diverse hjelpetunneler. Alle bygningstekniske arbeider i og rundt stasjonen og mon-

tasje av turbin, generator m.m. skal og foregå herfra.

Her vil det komme ut 110 000 m³ fast fjell som tilsvarer 150 000 m³ løst lagret masse. Se kap. 4.

Hele riggområdet med brakker og verksteder m.m. ligger på 2 eiendommer:

Oddvar Dahlen, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 117/1:

Riggplass, 13 da, kjøpes.
Brakkeplass, 12 da, leies.

Paul Espås, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 116/7: Riggplass, 2 da, kjøpes.

Valg av riggplass og brakkeplass har skjedd i forståelse med de 2 grunneierne som blir berørt og det er inngått minnelig overenskomst med dem om leie og kjøp av nødvendig grunn og rettigheter.

3.5. Tverrslag, apparatanlegg på Eklesbakken.

Bilag 6.
Herfra drives nedre del av tilløpstunnelen, svingesjakt og svingekammer samt nødvendige tverrslag som tilsammen utgjør 120 000 m³ fast fjell eller 160 000 m³ løst lagret masse. Se kap. 4.

For å få plass til nødvendig rigg ved påhuggstedet må fylkesvegen flyttes noe. Vegkontoret i Sør-Trøndelag er i ferd med å planlegge denne omleggingen. Avtalen er at TEV skal erverve nødvendig grunn for ombyggingen og at den veggrunn som blir frigjort, blir TEV's, eiendom.

Hele riggområdet med påhuggssted og senere permanent bygg for apparatanlegg samt mesteparten av nødvendig veggrunn ligger på 2 eiendommer og utgjør ca. 12 da som eies av Paul Espås, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 116/7, og ca. 1 da som tilhører Sigurd Pettersson, Strindvegen 65, 7000 Trondheim, gnr./bnr. 116/2.

Veganlegget er ikke bestemt i detalj ennå, men den vil kunne beskjære ca. 1,0 da av eiendom gnr./bnr. 116/1 som tilhører Ole Skjetne, 7064 Bratsberg.

TEV har inngått minnelig overenskomst med Paul Espås og Ole Skjetne om kjøp av nødvendig grunn, og det forhandles med sikte på samme med Sigurd Pettersson.

3.6. Utløp i Nidelva ved Nedre Leirfoss.

Bilag 9.
Herfra drives nedre del av avløpstunnelen. Ved utløpet monteres luker med lukehus. Fra utløpet og ca. 100 m nedover i elven kan det bli aktuelt med kanalisering.

Det vil komme ut 130 000 m³ fast fjell eller 170 000 m³ løst lagret masse som legges opp i tipp. Plasseringen av tippmassene langs elva med ytre begrensning litt inne på bredden slik at en del skog kan stå igjen som skjerming, har skjedd i forståelse med grunneieren Jonas Okstad.

Adkomst fra offentlig veg er tenkt fra Turistvegen langs eksisterende skogsveg.

Berørte grunneiere med oversikt over arealene:

Jonas Okstad, 7080 Heimdal, gnr./bnr. 320/12.4:

Rigg og tipplass, 30 da, kjøpes.
Brakkeplass, 5 da, leies.
Vegrett, 530 m, varigt.

Sverre Angen, Turistvegen 2, 7000 Trondheim, gnr./bnr. 320/17.

Tverrslag og lukehus, 3 da, kjøpes.

Eiendommen gnr./bnr. 320/9 ved utløpet eies av TEV.

TEV har inngått minnelig overenskomst både med Jonas Okstad og Sverre Angen om kjøp og leie av nødvendig grunn og rettigheter.

4. Elveforbygning med veganlegg, berørte grunneiere.

Bilag 8.

Ved Eklestøa og Eklesbakken vil det til samme komme ut 230 000 m³ fast fjell som tilsvarende 310 000 m³ løst lagret masse.

For å komme fram til en hensiktsmessig anvendelse av disse massene, har det vært kontakt med Heimdalsbyen A/S, Vegvesenet i Sør-Trøndelag, Vassdragsdirektoratets lokale forbygningsavdeling, Byplankontoret og noen grunneiere.

Forbygningsavdelingen har planlagt forbygning mot Nidelva på østbredden, fra Kambrua til ca. 1 km nord for Tillerbrua, men bare en del av dette er utført. Grunneierne på denne strekningen har søkt om støtte til forbygning.

Denne forbygningen vil kunne skje på den måten at dumperne kjører direkte fra tunnelen til stedet hvor massen skal brukes og den vil derfor få karakter av veg og det kan bli aktuelt å legge fylkesvegen over på forbygningen, på hele strekningen. Forbindelse mellom anleggsområdet og forbygningen legges langs Follabekken på Torkel Haugens eiendom. De grunneierne som blir berørt ved en eventuell elveforbygning på nevnte strekning, nordfra og sydover, er følgende:

116/5	Olav Ekli, 7062 Bjørkmyr
116/6	Karl Haugen, 7062 Bjørkmyr
116/3, 4 og 11	Torkel Haugen, 7064 Bratsberg
117/1	Oddvar Dahlen, 7064 Bratsberg
117/2	Andreas Skjetne, 7064 Bratsberg
119/3	Marie og Peder Rosmo, 7064 Bratsberg

Vi samarbeider med Byplankontoret med sikte på å anvende mye av massen i en planlagt motorveg, Bjørkmyr—Rødde, som vil passere området som vist på bilag 8. Dette er en 4-felts veg med planeringsbredde 32 m.

Denne planen vil bli fremmet som reguleringssak av Byplankontoret og nødvendig veggrunn eksproprieres etter Bygningsloven.

Vegen må bygges noe tidligere enn før planlagt for at tunnelmassene skal kunne kjøres direkte i vegfyllingen. Da det er uvisst om fylkesvegen over Eklesbakken tåler de tungtransportene av elektrisk og maskinelt utstyr som skal installeres i kraftstasjonen, tyngste kolli inklusiv vogn ca. 150 tonn, er det og ønskelig med en ny forbindelse mellom Bjørkmyr og Eklestøa.

Hvis denne vegen mellom Eklesbakken og Eklestøa heller ikke tåler den massetrans-

port med dumpere som blir aktuell om massen skal brukes til bygging av nevnte motorveg, kan tverrslaget til tilløpstunnelen fra Eklesbakken erstattes av et tverrslag fra adkomsttunnelen som vist på bilag 6.

Hvis saksbehandlingen med å få fremmet nevnte vegplan tar så lang tid at massebeholdet ikke lar seg synkronisere med produksjonen og det er politisk enighet om at vegen skal bygges, søker vi om å ekspropriere veggrunn etter Vassdragsloven.

Følgende eiere/eiendommer regnet fra Bjørkmyr og sydover blir berørt av nevnte vegplan:

92/27	Einar Jensen, 7062 Bjørkmyr	6,0 da
92/8	Th. Ovesens legater, styreformann P. Andersen, Dalen blindeskole, 7000 Trondheim	5,0 »
92/15	Jenny Nastad og Martin Ottesen, 7062 Bjørkmyr	1,5 »
92/14	Nikolaus Vikan, 7061, Nidarvoll	1,0 »
92/26	Håkon J. Dahl, 7062 Bjørkmyr	7,0 »
115/1	Magnhild Pettersen, 7062 Bjørkmyr	30,0 »
116/1	Oddvar Ekle, 7062 Bjørkmyr	25,0 »
116/5	Olav Ekli, 7062 Bjørkmyr	16,0 »
326/4	Trondheim kommune	4,0 »
326/1	Lars Nordtiller jr., 7062 Bjørkmyr	56,0 »

Hvis det ikke blir aktuelt å anvende tunnelmassen i nevnte motorveg, søkes om alternative areal til plassering av massen og veg fram som vist på bilag 8. Grunneierne har sagt seg interessert i en oppfylld av disse områdene.

Det kan bli aktuelt å utforme tippen slik og med vegforbindelse ved Gisvål at de før nevnte tungtransporter kan tas over tippen til Eklestøa for å unngå det kritiske området ved Eklesbakken.

Berørte grunneiere med oversikt over arealene: Bilag 6 og 8.

Torkel Haugen, 7064 Bratsberg, gnr./bnr. 116/3, 4 og 11.
Tipplass, 20 da, leies.

Karl Haugen, 7062 Bjørkmyr, gnr./bnr. 116/6.
Tipplass, 8 da, leies.
Veggrunn, 400 m, leies.

Oddvar Ekle, 7062 Bjørkmyr, gnr./bnr. 116/1.
Tipplass, 35 da, leies.

Sverre Viken, 7062 Bjørkmyr, gnr./bnr. 114/1.
Tipplass, 17 da, leies.
Veggrunn, 250 m, midlertidig.

5. Hjelpeanlegg.

5.1. Anleggskraft.

Nåværende høgspenst tilførsel fram til inn- tak i Selbusjøen forsterkes med luftkabel fra Svean kraftstasjon.

Ved Digre føres provisorisk høgspenstledning fram til brakkeleir og påhuggssted fra eksisterende ledning som bygges om fra 6 til 20 kV. Krafttilførselen til området vil bli

forsterket med en ny ledning fra Fjæremsfossen kraftverk.

I området Eklesbakken—Eklestrøa blir kraftbehovet dekket ved ombygging av nåværende ledningsnett og overgang fra 6 til 20 kV.

Ved nedre Leirfoss går høgs pent fordelingsnett like ved anleggsområdet.

5.2. Brakker, vann og avløp.

Det tas sikte på å anlegge 4 brakkeleirer, henholdsvis ved Selbusjøen, Digre, Eklestrøa og Nedre Leirfoss.

Vannforsyning til brakkeleirer kan ved Selbusjøen skje enten fra sjøen eller Nesnelva, ved Digre fra Litltjern og Langtjern (bilag 2 og 5), ved Eklestrøa fra Follabekken og ved Nedre Leirfoss fra det offentlige ledningsnett.

For utslipp fra brakkeleirene og borvann og lekkasjevann fra tunnelene er det søkt Statens vann- og avløpskontor om tillatelse.

6. Høyspentanlegg.

Kraftoverføringen vil skje ved at det føres 2 linjer fra apparatanlegget på Eklesbakken i nordøstlig retning til linjen Svean—Moholt trafost. som avskjæres ved tilknytningspunktet slik at det blir en linje Svean—Bratsberg og en Bratsberg—Moholt. Eksisterende linje fra tilknytningspunktet til Moholt må forsterkes.

Videre blir det en linje fra apparatanlegget i vestlig retning via Tiller trafost. til Klæbu trafost.

Konsesjonssøknad for linjene blir fremmet som egen sak.

Forhåndssøknad om konsesjon på elektriske installasjoner i kraftverket ble sendt NVE i desember 1972.

7. Vassføringsforhold i Nidelva.

Bilag 10, 11 og 12.

Nea—Nidelvvassdraget har et nedslagsfelt på vel 3 000 km². Med bare naturlig regulering i feltet er den alminnelige lavvassføring i Nidelva ca. 12 m³/s. Reguleringene har gjort at vassføringen er jevnet ut og lavvassføringen er betydelig øket.

Den heltrukne linje på bilag 11 viser den observerte vassføring femdagersmiddel, i Nidelva fra 1950 til 58. Nesjøen og noen mindre magasiner som har kommet senere, gjør at vassføringen i Nidelva nå er jevnere enn vist. På samme bilag er vist vassføringen, månedsmiddel, i Nidelva nedenfor Nedre Leirfoss slik den ville ha blitt med Bratsberg kraftverk utbygget og de nå eksisterende magasiner i funksjon.

På bilag 10 er vist hvordan kraftverkene tenkes kjørt i en karakteristisk vinteruke i medianåret. Det tas sikte på at Nidelvverkene om vinteren kjører jevnt over døgnet med vassføring 60 m³/s, men med økning opptil 90 m³/s i tunglastperioder. Gjennom Bratsberg kraftverk vil vassføringen variere mellom 35 og 80 m³/s i takt med behovet og særlig i helgene blir det ønskelig med stans om natten.

Om sommeren vil Nidelvverkene kjøre med 60 m³/s i de vannrikste år, og ned i 35 m³/s i gjennomsnitt i et meget vannfattig år. Gjennom Bratsberg kraftverk vil det også gå ca. 60 m³/s i gjennomsnitt i de vannrikste år

med variasjon mellom 35 og 80 m³/s og kortere perioder med stans, mens det i dårlige år blir lange perioder med stans. Konf. vår utredning av 1. juli 1972 om Bratsberg kraftverk side 7, 8 og 12.

Når Bratsberg kraftverk kommer i drift, blir det aktuelt med revisjonsarbeider i Nidelvverkene. Med stans i Svean kraftverk, blir det ønskelig å redusere vassføringen i Nidelva ovenfor Nedre Leirfoss til 22 m³/sek. som tilsvarer maks. vassføring gjennom Løkaunet kraftverk. Ved revisjoner ellers blir det ønskelig å redusere vassføringen på samme strekning til 30 m³/s.

Vassføringen gjennom Bratsberg kraftverk begrenses og reguleringen i feltet avpasses på en slik måte at vassføringen i Nidelva ovenfor Nedre Leirfoss ikke blir lavere enn 30 m³/s, med unntak av de perioder som er nevnt.

Kurven på bilag 12 viser sammenhengen mellom vannstand og vassføring for Rathe vassmerke som ligger i Nidelva nedenfor utløpet til Bratsberg kraftverk. Beliggenheten er vist på bilag 9. Av denne kurven ser vi at en økning i vassføring fra 60 til 140 m³/s tilsvarer en vannstandshjevning på 40 cm, og en økning fra 95 til 140 m³/s, som er mest aktuelt om vinteren, tilsvarer en hevning på 20 cm.

8. Ulemper.

8.1. Fiske i Nidelva.

Det vesentligste av fisket foregår etter laks og sjørret på en 10 km lang strekning fra sjøen til Nedre Leirfoss. Ifølge Statistisk Sentralbyrå er det i Nidelva for årene 1963—71 i gjennomsnitt fisket 835 kg laks og sjørret til en verdi av ca. kr. 13 000.

Den overveiende del av elvestrekningen fra Selbusjøen til Nedre Leirfoss består av inntaksmagasiner og i disse fiskes ørret og rør som dels kommer fra Selbusjøen og dels er en egen stamme. Vannstanden i disse magasinene vil ikke bli endret på grunn av bygging av Bratsberg kraftverk.

8.2. Flotning og ferdsl.

Nidelva nyttes ikke til flotning. Den beskjedne ferdsel som foregår på og ved elva er mest i forbindelse med utøvelse av fiske, og vil ikke bli vesentlig påvirket av utbyggingen, bortsett fra strekningen nedenfor Nedre Leirfoss hvor plutselig vassføringsendring kan forekomme.

9. Estetiske forhold.

9.1. Nidelva.

Vannstandene i inntaksmagasinerne som utgjør en vesentlig del av elvas lengde mellom Selbusjøen og Nedre Leirfoss, blir ikke forandret, men vassføringen blir redusert og det blir sjeldnere aktuelt å slippe vann forbi kraftverkene i fossene.

Den elveforbygningen som er tenkt utført vil bli gjort på en strekning hvor det i dag til dels går mindre ras som tar med seg trær som blir liggende hult til bulter ut i elva. Det antas derfor at forbygningen i tillegg til at den beskytter innenforliggende terreng, også estetisk er en fordel.

På den 10 km lange strekningen fra Nedre Leirfoss til sjøen, er vannstanden på de nederste 6 km hovedsakelig bestemt av sjøvannstanden.

9.2. Tunnelpåhugg og kraftutføring.

Tunnelpåhuggene er stort sett plassert på grunnlag av ingeniørgeologiske studier og krav til høyder etc.

I Stamsåsen hadde det vært naturlig med et eget tverrslag inn til øvre svingekammer som da kunne ha blitt plassert høyere og dermed fått mindre volum, men for å unngå vegbygging og påhugg som har blitt synlig i vid omkrets, er det valgt en spesiell løsning som vist på bilag 7, for driving og lufting av øvre svingekammer.

Kraftutføringen vil skje gjennom påhugget på Eklesbakken og dette vil bli innbygget i huset for apparatanlegget og vil derfor ikke bli synlig.

I påhugget for adkomsttunnelen vil det bli støpt portal med kjørbær port.

Kraftoverføringen blir som beskrevet under pkt. 6 med en trasé i nord-østlig retning og en i vestlig retning fra Eklesbakken. Den førstnevnte trasé går gjennom skog som må ryddes i et ca. 20 m bredt belte.

9.3. Steintippene.

Ved Selbusjøen og Digre er som før nevnt, plassering og utforming av steintippene gjort i samråd med grunneierne, Klæbu kommune (for Selbusjøen), herredsskogmester Kjell Nygård og dessuten er landskapsarkitekt Nils Flønes brukt som konsulent. Vi mener å ha kommet fram til en løsning som estetisk og økonomisk er akseptabel.

Ved Eklesbakken og Eklestøa blir massene brukt som beskrevet under pkt. 4.

Ved Nedre Leirfoss legges massen på et platå ved elva, men med foten av skråningen et stykke fra elvebredden slik at en del skog kan stå igjen.

Trondheim Elektrisitetsverk har supplert søknaden slik med brev av 21. november 1973:

«Vi viser til søknad datert 12. oktober 1973.

Her er det forutsatt ett aggregat med maksimal ytelse 90 MW og en tilsvarende maksimal vassføring 80 m³/sek.

Etter samråd med Elektrisitetsdirektoratet forandres søknaden til å gjelde 2 aggregater à 55 MW, dvs. totalt 110 MW.

Maksimal vassføring vil dermed øke fra 80 til 100 m³/sek. Bilag 10 i søknaden er endret i samsvar med økningen i vassføring og 1 kopi følger vedlagt.

Det tas sikte på å installere ett aggregat i første omgang og det andre aggregatet når det er behov for det, anslagsvis 2 år senere.»

På forespørsel bekrefter søkeren i brev av 26. november 1973 at alle fallrettigheter i Nidelva er ervervet før 19. juni 1969.

Søknaden har vært kunngjort i pressen, bl. a. i Norsk lysingsblad den 7. november 1973 (nr. 258) og har videre vært lagt ut til gjennomsyn i distriktet og forelagt berørte kommuner m. v. med følgende resultat:

Trondheim kommune viser i brev av 3. januar 1974 til bystyrevedtak av 30. november 1972 hvor utbyggingen ble besluttet og

hvor det også ble besluttet å søke de nødvendige konsesjoner.

Miljøvernrådet i Trondheim har i møte 3. desember 1973 uttalt:

«Sakens størrelse og kompleksitet sett i relasjon til den korte tiden man har fått til rådighet for en uttalelse, gjør at miljøvernrådet vanskelig kan gi noen fullverdig miljømessig vurdering av det omfattende utbyggingsprosjektet man får seg forelagt.

Man vil likevel peke på at man i denne saken sannsynligvis vil støte på miljømessige komplikasjoner i forbindelse med:

- Steintipper av betydelige dimensjoner.
- Endringer av vassføringen i elva.
- Inngrep i naturen langs elva.
- Framføring av kraftlinjer til det planlagte kraftverket.
- Overføring av drikkevann fra Selbusjøen til Jonsvannet. Miljøvernrådet går ut fra at man ved den videre saksbehandling av denne saken tar med miljømessige vurderinger av de ovennevnte forhold, og at miljøvernrådet blir holdt orientert om utviklingen i dette utbyggingsprosjektet.»

Trondheim byplankontor uttaler følgende i brev av 28. desember 1973:

«Byplankontoret går ut fra at E-verket ved planleggingen av Bratsberg kraftverk har tatt de miljømessige hensyn som har vært teknisk mulig i forbindelse med utbyggingen av et slikt prosjekt.

Dette gjelder bl. a. anlegg av alternative tipper som fortrinnsvis er plassert i daler og derved jevner ut terrenget.

Byplankontoret har vært kontaktet når det gjelder eventuell utnyttelse av steinmassene til veiutbygging og har utarbeidet reguleringsplan for veianlegget Leira—Tiller. Dessuten er veianlegg mellom Heimdal og Bratsberg under utredning.

Førstnevnte anlegg er en parsell av veistrekningen Bjørkmyr—Rødde som er nevnt på side 7 i E-verkets utredning.

Den nevnte elveforbygging på side 6 og 7 regner en med delvis vil måtte brukes til nødvendige veianlegg. Hvis den nevnte veiutbygging mellom Heimdal og Bratsberg viser seg å være teknisk mulig, vil det legge forholdene til rette for en utbygging i Bratsbergområdet, som både Miljøverndepartementet og jordbruksmyndighetene har gått inn for å bygge ut før andre mere verdifulle jordbruksområder i kommunen blir tatt i bruk til boligbygging etc.

Hvis det blir mulig å benytte steinmassene til veiutbygging er det bare massene ved Nedre Leirfoss som blir liggende ubenyttet. Her skulle det være mulig å utforme og behandle tippen slik at den ikke sjenerer noe vesentlig.

Anlegget er kombinert med overføring av vann fra Selbusjøen til Jonsvatnet. Dette er gunstig da det etter de beregninger byingeniøren har foretatt nå er nødvendig med supplerende av drikkevannskilden.

Da de planlagte tunneler og øvrige anlegg heller ikke vil hindre fremtidig utnyttelse av de områder som blir berørt, finner byplankontoret at det ikke har noe å bemerke til TEV's

søknad til Industridepartementet om tillatelse til å bygge og drive Bratsberg kraftverk.»

Skogsjefen i Trondheim uttaler seg slik i brev av 28. desember 1973:

«Planene for Bratsberg kraftverk synes å ha tatt rimelige landskapestetiske hensyn når det gjelder plassering og utforming av de nødvendige terrenginngrep, slik som tunnelpåhugg, vegbygging og steintipper. Ut fra friluftssinteressene kan en derfor etter mitt skjønn ikke gå imot planene for selve anlegget, enda det lokalt vil oppstå ulemper for friluftslivet i anleggsperioden i form av tungtrafikk og mer og mindre skjemmende brakkeleirer og tilriggingsplasser. Dessverre er de eventuelle virkninger av de planlagte endringer i vassføringen i Nidelva lite utredet for så vidt det gjelder naturforhold og friluftssinteresser knyttet til elva. En oppfatter det slik at driften av Bratsberg kraftverk kan gi plutselige vassførendringer nedenfor Nedre Leirfoss. I den utstrekning dette innebærer faremomenter for den som måtte oppholde seg ved elva, f. eks. barn i lek, tør en forutsette at forholdet blir nærmere vurdert. Videre er det ut fra friluftstinteressene viktig å få belyst hvordan den nye vassføring vil påvirke fiskebestanden og fuglelivet.»

Trondheim jordstyre uttaler følgende i brev av 19. desember 1973:

«Ved brev av 16. november 1973 oversender finansrådmannen i Trondheim T. E. V.'s planer for utbygging av Bratsberg kraftverk og ber om jorstyrets uttalelse om ekspropriasjon av rettigheter i forbindelse med utbyggingen.

Planene går ut på at vatn fra Selbusjøen skal føres i tunnel til Bratsberg kraftverk ved Eklesbakken og videre til Nedre Leirfoss med uttak av drikkevatt til Kilvatnet ved Digre.

Det aller meste av utbyggingsarbeidet vil foregå under jorda. Det vil likevel bli bruk for atskillig areal på anleggsstedene og for plassering av tunnelmassene.

De berørte grunneiere er alle villige til å avstå grunn eller å leie bort areal og rettigheter som er nødvendig i området. Ekspropriasjonssøknaden gjelder derfor ikke disse arealer og rettigheter.

Plasseringen av tunnelmasse m. v. er så langt en har oversikt over forsøkt gjort på en skånsom og estetisk god måte. En stor del av tunnelmassen er tenkt nytt til veganlegget Leira off. skole—Tiller. Når det gjelder denne vegplanen vises det til jorstyrets og fylkeslandbruksstyrets behandling i flere møter og befaringer i løpet av 1973.

En del steinmasse er også tenkt nytt til elveforbygging ved Nidelva. Det er dessuten planlagt alternative tipp- og fyllplasser for steinmassene fra tunnelene.

Jordstyret behandlet saken i møte den 19. desember 1973 og gjorde dette vedtak:

«Jordstyret har ingen særlig merknader til T. E. V.'s planer for utbygging av Bratsberg kraftverk. Jordstyret vil likevel be om at det blir gått fram på den mest skånsomme måte under utbyggingen når det gjelder

produktivt jord- og skogbruksareal som blir berørt.»

Klæbu kommunestyre vedtok i møte 13. desember 1973 følgende innstilling fra formannskapet:

«Kommunestyret tiltar kontorsjefens uttalelse i saken. Med de erfaringer en har fra overføringstunnelen til Svean, mener Kommunestyret at konsesjonæren må bli pålagt å foreta visse foranstaltninger for å hindre fisk i å passere tunnelen.»

Kontorsjefens uttalelse lyder:

«Kommunestyret har tidligere behandlet søknad fra Trondheim Elverk om midlertidig tillatelse til utslipp av kloakk og olje i Selbusjøen i forbindelse med bygging av Bratsberg Kraftverk. Det forelå den gang en uttalelse fra Bygningsrådet og Statens Institutt for Folkehelsen v/ingeniør Haffner, som det bør vises til. Videre bør det pekes på at Elverket må forsøke å finne fram til den mest hensiktsmessige plassering av steinmassene.»

Nedenfor siteres den nevnte uttalelse til Klæbu bygningsråd fra møte 30. april 1973:

«Trondheim Elektrisitetsverk har i brev av 1. februar 1973 søkt Statens vann- og avløpskontor om utslippstillatelse i forbindelse med bygging av Bratsberg kraftverk. Klæbu kommune berøres ved at en brakkeleir skal bygges ved Nesnelva, Selbusjøen, hvorfra ca. 3 km av tilløpstunnelen til kraftverket skal drives. Brakkeleiren skal huse ca. 25 mann, og det søkes om slamavskiller som rensmiddel og utslipp derfra i Selbusjøen via sandfiltergrøfter som vist på kart i M 1:5000.

I forbindelse med tunneldriften vil borvann og lekkasjevann føre med seg 4—6 l olje pr. uke eller 300—500 l olje i løpet av anleggsperioden. Det søkes om tillatelse til å slippe dette vannet ut i Selbusjøen. Statens institutt for Folkehelsen er tilskrevet spesielt om denne sak og bedt om å avgi sin uttalelse. Wilhelm Haffner har pr. telefon 23. mai d. å. med kommuneingeniøren lovet å sende sin redegjørelse til bygningsrådet innen uke 17.

Enstemmig vedtak: Bygningsrådet har ikke noe å innvende til T. E. V.'s søknad om utslipp i Selbusjøen ved utløpet av Nesnelva under forutsetning av at:

1. Brakkeleirens avløpsvann og eventuell annen forurensning fra anleggsvirksomheten får sitt avløp via tilstrekkelige dimensjonerte og effektive sandfiltergrøfter.
2. Utslipet opphører når anleggsarbeidene er fullført.
3. Brakkene ikke tas i bruk til andre formål.
4. Brakkeleiren ikke får benytte vannklosetter, men at det kun benyttes toalettformer (Multrom kjemikalieklosetter, latriner med bøtter osv.). Eventuelle kjemikalieklosetter, bøtter etc. må tømmes utenfor nedbørsfeltet.
5. Borevannet og lekkasjevannet fra tunneldriften må passere effektive oljeutskillere.»

Klæbu jordstyre har fattet følgende vedtak i møte 8. februar 1974:

«Jordstyret finner å kunne tilrå at Trondheim elektrisitetsverk får tillatelse til ekspropriasjon av de rettigheter de søker om for utbygging av Bratsberg kraftverk.

En går ut fra at det blir tatt tilbørlig hensyn til skogen og naturen ellers ved utbyggingen av kraftverket.»

Selbu kommunestyre vedtok i møte 15. februar 1974 slik uttalelse:

«H.r.advokat Trampe Kindt har i ekspedisjon av 12. oktober 1973 til Industridepartementet, på vegne av Trondheim Elektrisitetsverk, søkt om tillatelse etter vassdragslovens §§ 62, 104 og 105, for så vidt Bratsberg kraftverk angår.

Søknaden, sammen med de to utbyggingsprosjekter vedk. Bratsberg kraftverk av h.h.v. 1. juli 1972 og 20. juni 1973, har vært til behandling i Selbu kommune. Kommunestyret vil få uttale:

De fysiske inngrep som gjennomføringen av de nye planer medfører, berører ikke direkte Selbu kommunes område hva angår slike ting som tunnelinnslag med anleggsplasser, tunnelslagningen i det hele, kraftverk m. v. Selv om inntaket i Selbusjøen imidlertid ligger innen Klæbu kommunes grenser, så vil dog etter kommunestyrets mening den nye utnyttelse av Selbusjøens vann i Bratsberg kraftverk virke inn på Selbusjøens forhold i det hele. Dertil må det antas at istandbringelsen av et nytt kraftverk parallelt med de tidligere verker i Nidelven også vil få følger for manøvrering og utnyttelsen av vannmassene i det hele, herunder medregnet såvel fjellsjøene, Nea og Selbusjøen som magasin.

På foranstående grunnlag mener kommunestyret at man også i denne sak må vurdere totalvirkningene av det nye prosjekt for hele vassdraget, og særlig da Selbusjøen som tapingssted.

Den nå sist fremmede plan om Bratsberg kraftverk erstatter den tidligere plan hvori også var omhandlet overføring av vann fra Selbusjøen til Jonsvatnet. Vassdragsvesenet tilkjennega dengang «Jonsvatnprosjektet» eller «Saken om Ranheim kraftverk» var fremme, at det ikke var tilstrekkelig bare å vurdere forholdene ut fra vassdragslovens regler, men at også vassdragsreguleringsloven måtte komme inn. En erkjente dengang at det sto så betydelige interesser mot hverandre at tillatelse ikke burde gis før saken hadde vært forelagt Stortinget. Etter den nå aktuelle plan skal det ikke føres reguleringsvann over fra Selbusjøen til Jonsvatnet. Det skal imidlertid slås tunnel helt fram til Jonsvatnet, idet man vil tilrettelegge muligheten for overføring av rentvannsforsyning fra Selbusjøen til Trondheims drikkevannsbasseng i Jonsvatnet. Det er jo klart at når man først har en så kostbar operasjon som denne tunnelslagningen med seg i kraftverksplanen, så vil det aktualisere forbindelsen mellom Selbusjøen og Jonsvatnet vedk. drikkevannet. Med den beliggenhet Selbusjøen har i bygden, og med den overordentlige viktige plass Selbusjøen i det hele inntar når det gjelder forholdene i sentrale deler av Selbu kommune, så er det selvfølgelig av overordentlig stor betydning også at man er klar over de følger som vil oppstå i forbindelse med kraftverksanlegget og direkte-

forbindelsen til Jonsvatnet. Etter Selbu kommunestyres mening hadde det vært riktig at man så i sammenheng dette kraftverksprosjektet og den senere søknad fra Trondheim kommune angående drikkevannet, jfr. prosjektet av 20. juni 1973, s. 4, pkt. 3.3, og hadde undergitt disse saker felles behandling.

Selv om den plan TEV nå har fremlagt kanskje ikke direkte går inn under det som vassdragsreguleringsloven omhandler som regulering, så vil etter kommunestyrets mening det nye prosjekt og inntak av vann til Bratsberg kraftverk virke inn på manøvreringen i vassdraget og sjøen.

Som det antakelig vil være Vassdragsvesenet og Industridepartementet bekjent, pågår det for tiden en skjønnssak vedk. Selbusjøen, idet grunneierne og kommunen under den 26. januar 1973 fikk Midt-Trøndelag herredsretts beslutning for at det såkalte «oppsamlings-skjønnnet» skulle fremmes for grunneierne ved Selbusjøen. Det som da ligger i denne beslutning fra rettens side er at skjønnretten har under behandling tilretteleggelsen av sakkyndig stoff, parts- og vitneforklaringer samt dokumentasjoner ellers til belysning av om de stedfundne reguleringer m. v. i det samlede vassdrag gir grunnlag for erstatningsoppgjør også vedkommende Selbusjøen med hensyn til de almene og private interesser som der berøres.

Kommunestyret antar at det stoff som er samlet i forannevnte beslutning fra retten av 26. januar 1973 vil kunne gi Vassdragsvesenet og Industridepartementet en innføring i de synspunkter partene har, og en vedlegger et eksemplar av rettsboken som bilag. Det pågår i forbindelse med skjønnnet undersøkelser fra de oppnevnte fiskerisakkyndige og den issakkyndige. Videre er oppnevnt sakkyndige som har med driftsmessige forhold å gjøre knyttet til skogbruk og drift i det hele i tilknytning til sjøen.

Etter kommunestyrets mening vil under enhver omstendighet gjennomføringen av Bratsberg kraftverk og inntaket av vann til dette fra Selbusjøen, bringe inn nye momenter i Selbusjøens samlede forhold. En anser det derfor riktig at det i forbindelse med de tillatelser som TEV nå ønsker å få, også blir fastsatt av myndighetene at man skal vurdere virkningene på Selbusjøen — eventuelle tiltak samt skader og ulemper — i forbindelse med den skjønnssak som allerede er i gang. En antar ikke at det vil volde noe problem å få innarbeidet spørsmålene knyttet til Bratsberg kraftverks innvirkning i de mandater som er utarbeidet for de sakkyndige.

Som det vil fremgå av foranstående er det kommunestyrets oppfatning at det nye inntak fra Selbusjøen til Bratsberg kraftverk vil kunne føre med seg virkninger slik som omhandlet i de tidligere innlegg vedk. Jonsvatnprosjektet. Det vil gjelde innvirkning på fisket gjennom svingninger opp og ned av vannstanden, innvirkning på isen gjennom endring i vann- og strømforhold. I forbindelse med usikkerheten vedk. isen vil også innvirke på skogsdrift og annen benyttelse av isen i nærings- og ferdselshenseende.

I tilslutning til manøvreringen av Selbusjøen finner kommunestyret sluttelig det riktig å vise til de anførsler som også tidligere er gjort med hensyn til vannstanden i sjøen.

TEV har gjennom tidligere år vært bundet av bestemmelsen om at sommerhøyvannstanden skulle ligge på 160,8. Videre at sjøen i månedene juni—september ikke skulle tappes under kote 159,5. Denne påstand har konsekvent vært fremhevet i alle uttalelser fra kommunestyret om reguleringer i de senere år. Kommunestyret har således ikke godtatt Vassdragsvesenets og Industridepartementets vurderinger i skriv henholdsvis 11. juni og 13. oktober 1969, hvorefter det er antatt at TEV kan utnytte Selbusjøen opp til 161,3 også i sommertiden.

Kommunestyret finner det riktig også i nærværende sak å understreke den skjevhet og utilstrekkelighet som gjør seg gjeldende med hensyn til reguleringsavgift og næringsfond knyttet til Selbusjøen. Ordningen av disse forhold ligger ca. 55 år tilbake i tiden. De avgifter som løper står lite i sammenheng med lovordning og praksis i dag. Såvel den reguleringsendring som følger av TEV's før nevnte rett til nå å utnytte Selbusjøen opp til 161,3 også i sommertiden, som den endring i sjøens manøvrering og forhold i det hele som vil følge av den nå aktuelle sak, bør medføre at Vassdragsvesenet tar opp til revisjon og betydelig forhøyelse reguleringsavgiften som er knyttet til sjøen. Videre at det vurderes om det her ikke også bør gis nye bestemmelser om nærings- og/eller jordbruksfond.

Konklusjon:

Under henvisning til foranstående redegjørelse og under forutsetning av at spørsmålet om tunnelinntakets innvirkning på Selbusjøen og de endrede manøvreringsforhold i sammenheng med det nye kraftverk blir undergitt vurdering av skjønn på vanlig måte, motsetter Selbu kommune seg ikke at TEV meddeles de omsøkte tillatelser.»

Malvik kommunestyre vedtok i møte 21. februar 1974 å anbefale søknaden innvilget.

Sør-Trøndelag fylkeslandbruksstyret har i møte 14. januar 1974 behandlet saken på grunnlag av uttalelsen fra Trondheim jordstyre og fattet følgende vedtak:

«Fylkeslandbruksstyret ser det slik at utbyggingen av Bratsberg kraftverk er av stor samfunnsmessig betydning. Fylkeslandbruksstyret vil derfor tilrå at Trondheim Elektrisitetsverk gis konsesjon på å bygge kraftverket.

Denne tilråding gjelder også søknad om konsesjon på bygging og drift av tilhørende høyspenningsanlegg.

Fylkeslandbruksstyret finner også å kunne samtykke i fradeling av 27 dekar dyrka jord og 48,5 dekar udyrka mark som Trondheim Elektrisitetsverk søker ervervet fra eiendommene Digre søndre, Espås, Randli, Eklesbakken, Eklestrøa, Eklesflata, Boligtomt, gnr. 116, bnr. 2, Okstad østre og Fossestua.

Fylkeslandbruksstyret samtykker også i bortleie av 48 dekar dyrka jord og 39 dekar udyrka mark fra eiendommene Digre søndre, Digre nordre, Espås, Randli, Okstad østre.

Fylkeslandbruksstyret forutsetter at de

dyrka arealer som leies fra eiendommene Digre søndre og Digre nordre blir satt istand igjen for jordbruksproduksjonen når anleggstiden er slutt. I så måte har en merket seg at fyllingen skal skje i en dal som er dyrka og som er omgitt av dyrka arealer. En vil understreke at eiendommene har beskjedne arealer dyrka jord.

Når det gjelder leie av alternative tipplasser på eiendommene Eklestrøa, Ekle østre, Ekle øvre og Gisvold har fylkeslandbruksstyret merket seg at det besluttes 61 dekar dyrka jord.

Fylkeslandbruksstyret er fullt merksam på at disse arealer ikke består av den beste jord. Det er brattlendt og kupert. Allikevel er fylkeslandbruksstyret betenkt over å få store steinfyllinger innen et jordbruksområde.

Fylkeslandbruksstyret er derfor interessert i spørsmålet om alternative tipplasser blir nærmere vurdert, eventuelt i forbindelse med nye vegalternativer i området.

Hvis andre løsninger av tipplassene ikke finnes mulig er fylkeslandbruksstyret interessert i at spørsmålet om planering og istandsetting av arealene etter fylling blir nærmere vurdert.»

Fylkeslandbruksstyret har i møte 14. februar 1974 behandlet saken på grunnlag av uttalelsen fra Klæbu jordstyre og fattet dette vedtaket:

«Når det gjelder selve konsesjonssøknaden vises til foregående sak.

Fylkeslandbruksstyret har ingen merknad til fradeling av 6 dekar skogsmark og leie av 67 dekar skogsmark og myr fra eiendommen Bjørkli, gnr. 29, bnr. 4, Klæbu.»

Sør-Trøndelag fylkes friluftsnemnd uttaler bl.a. i møte 23. januar 1974:

«Fylkesfriluftsnemnda er bedt om uttalelse hva angår friluftsinnteresser som vil bli berørt. Saksdokumentene har vært sendt nemndas medlemmer til gjennomsyn.

Trondheim Bymarks- og Friluftsnemnd har i møte 10. januar 1974 gitt slik uttalelse til søknaden:

«Planene for Bratsberg Kraftverk synes å ha tatt rimelige landskapsestetiske hensyn når det gjelder plassering og utforming av de nødvendige terrenginngrep, slik som tunnelpåhugg, vegbygging og steintipper. Ut fra friluftsinnteressene kan en derfor etter mitt skjønn ikke gå mot planene for selve anlegget, enda det lokalt vil oppstå ulemper for friluftslivet i anleggsperioden i form av tungtrafikk og mer og mindre skjemmende brakkeleirer og tilrigingsplasser. Dessverre er de eventuelle virkninger av de planlagte endringer i vassføringen i Nidelva lite utredet for så vidt det gjelder naturforhold og friluftsinnteresser knyttet til elva. En oppfatter det slik at driften av Bratsberg kraftverk kan gi plutselige vassføringen endringer nedenfor Nedre Leirfoss. I den utstrekning dette innebærer faremomenter for den som måtte oppholde seg ved elva, f. eks. barn i lek,

tør en forutsette at forholdet blir nærmere vurdert. Videre er det ut fra friluftssinteressene viktig å få belyst hvordan den nye vassføringen vil påvirke fiskebestanden og fuglelivet.»

Vedtak: Sør-Trøndelag fylkes Friluftsnemnd slutter seg til de synspunkter som fremkommer i Trondhjem Bymarks- og Friluftsnemnds uttalelse av 10. januar 1974.

Når det gjelder reguleringens innvirkning på fisket i Nidelva, forutsetter nemnda at dette blir utredet av direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

Videre forutsettes at oppryddingsarbeidet når anleggstiden er over blir utført på en slik måte at det berørte landskap blir best mulig og hurtigst mulig leget.»

Sør-Trøndelag Kraftselskap uttaler den 13. februar 1974:

«Søknaden gjelder tillatelse etter vassdragsloven §§ 104 og 105 samt § 62 for utbygging av Bratsberg Kraftverk.

Denne kraftutbygging forutsettes utnytte vannfall i Nidelva fra Selbusjøen kote 161,3 (maks.) til ca. kote 12 nedenfor nedre Leirfoss i Klæbu og Trondheim kommune, og blir en parallell utbygging til de kraftverk som i dag er i drift i Nidelva. Trondheim Elektrisitetsverk eier allerede de fall som forutsettes utnyttet. Utbyggingen vil nytte den del av den regulerte vassføring i Nidelva som i dag ikke kan nyttes i de bestående kraftverk og gi en årsproduksjon i middel på 300 GWh, men meget liten produksjon ved dårlige tilsigsforhold. Kraftverket vil trolig bli utstyrt med større installasjon enn det som framgår av søknaden, og vil bli drevet for toppkraftdekning og derved med varierende vassføring i elvas nedre del.

På grunn av topografiske forhold og ellers til dels vanskelige grunnforhold må anlegget gis en utforming med til dels dykkede tunneler, og blir relativt dyrt.

Produksjonen blir dog ikke beheftet med overføringskostnader av betydning.

Det er ikke kommet vesentlige innvendinger mot søknaden fra kommunene — det foreligger ikke uttalelse fra fylkets friluftsnemnd og fylkeslandbruksstyret. Utbyggingsplanen synes dog å ha tatt betydelig hensyn til jord og skogbruk og utseende.

Utbyggingen av Bratsberg Kraftverk synes sett samlet å gi et anlegg med små skader og ulemper. For kraftforsyning ligger anlegget gunstig forsyningsmessig, og vil som nevnt utnytte regulert vassføring i vassdraget. Det bør legges vekt på at kraftverket ikke fratar Nidelvas nedre del vann.

Vi vil rå til at søknaden anbefales.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag slutter seg i påtegning av 28. februar 1974 til Sør-Trøndelag Kraftselskaps uttalelse og anbefaler søknaden innvilget.

Miljøverndepartementet uttaler i brev av 8. februar 1974:

«Saken har vært forelagt følgende instanser:

1. Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
2. Fylkesmannen/fylkesfriluftsnemnda i Sør-Trøndelag.
3. Sør-Trøndelag Naturvern.
4. Norges Jeger- og Fiskerforbund.
5. Norsk ornitologisk forening.
6. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Antikvarisk avdeling.

En har mottatt uttalelser fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske av 12. januar d.å., Videnskapsselskapet av 30. november 1973 og fylkesmannen/fylkesfriluftsnemnda av 29. januar d.å. (jfr. vedlegg).

Når det gjelder forurensningssituasjonen i Nidelva antar en at utbygging ikke vil få nevneverdig innflytelse.

Med hensyn til fornminner vises det til Videnskapsselskapets uttalelse.

Hva angår skadevirkninger for vilt- og fiskeinteressene viser en til uttalelsen fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske, med vedlegg. Departementet vil tilrå at det i en eventuell reguleringstillatelse blir inntatt følgende vilkår vedrørende vilt og fiske:

1. Konsesjonæren pålegges å dekke kostnadene med nødvendige biologiske undersøkelser i de områder og av de vilt- og fiskepopulasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene.
2. Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement kan konsesjonæren pålegges å sette ut utvandringsferdige lakseunger av Nidelvas laksestamme for å bote på skaden reguleringen fører med seg for laksefisket i Nidelva.
3. Konsesjonæren pålegges å bygge en fiskeperre for å hindre at gjedde kan gå gjennom tunnelen fra Kilvatnet og opp i Selbusjøen. Planene for fiskefellen skal forelegges Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske til godkjenning.
4. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement å bygge en mekanisk fiskesperre ved utløpstunnelen for Bratsberg kraftverk.
5. Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement kan konsesjonæren pålegges å dekke omkostningene ved fastsettelse av en fredet sone, hvor et kvilket som helst fiske er forbudt, ved det sted avløpstunnelen fra Bratsberg kraftverk munner ut i Nidelva.

For øvrig slutter en seg til uttalelsen fra fylkesmannen i Sør-Trøndelag, idet en forutsetter at det i størst mulig utstrekning tas hensyn til de forhold som der er nevnt. Dette gjelder spesielt faremomentene og ulempene ved store vannstandsvariasjoner i elva nedenfor Nedre Leirfoss som driften av Bratsberg kraftverk vil kunne medføre.»

Uttalelsen fra Direktoratet for jakt og viltstell, datert 12. januar 1974, lyder:

«Når det gjelder den omsøkte utbygging og reguleringens virkninger på laksefisket, viser en til uttalelse av 19. desember 1973 fra

konsulenten for ferskvannsfiske i Trøndelag. Direktoratet slutter seg til de synspunkter og beregninger som der er fremlagt, og vil presisere at den reduserte vannføring i Nidelva ovenfor Nedre Leirfoss vil medføre betydelige tørrlegginger og nedsatt produksjon av næringsdyr for fisk i disse områdene. Av ennå større betydning er virkningene på laksefisket av den forventet sterke døgnregulering av vannføringen nedenfor Nedre Leirfoss som den prosjekterte kjøring av Bratsberg kraftverk vil medføre. Disse variasjonene vil både nedsette næringsproduksjonen for lakseungene og vanskeliggjøre utøvelsen av fisket i elven.

Selv om søknaden om bygging av Bratsberg kraftverk ikke medfører nye reguleringsmagasiner eller utvidelser av allerede eksisterende reguleringsgrenser, er direktoratet av den oppfatning at inngrepet i vassdraget vil få alvorlige følger for fisket. Direktoratet fremmer derfor forslag til konsesjonsvilkår i overensstemmelse med dette. Det understrekes at selv om avkastningen i Nidelven i de senere år har vært relativt liten sammenlignet med tidligere, sannsynligvis som en følge av reguleringsene i vassdraget, har elven en særdeles verdifull laksestamme fordi den består av stor fisk. Når skadene på laksefisket skal vurderes, må det dessuten tas hensyn til at elvefangsten kun representerer en mindre del av det samlede fangstutbytte. Den største delen av innsiget til elven blir tatt på kysten.

Tverrslaget i tilløpstunnelen fra Digre til Kilvatnet vil kunne muliggjøre at gjedde overføres til Selbusjøen dersom ikke spesielle tiltak settes i verk for å motvirke dette. Spørsmålet er allerede tatt opp med Trondheim Elektrisitetsverk (utbyggingsplanens side 5 øverst) som planlegger installering av fiskeperre i selve kanalen. Direktoratet foreslår at dette tiltak tas med i konsesjonsvilkårene.

Utbyggingenes og reguleringsenes virkninger på viltet.

Så vidt en kan se vil reguleringen ha relativt små konsekvenser for viltet i området.

En henviser for øvrig til den vedlagte uttalelse fra Viltstellkonsulenten for Trøndelag og Vestlandet, hvor han foreslår at det blir gitt kompensasjon for skader på faunaen også i områder utenfor de som blir direkte fvisk berørt av neddemming og kompensasjon til almenheten i det aktuelle distrikt for reduserte muligheter for naturopplevelse.

Direktoratet er enig i at kompensasjon blir gitt for skader på faunaen også i områder utenfor de områder som ikke direkte blir berørt av reguleringen, men dette bør bare komme på tale i områder hvor reguleringen har forårsaket skader. Da denne regulering som nevnt ikke forårsaker nevneverdige skader på faunaen vil en ikke fremme forslag om kompensasjon.

Kompensasjon for tapt rekreasjonsverdi kan det derimot vanskelig gis pålegg om.

Forslag til konsesjonsvilkår.

Direktoratet fremmer følgende forslag til konsesjonsvilkår vedrørende jakt og fiske:

1. Konsesjonæren pålegges å dekke kostnadene med nødvendige biologiske undersøkelser i de områder og av de vilt- og fiskepopu-

lasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringsene.

2. Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske kan konsesjonæren pålegges å sette ut utvandringsferdige lakseunger av Nidelvens laksestamme for å bøte på skaden reguleringen fører med seg for laksefisket i Nidelven.

3. Konsesjonæren pålegges å bygge en fiskesperre for å hindre at gjedde kan gå gjennom tunnelen fra Kilvatnet og opp i Selbusjøen. Fiskefellen skal planlegges i samarbeide med Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

4. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske å bygge en mekanisk fiskesperre ved utløpstunnelen for Bratsberg kraftverk.

5. Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske kan det var det sted avløpstunnelen fra Bratsberg kraftverk munner ut i Nidelven fastsettes en fredet sone hvor et hvilket som helst fiske er forbudt.»

Uttalelsen fra konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag, datert 19. desember 1973, lyder slik:

«Trondheim Elektrisitetsverk ble gitt konsesjon for regulering av Selbusjøen ved kgl. res. av 6. juni 1919. Samtidig ble det også gitt tillatelse til regulering av Stråsjøen, Børsjøen, Dragstsjøen og Sørungen i Selbu kommune. Konsesjonen ble gitt etter en plan som var utarbeidet av Trondheim Elektrisitetsverk, og det ble ikke fastsatt andre vilkår for reguleringen enn at flomvannstanden i Selbusjøen og flomvannføringen i Nidelven så vidt mulig ikke måtte forhøyes og vassdragets naturlige lavvannsføring ikke forminskes til skade for andre rettigheter. Oppdemningshøyden ble for sommeren inntil utgangen av september måned satt til kote 160.8 inntil fjellsjøene var regulert og tappetunnelen ved utløpet av Selbusjøen var i orden.

Reguleringen av vassdraget er etter hvert betydelig utvidet bl. a. ved bygging av store reguleringsdammer i Tydal som har pågått helt til den senere tid. Byggingen av kraftverkene i Nidelven nedenfor Selbusjøen har foregått trinnvis siden 1901, men maskininstallasjonen i disse kraftverkene er etter hvert blitt for liten til å utnytte de vannressurser som en større regulert vannføring gir. Det er dette som er bakgrunnen for planene om bygging av et nytt kraftverk og som av Trondheim Elektrisitetsverk har vært utredet i flere alternativer. Bratsberg kraftverk som T. E. V. er blitt stående ved som det mest fordelaktige forutsetter at vannet blir ført i tunnel fra Selbusjøen og ned til kraftverket og at avløpet fra kraftverket føres ut i Nidelven like nedenfor Nedre Leirfoss. Samtidig gjør planen det mulig å overføre tilskottsvann til Jonsvatnet som er drikkevannsreservoir for Trondheim kommune.

Det er etter konsesjonssøknaden E.verkets forutsetning at kraftverkene i Nidelven skal kjøres som hittil med en relativ jevn belastning og som vil gi en vannføring i den lakseførende del av Nidelven nedenfor Nedre Leirfoss på 60 m³/sek. og maksimalt 90 m³/sek. i tunglastperioder.

I bilag 11 (V 6467) som følger konsesjons-søknaden har Trondheim E.-verk tegnet en kurve for observert vannføring for årene 1950—1958 hvor det også er lagt inn en beregnet kurve for vannføringen etter at Bratsberg kraftverk er kommet i drift. Kurven for observert vannføring er beregnet etter femdagsmiddel og kurvene etter Bratsberg kraftverk viser månedsmiddel og er uten en hver interesse for beregning av regulerings virkninger på fisket fordi den ikke gir opplysninger om variasjonene over døgnet. Hvordan vintervannføringen i Nidelven vil variere i vinterhalvåret fremgår av bilag 10 (V 6470). Fremstillingen er her basert på tilgjengelige vannmengder i en median vinter og viser at vannføringen natt til mandag og inntil kl. 06.00 antas å være 80 m³/sek. og øker så raskt til 150 m³/sek. Fra midt på dagen begynner vannføringen å avta og er om lag kl. 20.00 130 m³/sek., deretter avtar vannføringen noe raskere slik at den kl. 24.00 er nede i 80 m³/sek. Med mindre variasjoner følger vannføringen denne «modellen» resten av uken unntatt lørdag da toppbelastningen ikke er så stor. Natt til søndag forutsettes vannføringen å gå ned til 60 m³/sek. mens den hele søndag ligger på 100 m³/sek. Ved en større maskininstallasjon slik Trondheim E.-verk har søkt om ved brev til Industridepartementet av 21. november 1973 vil avløpet fra Bratsberg kraftverk kunne komme opp i 100 m³/sek. og vannføringsvariasjonene vil da kunne bli enda større.

En reduksjon i vannføringen fra 140 m³/sek. til 60 m³/sek. fører til en senking av vannstanden ved vannmerke på Rathe med 40 cm. Redusert vannføring fra 150 m³/sek. til 60 m³/sek. som antas å være det mest aktuelle reguleringsintervall, vil etter en beregning Trondheim E.-verk har foretatt på vår anmodning, føre til en tørrlegging av 9,7 dekar av elvearealet.

Det må antas å være på det rene at det er en meget produktiv del av det samlede elveareal som blir berørt av døgnreguleringen, og at de sterke variasjoner i vannføringen både går ut over ungfishbestanden og de næringsdyr lakseungene lever av. Som næringsdyr for små lakseunger utgjør Chironomidelarver en betydelig andel, og det er på det rene at en del av disse er tilpasset et arktisk miljø som gjør at de tåler overvintringen under vanskelige forhold, men tørrlegging over lengre tid vil de tåle like lite som steinflue og vårfluelarver som de noe større lakseungene i Nidelven lever av. En må derfor regne med at den sterke variasjon i vannføringen i den lakseførende del av Nidelven nedenfor Nedre Leirfoss både vil skade bestanden og vanskeliggjøre utøvelsen av fisket.

Det foreligger fangststatistikk for laksefisket i Nidelven fra 1876, og en gjengir i det følgende gjennomsnittsvekten av fangstutbyttet for 10-årsperioder:

1876—1885	295 kg
1886—1895	540 »
1896—1905	1 342 »
1906—1915	1 188 »
1916—1925	2 132 »
1926—1935	1 523 »
1936—1945	1 562 »
1946—1955	2 142 »
1956—1965	1 045 »
1966—1972	517 »

I de siste 5 år som det foreligger statistikk for (1968—1971) har Nidelven hatt en sterk nedgang i fangstutbyttet. Det må antas å være på det rene at dette først og fremst er en følge av reguleringen i vassdraget. For å sikre seg mot tørrlegging av elven nedenfor Nedre Leirfoss i perioden når kraftverket i Nedre Leirfoss av tekniske grunner kobles helt ut, er det nå montert motorer for åpning av damlukene slik at det kan slippes vann til tider når avløpet fra kraftverket er stengt.

Nidelven er lakseførende i vel 5 km lengde. Som for alle andre laksevassdrag utgjør elvefangsten av laks bare en mindre del av det samlede fangstutbytte. Det største delen av innsiget til elven blir fanget på kysten hvor laksefisket er en del av næringsgrunnlaget. Selv om Nidelven er en liten lakseelv sammenliknet med våre større lakseførende vassdrag, har den en særdeles verdifull laksestamme fordi den består av stor fisk. En viser i denne forbindelse til at gjennomsnittsvekten for laks fanget i Nidelven i årene 1945—1965 var 8,7 og at Nidelven når det gjelder fiskestørrelse ligger over både Namsen og Driva som ellers når det gjelder fiskestørrelse hører med blant våre beste elver.

For å bøte på de skader som en sterkere regulering ved bygging av Bratsberg kraftverk fører med seg for laksefisket i Nidelven foreslår en at det blir fastsatt følgende konsesjonsvilkår:

1. Konsesjonæren pålegges å bære kostnadene med biologiske undersøkelser i den del av vassdraget som ligger nedenfor Nedre Leirfoss.
2. Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske kan konsesjonæren pålegges å sette ut utvandringsferdige lakseunger for å bøte på skaden reguleringen fører med seg for laksefisket i Nidelven. De utvandringsferdige lakseunger som settes ut skal være av Nidelvens laksestamme og utsettingsmaterialet skal godkjennes av Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag som også skal anviser utsettingssteder.
3. Konsesjonæren pålegges å bygge en fiskefelle for å hindre at gjedde kan gå gjennom tunnelen og opp i Selbusjøen. Fiskefellen skal planlegges i samarbeide med Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.
4. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske å bygge en mekanisk fiskesperre ved utløpstunnelen for Bratsberg kraftverk.
5. Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske kan det ved det sted avløpstunnelen fra Bratsberg kraftverk munner ut i Nidelven fastsettes en fredet sone hvor et hvilket som helst fiske er forbudt.

Statens viltstellkonsulent uttaler den 28. november 1973:

«Det synes nå å være anerkjent at også skader på fauna gjøres opp ved skjønn. Dette gjelder marker som direkte fysisk blir berørt ved neddemming eller på annen måte tas ut av planteproduksjonen.

Jeg forutsetter at dette også vil gjelde i denne sak.

Problemene har hittil vært mere komplisert når det gjelder erstatning for den skade inngrepet gjør på tilgrensende marker, dvs. marker som ikke har noe takstnummer ved det påfølgende skjønn.

Det er på faglig hold liten uenighet om at et inngrep i naturen som regel også får følger for den fauna som grenser til det berørte område. Årsaken er at mange arter har forskjellig krav til miljø alt etter årstid, klimatiske forhold o. l.

Dette har Hovedstyret i Vassdragsvesenet i St. prp. nr. 98 for 1964—65 post 14 også akseptert. Saken gjelder Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskaps utbygging av Evanger kraftstasjon i Eksingedalsvassdraget hvor konsesjonæren er tilpliktet å stille kr. 10 000 til disposisjon for opphjelp av fiske og jakt i kommunen.

Jeg synes dette er et positivt trekk av Hovedstyret som bør følges opp av den administrasjon som har fått til oppgave å forvalte norsk fauna.

Jeg vil derfor foreslå at et tilsvarende prinsipp blir gjort gjeldende i denne konkrete sak og da som en betingelse i konsesjonsbestemmelsene.

Etter som ingen eier norsk vilt i henhold til jaktloven og angår alle mennesker, bør om mulig et eventuelt beløp disponeres ut i fra dette prinsipp. Spesielt i denne sak hvor en må anta at rekreasjonsverdien har større betydning enn hva ellers er vanlig der større inngrep gjøres i naturen. Det vil også være ønskelig at effekten får mere langsiktig virkning og at undervisningssektoren derfor blir koblet inn ved siden av våre egne organer.

Jeg kan derfor tenke meg å foreslå følgende konsesjonsbetingelser:

1. Konsesjonæren plikter å innbetale til Trondheim Universitet ved museet skole- og opplysningstjeneste kr. 10 000 for bruk til å skape forståelse, bevaring og utnyttelse av faunaen i de to kommuner som blir berørt.

Beløpet disponeres av museets skole- og opplysningstjeneste i samarbeid med Trondheim og Klæbu Viltneimnd som er de offentlige organer på lokalplanet.

2. Konsesjonæren plikter å bekoste viltbiologiske undersøkelser dersom det skulle oppstå uforutsette ting i forbindelse med reguleringen og disse ikke kan dekkes av de øvrige konsesjonsvilkår.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag uttaler 29. januar 1974:

«En legger ved uttalelse fra Trondheim Bymarks- og Friluftsnemnd og Sør-Trøndelag fylkes friluftsnemnd.

Neavassdraget med Selbusjøen og Nidelva er allerede sterkt utbygd. En videre utbygging mellom Selbusjøen og Nedre Leirfoss har mange positive sider om en ser på forholdet kraftutbygging-naturvern/friluftsliv i et videre perspektiv. De kommentarer en har vil gå på enkelt detaljer i saken, idet en totalt sett ikke har vesentlige innvendinger mot prosjektet.

1. En vil peke på de kommentarer som Bymarks- og Friluftsnemnda i Trondheim har angående plutselige vannstandshevinger i elva nedenfor Nedre Leirfoss. En del av ørene i elva (ved lavvann) blir uunngåelig

nyttet til lek, sjøl om dette allerede i dag er forbundet med direkte fare. Det har i et par tilfeller forekommet at barn har vært utsatt for livsfare ved plutselig vannstandsheving. Vedr. fiskeinteressene blir disse belyst av Direktoratet. En vil likevel understreke betydningen av det friluftsliv som knytter seg til fisket i Nidelven. For utøving av laksefiske vil døgnvariasjonene trolig være til betydelig sjenanse.

En antar at faremomentet ved vannstandsvariasjonene kan minskes ved at en lar vannstanden i elva øke gradvis over en kortere periode inntil nødvendig vannmengde for drift er nådd. Hvordan dette skal kunne ordnes rent teknisk kan en ikke uttale seg om, men det burde kunne løses.

2. Områdene ligger nær opptil byen, og må sies å være mye nytt til utøving av friluftsliv. En anser det viktig at det under anleggsperioden tas særlige hensyn til dette både når det gjelder skikkelig rydding og ordning samt leging av sår i landskapet etter hvert som de ulike anleggsdelene er ferdig, og at en under arbeidet holder noenlunde brukbar orden på anleggsplassene, ikke minst ut fra sikkerhetshensyn.
3. Vedr. planene om plassering av steintipp som fylkesveg/elveforbygning ved Tillerbrua (bilag 8) synes de landskapsmessige fordeler som påberopes i konsesjonssøknaden å være diskutabel. En kan ikke innse at landskapet vinner på en slik plassering, tvert imot. Et behov for elveforbygning taler for at steinmassene blir lagt der, og en elveforbygning med vanlige dimensjoner er akseptabel også landskapsmessig, noe annerledes synes det å bli hvis en skal anlegge fylling med fylkesveg-bredde. Ut fra landskapsmessige grunner synes det naturlig at andre løsninger blir valgt for å kvitte seg med steinmassene.
4. Det har vært kontakt mellom Regionplan-kontoret i Trondheimsregionen og TEV for å undersøke mulighetene av å nytte tippen ved Selbusjøen, bilag 4, «Tipp, 20 da.») og brakkeområdet ved Digre (bilag 5) som parkeringsplasser og som utgangspunkter for løyper i turterrenget etter at anleggstiden er over, og forutsatt at en kommer til en ordning med grunneierne i området. Også brakkeområdet ved Digre skal fylles opp noe med fast masse. TEV synes å stille seg positivt til tanken. Forutsetningen er at TEV planerer tippen ved Selbusjøen slik at den uten for store kostnader kan tas i bruk som parkeringsplass (helst uten kostnader). For TEV burde dette kunne la seg gjøre uten at merkostnadene ble nevneverdig store.»

Det Kongelige Norske Videnskabs Selskab har i brev av 30. november 1973 bemærket:

«Vi har gått gjennom de tilsendte dokumenter og kan meddele at det ikke synes som om anlegget vil få noen konsekvenser for forninner. Bare i ett tilfelle, på Digre, gnr. 125/4, i Trondheim kommune, kommer anlegget særlig nær området med forninner. Dette er avmerket på kartbilag 5.»

Til de innkomne uttalelser har Trondheim Elektrisitetsverk bemerket følgende i brev av 20. februar 1974:

«I det følgende er uttalelsene listet opp med våre merknader på de punkter hvor vi har slike å anføre.

Såfremt noen uttalelser ennå mangler eller kommer inn senere ber vi om at vi blir underrettet for at vi kan supplere denne listen med merknader omgående.

Selbu kommune. Kommunestyret 15. februar 1974.

Uttalelsen fra Selbu Kommune inneholder en del momenter i tilknytning til parallelle saker vedr. Selbusjøen og vi henviser for så vidt til særskilt behandling utenom den aktuelle søknad. Dette gjelder blant annet spørsmålet om overføring av drikkevann fra Selbusjøen til Jonsvatnet. Den tekniske løsningen henger sammen med Bratsberg Kraftverk, men egen søknad om overføring av drikkevann vil kunne behandles fritt og uavhengig av kraftverksprosjektet. Søknad etter vassdragslovens § 17 vil i nærmeste framtid bli fremmet av Trondheim Kommune ved kommuneadvokaten. Spørsmålet om sammenheng mellom igangværende skjønn for Selbusjøen og virkningen av Bratsberg blir behandlet av vår juridiske rådgiver h.r. advokat Trampe Kindt i brev direkte fra ham til Vassdragsdirektoratet.

Om sommervannstand i Selbusjøen er det uttalt (s. 4): «Videre at sjøen i månedene juni—september ikke skulle tappe under kote 159,5». Dette er så vidt vi kan se en påstand fra Selbu Kommune uten hjemmel i gjeldende konsesjon og tappingsreglement.

Når det videre gjelder spørsmålet om høyeste sommervannstand (161,3 eller 160,8) så vil vi minne om at det i avgjørelsen fra Industridepartementet i 1969 er opplyst at tvist om avgjørelsen blir å henvise til domstolene.

Malvik kommune. Formannskapet 10. januar 1974.

Saken er senere behandlet i kommunestyret med samme vedtak.

Ingen merknad.

Klæbu kommune. Kommunestyret 13. desember 1973.

Vedlegg fra Statens institutt for folkehelse og Klæbu bygningsråd gjelder særskilt sak om tillatelse til utslipp fra anleggsrigg og brakkeleirer. Saken er ferdig behandlet av Statens vann- og avløpskontor.

For øvrig ingen merknad.

Trondheim kommune. Ekspedisjon fra Finansrådmannen 3. januar 1974.

Det henvises til bystyrevedtak av 30. november 1972 hvor utbyggingen ble besluttet.

Uttalelser er innhentet fra følgende instanser i kommunen: Miljøvernrådet, jordstyret, byplankontoret og skogsjefen.

Miljøvernrådet i Trondheim kommune. Møte 3. desember 1973.

Miljøvernrådet vil bli holdt underrettet fra lokalt plan om hvordan de spørsmål som reises blir behandlet av andre instanser så som

Landskapsarkitekten og Forbygningsavdelingen i NVE, Fiskerikonsulenten og andre.

Trondheim jordstyre. Møte 19. desember 1973.
Ingen merknad.

Trondheim byplankontor. Brev av 28. desember 1973.

Spørsmålet om å anvende tunnelstein i det nevnte veianlegget er fortsatt under behandling. Løsning kan ikke ventes innen kraftanlegget må påbegynnes, men fylling i vei kan påbegynnes også på senere tidspunkt.

Skogsjefen i Trondheim. Brev av 28. desember 1973.

Ingen merknad.

Det Kongelige Miljøverndepartement. Brev av 8. februar 1974.

Uttalelsen gjelder i hovedsak diverse pålegg i forbindelse med fisket i Nidelva. Vi bemerker til de enkelte punkter:

1. Ingen merknad.
2. Vi vil hevde at skade må påvises og dokumenteres på vanlig måte for pålegg kan gis.
3. Spørsmålet om fiskesperre i forbindelsen fra Kilvatnet til Selbusjøen hører inn under saken om overføring av drikkevann som blir behandlet for seg. Fra kraftverkets side vil det ikke bli åpnet vannvei for tilatelse er gitt og fiskefellen er godkjent.
4. Vi regner med at vedkommende departement samtidig med eventuelt pålegg om fiskesperre i utløpet fra Bratsberg Kraftverk kan anvisse sakkyndig bistand med hensyn til praktisk og økonomisk forsvarlig løsning.
5. Tilsvarende merknad som for pkt. 2.

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske. Brev av 12. januar 1974.

Det vises til våre merknader til brevet fra Miljøverndepartementet.

Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag. Brev av 19. desember 1973.

Det vises til våre merknader til brevet fra Miljøverndepartementet.

Statens viltstellkonsulent. Brev av 28. november 1973.

Grunnlaget for bidrag til «skole- og opplysningstjeneste» ved Universitetet i Trondheim er etter vår oppfatning ikke til stede. Utbyggingen av Bratsberg vil heller ikke begrunne viltbiologiske undersøkelser. Kravene er for øvrig ikke brakt videre av Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag. Brev av 29. januar 1974.

Det påpekes at faremomentet ved plutselig vassføringsøkning over enkelte ører i elven vil bli større enn det er i dag. Problemet er etter vår mening ikke stort, og de eventuelle risikomomenter vil kunne fjernes enklere og billigere på andre måter enn ved å legge restriksjoner på kraftverkskjøringen. Langs de egentlige elvebreddene vil det ikke oppstå risiko av denne art.

Når det gjelder spørsmålet om den landskapsmessige fordel ved å legge tunnelmassen

i veifylling, vil vi holde fast ved den oppfatning at en slik utnyttelse er en fordel såfremt veien likevel skal bygges innen rimelig tid, når alternativet er å legge all stein i en «unytig» tipp i landskapet.

Sør-Trøndelag fylkes friluftsnemnd. Møte den 23. januar 1974.

Ingen merknad.

Antikvarisk avdeling ved Universitetet i Trondheim. Brev av 30. november 1973.

Ingen merknad.

Sør-Trøndelag fylkeslandbruksstyre. Møte 14. januar 1974.

I uttalelsen fra møtet henvises til vår søknad av 23. november 1973 som gjelder konsesjon på det elektriske anlegget.

Henvisning til vår søknad av 12. oktober 1973 etter Vassdragsloven mangler, men som det vil fremgå av følgebrevet og selve uttalelsen er begge søknadene behandlet under ett i fylkeslandbruksstyret.

For øvrig ingen merknad til selve uttalelsen.»

H.r. advokat O. Trampe Kindt uttaler i brev av 4. mars 1974:

«Idet jeg viser til Trondheim Elektrisitetsverks brev til Dem av 20. februar 1974 med bilag skal jeg få fremkomme med følgende bemerkninger til Selbu kommunes uttalelse av 15. februar d.å. for så vidt skjønn for Selbusjøen angår.

Det pågår en juridisk tvist om hva som ble erstattet ved Selbuskjønnene i 1919—20, idet man der tok med virkningene av reguleringene av «fjellsjøene». Trondheim Elektrisitetsverk

har her holdt seg til Vassdragsvesenet og Selbu kommunes tidligere påstand om at man medtok alle fjellsjøer også i Tydal slik reguleringsplanen av 1917 viste. Derfor ble jo også Trondheim Elektrisitetsverk nektet å demme opp Selbusjøen til kote 161,3 for også fjellsjøene i Tydal var regulert. Under de siste reguleringsskjønn vedrørende disse fjellsjøers virkning i Nea elv, ble skjønnet krevet utvidet til nytt skjønn for Selbusjøen — idet det nu hevdes at det kun var fjellsjøer i Selbu som var medtatt i 1919—20. Det var dissens herom i skjønnet, og overskjønn er begjært. Spørsmålets endelige avgjørelse hører som tidligere anført av Vassdragsvesenet i siste instans under domstolene — hvor spørsmålet nu beror til avgjørelse.

Det kan derfor hverken være hensiktsmessig eller juridisk korrekt om Vassdragsvesenet skulle forsøke å vurdere hva som ble avgjort ved skjønnene i 1919—20. Omfanget av disse skjønn og forholdet til tidligere gitte konsesjoner bør holdes utenfor denne sak.

Også hva Bratsberg Kraftverk angår bør man i forbindelse med denne søknad innskrenke seg til de spørsmål som hører inn under vassdragsloven.

Det er ikke søkt om noen ny regulering for Selbusjøen. Her må Trondheim Elektrisitetsverk holde seg til tidligere gitte reguleringstillatelser.

På denne bakgrunn kan jeg derfor ikke se at det er noe grunnlag for å imøtekomme Selbu kommune på disse punkter.»

Hovedstyret vil bemerke:

Utbyggingen av Nidelvas fall nedenfor Selbusjøen er hovedsakelig gamle utbygginger og omfatter følgende kraftstasjoner:

Kraftverk	Satt i drift	Utbygget mellom kotene	Innst. MW	Midl. årsprod. i GWh	Maks. vassføring m ³ /sek.
Løkaune	1926	161,3/108,0	8,8	75	22,0
Svean	1940	161,3/105,3	33	216	78,0
Fjæremsfossen	1957	105/78	20,6	152	80,0
Øvre Leirfossen	1901	73/40	16,4	148	66,0
Nedre Leirfossen	1910	39/12	16,2	119	80,0

Som det framgår er fallet helt ned til kote 12 utnyttet praktisk talt sammenhengende, bortsett fra Nordsetfossen — et ca. 5 m stryk mellom Øvre Leirfossen og Fjæremsfossen. Løkaune/Svean er på det nærmeste en parallellutbygging, men utløpet fra Løkaune ligger ca. 2 km ovenfor Svean. Kraftverkets inntak ligger ved Hyttefossen der reguleringsdammen for Selbusjøen er plassert mens inntaket for Svean ligger i selve sjøen. Vannstanden ved Hyttefossen kan kun senkes til ca. kote 157,00, men gjennom inntaket for Svean er det teknisk mulig å senke sjøen betydelig mere. Det er meget små utvidelsesmuligheter i stasjonene. Fjæremsfossen har plass for ytterligere et aggregat på ca. 10 MW (40 m³/sek.)

og Nedre Leirfossen til et på ca. 4 MW (20 m³/sek.).

Grunnlaget for disse utbyggingene var i det store og hele reguleringen av Selbusjøen m. fl. (Stråsjøen, Børsjøen, Dragstjøen og Sørungen) meddelt ved kongelig resolusjon 6. juni 1919. Tillatelsen omfattet for Selbusjøens vedkommende 11,3 m regulering mellom kotene 150,0 og 161,3. Senkingen har imidlertid aldri blitt gjennomført fullt ut. Etter at det under nedtappinger i årene 1947—55 hadde inntruffet flere utrasinger, ble tappingen begrenset til kote 155,0 og retten til senking videre ned består ikke i dag. Med denne begrensning ble det i henhold til nevnte tillatelse bebygget ut en samlet magasinkapasitet på ca. 387 mill.

m³ som utgjør snaut 12 pst. av det midlere årlige tilløp til Selbusjøen.

I forbindelse med de senere kraftutbygginger i Nea er det blitt gjennomført en rekke reguleringer slik at samlet magasinkapasitet

nå utgjør ca. 1 380 mill. m³. Disse reguleringer gir en vintervassføring i Nidelva på ca. 107 m³/sek. Dette medfører et betydelig vanntap forbi kraftstasjonene og en variabel utnyttelsesgrad på vannet. Trondheim Elektrisitetsverk oppgir følgende verdier:

I vassføringsintervallet 0—60 m ³ /sek, ytelse	0,300 kWh/m ³
60—76 —»—	0,235 —
75—90 —»—	0,070 —

Dessuten tilsier hensynet til slit og elde på de bestående kraftverk at de bør avlastes i betydelig grad ved en ny utbygging. I tillegg til dette kommer at Trondheim har behov for øket vanntilførsel til Jonsvatnet som i dag er magasin for byens vannverk. Overføring av vann fra Nidelvvassdraget har i denne forbindelse vært sett på som eneste alternativ for en permanent løsning av byens renvannsbehov.

Med utgangspunkt i disse hovedhensyn har Trondheim Elektrisitetsverk i lengre tid arbeidet med planer om utbygging av fallet nedenfor Selbusjøen etter flere alternativer, hvorav nevnes:

- I. Utbygging via Jonsvatnet til sjøen ved Ranheim (kombinasjonsalternativet). Et underalternativ, (delingsalternativet), går ut på en utbygging via Kilenvatn og Lillevatnet til Ranheim, mens selve Jonsvatnet holdes utenfor og avstengt fra de to nevnte.
- II. Utvidelse og utbedring av de eksisterende Kraftverker.
- III. En parallell utbygging i ett trinn langs Nidelva med utløp under Nedre Leirfossen (Bratsbergalternativet).

Fra et kraftforsyningssynspunkt er kombinasjonsalternativet det beste, idet det gir grunnlag for høy installasjon (160 MW) og størst produksjon. Imidlertid ble det reist sterke innvendinger fra Trondheim vannverk mot planen, bl. a. fordi man fryktet at selvrensingsevnen ville bli sterkt nedsatt ved en gjennomstrømming av så store vannmengder som det her var tale om. Det var også aktuelt med 0,5 m døgnregulering i Jonsvatnet. Trondheim bystyre prioriterte til slutt vannverksinteressene, og i vedtak av 27. mai 1971 ble en allerede innsendt konsesjonssøknad vedrørende kombinasjonsalternativet besluttet trukket tilbake.

Elektrisitetsverket er så ved en helhetsvurdering blitt stående ved Bratsberg-alternativet, og ved bystyrevedtak av 30. november 1972 ble utbyggingen besluttet.

Hovedstyret viser for sin del til at alternativene, når unntas kombinasjonsalternativet, i utredningen hevdes å være omtrent like gode i

økonomisk henseende selv om delingsalternativet har 10—12 pst. høyere produksjon enn de to andre. Hovedstyret legger videre vekt på at vannmengden over året i Nidelva nedenfor Nedre Leirfossen blir uendret og at elva fortsatt vil beholde de store vassføringer og deres renseeffekt, samt være av vesentlig betydning for laksefisket. Bratsberg-alternativet vil også løse problemet med tilførsel av vann til Jonsvatnet for å dekke vannverkets behov. De nødvendige arbeider vil bli gjennomført, men det vil bli fremmet egen søknad om overføringen i henhold til vassdragslovens § 17 og vannveien til Jonsvatnet vil ikke bli åpnet før slik tillatelse foreligger. Den samlede anleggs-kostnad for kraftverk og vannverk blir med dette redusert med 12—15 mill. kroner.

For øvrig ville utbygging til Ranheim medføre vanskelige sprengningsarbeider under tettbebyggelsen der. Et annet hensyn som det også må legges vekt på er at dette alternativ ville gjøre det meget vanskelig å hindre at gjedde sprer seg til Selbusjøen.

Bratsberg kraftverk vil utnytte et fall på ca. 145 m og får en installasjon på 2 aggregater à 55 MW o: tilsammen 110 MW. Den tilsvarende maksimale vassføring blir ca. 100 m³/sek. Installasjonen er for øvrig fastlagt i samråd med Elektrisitetsdirektoratet. Den samlede produksjon i et medianår blir ifølge utredningen 425 GWh, men dette inkluderer også 130 GWh som blir lagt over fra Nidelvanleggene. Innvunnet produksjon blir altså 295 GWh, hvorav 180 GWh om vinteren og 115 GWh om sommeren. Det blir for øvrig en meget ujevn produksjon i Bratsberg kraftverk, og Trondheim Elektrisitetsverk oppgir at i et bestemmende år vil man få en nedgang i vinterproduksjonen på 85 GWh og om sommeren en nedgang til 0.

De samlede utbyggingskostnader er pr. juli 1972 beregnet til 127 mill. kroner.

Vassdragsdirektoratet har beregnet produksjonsgevinsten til 275 GWh i et midlere år og antar at utbyggingen med prisnivå primo 1973 neppe vil kunne utføres under 150 mill. kroner. Den innvunne verdi er beregnet til ca. 155 mill. kroner. I tillegg kommer den nevnte innsparing som er knyttet til vannverktunne-

len, og det er heller ikke tatt hensyn til at produksjonstapet under revisjonsarbeider i de gamle stasjonene nedenfor Selbusjøen blir redusert. Vassdragsdirektoratet vil også peke på at i løpet av 1973 vurderes produksjonens verdi å være økt mere enn utbyggingskostnaden slik at prosjektet er gunstigere enn forannevnte tall angir.

Hovedstyret har foran pekt på det betydelige tekniske fortrinn Ranheimutbyggingen (kombinasjonsalternativet) ville ha som et toppkraftanlegg, og Trøndelag har få muligheter for å installere rimelig effekt. Bortsett fra vanskene ved Ranheim, ville det nevnte alternativ også være enklere både i anlegg og drift enn Bratsberg-alternativet.

Slik som saken imidlertid nå ligger an og tatt i betraktning de hensyn av mere miljøvernmessig art som taler for Bratsbergalternativet, er Hovedstyret blitt stående ved ikke å gjøre innvendinger mot at dette alternativ blir valgt.

Den foreliggende søknad gjelder tillatelse til utbygging av Bratsberg kraftverk i henhold til vassdragslovens §§ 104 og 105 som omhandler almene interesser som fiske, ferdsel, fløting og dyrket, eller dyrkbar mark og skog m.v. Dessuten er det søkt om ekspropriasjonsrett etter samme lovs § 62 overfor private rettighetshavere.

For så vidt angår utbyggingens virkning på de almene interesser bemerkes:

Driften av Bratsberg kraftverk og Nidelvverkene vil foregå slik at de sistnevnte vil kjøre med en jevn belastning på 60 m³/sek. om vinteren med unntaksvis økning til 90 m³/sek. Bratsberg vil ta variasjonene i belastningen og forutsettes kjørt mellom 20 og 100 m³/sek. på natt- og dagtid. Normal variasjon blir fra 80 til ca. 150 m³/sek., og den maksimale fra 60 til 160 m³/sek. Den tilsvarende vannstands- endring ved Nedre Leirfossen blir 32, henholdsvis 50 cm.

Om sommeren vil Nidelvverkene kjøre med 60 og 35 m³/sek. i gjennomsnitt i vannrike, henholdsvis meget vannfattige år. Gjennom Bratsberg vil det bli variasjoner mellom 35 og 80 m³/sek. med 60 m³/sek. som det mest vanlige. I tørre år blir det stans i Bratsberg i lange perioder.

Det er ikke forutsatt lavere vassføring enn 30 m³/sek. gjennom Nidelvverkene, og dette blir en garantert minstevassføring i hele vassdraget. Den må ventes å opptre meget sjelden og bare i forbindelse med revisjonsarbeider i Nidelvverkene. Ved stans i Svean er det søkerens ønske å kunne ha adgang til å gå helt ned til 22 m³/sek. Dette mener Hovedstyret imidlertid er såvidt lite at det må søkes om

dispensasjon i hvert tilfelle i henhold til vassdragslovens § 104, pkt. 5.

Slik som forholdene ligger an, anser Hovedstyret at de rent estetiske skadevirkninger som kan forbindes med selve vassdraget blir små, både ovenfor og nedenfor Nedre Leirfossen. Ovenfor dekker også vannspeilene fra kraftverkens inntaksmagasiner nærmest hele elvestrekningen opp til Svean kraftstasjon, bortsett fra en mindre strekning ved Nordset. Etter utbyggingen vil det gå mindre frivann over inntaksdammene, men etter de store reguleringsene i Tydal i de senere år er overskuddsvannet om sommeren blitt betydelig redusert allerede. Øket vinterfrivann som nå opptre i stedet er i denne forbindelse av mindre betydning. Mest utsatt er antakelig strekningen mellom utløpene av Løkaune og Svean kraftverker. Med Bratsberg kraftverk utbygget vil behovet for å kjøre Løkaune bli langt mindre. En har her både vei og bebyggelse relativt nær til elva. I denne forbindelse bemerkes at manøvreringsreglementet for Selbusjøen bl. a. bestemmer at naturlig lavvassføring ikke skal forminskes til skade for andres rettigheter. Dette ble fastsatt ved kongelig resolusjon 11. juli 1919 og tok i sin permanente form sikte på manøvreringen for Svean. Løkaune ble opprinnelig bygd nærmest som et provisorisk anlegg i påvente av utbyggingen av Svean, men reglementet ble tilpasset driften av Løkaune ved midlertidig reguleringsstillatelse av 10. august 1923.

Naturlig lavvassføring er senere beregnet til 12 m³/sek. og gjaldt da ved utløpet av Løkaune. Det kan i dag være noe uklart hvilket punkt i vassdraget de 12 m³/sek. referer seg til. Det ville være en fordel om en kunne regne med en garantert minstevassføring på 12 m³/sek. fra Løkaune. Produksjonstapet er ikke stort, men Løkaune blir sannsynligvis urasjonell å opprettholde i fremtiden. Det ville derfor være riktig å få vurdert tiltak i form av terskelbygging på denne strekning til erstatning for vannet fra Løkaune. — Innvendinger fra naturvernhold er imidlertid ikke reist på dette punkt, men derimot er fremholdt at de store vassføringsvariasjoner kan fremby et faremoment bl. a. for barn ved elva og uforutsette ulemper ellers.

Den fiskerisakkyndige peker på at vassføringsvariasjonene vil føre til betydelig tørrlegging og nedsatt produksjon av næringsdyr for fisk. Dette får betydning for ungfiskbestanden i noen grad. Utbyggingen må også regnes å vanskeliggjøre fisket.

Bratsberg kraftverk baserer seg på bestående reguleringer og for så vidt på gjeldende manøvreringsreglement for Selbusjøen. Noen behandling av denne sak i henhold til regule-

ringsloven er derfor ikke aktuell slik Selbu kommunestyre er inne på. Selbu har som det fremgår hevdet at Bratsberg vil bringe inn nye momenter i Selbusjøens samlede forhold og virke inn på fisket ved svingninger av vannstanden, på isen og dermed på skogsdriften og annen benyttelse av isen i nærings- og ferdselssammenheng. Det nye inntaket og strømningsforholdene omkring dette vil i en viss utstrekning skape skader for de interesser som er nevnt.

Det forhold at det blir betraktelig større installasjon i Nidelvverkene vil kunne medføre en annen korttidsmanøvrering av Selbusjøen. Søkeren hevder imidlertid at ved å kjøre i takt med de kraftverkene som ligger lenger oppe i vassdraget, vil korttidsstigninger unngås, og Hovedstyret kan da ikke se at det trenges noen tillatelse på dette punkt. Så lenge manøvreringen ikke fører med seg vesentlig nye vannstandsforhold, skulle det heller ikke være behov for påstevning av nytt skjønn.

En viser for øvrig til at det verserer en tvist ved retten om hva som er erstattet for oppsitterne ved Selbusjøen ved de tidligere skjønn i vassdraget. Det pågående «oppsamlings-skjønn» er besluttet fremmet for grunneierne på den måte at skjønnsretten skal vurdere sakkyndig stoff, forklaringer m.v. for å belyse om de utførte reguleringer i hele vassdraget gir grunnlag for erstatningsoppgjør også for rettighetshaverne ved Selbusjøen.

Hovedstyret forutsetter da at retten også tar med i sitt vurderingsgrunnlag at Bratsberg kraftverk blir utbygd. En holder for øvrig fast ved uttalelsen av 11. juni 1969 om at en mener vassdraget nå er regulert i en slik grad at Selbusjøen kan utnyttes til HRV 161,3 også i sommertiden. Utbyggingen av Bratsberg kraftverk har for øvrig ingen betydning i denne forbindelse.

Utbyggingen er for øvrig anbefalt av alle ledd på distriktsplanet — også av fylkeslandbruksstyret. De forskjellige anleggsarbeider vil legge beslag på i alt 136 dekar dyrket mark, 99,5 dekar udyrket mark samt 73 dekar skogsmark og myr. Av den dyrkede mark blir 48 dekar leiet og forutsettes av fylkeslandbruksstyret istandsatt igjen etter bruk, mens 61 dekar gjelder alternative tipplasser. Om dette siste sier landbruksstyret at det er interessert i at alternative tipplasser blir vurdert eventuelt i forbindelse med nye veialternativer i områder.

For øvrig gjelder ekspropriasjonen veirett over en eiendom for adkomst til inntaket, og det er ellers forhandlinger i gang med visse nærmere angitte grunneiere. Særlig gjelder dette arealer for plassering av tunnelmasser. Som det fremgår har det vært arbeidet meget

med å få avklaret to større veiprosjekter i det nærmeste området for kraftutbyggingen. Der- som det ikke skulle lykkes å få bindende vedtak i bystyret vedrørende veitraséen, er det søkt om tillatelse til å ekspropriere nødvendige arealer etter vassdragsloven for å anvende tunnelmassene til dette formål. Slik saken står nå er det ikke oppnådd noen avklaring i veispørsmålet, og etter Hovedstyrets mening er det ikke hjemmel for å ekspropriere denne veigrunn etter vassdragsloven. Hovedstyret må derfor behandle søknaden på grunnlag av den alternative søknad om grunn for permanent henleggelse av massene. Alternativet frembyr i og for seg også gode løsninger, og det foreligger heller ingen innvendinger av vesentlig betydning mot en slik løsning.

Etter en samlet vurdering vil Hovedstyret anbefale at det gis tillatelse til utbyggingen for så vidt angår almene interesser og tillatelse til nødvendig ekspropriasjon av grunnstykker for å gjennomføre utbyggingen og for masseplasseringen etter den alternative søknad på de vilkår som er oppstillet i vedlagte utkast. En viser i denne forbindelse til vassdragslovens §§ 106 og 126.

Om vilkårene bemerkes:

Gyldighetsfrist, post 1.

I henhold til vassdragslovens § 111 har en fastsatt en påbegynnelses- og fullførelsesfrist på $2+5=7$ år for å gjennomføre anleggsarbeidene.

Fisket, post 2.

Vilkåret bygger på forslaget fra Miljøverndepartementet. Hovedstyret er enig med søkeren i at spørsmålet om fiskesperre i vannveien til Kilvatnet hører med under behandling av søknaden vedrørende overføring av vann for bruk til vannverket, og dette punkt er derfor sløffet. For øvrig er en ikke enig med søkeren i at pålegg om utsettelse av laksunger m.v. eller innførelse av en fredningssone ved utløpet av tunnelen er avhengig av at skade dokumenteres først.

Naturvern, opprydding, post 3.

Det er fra forskjellig hold tatt til orde for at det må holdes strengt på god opprydding, jfr. bl. a. fylkesmannens uttalelse. Fylkeslandbruksstyret betinger at de dyrkede arealer som leies fra gårdene Digre Søndre og Digre Nordre blir satt i stand igjen for jordbruksproduksjon. Hovedstyret viser også til det en foran har sagt om terskelbygging i elva mellom Løkaune og Svean kraftverker.

Hovedstyret foreslår oppstillet det naturvernvilkår som er vanlig i reguleringssaker med tilføyelser som gjør det dekkende for de

spesielle forhold som er nevnt ovenfor. Vilkåret inneholder en passus om at plassering av stein og/eller jordmasser skal skje i samråd med vedkommende kommuner. De plasser som ekspropriasjonstillatelsen omfatter, gir lite rom for diskusjon om hvor massene skal plasseres. Imidlertid er det sterke ønsker om å nyttiggjøre massene til veibyggingsformål, og Hovedstyret ser også positivt på dette og vil tilrå at det søkes minnelige ordninger som gjør en slik løsning mulig.

Når det gjelder spørsmålet om varslings av plutselige vassføringsøkninger bemerkes at variasjonene vil forekomme så vidt ofte og regelmessig i fremtiden at dette etter Hovedstyrets mening vil minske risikoen betydelig. Hovedstyret mener derfor at Trondheim Elektrisitetsverk overlates å finne en passende varslingsform f. eks. ved kunngjøring i pressen ved endring etter en relativt lang periode med jevn vassføring, eller faste varselskilter ved elva e. l.»

Hovedstyrets forslag til vilkår lyder:

«1.

Utbygging av Bratsberg kraftverk må være påbegynt innen 2 år fra tillatelsens datum og arbeidene må være fullført innen en ytterligere frist av 5 år.

I fristen medregnes ikke den tid som det på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

2.

Etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement plikter eieren av Bratsberg kraftverk:

- 1) Dekke kostnadene med nødvendige biologiske undersøkelser i de områder og av de vilt- og fiskepopulasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene.
- 2) Sette ut utvandningsferdige lakseunger av Nidelvas laksestamme for å bote på skaden utbyggingen fører med seg for laksefisket i Nidelva.
- 3) Bygge en mekanisk fiskesperre ved utløpstunnelen for Bratsberg kraftverk.
- 4) Dekke omkostningene ved fastsettelse av en fredet sone, hvor et hvilket som helst fiske er forbudt, ved det sted avløpstunnelen fra Bratsberg kraftverk munner ut i Nidelva.

3.

Eieren av Bratsberg kraftverk plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønske-

lig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Eieren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Eieren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plasseringen av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Eieren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Anleggets eier plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet og eventuelt anlegge terskler i Nidelva mellom Løkaune og Svean kraftverk. De dyrkede arealer, som leies fra gårdene Digre Søndre og Digre Nordre skal etter bruk istandsettes for jordbruksproduksjon. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.»

Departementet skal bemerke:

Trondheim Elektrisitetsverk har i brev av 12. oktober 1973 søkt om tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til utbygging av Bratsberg kraftverk og tillatelse etter samme lovs § 62 til ekspropriasjon av rettigheter eller grunn dersom dette skulle vise seg nødvendig.

Kraftverket skal utnytte et fall på ca. 145 m mellom Selbusjøen og Nedre Leirfoss i Nidelva. Bortsett fra 12 m er hele dette fallet utnyttet ved flere kraftverk i Nidelva. Disse kraftverkene har imidlertid ikke kapasitet til å utnytte hele vassføringen i elva etter at det i forbindelse med senere kraftutbygginger i Nea er gjennomført en rekke nyere regule-

ringer. En ny utbygging nedenfor Selbusjøen vil kunne nyttiggjøre dette vanntapet ved siden av at den kan avlaste de gamle kraftverkene i Nidelva.

Flere utbyggingsplaner har vært lansert, bl. a. utbygging via Jonsvatn til sjøen ved Ranheim, utvidelse og utbedring av de eksisterende kraftverker, og parallell utbygging i et trinn langs Nidelva med utløp under Nedre Leirfoss (Bratsbergalternativet).

Det ble opprinnelig søkt om det først nevnte alternativet, men søknaden ble trukket tilbake p. g. a. vannverksinteressene i Jonsvatn (som er magasin for Trondheims vannverk). I stedet ble det besluttet å søke om utbyggingstillatelse etter Bratsbergalternativet.

Det opprinnelige alternativet (Ranheim-alternativet) ville ha hatt betydelige tekniske fortrinn som toppkraftanlegg og ville vært enklere i anlegg og drift enn Bratsbergalternativet. Det ville imidlertid ha medført vanskelig sprengningsarbeider under tettbebyggelsen i Ranheim, og ville også ha gjort det meget vanskelig å hindre gjedde i å spre seg til Selbusjøen.

Når Ranheim-alternativet unntas er de andre alternativene omtrent like gode i økonomisk henseende. Da hensyn av mer miljøvernmessig art taler for Bratsbergalternativet, er departementet i likhet med Hovedstyret blitt stående ved ikke å gjøre innvendinger mot at dette alternativ blir valgt.

Planene går ut på utbygging parallellt med og øst for Nidelva. Fra Selbusjøen går tunnelen til Digre i nærheten av Kilvatnet. Herfra føres tunnelen fram til Bratsberg kraftverk, men det sprenges også en vannverkstunnel fram til Kilvatnet. Dette gjør det mulig å overføre drikkevann fra Selbusjøen til Jonsvatnet i de perioder det er ledig kapasitet i tunnelen fra Selbusjøen. Dette betyr en besparelse på 12—15 mill. kroner i forhold til utbygging av vannverk og kraftverk hver for seg. Dessuten vil vannverkstunnelen fra Kilvatnet senere kunne benyttes som overførings-tunnel til kraftverket dersom Jonsvatnet skulle bli frigitt.

Bratsberg kraftverk får utløp nedenfor Nedre Leirfoss. Det blir et ordinært fjellanlegg med installasjon på tilsammen 110 MW. Den tilsvarende maksimale vannføring blir ca. 100 m³/sek. NVE har beregnet produksjonsgevinsten til 275 GWh i et midlere år. I tillegg kommer ca. 130 GWh som blir lagt over fra Nidelv-verkene. Utbyggingen er beregnet til 150 mill. kroner (prisnivå primo 1973). Produksjonen i Bratsberg blir meget ujevn, idet det er meningen å bruke det vann som ikke kan nyttiggjøres ved de eksisterende kraftverk i Nidelva. Disse kraftverk skal

fremdeles ta den jevne belastningen, som om vinteren vil bety en vassføring på 60 m³/sek. med unntaksvis økning til 90 m³/sek. Gjennom Bratsberg vil det da gå mellom 20 og 100 m³/sek. på natt- og dagtid. Normal variasjon i Nidelva ved utløpet fra Bratsberg blir fra 80 til ca. 150 m³/sek. Det tilsvarer en vannstandsending på 32 cm.

Om sommeren vil Nidelv-verkene kjøre med 60 og 35 m³/sek. i gjennomsnitt i vannrike, henholdsvis meget vannfattige år. I Bratsberg vil 60 m³/sek. være det mest vanlige. I tørre år vil det imidlertid bli stans i lange perioder.

Laveste vannføring gjennom Nidelv-verkene er forutsatt til 30 m³/sek. Dette blir garantert minstevannføring i vassdraget utenfor Svean, men ventes å inntreffe meget sjelden og bare i forbindelse med revisjonsarbeider. Søkeren ønsker å kunne gå ned til 22 m³/sek. i forbindelse med stans i Svean kraftverk. I likhet med Hovedstyret mener departementet at dette er såvidt lite at det må søkes om dispensasjon i hvert tilfelle, jfr. vassdragslovens § 104, pkt. 5.

De estetiske skadevirkninger blir små, både ovenfor og nedenfor Nedre Leirfoss. Ovenfor dekker vannspeilene fra kraftverkernes inntaksmagasiner nesten hele elvestrekningen opp til Svean. Utbyggingen av Bratsberg kraftverk vil imidlertid føre til at det går mindre frivann over inntaksdammene. Strekingen mellom utløpene av Løkaune og Svean kraftverker er mest sårbar m. h. t. estetiske skadevirkninger, da behovet for å kjøre Løkaune blir langt mindre med Bratsberg utbygget. Departementet er enig med Hovedstyret i at det her kan være riktig å bygge terskler, og foreslår vilkår som hjemler et eventuelt pålegg om dette.

Nidelva er lakseførende i vel 5 km lengde. Døgnreguleringen av vannføringen nedenfor Nedre Leirfoss vil nedsette næringsproduksjonen for lakseungene og vanskeliggjøre utøvelsen av fisket. Ovenfor Nedre Leirfoss vil den reduserte vannføring medføre betydelig tørrlegging. Departementet foreslår vilkår om fiske i alt vesentlig i overensstemmelse med forslaget fra Miljøverndepartementet.

Bratsberg kraftverk baserer seg på de bestående reguleringer i Selbusjøen, samt på fallretter som er ervervet uten konsesjonsplikt. Det er derfor ikke aktuelt med justering av avgifter, slik Selbu kommune ber om. De økede installasjoner i Nidelva vil kunne medføre endret korttidsmanøvrering i Selbusjøen. Søkeren hevder imidlertid at dette kan unngås ved å kjøre i takt med kraftverkene ovenfor sjøen. Departementet antar med Hovedstyret at dette gjør det unødvendig med noen endring av manøvreringsreglementet.

Selbu kommune hevder at Bratsberg vil bringe inn nye momenter i forholdene i Selbusjøen. Strømningsforholdene ved det nye inntaket vil ha virkning på isen og i en viss grad skape ulemper for nærings- og ferdselsinteresser. Departementet antar at det ikke er nødvendig med påstevning av nytt skjønn for Selbusjøen siden manøvreringen ikke fører med seg vesentlig nye vannstandsforhold. En er imidlertid enig med Selbu kommune og Hovedstyret i at det pågående oppsamlingsskjønn for Selbusjøen også bør ta i betraktning virkningene av utbyggingen av Bratsberg kraftverk, og forutsetter at dette blir gjort.

Anleggsarbeidene vil legge beslag på i alt 136 da dyrket mark, 99,5 da udyrket mark og 73 da skogsmark og myr. Av den dyrkede mark er 48 da leiet, og en nærmere bestemt del av dette forutsettes istandsatt for jordbruksproduksjon etter bruk, i overensstemmelse med forslag fra fylkeslandbruksstyret. Når det gjelder de øvrige dyrkede arealer forutsetter departementet at alternative tipplasser evt. istandsettelse av arealene, blir vurdert. Fylkeslandbruksstyret har anbefalt utbyggingen.

Ved Selbusjøen og ved Digre er steintippene plassert og utformet i samråd med grunneiere, kommunen og herredsskogmester. Som konsulent er brukt landskapsarkitekt. For øvrig er utbyggeren i kontakt med grunneiere, veivesen, byplankontor og andre for å komme frem til en hensiktsmessig anvendelse av massene. I den forbindelse søkes om ekspropriasjon av veigrunn etter vassdragsloven for bygging av motorvei. Bjørkmyr—Rødde. Departementet er enig med Hovedstyret i at det ikke er hjemmel til å ekspropriere slik veigrunn etter vassdragsloven. Søknaden vurderes derfor etter den alternativløsning for plassering av massen, nemlig oppfylling av visse områder samt bygging av vei i samråd med grunneiere. Skulle man kunne komme frem til en ordning når det gjelder tillatelse til å bygge motorveien, har departementet i og for seg ikke noe å innvende mot at tippmasser benyttes til denne veien.

Utbyggingen er anbefalt av alle berørte instanser i distriktet. Fylkesfriluftsnemnda fremhever at planene tar rimelige landskapsestetiske hensyn når det gjelder plassering og utforming av nødvendige terrenginngrep. Imidlertid uttales bekymring for plutselige vannføringsendringer nedenfor Nedre Leirfoss, og det forutsettes at de faremomenter dette måtte skape blir vurdert. Fylkesmannen i Sør-Trøndelag foreslår i denne forbindelse en løsning som medfører visse restriksjoner på kraftverkskjøringen. Hovedstyret ut-

taler at variasjonene i fremtiden vil forekomme såvidt ofte og regelmessig at risikoen for skader vil bli betydelig redusert. Departementet finner det derfor ikke riktig å legge restriksjoner på kraftverkskjøringen, men forutsetter at Trondheim elektrisitetsverk sørger for passende varslingsformer.

Direktoratet for jakt og ferskvannsfiske og Miljøverndepartementet har uttalt seg, og har kommet med forslag til vilkår vedrørende vilt og fiske. Miljøverndepartementet uttaler at utbyggingen ikke vil få nevneverdig innflytelse på forurensningssituasjonen i Nidelva.

Industridepartementet vil etter en samlet vurdering anbefale at det gis tillatelse til utbyggingen for så vidt angår de almene interesser. Tillatelse anbefales også gitt til nødvendig ekspropriasjon av grunnstykker for å gjennomføre utbyggingen og for masseplasseringen etter den alternative søknad, jfr. ovenfor. Tillatelsene foreslås gitt på de vilkår som er foreslått av Hovedstyret, jfr. vassdragslovens §§ 106 og 126.

Om vilkårene bemerkes:

Post 1. *Frist.*

Det er fastsatt påbegynnelse- og fullføringsfrist etter vassdragslovens § 111.

Post 2. *Fiske.*

Vilkåret om fisket bygger på forslag fra Miljøverndepartementet. Imidlertid har en sløffet vilkår om fiskesperre for å hindre at gjedde kan gå fra Kilvatnet og opp i Selbusjøen, da en antar at et slikt vilkår naturlig kan gis i forbindelse med søknaden om overføring av vann til bruk for vannverket. Denne søknaden vil bli behandlet for seg, og departementet forutsetter at vannveien ikke vil bli åpnet før tillatelse foreligger.

Post 3. *Naturvern, opprydding.*

Arbeidene vil foregå i sentrale deler av Trondheim og Klæbu kommuner, og departementet ser det som viktig at det foretas god opprydding. Plassering av stein og jordmasser skal skje i samråd med vedkommende kommuner. Det foreslås naturvernvilkår i likhet med det som er vanlig i reguleringssaker.

Industridepartementet

tilrår:

Trondheim elektrisitetsverk gis tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til utbygging av Bratsberg kraftverk samt tillatelse etter samme lovs § 62 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i den forbindelse. Tillatelsene gis på de vilkår som er inntatt i Industridepartementets foredrag av 31. mai 1974.

9. Sira-Kvina Kraftselskap.

(Endring av tillatelse til regulering av Sira-Kvinavassdragene.)

Kongelig resolusjon av 28. juni 1974.

Stortinget har i møte den 11. juni 1974 gjort følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i:

1. Planendring av tidligere vedtatt konsesjon for utbygging av Sira-Kvinavassdragene,
2. igangsetting av ordinært anleggsarbeid på annen del av 4. byggetrinn ved Sira-Kvina,
3. at staten stiller seg solidarisk ansvarlig med de øvrige interessenter i Sira-Kvina Kraftselskap for at anlegget blir fullført,
4. at staten overfor långivere garanterer avtak av og betaling for kraftproduksjonen, alt i det vesentlige i samsvar med Industridepartementets foredrag av 3. mai 1974.»

Vedtaket er i samsvar med Innst. S. nr. 334 for 1973—74 som igjen samsvarer med Industridepartementets tilråding i St. prp. nr. 139 for s. å.

Tillatelsen til planendring er gitt på de vilkår som er fastsatt ved kongelig resolusjon av 5. juli 1963.

I det gjeldende manøvreringsreglement for regulering av Sira-Kvinavassdragene er det fastsatt følgende endringer:

Manøvreringsreglementets post 1, avsnittet som har til overskrift «overføring til Svartevannsmagasinet» endres til:

«Fra magasin Kilen—Valevatn—Gravatn kan vann pumpes opp i Svartevannsmagasinet for lagring, — fra lavvannsperiodens slutt til 15. september dog bare når vannstanden i Kilen—Valevatn—Gravatn overstiger kote 655.»

Manøvreringsreglementets post 2, 4. ledd endres til:

«Det må i hvert enkelt reguleringsår ikke tappes mer fra Svartevannsmagasinet enn hva man under normale tilløpsforhold kan få gjenoppfylt ved tilsig og pumping i den etterfølgende fyllingsperiode. Unntatt fra denne bestemmelse er reguleringsår hvor tillopet til kraftverkene i Sør-Norge, regnet fra vårflommens begynnelse og målt i energi, er mindre enn 90 pst. av det normale.»

Departementet skal bemerke:

Stortinget har ved sitt vedtak samtykket i planendring av tidligere vedtatt konsesjon for utbygging av Sira-Kvinavassdragene. For at planendringen skal få gyldighet må tillatelse også gis ved kongelig resolusjon. Det er således bare denne del av Stortingets vedtak som omhandles her, idet de andre punkter i Stortingets vedtak vedrører samtykke til igangsetting og finansiering av annen del av

4. byggetrinn ved Sira-Kvina og kan iverksettes i og med Stortingets vedtak.

Planendringen består i at fallet mellom Svartevann og Kilen utbygges i ett trinn i stedet for to som opprinnelig forutsatt. Duge kraftverk vil således benytte hele fallhøyden. Planendringen går også ut på at den gitte tillatelse til å overføre Taumevassdraget til Svartevann faller bort.

Departementet vil tilrå at det gis tillatelse til planendring i samsvar med Stortingets vedtak. Videre foreslås det at manøvreringsreglementet for regulering av Sira-Kvinavassdragene endres som nevnt foran. I og med Stortingets vedtak er den oppstilte forutsetningen om at prisen på kraft som skriver seg fra Svartevannsmagasinet skal være undergitt departementets godkjenning, bortfalt.

Når det gjelder spørsmålet om den innvirkning pumpingen av vann opp i Svartevannsmagasinet kan få for minstevassføringen i Sira går industrikomiteén ut fra at spørsmålet om minstevassføringen kan bli gjenstand for revisjon i medhold av manøvreringsreglementets post 5, når virkningen av reguleringen er nærmere klarlagt og ved at Sirdal kommune eventuelt tar saken opp på ny. Departementet vil ta denne saken opp i samsvar med industrikomiteéns merknad og i samsvar med det som er uttalt i proposisjonen.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 endres den tillatelse som Sira-Kvina Kraftselskap har fått til reguleringer og overføringer i Sira-Kvinavassdragene i samsvar med fremlagte planer og det som fremgår av Industridepartementets foredrag av 28. juni 1974.
2. Manøvreringsreglementet for Sira-Kvinavassdragene fastsatt ved kongelig resolusjon av 5. juli 1963 endres i samsvar med forslag inntatt i samme foredrag.

10. Sogn og Fjordane Kraftverk.

(Overføring av Little Snønykjevatt til Svelgenvassdraget. Tilbakekalling av konsesjon.)

Industridepartementets samtykke 1. juli 1974.

Det vises til brev av 11. mars 1974.

Ved kongelig resolusjon 23. september 1966 fikk Christiania Spigerverk tillatelse til å overføre avløpet fra Little Snønykjevatt i

Vestre Åskåravassdraget til Langevatn i Svelgenvassdraget. Konsesjonen ble gitt med bestemmelse om at den kunne tilbakekalles av departementet, når det vannet som ble tillatt overført kunne tas i bruk i Vestre Åskåra. Vestre Åskåra (Åskåra II) ble satt i drift 6. september 1973, og Sogn og Fjordane Kraftverk har bedt om at konsesjon vedrørende Litle Snønykjevatt blir tilbakekalt.

Hovedstyret tilrår i brev av 11. mars 1974 at slik tilbakekallelse blir foretatt.

På bakgrunn av ovenstående tilbakekaller departementet med dette konsesjon gitt ved kongelig resolusjon 23. september 1966 til Christiania Spigerverk om overføring av avløpet fra Litle Snønykjevatt i Vestre Åskåravassdraget.

11. A/L Sørfold Kraftlag.

(Tillatelse til erverv av fall og av bruksrett til fall, samt til regulering av Røyrvatn og Nevervatn i Røyrvassella, i forbindelse med Røyrvatn kraftstasjon.)

Kongelig resolusjon av 12. juli 1974.

A/L Sørfold Kraftlag har kjøpt Røyrvatn kraftstasjon av NSB. Anlegget ble bygget under krigen. Fallrettene er dels private, dels eies de av staten. I brev av 23. juni 1972 har kraftlaget søkt om konsesjon for erverv og bruksrett av fallrettene i Røyrvassella og for regulering av Røyrvatn og Nevervatn i samme vassdrag.

Saken er behandlet av Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetssvesenet, som i brev av 16. november 1973 har avgitt følgende uttalelse:

«I brev av 23. juni 1972 har A/L Sørfold Kraftlag søkt om konsesjon for utnyttelse av fallrettighetene i Røyrvassella og for regulering av Røyrvatn og Nevervatn i samme vassdrag.

I brevet heter det videre:

«A/L Sørfold Kraftlag overtok den 1. mai 1966 Røyrvatn kraftstasjon ved kjøp av NSB, Nordlandsbanen, Mo—Bodø.

Kraftstasjonens installasjoner er en Francis-turbin på 1 000 hk og generator på 800 kVa samt turbinregulator og elektrisk utrustning med koblingsanlegg.

Stasjonen mater kraften via en transformator på 1 000 kVa inn på vårt 24 kV linjennett.

Turbinen utnytter en brutto fallhøyde på ca. 60 m fra et mindre inntaksbasseng på ca. kote 70 i elva fra Røyrvatnet, og vannet ledes i 800 mm Ø trerørledning ned til kraftverket ved Strømvatnet.

Kraftanleggets magasin består av Røyrvatn som har en reguleringshøyde på 3,8 m hvor 3,3 m er ved oppdemming og 0,5 m ved senking av utløpet.

Røyrvatn har en vannbeholdning ved fullt magasin på 14,5 mill. m³. Nevervatn har en reguleringshøyde på 2 m ved delvis oppdemming og senking av vannet. Nevervatn har en vannbeholdning ved fullt magasin på 2,6 mill. m³.

Røyrvatn og Nevervatn samt nedbørfeltet for vannene ligger i Sørfold kommune og har en samlet magasinbeholdning på 17,1 mill. m³ samt nedbørfelt på 28,0 km².

Årsproduksjonen for kraftverket i et middelår regner vi til 4,2 GWh som utgjør ca. 30 pst. av forbruket i vårt forsyningsområde. Fallrettighetene for den delen av vassdraget som eies av staten, regner vi med å oppnå avtale med Direktoratet for statens skoger om leie om statens rettigheter. Vi viser for øvrig til brev av 4. februar 1971, Deres ref. 5513/70 AKL/bbf hvor det fremgår at kontrakt om bortleie vil bli søkt fremlagt i NVE's hovedstyre i samme møte som konsesjons-saken.

De 56 ensidige fallmetrene som tilhører Johanna Zahlens er private fallrettigheter som etter det vi er blitt gjort kjent med, ikke kan leies ut til oss, men kan overdras til oss ved kjøp eller ekspropriasjon. Vi har tatt opp forhandlinger med fru Johanna Zahlens om kjøp av hennes fallrettigheter og er blitt enig med fru Zahlens om fallrettighetene på vanlig måte.

Kopi av kjøpekontrakten vil bli ettersendt så snart den er i undertegnet stand.

Vi kan ikke se at ovenfornevnte oppdemming og regulering av vannene vil få noen skadevirkninger av betydning. Kraftanlegget har vært i drift siden 1945 med sin nåværende regulering uten at vi kjenner til noen klager på grunn av reguleringen. Det er ellers ingen bebyggelse av fritids- eller helårshus ved vannene.

Etter det vi kjenner til drives det ingen utstrakt fiske i hverken Nevervatn eller Røyrvatn, og vannene har heller ikke vært betraktet som fiskevann av interesse.

Fordelene vi har av kraftanlegget er en egenproduksjon i et middelår på ca. 4,2 GWh.

Vi sender vedlagt kopi av kart over området med avmerking av nedbørfeltet, bestående kraftstasjon og rørgate.»

Søknaden har vært kunngjort på vanlig måte i Norsk lysingsblad og to lokalaviser, og dokumentene har vært lagt ut til etter-syn. Videre har søknaden vært forelagt distriktet, Landbruksdepartementet og Miljø-verndepartementet.

Sørfold kommunestyre vedtok i møte 12. september 1972 enstemmig å anbefale søknaden.

Nordland fylkesfriluftsnemnd, vedtak i møte 12. september 1973:

«Nordland fylkes friluftsnemnd har intet å innvende mot at A/S Sørfold Kraftlag gis tillatelse til regulering av Røyrvatn og Nevervatn innen de samme konsesjonsbetingelser og

reguleringshøyder som er meddelt NSB i tidligere konsesjon, nemlig 3,8 m for Røyrvatn og 2,0 m for Nevervatn.»

Nordland fylkes elektrisitetsskontor har 3. oktober 1972 uttalt:

«Kraftverket med reguleringsanlegg ble bygget av tyskerne under siste krig og ble overtatt og tatt i bruk av Norges Statsbaner etter krigen for kraftlevering til anleggsarbeider på Nordlandsbanen. Pr. 1. mai 1966 ble kraftverket overdratt til A/L Sørfold Kraftlag, som senere har drevet verket for kraftforsyning innen kraftlagets forsyningsområde.

Pr. 1. august 1966 ble A/L Sørfold Kraftlag gitt tillatelse til å drive en 700 kVA generator, en 1 000 kVA transformator med nødvendige høyspent apparatanlegg samt en 20 kVA stasjonstransformator i Røyrvatn kraftstasjon. Denne tillatelse gjelder inntil 1. januar år 2000.

Kraftlaget har således konsesjon på drift av kraftverkets høyspente elektriske anlegg, men så vidt vi kjenner til er det ikke gitt reguleringskonsesjon.

Fallrettighetene eies dels av staten, ved Direktoratet for statens skoger, dels av en privat grunneier. Kraftlaget regner med å oppnå leieavtale for de rettigheter som tilhører staten. For de private rettigheter foreligger en håndgivelse om overdragelse, og for slik overdragelse er det formentlig nødvendig med ervervskonsesjon.

Vi tør anbefale at kraftlaget kan bli gitt de nødvendige konsesjoner for erverv og regulering. Konsesjonstiden bør formentlig falle sammen med konsesjonstiden for de høyspente elektriske anlegg som utløper 1. januar år 2000.»

Fylkesmannen i Nordland, som 17. november 1972 har oversendt innhentede distriktsuttalelser, har meddelt at fylkesutvalget i møte 6.—8. s. m. enstemmig sa seg enig i fylkesmannens innstilling i saken, som gikk ut på at det ikke var noe å innvende mot at konsesjon blir gitt.

Miljøverndepartementet har 10. oktober 1972 vist til fylkesfriluftsnemndas uttalelse og sier at denne ikke gir grunnlag for merknader til saken.

Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske, brev av 1. september 1972:

«Spesielle undersøkelser i forbindelse med saksutredningen er ikke foretatt. Sammenfattet med opplysninger innhentet fra Fauske og Sørfold Jeger- og Fiskerforening som forpakter dette området har man fått klarlagt følgende forhold:

Røyrvatn kote 115 (ca. 3,8 m reg., opp 3,3 m, ned 0,5 m) har en bestand av over-tallig røye av relativt dårlig kvalitet, samt en sparsom bestand av ørret av bra kvalitet. Lokaliteten har relativt lett adkomst og benyttes en god del i forbindelse med sportsfiske.

Nevervatn kote 416 (ca. 2 m reg., opp 1 m, ned 1 m) har omtrent de samme forhold med hensyn til fiskebestandens sammensetning og kvalitet, men adkomsten er mere tungvint. Følgelig er utnyttelsesgraden med hensyn til fiske betydelig lavere enn for Røyrvatnets vedkommende.

De relativt beskjedne reguleringsamplityder tilsier at ved rasjonell drift skulle man kunne drive fram røyebestanden på begge de nevnte lokaliteter til en akseptabel kvalitet.

Hva ørreten angår har denne minimale gytemuligheter i området, sett i relasjon til sjøarealene. Ørreten er dessuten den fiskearten som er mest sårbar ved vassdragsreguleringer. Det kan være ønskelig om vannene kommer under rasjonell pleie å satse på utsettinger av denne arten uten at man på nåværende tidsuunkt finner grunnlag for å foreslå dette.

Ut fra dette foreslår Direktoratet at følgende betingelser medtas i konsesjonen til A/L Sørfold Kraftlag:

1. Regulanten kan pålegges å drive utsetting av yngel og/eller settefisk, herunder også flerårig i det antall og på den tid og det sted som vedkommende departement bestemmer.
2. Regulanten tilpliktes å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i området, dersom vedkommende departement finner det påkrevet.

For viltstellets vedkommende vil en komme tilbake til saken når nærmere opplysninger er innhentet. Dette vil imidlertid ta noen tid fordi en som vanlig bare har fått ett eksemplar av konsesjonssøknaden.»

Rådmannen i Fauske, brev av 31. oktober 1972:

«På grunnlag av annonse i dagspressen ble saken behandlet i Fauske formannskap den 22. august d. å. Synspunktet var at Nevervatn måtte kunne tilfredsstille både Sørfolds behov for kraftforsyning og Fauske kommunes eventuelle fremtidige behov, som reserve drikkevannskilde. Man fant således ikke grunn til å innlegge formell protest før saken hadde vært forsøkt løst i minnelighet mellom disse to kommuner. Jeg skrev derfor til Sørfold formannskap og gjorde oppmerksom på at Nevervatn sannsynligvis utgjorde en tilstrekkelig vannkilde for begge kommuners formål. Fotostatkopi av mitt brev av 5. september 1972 vedlegges.

Da jeg fra Sørfold kommune ikke har fått noen reaksjon på denne henvendelse, legger jeg med dette Fauske kommunes innvendinger fram for Norges vassdrags- og elektrisitetvesen. Til orientering vedlegges også skriv fra kommuneingeniøren til Fauske formannskap av 10. august d. å. og et oversiktskart inntegnet bosetting, forsyningsområdet og vannkilder.»

Av rådmannens nevnte brev til Sørfold formannskap 5. september 1972 framgår at dette allerede 24. mai 1971 gjorde følgende vedtak:

«Formannskapet kan på grunn av Nevervatnets fremtidige stilling ved kraftforsyningen ikke tillate overføring til Stengvatn i forbindelse med Fauske kommunes fremtidige vannforsyningsplaner.»

Hovedstyret vil bemerke:

Den foreliggende søknad vedrører de konsesjonsmessige forhold i Røyrvasselva i Sørfold kommune.

Røyrvatn kraftverk ble bygget under krigen av den tyske okkupasjonsmakten. Kraftverket nytter ut ca. 60 m av det i alt ca. 100 m høye fallet mellom Røysvatn og Straumvatn. Det ble samtidig foretatt en oppdemming på 2,3 m av Røyrvatn hvorved ble innvunnet et magasin på 8,8 mill. m³.

Etter krigen ble anleggene overtatt av NSB som hadde dem til 1966. I denne perioden ble reguleringen av Røyrvatn utvidet med 1,0 m ytterligere oppdemming og 0,5 m senking, slik at samlet reguleringshøyde nå er 3,8 m med et magasin på 14,5 mill. m³. Videre ble det foretatt en 2 m regulering av det ovenforliggende Nevervatn slik at det der er skapt et magasin på 2,6 mill. m³. Tilsammen utgjør de to magasinene innpå 40 pst. av normalt årlig avløp. Av den utbygde fallstrekningen var 56 ensidige fallmeter på private hender, mens resten tilhørte Direktoratet for statens skoger ved Salten Skogforvaltning. NSB hadde leieavtale med rettighetshaverne for 50 år fra 1. januar 1951, deretter var det gjensidig oppsigelsesadgang med 1 års varsel. For øvrig tillater man seg i denne forbindelse å vise bl. a. til Departementets brev til NSB 26. februar 1949 og til NVE's brev til Departementet 13. desember 1950.

A/L Sørfold Kraftlag kjøpte Røyrvatn kraftstasjon i 1966. Allerede før kjøpet tok kraftlaget kontakt med myndighetene for å få brakt leieforholdet i orden. Av forskjellige grunner har det imidlertid trukket svært lenge ut før formell søknad om nødvendige konsesjoner i henhold til ervervs- og reguleringsloven ble sendt inn.

A/L Sørfold Kraftlag er etter sine vedtekter et andelslag med begrenset ansvar og veksellende kapital. Kretsen av andelshavere er begrenset til Sørfold kommune samt enkeltpersoner og bedrifter innen forsyningsområdet. I henhold til formålsparagrafen skal laget sørge for elektrisitetsforsyningen innen sitt område. Laget disponerer kommunens kraftkvote i A/S Balmi Kraftlag. Styret består av 5 medlemmer, hvorav 1 utpekes av kommuniststyret, mens de øvrige velges av generalforsamlingen.

Kraftlaget har fra overtakelsen drevet kraftstasjonen og utnyttet de samme reguleringslovene som NSB tidligere hadde. Hovedsty-

ret antar at det med de nevnte magasinene kan oppnås en regulert vassføring i et medianår på ca. 1,45 m³/sek., som i det utbygde fallet tilsvarende ca. 1 200 nat.-hk. I et bestemmende år vil regulert vassføring bli ca. 1,35 m³/sek., og da alminnelig lavvassføring kan settes til ca. 0,15 m³/sek., blir økingen ca. 1,20 m³/sek. Kraftøkningen, beregnet ut fra de vanlige reglene i reguleringsloven, blir ca. 1 000 nat.-hk.

Av søknaden går det fram at kraftlaget regner med en gjennomsnittlig årsproduksjon på 4,2 GWh.

Hverken søknaden, distriktsuttalelsene eller den sakkyndige utredningen om fiske tyder på at reguleringene medfører skade av betydning. Hovedstyret antar derfor at betingelsene i reguleringslovens § 8 er oppfylt og vil tilrå at det gis tillatelse til regulering av Røyrvatn og Nevervatn. Slik forholdene ligger an vil man videre anbefale gitt tillatelse til erverv av de privateide fallrettighetene og til erverv av bruksrett til de fallene staten eier og som nyttes i nåværende kraftstasjon.

Tillatelsen foreslås gitt på vilkår som oppstilt i vedlagte utkast.

Om vilkårene kan generelt sies at de er utformet ut fra det faktiske forhold at reguleringene og utbyggingen forlengst er gjennomført. Videre er vilkårene for regulering og erverv slått sammen slik det er vanlig der regulanten er enerådende i vassdraget. Hovedstyret har her lagt til grunn at fallstrekningen mellom Røyrvatn og inntaket, ca. 40 m, ikke er økonomisk nyttbar separat. Hermed er intet sagt om en samlet utbygging av hele fallet ned til Straumvatn dersom den nåværende stasjon og rørgate en gang må undergis heloverhaling eller ombygging, jfr. omtalen av post 10 og 11 nedenfor.

Til enkelte av vilkårene vil man bemerke:

Avgifter, post 2.

Sørfold kommune har ikke tatt opp spørsmålet om avgifter.

Hovedstyret finner ikke grunn til å pålegge særlig høye kommuneavgifter i en sak som denne, der kraften går til alminnelig forsyning innen kommunen. Man foreslår derfor kr. 1,00 pr. nat.-hk pr. år såvel til staten som til kommuner.

Konsesjonstid, post 10 og 11.

Som antydning foran kan det ikke uten videre utelukkes at en samlet utbygging av hele fallstrekningen mellom Røyrvatn og Straumvatn en gang kan bli aktuell. På det nåværende tidspunkt er det naturlig nok ikke mulig å ha noen formening om hvem som i tilfelle vil forestå utbyggingen, — det være seg A/L Sør-

fold Kraftlag eller andre. Dersom førstnevnte ikke finner å kunne utvide, anser Hovedstyret det ønskelig at konsesjonsvilkårene utformes på en slik måte at de ikke hindrer andre potensielle utbyggere i å kunne overta og utnytte vassdragsrettighetene på et så tidlig tidspunkt som mulig.

På den annen side må det være et rimelig krav for A/L Sørfold Kraftlag i alle fall å være sikret sine rettigheter så lenge at laget får en rimelig tid til å avskrive den kjøpesummen som er betalt. Når man tar i betraktning at kraftverket og reguleringsanleggene hadde vært i bruk i flere år før kraftlaget kjøpte dem, vil Hovedstyret tilrå at den minimumstid som oppstilles i konsesjonen settes til 20 år, regnet fra 1. mai 1966, som er det tidspunkt da kraftlaget overtok NSB's anlegg.

I annen sak i dag har Hovedstyret avgitt innstilling om leie av statens vannfall. Avtaleutkastet er utformet med samme leietid som tidligere gjaldt for NSB, nemlig ut året 2000, deretter gjensidig oppsigelsestid 1 år.

Etter dette vil Hovedstyret foreslå at konsesjonstiden følger leietiden, dog begrenset til 60 år fra 1. mai 1966, og med adgang til å tilbakekalle konsesjonen med virkning fra 1986 dersom annen utnyttelse av vannfallet blir aktuell.

Ved konsesjonstidens utløp foreslås at kraftanlegget i sin helhet hjemfaller til staten sammen med den privateide del av fallet, med andre ord ubetinget hjemfall også for så vidt angår den del av anleggene som egentlig faller på bruksrettskonsesjonen.

For reguleringsanleggene tas inn lovens alminnelige bestemmelser om betinget hjemfall.

Fiske m. v., post 16.

Det foreligger som gjengitt foran uttalelse fra Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske om forholdene vedrørende fisket. I forbindelse med oversendelse av den fiske-sakkyndige utredningen lovet Landbruksdepartementet 11. desember 1972 å komme tilbake til saken så snart også uttalelse om viltstelmessige forhold forelå. Vassdragsdirektoratet har senere pr. telefon gjentatte ganger etterlyst saken hos Miljøverndepartementet — som har overtatt Landbruksdepartementets funksjon på dette feltet — men uten resultat.

Da søkeren har bedt om at saken snarest blir avklaret, og da den manglende uttalelsen etter Hovedstyrets syn neppe kan være av avgjørende vekt etter innpå 30 års regulering og drift av kraftstasjonen, finner man ikke grunn til å utsette saksbehandlingen lenger.

Man har i utkastet til vilkår tatt inn de fiskesakkyndiges to forslag, nemlig om utset-

ting av yngel og/eller settefisk og om bekosting av fiskeribiologiske undersøkelser, — dette siste har Hovedstyret på bakgrunn av det som er nevnt ovenfor utvidet til også å omfatte viltbiologiske undersøkelser.

De øvrige vilkårene og utkastet til manøvreringsreglement, som også vedlegges, trenger formentlig ingen kommentarer.

Når det gjelder Fauske kommunes anførsel om drikkevann fra Nevervatn finner Hovedstyret at kommunens påstand om at Nevervatn skulle være tilstrekkelig for både kraft- og vannforsyningsformål neppe kan være korrekt. Kraftlagets og vannsverkets interesser lar seg riktignok i en viss utstrekning kombinere, nemlig dersom overføring til Stengvatn utelukkende skjer når det er eller vil bli flomtap forbi inntaket i Røyrvassselva. En slik løsning forutsetter imidlertid relativt stort magasin i Stengvatn dersom den skal ha nevneverdig virkning i vannforsyningsøyemed.

Dersom henvendelsen er å oppfatte slik at Fauske mener å ha krav på vann fra Røyrvassselva til en pris nærmest tilsvarende rå vannkraft, kan Hovedstyret ikke følge kommunen. Det er helt på det rene at Fauske ikke har rettigheter i vassdraget i det hele tatt, og det er også uklart om og når kommunens vannforbruk blir så stort at det blir behov for suppleringsvann. Såfremt slikt behov oppstår, antar Hovedstyret at kommunen i tilfelle vil kunne søke om tillatelse til ekspropriasjon etter de regler som da gjelder. Etter dette skulle det ikke være grunn til i den foreliggende saken å ta inn forutsetninger e. l. som innskrenker kraftlagets råderett i så måte. Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i Hovedstyrets møte 5. november 1973.»

Hovedstyrets forslag til konsesjonsvilkår og manøvreringsreglement lyder:

1.

Selskapets styre skal ha sitt sete her i riket og skal til enhver tid utelukkende bestå av norske statsborgere.

Selskapets aksjer eller parter skal lyde på navn. De kan ikke med rettsvirkning tegnes, erverves eller eies av eller pantsettes til andre enn staten, norske kommuner, norske statsborgere, Norges Bank eller andre norske banker eller selskaper. Bestemmelse herom skal tas inn i selskapets vedtekter.

Vedtektene så vel som senere forandringer i disse blir å forelegge vedkommende departement til godkjennelse.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,00 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallet etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,00 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 20 år, regnet fra 1. mai 1966 kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vannkraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 9, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Kraftverkets drift må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva som måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 9 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noensinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major) streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt, stor kr. 200 pr. dag, som vedkommende frister oversittes.

5.

Konsesjonæren skal ved drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det

adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

8.

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norge geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vannfallet etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også

fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra 1. mai 1966.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller locout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1,00 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

10.

Ervervs- og bruksrettskonsesjonen gjelder for den tid leieavtalen med staten om fallrettigheter står ved lag, dog begrenset til 60 år regnet fra 1. mai 1966, men en kan tilbake-

kalles med virkning fra 1. mai 1986 og senere med 1 års varsel dersom annen utnyttelse av vannfallet blir aktuell.

Ved konsesjonstidens utløp tilfaller den del av vannfallet som ikke allerede tilhører staten samt alle de innretninger, hvorigjennom vannets løp og leie forandres, så som damanlegg, kanaler, tunneler, bassenger, rørledninger m.m., de til utbyggingen og kraftanlegget ervervede grunnstykker og rettigheter, kraftstasjoner med tilhørende maskineri og annet tilbehør samt arbeiderboliger og andre bygninger, som hører med til kraftanlegget, staten, med full eiendomsrett og uten vederlag. Hvilke bygninger og innretninger som hører med til kraftanlegget, avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn. Det som ikke tilfaller staten, kan den innløse for dets verdi etter skjønn på sin bekostning eller forlange fjernet innen en av departementet fastsatte frist.

Anlegget med installert maskineri skal ved konsesjonstidens utløp være i fullt driftsmessig stand. Hvorvidt så er tilfelle, avgjøres ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Konsesjonæren plikter på egen bekostning å utføre hva skjønnet i så henseende måtte bestemme.

11.

Reguleringskonsesjonen gjelder for den tid leieavtalen med staten om fallrettigheter står ved lag, dog begrenset til 60 år regnet fra 1. mai 1966, men kan tilbakekalles med virkning fra 1. mai 1986 og senere med 1 års varsel dersom annen utnyttelse av vannfallet blir aktuell.

De utførte reguleringsanlegg eller andel deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten godtgjørelse reguleringsanleggene med tilliggende grunn og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen. Hvilke bygninger og innretninger staten kan forlange avgjøres i tilfelle av tvist ved skjønn.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

12.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne

seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

13.

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. En norsk statsborger som vedkommende departement godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonshaveren pålegges en tvangsmulkt til statskassen av inntil kr. 1 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelse.

14.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

15.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. De tillatte oppdemningshøyder og de tillatte laveste tappingsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement

- 1) å foreta utsetting av yngel og/eller settefisk, herunder også flerårig,
- 2) å bekoste vilt- og fiskeribiologiske undersøkelser i regulerings- og utbyggingsområdet.

17.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet

av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 9 eller 17, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd, og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

18.

For så vidt det måtte påhvile konsederte eiendommer eldre panteheftelser, servitutter av vesentlig betydning, leierettigheter og lignende heftelser, plikter konsesjonæren innen to år å fjerne disse eller sørge for at de viker prioritet for de i konsesjonen pålagte forpliktelser, derunder mulkt, som måtte pålegges i henhold til denne. Heftelser av mindre betydning kan av vedkommende departement tillates å forbli stående. Alle heftelser som etter konsesjonens tinglysing (jfr. post 19) er påført vedkommende eiendommer og gjenstander, bortfaller når disse ifølge konsesjonen overgår til staten.

Hvis forholdet ikke er bragt i orden innen den fastsatte frist, kan departementet pålegge konsesjonæren en mulkt, stor kr. 100 pr. dag, som løper inntil saken er ordnet.

19.

Idet konsesjonæren vedtar foranstående betingelser for konsesjon på vedkommende eiendomservervelser og reguleringsarbeider som forpliktende for seg og de konsederte eiendommer, inngår han på at ervervs- og reguleringskonsesjonen, som ikke kan overdras uten kongelig tillatelse, på konsesjonærens bekostning tinglyses ved hans verneting og innen de jurisdiksjoner hvor de konsederte eiendommer og anlegg m. v. er beliggende.

Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

1.

Reguleringsgrensene er:

	Nat.vst.	Reguleringsgrense		Reg.høyde m
		Øvre	Nedre	
Røyrvatn	111,7	115,0	111,2	3,8
Nevervatn	416,0	417,0	415,0	2,0

Departementet kan når som helst forlange at konsesjonæren sender inn kart i 2 eksemplarer over samtlige ervervede eiendommer og

rettigheter, opptatt av en landmåler som departementet godkjenner og etter departementets nærmere bestemmelse.

Høydene for Røyrvatn refererer seg til A/L Sørfold Kraftlags nivellement av mars 1972, for Nevervatn til gradteigkart Saltdal.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragets flomvassføring så vidt mulig ikke økes. For øvrig kan vannslippingen foregå etter A/L Sørfold Kraftlags behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

6.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt hanledning til å uttale seg.

I forbindelse med bortleie av Statens fallrettigheter i vassdraget har Hovedstyret avgitt følgende uttalelse i brev av 16. november 1973:

Med virkning fra 1. mai 1966 har Norges Statsbaner overdratt til A/L Sørfold Kraftlag Røyrvatn kraftstasjon med tilhørende vassdragsreguleringsanlegg og kraftoverføringsanlegg. De grunnarealer og -rettigheter samt 57,8 pst. av de fallrettigheter NSB har disponert, eies av staten og tilligger eiendommer underlagt Direktoratet for statens skogers (DSS) forvaltning.

A/L Sørfold Kraftlag har søkt om reguleringskonsesjon og ervervskonsesjon, og det

vises til annen ekspedisjon med hovedstyrets uttalelse vedrørende denne søknad.

I forståelse med DSS og i samsvar med vanlig praksis har NVE utarbeidet utkast til leiekontrakt vedrørende fallrettighetene m. v. Tre eksemplarer av dette utkast ligger ved. Fallstrekningen Røyrvatnet—Straumsvatnet utgjør 102 m (mellom kote ca. 106 og kote ca. 4,0). Av disse blir de nederste 64 m utnyttet i Røyrvatn kraftverk og det er bare for disse 64 m det er søkt konsesjon. Da det i denne sak gjelder et for lengst etablert forhold som skal bringes formelt i orden på grunn av eierskifte, har en ikke funnet tilstrekkelig grunn til å ta opp spørsmål om eventuell leie av hele fallet.

Nåværende installasjon i Røyrvatn kraftverk gir ikke muligheter for full utnyttelse av elvens vassføring. Søknaden omfatter imidlertid tillatelse til i mulig utstrekning og ved tilleggsinstallasjoner å utnytte elvens hele vassføring.

Regulert vassføring i Røyrvasselva på den utbygde strekning er beregnet til 1,45 m³/sek. i et medianår. Denne gir da en beregnet effekt av 1 237 nat.-hk, hvorav 57,8 pst. eller 715 nat.-hk utbringes av fallrettene tilhørende staten.

Etter en samlet vurdering og under henvisning til at det i dette tilfelle må formodes å være den beste delen av fallstrekningen som er utbygget har en funnet å ville foreslå en enhetspris av kr. 35 pr. nat.-hk. Etter 5 pst. p. a. vil årlig leie for statens fallrettigheter på dette grunnlag utgjøre kr. 1 250.

Ved fastsettelsen av avgiften for leiere som — ved kjøp — ikke kunne ha fått konsesjon på ubegrenset tid, og således ved kjøp måtte ha avgitt vassfallet etter et visst antall år, har det vært vanlig å gjøre et tillegg for besparelsen ved at de på grunn av leieforholdet blir spart for å måtte amortisere en kjøpesum. I dette tilfelle ville tillegget med den foreslåtte leietid ha blitt på 30—40 pst. Imidlertid har en i dette tilfelle på den annen side tatt i betraktning at leietiden kan bli forholdsvis kort, hvilket skulle tale for en lavere leieavgift. En har etter omstendighetene valgt å holde seg til en normalpris og en normalrente, uten så vel tillegg som fradrag.

En har ikke villet foreslå noe bestemt vederlag for grunnarealer og -rettigheter, og heller ikke for reguleringsrettighetene, idet ansettelsen for så vidt best kan foretas av Direktoratet. Om Kraftlaget skal likestilles med en ekspropriant, må leien fastsettes med utgangspunkt i at den skal dekke de innteksttap Direktoratet lider ved at Kraftlaget får disponere eiendom og rettigheter med tillegg av 25 pst. En må i denne sammenheng være

oppmerksom på at de tap bortledningen av elvas vassføring medfører i form av eventuelt økt gjerdehold, grunnvannskader, tapt fiske på den utbygde fallstrekning, må anses dekket i og med at det er betalt full leie for fallet. Redusert fiske på grunn av reguleringen, f. eks. i Røyrvatnet, er derimot blant de tap som må tas i betraktning.

En vil samtidig peke på at det i denne sammenheng kan bli tale om Kraftlaget skal utføre skadeforebyggende tiltak i stedet for å betale erstatning, hvor dette er rasjonelt.

Under henvisning til foranstående vil Hovedstyret tilrå at A/L Sørfold Kraftlag får leie av Direktoratet for statens skoger på de vilkår som er angitt i vedlagte forslag til leiekontrakt, de fallrettigheter og grunneiendommer m.m. som Kraftlaget trenger for drift av Røyrvatn kraftverk.

Behandlet i hovedstyremøte 5. november 1973.

Hovedstyrets forslag til leiekontrakt lyder:

KONTRAKT

mellom

*Staten v/Direktoratet for statens skoger
(Direktoratet)*

og

A/L Sørfold Kraftlag (Kraftlaget)

om

*leie av fallretter m. v. i Røyrvasselv for
utnyttelse i Røyrvatn kraftverk.*

1. Direktoratet leier til Kraftlaget sine fallrettigheter i Røyrvasselv på strekningen mellom inntaket for Røyrvatn kraftverk og undervannet fra dette.
2. Videre leier Direktoratet til Kraftlaget de grunnarealer og -rettigheter som NSB tidligere har disponert i henhold til punkt 2 i kontrakt av 11. september 1953.
3. Ennvidere gir Direktoratet — for så vidt angår eiendommer under dets forvaltning — Kraftlaget tillatelse til fortsatt å gjøre bruk av og utnytte etter sitt behov de reguleringer som NSB har iverksatt i vassdraget.
4. Kraftlaget betaler eiendomsskatten for de bortleide eiendommer og rettigheter og overtar de forpliktelser for øvrig som påhviler eieren/innehaveren av de eiendommer og rettigheter som er nevnt under punktene 1—3.
5. For de fallretter som er nevnt i punkt 1 betaler Kraftlaget kr. 1 250 pr. år.
6. For de grunnarealer og -rettigheter som er angitt i punkt 2 betaler Kraftlaget kr. pr. år.
7. For den tillatelse som er omtalt i punkt 3 betaler Kraftlaget kr. pr. år.
8. De forannevnte vederlag betales forskuddsvis, første gang ved kontraktens underskrift og senere — ukrevet — pr. 1. januar hvert år.
Vederlaget for den tid som er gått siden de bortleide eiendommer og rettigheter ble tatt i bruk av Kraftlaget, betales også ved kontraktens underskrift.
Ved for sen betaling svares vanlig morarente, for tiden 6 pst.
9. De årlige vederlag skal justeres i samsvar med regler gitt i medhold av oreigningslovens § 23.
10. Kraftlaget opprettholder til enhver tid etter bestemmelsene i reguleringslovens § 16 nr. 5 sikkerhet for riktig betaling av de årlige vederlag.
11. Kraftlaget skal til enhver tid holde kraftverket med vassdragsreguleringsanlegg og kraftoverføringsanlegg i fullt driftsmessig stand og forsikret etter gjenanskaffelsesverdien samt sørge for at nødvendige fornyelser blir foretatt. Planer om større fornyelser skal dog godkjennes av Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.
- Dersom kraftverket skades eller vedlikeholdet forsømmes eller kraftproduksjonen opphører, kan Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen fastsette en frist innen hvilken de nødvendige utbedringsarbeider skal være utført eller produksjonen gjenopptatt.
12. Det er en forutsetning for leieforholdet etter denne kontrakt at Kraftlaget til enhver tid har bruksrettskonsesjon vedrørende de fall som er nevnt i punkt 1.
13. Dersom leieforholdet ikke på et tidligere tidspunkt blir brakt til opphør i medhold av punkt 12, 14 eller 15 er denne kontrakt bindende for begge parter til 31. desember år 2000. Den kan deretter sies opp med 1 — ett — års varsel.
14. Ved mislighold av Kraftlagets forpliktelser etter punktene 4—8, jfr. punkt 9, utover 3 måneder etter forfall, er Direktoratet berettiget til etter forgjeves varsel med ytterligere 3 måneders betalingsfrist å heve kontrakten og overta rettigheter m.v. slik som bestemt i nedenstående punkt 16.
15. Ved overtredelse av bestemmelsen i punkt 10 eller beslutning i henhold til punkt 11 kan Direktoratet si opp kontrakten med øyeblikkelig virkning.
16. Ved leieforholdets opphør får Direktoratet fri rådighet over de eiendommer og rettigheter som det i henhold til denne kontrakt har stilt til disposisjon for Kraftlaget.
17. Hver av partene kan kreve de bortleide

- eiendommer og rettigheter særskilt skyld-satt. Omkostningene dekkes av Kraftlaget.
18. Nærværende kontrakt skal tinglyses på folia til de berørte eiendommer og Røyrvatn kraftverk med tilhørende vassdragsreguleringsanlegg og kraftoverføringsanlegg. Omkostningene ved tinglysing og stempeling dekkes av Kraftlaget.
 19. Direktoratets rettigheter etter denne kontrakt skal ha prioritet foran andre heftelser på Røyrvatn kraftverk med tilhørende vassdragsreguleringsanlegg og kraftoverføringsanlegg.
 20. Kraftlagets rettigheter etter denne kontrakt kan ikke pantsettes uten Direktoratets samtykke og kan ikke overdras eller være gjenstand for tvangsinnndrivelse uten at Norges vassdrags- og elektrisitetssvesen har godkjent den som krever å få ta rettighetene i bruk.
 21. Enhver tvist som gjelder forståelsen eller gjennomføringen av denne kontrakt og som ikke blir løst ved overenskomst, skal avgjøres med bindende virkning av en voldgiftsrett på 3 medlemmer hvis formann oppnevnes av Høyesteretts justitiarius og de to andre av den Norske Ingeniørforenings hovedstyre.
Voldgiftsretten bestemmer selv prosessordningen og hvem som skal betale utgiftene ved voldgiften.
 22. Nærværende kontrakt er utferdiget i 2 — to — eksemplarer, ett til hver av partene.

Oslo,

Fauske

Staten v/Direktoratet A/L Sørfold Kraftlag
for statens skoger (Kraftlaget)
(Direktoratet)

Departementet skal bemerke:

I brev av 23. juni 1972 har A/L Sørfold Kraftlag søkt om nødvendige konsesjoner i forbindelse med overtagelse av Røyrvatn kraftstasjon fra staten i 1966. Anlegget utnytter fallrettigheter i Røyrvassselva og regulering i Røyrvatn og Nevervatn.

Røyrvatn kraftstasjon, som ble bygget under krigen, utnytter ca. 60 m av det i alt ca. 100 m høye fallet mellom Røyrvatn og Straumvatn. Anlegget var tidligere eiet av NSB. Reguleringshøyden i Røyrvatn er 3,8 m med et magasin på 14,5 mill. m³. Det ovenforliggende Nevervatn er regulert 2 m. Dette gir et magasin på 2,6 mill. m³. Tilsammen utgjør de to magasinene innpå 40 pst. av normalt årlig avløp.

Kraftøkningen beregnet ut fra de vanlige

reglene i reguleringsloven blir ca. 1 000 nat.-hk. Kraftlaget regner med en gjennomsnittlig årsproduksjon på 4,2 GWh.

Av den utbygde fallstrekning var 56 ensidige fallmeter på private hender, mens resten tilhører Direktoratet for statens skoger ved Salten skogforvaltning. Nærværende søknad gjelder erverv av de private fallrettigheter, leie av statens fallrettigheter samt tillatelse etter reguleringsloven. Overdragelse av de private rettigheter ventes gjennomført ved minnelig ordning.

A/L Sørfold Kraftlag er eiet av Sørfold kommune samt enkeltpersoner og bedrifter i forsyningsområdet. Lagets formål er å sørge for elektrisitetsforsyningen innen området.

Uttalelser i saken er innhentet fra Sørfold kommunestyre, Nordland fylkesfriluftsnemnd, Nordland fylkes elektrisitetskontor, fylkesmannen i Nordland, Miljøverndepartementet, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk samt Rådmannen i Fauske.

Fauske kommune mener at Nevervatn kan tilfredsstille Fauske kommunes fremtidige behov som reservedrikkevannskilde. Sørfold formannskap har satt seg imot dette. Hovedstyret antar at Nevervatn neppe er stort nok for både kraft- og vannforsyningsformål, og anfører at Fauske kommune ikke har noen rettigheter i vassdraget i det hele tatt. Såfremt behov for suppleringsvann skulle oppstå i fremtiden antar Hovedstyret at Fauske vil kunne søke om tillatelse til ekspropriasjon etter de regler som da gjelder. Departementet slutter seg til dette, og antar at det ikke er grunn til å ta inn vilkår som innskrenker Kraftlagets råderett over vannet.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har foreslått inntatt et vilkår om utsetting av yngel/settefisk og om fiskeribiologiske undersøkelser. Hovedstyret har utvidet vilkåret til også å gjelde jakt. Departementet slutter seg til dette.

Det er ikke kommet innvendinger av betydning mot at konsesjon blir gitt som omsøkt. Ingen av uttalelsene tyder på at reguleringene medfører skade av betydning. I tilslutning til Hovedstyret antas at betingelsene i reguleringslovens § 8 er oppfylt, og anbefaler at det gis tillatelse til regulering av Røyrvatn og Nevervatn. Departementet tilrår også at de omsøkte tillatelser etter ervervslovens blir gitt.

I forbindelse med innstillingen om bruksrettskonsesjon har NVE fremlagt forslag til leiekontrakt mellom A/L Sørfold Kraftlag og staten v/Direktoratet for statens skoger om leie av fallretter m.v. i Røyrvasselv for utnyttelse i Røyrvatn kraftverk. Avtalen er på visse vilkår bindende til 31. desember år

2000. Den kan deretter sies opp med ett års varsel. Jfr. kontraktens pkt. 13.

Departementet har intet å bemerke til kontraktsutkastet.

Vilkårene er utformet på bakgrunn av at reguleringene og utbyggingen forlengst er gjennomført.

Avgifter, post 2.

Sørfold kommune har ikke tatt opp spørsmålet om avgifter. På bakgrunn av at kraften går til alminnelig forsyning innen kommunen foreslås kr. 1,00 pr. nat.-hk såvel til stat som kommune.

Konsesjonstid, post 10 og 11.

De resterende 40 m av fallet mellom Røyrvatn og inntaket er ikke økonomisk nyttbart separat. Konsesjonsvilkårene bør imidlertid ikke utelukke en eventuell senere samlet utbygging av hele fallstrekningen mellom Røyrvatn og Straumvatn. Da det på det nåværende tidspunkt ikke er mulig å si hvem som vil forestå utbyggingen, foreslo Hovedstyret konsesjonsvilkårene utformet slik at de ikke hindrer andre potensielle utbyggere enn A/L Sørfold Kraftselskap i å kunne overta og utnytte vassdragsrettighetene på et så tidlig tidspunkt som mulig. På den annen side må Kraftlaget sikre sine rettigheter slik at avskrivningstiden blir rimelig.

På denne bakgrunn foreslår Hovedstyret at konsesjonene gjelder for den tid leieavtalen med staten står ved lag dog begrenset til 60 år fra 1. mai 1966, men kan tilbakekalles fra 1. mai 1986 og senere med 1 års varsel dersom utnyttelse av vannfallet blir aktuell. Etter de opplysninger departementet har fått er det usikkert om hvorvidt noen vil finne det lønnsomt å gå til en samlet utbygging av hele fallstrekningen mellom Røyrvatn og Straumvatn. Departementet finner det dessuten noe betenkelig å la en konsesjonær komme i en så usikker situasjon som den man vil komme i ved at konsesjonen hans tilbakekalles allerede etter 20 års drift. Man finner derfor at denne bestemmelse bør gå ut.

På den annen side bør konsesjonen ikke kunne hindre at en eventuell utbygger kan få utnytte hele vassdraget på et så tidlig tidspunkt som mulig. Man vil derfor sette som en forutsetning for konsesjonen at A/S Sørfold Kraftlag ikke skal hindre en full utbygging av fall mot at Kraftlaget i konsesjonstiden blir sikret den kraft som den nå bestående utbygging gir, til en pris som ikke er ugunstigere enn den nåværende utbygging koster. For øvrig mener departementet det vil være en fordel dersom Kraftlaget selv så på

hvilke muligheter de selv har til å gå til en full utbygging.

Fiske m. v., post 16.

Bakgrunnen for å tilføye vilkår om viltbiologiske undersøkelser i punkt 2, jfr. ovenfor, er at vilstellmessige forhold ikke er avklart.

Industridepartementet

tilråd :

1. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 og reguleringsloven av s. d. gis A/L Sørfold Kraftlag tillatelse til erverv av fall og bruksrett til fall i Røyrvasselva i Sørfold, Nordland fylke og til regulering av Røyrvatn og Nevervatn i samme vassdrag på de vilkår og under den forutsetning som er inntatt i Industridepartementets fradrag av 12. juli 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering av Røyrvatn og Nevervatn i Røyrvasselva i samsvar med utkast inntatt i Industridepartementets ovennevnte foredrag som gjeldende inntil videre.

12. Elkem Aluminium A/S.

(Oppløsning og overføring av konsesjoner til Elkem-Spigerverket A/S.)

Industridepartementets samtykke 14. august 1974.

Det vises til Elkem-Spigerverkets brev av 28. mai 1974 vedrørende ovennevnte sak.

Da Elkem Aluminium A/S som oppløses, etter det som er opplyst er et 100 pst.-eiet datterselskap av Elkem-Spigerverket A/S, har Industridepartementet intet å bemerke til at Elkem-Spigerverket A/S overtar de rettigheter og forpliktelser som påhviler Elkem Aluminium A/S i henhold til følgende konsesjoner:

1. Konsesjon av 22. februar 1963 til Mosjøen Aluminiumsverk vedrørende erverv av eiendommer og leie av elektrisk energi.
2. Konsesjon av 26. april 1968 til Mosjøen Aluminiumsverk vedrørende leie av kraft.
3. Konsesjon av 16. januar 1970 til Elkem Aluminium A/S og Norsk Alcoa A/S vedrørende erverv av faste eiendommer i Farsund og kraftleie fra Statskraftverkene.

Konsesjonene overtas på uendrede vilkår.

Departementet går ut fra at oppløsningen av Elkem Aluminium A/S ikke fører til noen

reell forandring av den gjeldende kompaniskapsavtalen med Norsk Alcoa A/S.

13. Leirdøla.

(Statsregulering i Luster kommune, Sogn og Fjordane. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser m.v.)

Kongelig resolusjon av 23. august 1974.

Stortinget har i møte den 6. juni 1974 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i statsregulering for utbygging av Leirdøla kraftanlegg og i fastsettelse av reguleringsbestemmelser for reguleringen i samsvar med Industridepartementets foredrag av 8. mars 1974 og komitéens innstilling.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra Industrikomiteén i Innst. S. nr. 290 for 1973—74. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 90 samme år, men fravek proposisjonen når det gjaldt utkastet til reguleringsbestemmelser, på følgende punkter:

1. Konsesjonsavgiftssatsen til kommuner er hevet til kr. 6 pr. nat.-hk.
I St. prp. nr. 90 var avgiften foreslått satt til kr. 5 pr. nat.-hk.
2. I reguleringsbestemmelsenes post 10 vedrørende næringsfond er forfallstidspunktet for utbetaling endret til å lyde: «Før anleggsarbeidene settes i gang . . .» I St. prp. nr. 90 var det her foreslått formuleringen «Før reguleringen tas i bruk.»

Etter at de av Stortinget vedtatte endringer er innarbeidet, blir reguleringsbestemmelsene sålydende:

1.

Reguleringsbestemmelsene gjelder i ubegrenset tid, men kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år.

2.

For den økning av vasskraften som innvinnes ved reguleringen og overføringen erlegges følgende årlige avgifter:

Til staten kr. 1,00 pr. nat.-hk.

Til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 6,00 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiften tas opp til ny prøvelse.

Økningen av vasskraften beregnes på grunnlag av den økning av lågvassføringen som reguleringen og overføringen antas å

ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av denne økning forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lågvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringen og overføringen innvunne økning av vasskraften, avgjøres med bindende virkning av departementet.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved reguleringen og overføringen innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantestikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelser om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

3 a.

Reguleringsanleggenes eier skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement

en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

3 b.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

4.

Anleggenes eier er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene ved å skaffe arbeiderne og funksjonærene ved anleggene og disses familier den nødvendige legehjelp ved fastboende lege, et for øyemedet tjenlig sykehus eller sykestue med isolasjonslokale og tidsmessig utstyr.

Det kan også pålegges anleggenes eier etter vedkommende departements nærmere bestemmelse, helt eller delvis å bære utgiftene til vedkommende kommunes alminnelige forebyggende helsetjeneste og alminnelige sosiale tiltak.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan anleggenes eier etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

5.

Anleggenes eier er i fornøden utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og disses familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

6.

Anleggenes eier er forpliktet til ved arbeidets påbegynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene eller, hvis departementet måtte anse det mere hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Anleggenes eier skal stille inntil kr. 50 000 til rådighet for almindennende virksomhet blant arbeiderne og til geistlig betjening etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

7.

Anleggenes eier er forpliktet til å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av

offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på anleggenes eiers bekostning. Veger, bruer og kaier som anleggenes eier bygger, skal kunne benyttes av allmennheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

De stedlige myndigheter skal tas med på råd ved valg av trasé for de forskjellige anleggsveger.

Anleggenes eier er forpliktet til i nødvendig utstrekning å omlegge eller bekoste omlegging av kreaturstier m. v. som er i vanlig bruk og som blir neddemmet.

8.

Anleggenes eier plikter etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement:

1. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser innen reguleringsområdet,
2. å dekke utgiftene til ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggsperioden dersom det finnes nødvendig,
3. å ta del i kostnadene med nødvendige arbeider — graving, terskelbygging og oppmudring — for å konsentrere vassføringen i Jostedalselva nedenfor Leirdølas utløp.

Videre plikter anleggenes eier, dersom kostnaden ved tiltakene antas å stå i et rimelig forhold til det som kan oppnås,

4. å bekoste viltstelltiltak i de berørte områder som kompensasjon for skadelige innvirkninger forårsaket av reguleringen,
5. å bekoste og drive kompenserende fiskekultur i de berørte vatn og vassdrag, herunder kontrolltiltak og bygging av sperregitter.

9.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye.

Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

Ryddingen skal være utført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal.

10.

Før anleggsarbeidene settes i gang, plikter anleggets eier å innbetale til Luster kommune kr. 2 000 000 som avsettes til et næringsfond for kommunen. Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for næringsfondet skal være un-

dergitt godkjennelse av vedkommende departement.

11.

Anleggenes eier plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge vedkommende departement detaljerte planer med fornødne opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, således at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand. Deres utførelse, så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

12.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et reglement som Kongen på forhånd utferdiger. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

13.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske iakttagelser, som i det offentlige interesse finnes påkrevd og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige. Reguleringsgrensene betegnes ved faste og tydelige vassstandsmerker, som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som opptas i anledning av anleggene, skal tilstilles Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

14.

Anleggenes eier plikter å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig.

Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften.

Avbrytelse eller innskrenkning av leverin-

gen, som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris. Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

15.

Ved reguleringsanlegget skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle, uten at anleggets eier har krav om godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Anleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

16.

Det påhviler regulerings- og overføringsanleggenes eier i den utstrekning hvori dette kan skje uten urimelige ulemper og utgifter — å unngå ødeleggelser av plante- og dyrearter, geologiske og mineralogiske dannelser samt i det hele naturforekomster og områder, når dette anses ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart.

Såfremt sådan ødeleggelse som følge av arbeidenes fremme i henhold til foranstående ikke kan unngås, skal Naturvernrådet i betimelig tid på forhånd underrettes om saken.

Anleggenes eier skal i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er freddet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt og i tilfelle straks gi melding herom til vedkommende museum.

Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i

foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Anleggenes eier plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å dra omsorg for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende i terrenget. Plassering av stein- og jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med bestemmelser i denne post. Han plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelse av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. De hermed forbundne utgifter utredes av anleggenes eier.

Om nærværende bestemmelser gis vedkommende ingeniør eller arbeidsleder fornøden meddelelse.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

17.

Til skjønn i anledning av reguleringen og overføringen skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.

18.

Anleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de fastsatte bestemmelser.

De med kontrollen forbundne utgifter erstattes det offentlige av anleggenes eier etter nærmere av vedkommende departement fastsatte regler.

19.

Reguleringsbestemmelsene skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Vedkommende departement kan bestemme at et utdrag skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdragene for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

Stortinget har lagt til grunn følgende manøvreringsreglement for statsregulering av Leirdøla kraftverk.

1.

A. Reguleringsmagasin.

	Nat.vst.	Reg.grenser		Reg.høyde m
		Øvre	Nedre	
Tunsbergdalsvatnet	449,6	478	440	38,0

Høydene refererer seg til Vassdragsvesenets nivålement nr. 324, FM3 (H=450,922).

Reguleringsdammen utføres med fast overløp, og vasstanden kan derfor stige noe over øvre reguleringsgrense under flom. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker.

B. Overføringer.

Avløpet fra 2 felter i Fonndøla (samlet nedbørfelt 17,4 km²) overføres til tilløpstunnelen for Leirdøla kraftstasjon eller videre til Tunsbergdalsvatnet.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at de naturlige flomvassføringene i vassdraget nedenfor magasinet så vidt mulig ikke økes.

For øvrig kan vasslippingen foregå etter behovet i statens kraftverk.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som tilsettes av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m. v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

Departementet vil tilrå at det fastsettes reguleringsbestemmelser og manøvreringsreglement i samsvar med foranstående.

Industrikomitéen går ut fra at det gjennom forhandlinger blir innledet et samarbeid mellom kommunen og regulanten om bygging av samfunnshus, om tilskudd til ambulansebil istedenfor bygging av sykestue, om veibygging og plassering av tippmasser samt om priser på konsesjonskraft.

Videre forutsetter komitéen at endel grunneieres ønske om at anleggsveien blir lagt slik at den i framtida kan komme til nytte for driften av eiendommene og at regulanten ordner med oppsetting av gjerde hvor Leirdøla bortfaller som naturlig gjerde, kan imøtekommes.

Komitéen understreker for øvrig post 16 i reguleringsbestemmelsene om at «Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte

for allmennheten», og går ut fra at det blir tatt spesielt hensyn til dette ved reising av verkstedlokaler.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer herunder de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 fastsettes reguleringsbestemmelser for statsregulering av Leirdøla i Luster kommune, Sogn og Fjordane, i samsvar med Industridepartementets foredrag av 23. august 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringene og overføringene i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

14. Ulla-Førrevassdragene m. v.

(Statsregulering for utbygging. Fastsettelse av reguleringsbestemmelser.)

Kronprinsregentens resolusjon av 13. september 1974.

Stortinget har i møte 13. juni 1974 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i statsregulering for utbygging av Ulla-Førre-vassdragene m. v. og i fastsettelse av reguleringsbestemmelser, i samsvar med Industridepartementets tilråding av 5. april 1974 og Industrikomitéens innstilling.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra Industrikomitéens flertall i Innst. S. nr. 347 for 1973—74. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 117 for 1973—74, men fravek proposisjonen når det gjaldt utkastet til reguleringsbestemmelser, på følgende punkter:

1. Konsesjonsavgiftene til kommuner er satt til kr. 7,50 pr. nat.-hk, mens departementet foreslo avgiften satt til kr. 5 pr. nat.-hk som var lovens tidligere maksimalsats.
2. Veitilskuddet til fylkesveianlegget Indre Eiane—Vadla er øket fra 4 til 6 mill. kroner.
3. Til fylkesveianlegget fra Vanvikområdet over Løland—Malldal til Sauda, er det bestemt at anleggsomkostningene på 12 mill. kroner bør forskutteres av Statskraftverkene.

Når det gjelder punkt 3 forutsetter departementet at det inngås en avtale mellom kommunen eller med fylkets vegvesen og Statskraftverkene vedrørende denn forskutteringen.

Etter at de av Stortinget vedtatte endringer er innarbeidet, blir reguleringsbestemmelsene sålydende:

1.

Reguleringsbestemmelsene gjelder i ubegrenset tid, men kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år.

Dersom vassfall som ikke tilhører staten eller norske kommuner, deltar i reguleringene og overføringene eller blir medeiere i anleggene gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve disse vassfalleieres andeler i anleggene avstått uten vederlag.

2.

For den øking av vasskraften som innvinnes ved reguleringene og overføringene skal det betales følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk.

Til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 7,50 pr. nat.-hk.

Etter 10 år kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

For Saudal og Kvilldal kraftverker skal økingen av vasskraften for en magasinsum av inntil 1 517 mill. m³, beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. For Hylen kraftverk beregnes økingen på grunnlag av påregnelig øking av vassføringen utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i Suldalslågen. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinene utnyttes på en slik måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig.

For videre øking av magasin kapasiteten ved bygging av magasin i Blåsjø på 2 200 mill. m³ regnes den ytterligere kraftøkning å bli 220 000 nat.-hk.

Hva som i hvert enkelt tilfelle skal anses som innvunnet øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Hvis det blir vedtatt lovendring i vassdragsreguleringsloven, skal avgiften fra denne endrings ikrafttreden beregnes etter de nye regler.

Plikten til å betale disse avgifter inntreffer etter hvert som den innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantessikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av departementet.

4.

Reguleringsanleggenes eier skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg til sammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Departementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departe-

mentet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av departementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på regulantens bekostning. Veger, bruer og kaier som anleggenes eier bygger, skal kunne benyttes av almenheten, med mindre departementet treffer annen bestemmelse.

Ferdselsveger og stier som er i bruk må omlegges dersom de demmes ned eller skades på annen måte.

De stedlige myndigheter skal tas med på råd ved valg av trasé for de forskjellige veganlegg.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å yte et tilskudd en gang for alle på 6 mill. kroner til bygging av vegen Indre Eiane—Vadla.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å forskuttere 12 mill. kroner til bygging av vei fra Vanvikområdet over Løland—Malldal til Sauda.

8.

Anleggenes eier plikter å innbetale til Suldal kommune kr 10 000 000 og til Hjelmeland kommune kr. 10 000 000 som avsettes til et næringsfond for kommunen.

Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt godkjenning av vedkommende departement.

9.

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjo-

næren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonene hvis kostnadene med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås, samt dekke utgiftene til ekstraordinært jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II.

For å avhjelpe skadevirkninger av reguleringene og av utbyggingen plikter konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement eller den dette myndiger

- a. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes.
- b. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
- c. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.
- d. å utføre tiltak i terrenget for å sikre villreinens passasje forbi Blåsjømagasinet mellom Undeknutvatn og Flingrevatn.

III.

Før reguleringene og overføringene tas i bruk plikter konsesjonæren å innbetale til kommunene i distriktet kr. 500 000 til et fond hvis renter etter nærmere bestemmelser av kommunestyrene anvendes til opphjelp av fisket. Fondets fordeling mellom kommunene fastsettes av vedkommende departement.

IV.

Vedkommende departement kan fastsette plikt til å delta med andelsinnskudd i fellesanlegg for klekking og oppdrett av laks- og sjøaure.

V.

Reguleringsanleggets eier plikter å slippe de vassmengder i Suldalslågen — og på den måte — som er fastlagt i post 2 i vedlagte manøvreringsreglement.

VI.

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departe-

mentet bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

VII.

Dersom vedkommende departement finner det nødvendig å stoppe villreinjakten i følgende områder:

- a) Områdene nedenfor dammen ved Øvre Storevatn,
- b) Områdene nedenfor dammen ved Førrevatn,
- c) Områdene mellom Undeknutvatn og Flingrevatn,

skal utgiftene som måtte oppstå ved at disse områder vernes mot villreinjakt bekostes av reguleringsanleggets eier.

VIII.

Dersom departementet bestemmer det, skal reguleringsanleggets eier bekoste utbedring av eksisterende laksetrapper eller eventuelt bygging av nye trapper i Sandsfossen, samt dekke utgifter forbundet med ekspropriasjon av grunn- og fiskeretter forbundet med disse tiltak.

IX.

Planene for utløpet av Suldalsvatn skal forelegges Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske. Dersom departementet bestemmer det, skal reguleringsanleggets eier bekoste bygging av laksetrapp ved utløpet av Suldalsvatn, samt dekke utgifter forbundet med ekspropriasjon av grunn- og fiskeretter forbundet med disse tiltak.

10.

Anleggets eier plikter, dersom departementet finner det nødvendig, å utføre og vedlikeholde grunndammer (terskler) i de elvestrekninger som berøres av reguleringene og overføringene.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. Utgifter i forbindelse med planlegging og tilsyn utredes av kraftverket.

11.

De neddemte områder ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 8 cm stammediameter målt i 25 cm's høyde. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye. Høyden regnes vinkelrett mot bakken. Rydding skal være fullført senest to år etter første neddemming av vedkommende areal.

Ryddingen skal så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for småvilt.

12.

Reguleringsanleggenes eier er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

Reguleringsanleggenes eier plikter helt eller delvis å dekke utgiftene til fjellplan etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement. Til reguleringsplanarbeide m. v. yter reguleringsanleggenes eier kr. 500 000 til såvel Suldal som Hjelmeland kommune.

13.

Reguleringsanleggenes eier plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 100 000 til rådighet for almindennende virksomhet og gesitlig betjening etter vedkommende departements nærmere bestemmelse.

14.

Reguleringsanleggenes eier plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggenes eier.

15.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før manøvreringsreglementet er fastsatt.

16.

Reguleringsanleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved

faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

De partier av isen på magasinene under 600 m-nivået som mister sin bæreevne på grunn av reguleringene og overføringene skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, insirkles det svekkede parti med tau festet til påler som settes fast i isen med passende mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

På egnede steder ved Blåsjø skal det settes opp varselsskilt som gjør oppmerksom på at forholdene på sjøen er stadig skiftende og derfor farlige for båttrafikk.

Sikre løyper for skiløping skal anvises.

Fastboende langs Førreåna orienteres om flomslippingen og det varsles dessuten ved oppslag på steder langs elva.

Eventuell vassslipping i Ulladalsåno varsles likeledes ved oppslag på egnede steder ved elva.

Ved Hylen kraftverk anordnes forbislipningsmulighet for driftsvatnet.

18.

Reguleringsanleggenes eier er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsom-

råde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

19.

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at reguleringsanleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anlegget eller dets benyttelse. Reguleringsanleggets eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anlegget som skjer i krigsøyemed.

20.

Reguleringsanleggenes eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Anleggenes eier skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Anleggenes eier plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer

i samråd med vedkommende kommuner. Anleggenes eier plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Eieren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidig hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

21.

Kongen kan fastsette ytterligere vilkår overfor reguleringsanleggets eier for å unngå eller avbøte skader på naturen, ulemper for friluftslivet og skade på kulturverninteressene. Vilkårene må stå i rimelig forhold til det som kan ventes oppnådd.

22.

Reguleringsanleggenes eier plikter å avgi det til fløting i Suldalslågen nødvendige vann etter skjønnets bestemmelse dersom ikke transporten av trevirket ordnes på annen måte.

23.

Reguleringsanleggenes eier underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av reguleringsanleggenes eier etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

24.

Reguleringsbestemmelsene skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

25.

Til skjønn i anledning av reguleringene og overføringene skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.

Det av Stortinget vedtatte manøvreringsreglement for Ulla-Førreverkene er sålydende:

«1.

A. Reguleringer.

Vatn	Naturlig sommer- vannstand m o. h.	Reguleringsgrenser		Opp- demming m	Senking m	Regu- lerings- høyde m
		Øvre m o. h.	Nedre m o. h.			
Blåsjø:						
Øvre Storstvatnet	975,0	1 055	950	80,0	25,0	105
Stora Gilavatnet	1 045,5	1 055		9,5		
Førrevatnet	975,5	1 055	970	79,5	5,5	85
Undeknutvatnet	992,4	1 055	935	62,6	57,4	120
Andrevatnet	1 022,8	1 055	995	32,2	27,8	60
Tredjevatnet	1 031,3	1 055	960	23,7	71,3	95
Oddatjørn	936,1	1 055	930	118,9	6,1	125
Vestre Kaldavatnet	1 113,2	1 115	1 111	1,8	2,2	4
Skorpevadhøl	1 047,8	1 060	1 045	12,2	2,8	15
Bjørndalsvatnet	700,0	702	695	2,0	5,0	7
Vassbottvatnet	474,0	475	470	1,0	4,0	5
Oddetjørna	628,7	630	625	1,3	3,7	5
Stovedalsvatnet	827,0	830	790	3,0	37,0	40
Flottene	589,7	613	590	23,3		23
Mosvatnet	517,7	518,2	516,2	0,5	1,5	2
Sandsavatnet	602,3	605	550	2,7	52,3	55
Lauvastølvatnet	594,3	605	590	10,7	4,3	15
Suldalsvatnet	67,5	68,5	67	1,0	0,5	1,5

Høydegrunnlag, se bilag 3.1.2. i NVE — Statskraftverkene generalplan av november 1971.

Bortsett fra Suldalsvatnet utføres dammene med faste overløp, og det regnes med at vannstanden kan stige inntil 1 m over øvre reguleringsgrense under flom. I Suldalsvatn vil maksimale flomvannstander ikke overstige det som ville forekommet i uregulert vassdrag. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker.

B. Overføringer.

- a. Avløpene fra Bratteliåna ved øvre Storstvatnet (119,5), Krymleåna (22,8) og Fossåna ved Stora Gilavatnet (4,7), tilsammen 147,0 km² nedbørfelt, overføres til Førrevatnet.
- b. Avløpene fra Førrevatnet (82,3), vannk 1063 i Flottåna (1,9) og avløpene under a., tilsammen 231,2 km² nedbørfelt, overføres til Oddetjørna.
- c. Avløpene fra Pjåkevatnet (2,6) og 3 bekker i Kvilldalsåna (4,7), tilsammen 7,3 km² nedbørfelt, overføres til tilløpstunnelen for Saurdal kraftstasjon eller videre til Blåsjø.
- d. Avløpene fra Vestre Kaldavatnet (15,4), bekk fra Novletjørna (4,5) og Skorpevadhøl (86,2), tilsammen 106,1 km² overføres til Blåsjø.
- e. Avløpene fra Oddatjørn (68,5) og avløpene under b. og d., tilsammen 405,8 km² ned-

børfelt, overføres via Saurdal og Kvilldal kraftstasjoner til Suldalsvatnet.

- f. Avløpene fra Brokadalen (6,1), bekk (1,8), bekk fra Sprongavatna (11,9), Grasdalen (23,2), Bjørndalsvatnet (5,6), 2 felt i Helgalandsåna (5,9 og 0,6), bekk (4,8), Glommedalsfossen (5,7). Sørånas restfelt gjennom Stølsdal pumpeverk (9,9), Fossånas restfelt (29,2), Førreånas restfelt (8,0), bekk (0,7), Holavatnet (3,5), Flottånas restfelt (24,2), bekk (0,4) og Ulladalsånas restfelt (56,4), tilsammen 179,9 km² nedbørfelt, overføres til Sandsavatn.
- g. Avløpene fra Mosvatnet inklusive bekk fra Gamlaskardvatnet (23,1) og 2 bekker (1,1) gjennom Hjorteland pumpeverk, 3 bekker (2,5) og bekk fra Heiavatnet (4,8), tilsammen 31,5 km² nedbørfelt, overføres til Sandsavatnet.
- h. Avløpet fra Sandsavatnet (58,2) og avløpene under f. og g., tilsammen 64,7 km² nedbørfelt, overføres via Kvilldal kraftstasjon til Suldalsvatnet eller pumpes opp i Blåsjø.
- i. Avløpet fra 69,3 km² av Mostølvatnets nedbørfelt og videre fra 3 bekker (4,7), Longavatnet (0,7), Dørlevatnet (1,9) og Dyrskardbekken (10,0), tilsammen 86,6 km² nedbørfelt, overføres til Lauvastølvatnet.
- j. Avløpene fra Grunnavatnets restfelt (25,5)

og Bjørndalen (0,8), tilsammen 26,3 km² nedbørfelt, overføres til tilloppstunnelen for Kvilldal kraftstasjon.

- k. Avløpet fra Lauvastølvatnet (34,3) og avløpene under i. og j., tilsammen 147,2 km² nedbørfelt, kan pumpes opp i Blåsjø.

2.

I samtlige vassdrag med unntak av Førre-åna skal det ved manøvreringen has for øye at de naturlige flomvassføringer så vidt mulig ikke foretøkes.

Alt overløp fra Blåsjø kan slippes til Førre-åna.

Det skal slippes vann til Suldalslågen overensstemmende med følgende bestemmelser:

- a) Fra 1. mai til 31. juli skal avløpet fra gjenstående uregulert nedbørfelt til Suldalsvatn og Suldalslågen med tillegg av en vannmengde tilsvarende 9 m³/sek. fra de felter tilhørende Suldalslågen som nå blir regulert for Ulla-Førre, slippes i lågen sammen med det vann som Røldal-Suldal Kraft A/S er pålagt å kjøre ut i elva i henhold til manøvreringsreglement av 14. juli 1972.
- b) Fra 1. august til 14. oktober skal vassføringen ved Tjelmane bru normalt holdes på 75 m³/sek. eventuelt med tilskudd av nødvendig vann fra det felt av elva som er regulert for Ulla-Førre. Slikt pålegg kan gis av en av de fiskeberettigede utpekt representant.
- c) Ovenstående slippingskrav kan modifiseres av representanten dersom fiskeinteressene samlet tilsier at en reduksjon vil virke gunstig på lakseoppgangen.
- d) I tiden 1. mai til 14. oktober kan representanten pålegge slipping av ytterligere 50 mill. m³ pr. år fordelt på inngangs- og oppgangsflom etter innvunnen erfaring.
- e) I tiden 15. oktober til 14. november skal vassføringen ved Tjelmane bru ikke underskride 50 m³/sek.
- f) I tiden 15. november til 14. desember skal vassføringen ved Tjelmane bru ikke underskride 30 m³/sek.
- g) I tiden 15. desember til 30. april skal vassføringen ved Tjelmane bru ikke underskride 15 m³/sek. Heller ikke må vassføringen ut fra Suldalsoset underskride 10 m³/sek. i tidsrommet 15. oktober til 30. april.
- h) Fra 1. juni til 31. juli skal Hylen kraftverk ikke kjøres.
- i) I Kvilldalsåna skal det slippes vann slik at vannføringen i tiden fra 1. mai til 1. oktober ved utløpet i Suldalsvatn ikke underskrider 0,5 m³/sek.

Mosvatn tappes ned tidligst mulig for jul. Deretter kan vasstanden varieres slik:

Fram til lavvassperiodens slutt

mellom:	516,2 og 517,2
I vårflomperioden mellom	516,2 og 518,2
I tiden etter og fram til	

1. september mellom:	517,2 og 518,2
----------------------	----------------

Sandsavatn skal fylles snarest mulig etter lavvannsperiodens slutt til kote 600 og kan ikke tappes under denne kote før 20. august.

For øvrig kan vannslippingen foregå etter behovet i Saurdal, Kvilldal og Hylen kraftstasjoner.

3.

Det skal påses at flomløpene ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, observeres og noteres regnmengder, temperatur m.v. Protokollen oppbevares ved Ulla-Førreverkene.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som tilsettes av Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

5.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonaren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i dette reglement kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Stortingsrepresentant Kristin Lønningdal fremmet følgende forslag under stortingsbehandlingen av Ulla-Førreutbyggingen:

«Det henstilles til Regjeringen å vurdere om Miljøverndepartementet kan overlates ansvaret for å fastslå den endelige traséføring av den nye turistruten i nord-sørretning på østsiden av Blåsjø i samarbeid med de berørte parter, jakt, fiske- og friluftsinnteresser.»

Forslaget ble vedtatt oversendt Regjeringen uten realitetsvotering.

Spørsmålet om tursti forbi Blåsjømagasinet er behandlet i proposisjonen side 186. Industridepartementet foreslo her at den endelige avgjørelsen av traséen på østsiden, skulle foretas av skjønnnet.

Etter fornyet vurdering er imidlertid Industridepartementet enig i at bestemmelse av traséføringen overlates til Miljøverndepartementet. Det forutsettes at spørsmålet forelegges Industridepartementet før avgjørelse tas.

I manøvreringsreglementets post 5 heter det:

«Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.»

Industrikomitéens flertall har pekt på at laksefisket er av så stor betydning for distriktet at det antas å gå inn under de «almene interesser» som er omhandlet i post 5. Flertallet anser derfor at det fastsatte slippingskvantum kan bli gjenstand for revisjon, når man har fått erfaring for hvilke virkninger som reguleringene vil medføre for lakseproduksjonen og fiskets utøvelse.

For så vidt vedrører Fundingslandsområdet og overføring av Tøtlands- og Melandsåna, hitsettes fra Innst. S. nr. 347 for 1973—74:

«Flertallet har i likhet med departementet vært i tvil om Tøtlandsåna og Melandsåna i Fundingslandsområdet bør unntas fra utbyggingen.

De to berørte kommuner Hjelmeland og Suldal går sterkt inn for at Fundingslandsområdet tas med.

Etter at komitéen har foretatt befaringer i området, og har fått seg forelagt de berørte parter synspunkter, er flertallet kommet til at området ikke tas med i utbyggingsplanen på det nåværende tidspunkt.

Etter det flertallet har forstått, vil det være mulig å knytte en eventuell regulering av Fundingslandsområdet til på et senere tidspunkt uten at dette influerer på de planer som nå foreslås av departementet.

Flertallet vil ikke nå ta standpunkt til varig vern av dette området, men foreslår at det blir adgang til å komme tilbake til dette spørsmål i utbyggingsperioden. I mellomtiden bør man få en mere grundig vurdering i hvor stor grad Fundingslandsområdet er verneverdig i miljømessig sammenheng.»

Departementet vil ta dette spørsmålet opp med Miljøverndepartementet for å få i stand en utredning som forutsatt av Stortinget.

I anledning av distriktets krav om arbeidsplasser, henstiller flertallet til de sentrale og lokale myndigheter å arbeide videre med prosjekter som kan skape arbeidsplasser også etter at anleggstiden er slutt.

Industrikomitéen ber for øvrig om at de krav som er reist om erstatning for tidligere overdratte fallrettigheter, blir vurdert når kravene er blitt begrunnet.

Industridepartementet forutsetter at det er bemyndiget til å samtykke i mindre planendringer, herunder i de endringer av manøvreringsreglementet som slike planendringer måtte betinge.

Det er nødvendig med ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 147 for reduserte fallrettigheter i Suldalslågen. Som uttalt i proposisjonen rår departementet i samsvar med Hovedstyret til at slik tillatelse blir gitt.

I proposisjonen er det uttalt at det for utbyggingen av Hylen kraftverk er aktuelt å gi tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 for virkningene i Suldalslågen. Man er imidlertid kommet til at suldalsvatn må ses som et reguleringsmagasin og at det er vel så naturlig å betrakte skadevirkningene i elven som reguleringsskader. Suldalslågen kan derfor helt ut vurderes etter reguleringsloven og det er da ikke nødvendig å fastsette vilkår utenom dem som er fastsatt i reguleringsbestemmelsene.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold til vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 fastsettes reguleringsbestemmelser for statsregulering i forbindelse med utbygging av Ulla-Førre-vassdragene m.v. i samsvar med Industridepartementets foredrag av 13. september 1974.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for reguleringene og overføringene i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.
3. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 § 147 tillates staten ved Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen å ekspropriere de fallrettigheter i Suldalslågen som er nødvendig for utbygging av Hylen kraftverk i henhold til de vedtatte bestemmelser for vannslipping.

15. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

(Tillatelse til ekspropriasjon m.v. for utbygging av Øvre Fiskumfoss, samt konsesjon på erverv av fallrettigheter.)

Kongelig resolusjon 27. september 1974.

I brev av 18. februar 1974 søkte Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk om tillatelse til å bygge ut Øvre Fiskumfoss gjennom det planlagte Øvre Fiskumfoss kraftverk.

Øvre Fiskumfoss kraftverk vil utnytte et fall på ca. 6,7 m mellom Byastrupen og inntaksmagasinet for nåværende Fiskumfoss kraftverk i Namsen. Installasjonen blir på 8 MW, og den tilsvarende maksimale vannføring på ca. 140 m³/sek. Produksjonsgevinsten i et midlere år er beregnet til 53,3 GWh, hvorav 26,2 GWh er angitt som vinterproduksjon.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk eier allerede ca. 40 pst. av fallrettighetene på den aktuelle strekningen. Søknaden gjelder tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105, ekspropriasjonstillatelse etter samme lovs §§ 62 og 148, samt tillatelse til erverv i henhold til ervervslovens § 4.

Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 27. august 1974 avgitt følgende innstilling i saken:

«Nord-Trøndelag fylke ved Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk søker med dette om:

1. De nødvendige tillatelser etter Vassdragslovens 10. kapittel til å bygge ut Øvre Fiskumfoss i Namsen gjennom det planlagte Øvre Fiskumfoss kraftverk. Kraftverket og inntaksmagasinet ligger i Grong kommune.
2. Tillatelse etter Vassdragslovens § 62 til ekspropriasjon av grunn og rettigheter som er nødvendige for bygging av dam, kraftverk, veger og linjer m.v. samt holde H.R.V. på kote 66,7 og høyere etter nærmere bestemmelse av damskjønn.

Utbyggingen er nødvendig for å dekke fylskets behov for elektrisk kraft til alminnelig forbruk. Herom vises til utarbeidet prognose pr. 1. januar 1973 over kraftbehov i fylkets forsyningsområde og krafttilgang fra egne verk (bilag 1).

Dam og kraftverk vil ligge umiddelbart ovenfor øvre ende av inntaksmagasinet for Fiskumfoss kraftverk. Inntaksdammen vil flytte fram ovenfor liggende fall på magasin-strekningen til utnyttelse i kraftverket.

Fallrettigheter eies med ca. 40 pst. av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk. En andel også med ca. 40 pst. tilligger eiendommen Sagmo gnr. 38, bnr. 1, eier Gunnbjørn Sagmo, mens de resterende ca. 20 pst. er fordelt på 15 andre private eiere. Det vises til vedlagt oversikt over rettighetshavere og grunneiere (bilag 2). Det føres forhandlinger om frivillig avståelse av rettigheter og det er grunn til å anta at en slik ordning blir oppnådd idet det foreligger positivt svar på slik fore-

spørsel (bilag 3). Det antas at også slik frivillig salg vil betinge ervervskonsesjon fra kjøperens side. Imøtekommelse av nærværende søknad (kfr. pkt. 2) antas å omfatte også nevnte ervervskonsesjon.

Det er også innledet forhandlinger om andre forhold som blir berørt av en utbygging og på bakgrunn av oppnådde resultater ved tidligere utbygginger er det grunn til å regne med, idet vesentlige frivillige ordninger. En imøtekommelse av nærværende søknad vil imidlertid gi utbyggeren en nødvendig hjemmel for formelle skjønnsrettsbehandlinger av den samlede utbygging og den gir samtidig myndighetene den nødvendige adgang til å fastsette såvel generelle som eventuelle spesielle vilkår knyttet til en formell tillatelse. Samlet vurdert antas det derfor både nødvendig og ønskelig at søknaden tas opp til behandling og avgjørelse.

En oversikt over gjennomførte reguleringer i Namsen og tidligere kraftverksutbygginger vedlegges til orientering (bilag 4) sammen med oversiktskart K-990.9 (bilag 5).

Øvre Fiskumfoss kraftverk er planlagt slik at det ikke er nødvendig å endre de eksisterende manøvreringsreglementer for reguleringsmagasinene.

Med H.R.V. på kote 66,7 vil inntaksmagasinet strekke seg opp til ca. km-pel 80 i Vassdragsvesenets nivellement lm. 426. Samlet lengde på inntaksmagasinet blir ca. 5,5 km. For øvrig vises til vedlagt kopi av den orientering av 3. og 10. januar som er tilstilet berørte rettighetshavere (bilag 6).

Realiseringen av utbyggingen vil nødvendiggjøre bruk av grunn for dam og kraftverk med videre på eiendommene Sagmo gnr. 38, bnr. 1, Fiskum gnr. 40, bnr. 7 og Fiskum gnr. 40, bnr. 22.

Virkningene av dambyggingen vil i viss grad gjøre seg gjeldende for alle eiendommer tilleggende elven på magasin-strekningen, det vises her til egen liste (bilag 2).

Fløtningsinteressene vil bli ivaretatt ved utforminger av inntaksdammen og de eventuelle hjelpeinnretninger som måtte vise seg nødvendig etter erfaringer i modellforsøk og i prototyp. Namsen Fellesfløtningsforening er invitert til å delta i modellforsøkene ved NTH, Vassdrags- og Havnelaboratoriet. På dette grunnlag forutsettes avtale inngått med Namsen Fellesfløtningsforening.

Fiskeinteressene ivaretas av rettighetshaverne på strekningen. Da det for tiden bygges laksetrapp i nedenforliggende Fiskumfoss (nedre) vil det måtte regnes med ivaretagelse av forholdene for å sikre laksens gang også i Øvre Fiskumfoss. Plan for laksetrapp(er)

gjennom dam vil derfor høre med og utbyggeren regner med å sørge for dette da fossen i dag praktisk talt regnes gangbar for laks. Om dette vil også bli forhandlet med Namdal Laksestyre.

De almene interesser vil måtte bli representert på vanlig måte. Ingen almene ferd-selinteresser blir berørt.

Plan for utbyggingen vedlegges (bilag 7).

Under forutsetning av at finansieringen av utbyggingen kan løses, arbeides ut fra en igangsetting av byggearbeidene pr. 1. august 1974 og vi tillater oss under henvisning hertil å anmode om at vår søknad tas opp til behandling for snarlig avgjørelse.»

Bilag 1 — utredning om kraftbehov datert 3. januar 1973, siteres:

«1. Kraftbehov.

1.1. Alm. forsyning.

Denne gruppe omfatter all lavspenning levering innen eget forsyningsområde samt levering til Vannebo Elverk, Øysletta Kraftlag og Bindal Kraftlag.

Referert kraftverk har gruppens temperaturkorrigerte forbruk ekskl. kjelkraft vært følgende i de 8 siste år:

I 1964		460	GWh
65		495	»
66		535	»
67		560	»
68		612	»
69		660	»
70		680	»
71		720	»

Dette gir en stigning på 6,3 pst. fra år til år. Det har tidligere vært vanlig å regne med 7 pst., men dette synes å være for høyt i dag. I denne prognose regnes det derfor med en årlig stigning på 6 pst.

Brukstiden for alminnelig forsyning har ligget rundt 5 000 timer/år og det regnes fortsatt med denne verdi.

1.2. Industribedrifter.

Under denne gruppe regnes høyspent levering til treforedlingsindustri, bergverk og en rekke bedrifter med kraftbehov over 400 kW. Årsbehovet ligger i dag på 590 GWh med maksimal belastning 94 MW ref. kraftverk. Det er da regnet med en årlig levering på 90 GWh til tresliperiene.

Økningen i behovet settes skjønsmessig til 10 GWh/år, maks. 2 MW. Det er planer om å bygge en cellulosefabrikk i Skogn og/

eller å øke papirproduksjonen. Da det ikke foreligger noe sikkert om disse planer i dag, taes det ikke hensyn til disse behov i denne prognose.

1.3. Samlet kraftbehov.

		Alm. forsyning		Industri- bedrifter		Samlet behov	
År		MV	GWh	MW	GWh	MW	GWh
1973		161	807	96	600	257	1 407
1974		171	855	98	610	269	1 465
1975		181	905	100	620	281	1 525
1976		192	960	102	630	294	1 590
1977		204	1 018	104	640	308	1 658
1978		216	1 079	106	650	322	1 719
1979		228	1 141	108	660	336	1 801
1980		242	1 210	110	670	352	1 880

2. Krafttilgang.

2.1. Egen produksjon.

Kraftverk	Effekt i MW		Energi i GWh	
	Maks.	Vinter	Bestem-mende år	Median
Follafooss ...	25	20	110	130
Brattingfoss .	10	10	27	32
Bogna	55	55	135	150
Fiskumfoss .	39	27	200	240
Aunfoss	29	20	146	180
Åsmulfoss ..	12	7	60	74
Småstasjoner	3	2	7	8
Sum egne verk	173	141	685	814
<i>Andel i KØN.</i>				
Tunnsjødal ..	76	76	317	425
Tunnsjø	14	14	51	69
Røyrvikfoss .	8	8	36	48
Linnvasselv .	12	12	37	48
Sum andel				
KØN.	110	110	441	590
Sum	283	251	1 126	1 404

Bestemmende årsverdier er for hvert kraftverk isolert. Ved samkjøring mellom alle kraftverk vil det sammenlagrede bestemmende år gi betydelig høyere produksjon. Dette skyldes særlig de gode reguleringsmuligheter i KØN.

Etter de siste beregninger som er foretatt, bl. a. med hjelp av datamaskin, synes det forsvarlig å regne med 1 300 GWh som bestemmende års produksjonsverdi.

2.2 Kraftkjøp etter kontrakter.

Det er inngått følgende kraftleiekontrakter:

1. Med Sør-Trøndelag Kraftselskap. Kvantum 22 MW—132 GWh/år i 5 år fra 1. juli 1973.
2. Med Statskraftverkene — 12,5 MW—75 GWh/år fra 1. juli 1974 og 25 MW—150 GWh/år fra 1. juli 1975.

3. Kraftbalanse.

År	Kraftbehov		Krafttilgang			Kraftbalanse		
	MW	GWh	MW	GWh Best. år	Median år	MW	GWh Best. år	Median år
1973	257	1 407	251/273*)	1 366	1 470	÷ 6/+16*)	÷ 41**	+ 61
1974	269	1 465	273/285*)	1 469	1 573	+ 4/+16*)	+ 4	+108
1975	281	1 525	285/298*)	1 544	1 648	+ 4/+17*)	+ 19	+121
1976	294	1 590	298	1 582	1 686	+ 4	÷ 8	+ 96
1977	308	1 658	298	1 582	1 686	÷ 10	÷ 76	+ 28
1978	322	1 719	298/276*)	1 516	1 620	÷ 24/÷ 46*)	÷ 203	÷ 99
1979	336	1 801	276	1 450	1 554	÷ 60	÷ 351	÷ 242
1980	352	1 880	276	1 450	1 554	÷ 76	÷ 430	÷ 326»

En tilleggsutredning, datert 13. februar 1974 lyder slik:

«Oljekrisen har ført til betydelig økt etterspørsel etter elektrisk kraft, særlig fra husholdningsabonnenter som tidligere har brukt parafinkaminer til oppvarming. Det økte behov er anslått til 120 GWh/år fra 1975, herav 80 GWh i 1974.

Til dekning av det økte behov er det den

10. desember 1973 søkt NVE, Statskraftverkene, om kjøp av følgende kraftkvanta:

1. 60 GWh vinterkraft fra 1. oktober 1974 økende til 100 GWh vinterkraft fra 1. oktober 1975.
2. Nåværende årskraftkontrakter økes med 60 GWh til 210 GWh fra 1. juli 1976 og videre med 90 GWh til 300 GWh fra 1. juli 1977.

Dette vil gi følgende ny kraftbalanse (i GWh):

År	Balanse av 3/1 73	Økning av behov	Økning av kraftkjøp	Ny balanse	Anm.
1974	+ 4	80	20	÷ 56	I praksis minst balanse på grunn av store restmagasiner og god snøakkumulering.
1975	+ 19	120	90	÷ 11	
1976	÷ 8	120	130	+ 2	
1977	÷ 76	120	205	+ 9	
1978	÷ 203	120	250	÷ 73	Må dekkes fra 1. juli 1978.
1979	÷ 351	120	250	÷ 221	
1980	÷ 430	120	250	÷ 300»	

Av bilag 3 — brev fra høyesterettsadvokat Helge Leiv Svarva — datert 24. januar 1974, siteres:

«På det møte som jeg deltok i i går i Harran, gjorde de møtende grunneiere, 18 i tallet, slikt vedtak:

«Grunneierne er villige til å samtykke i avståelse av fallrettigheter og til for N. T. E. å heve vannstanden i elven, slik som nevnt i tilsendt erklæringsutkast.

Dette er betinget av at det forhandles og oppnås enighet om erstatningen for fallene.

Det er videre en forutsetning at N. T. E. bygger laksetrapp i Øvre Fiskumfoss, at alle skader og ulemper blir erstattet og at utgiftene til teknisk og juridisk bistand blir dekket av N. T. E.»

I bilag 4 er gitt denne oversikt over tidligere reguleringer og utbygginger i Namsen-vassdraget:

«Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har fått følgende reguleringskonsesjoner med sikte på utbygging av Namsenvassdraget:

1. Regulering av Tunnsjø, «Ministerpresidentens» beslutning av 29/10 1942, stadfestet ved kgl. res. av 29/10 1948. Tatt i bruk i 1946.
2. Regulering av Namsvatna, kgl. res. av 25/10 1948. Tatt i bruk 1951/52.
3. Overføring av avløpet fra Namsvatna gjennom Vekteren via Limingen til Tunnsjø, og med tillatelse til å regulere Vekteren og foreta en tilleggsregulering av Limingen, kgl. res. av 10/7 1959. Tatt i bruk 1/7 1963.
4. Ytterligere regulering av Vekteren, kgl. res. av 21/12 1962. Tatt i bruk 1/5 1965.

For egen regning har fylket v/ Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk ervervet fallrettene i Fiskumfoss, Aunfoss og Åsmulfoss. Følgende kraftverker er bygget ut i Namsen:

Fiskumfoss kraftverk,

aggregat 1 tatt i bruk i 1946

aggregat 2 tatt i bruk i 1951

aggregat 3 tatt i bruk i 1957

Aunfoss kraftverk,

2 aggregater tatt i bruk i 1959

Asmulfoss kraftverk,
1 aggregat tatt i bruk i 1971

I 1959 ble det inngått kontrakt mellom Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen og Nord-Trøndelag fylke. Kontrakten er trykt som Vedlegg 2 til St. prp. nr. 1. Tillegg nr. 2 (1959), side 30—32.

Ved denne kontrakt ble etablert et sameie, Kraftverkene i Øvre Namsen, med sikte på utnyttning av kraftkildene i Øvre Namsen, Røyrvikelva og Linnvasselva. (Det sees bort fra sistnevnte i nærværende sammenheng.)

Kraftverkene i Øvre Namsen har så bygget Tunnsjødal og Tunnsjø kraftverker (tatt i bruk 1/7 1963) og Røyrvikfoss kraftverk (tatt i bruk 1/5 1965), og disponerer over alle fallrettigheter ovenfor kote +110,0 i Namsen. (Kote 110,0 representerer H. R. V. for Åsmulfoss kraftverks inntaksmagasin og fallet herfra og ned til kote 69,00 er Nord-Trøndelag fylkes eiendom.)

Videre eier Nord-Trøndelag fylke fallrett i Namsen, på elvens høyre side fra kote ca. 65,23, på elvens venstre side kote ca. 60,00 ned til kote ca. 24,00 (kfr. eiendommene Fiskumfoss nordre gnr. 40, bnr. 7 og Fiskumfoss søndre gnr. 37, bnr. 6), ervervet i forbindelse med utbyggingen av Fiskumfoss (nordre) kraftverk.

Fallrettighetene i vassdraget er dels kjøpt (fra A/S Van Severen & Co. Ltd. og firma Albert Collett — Bangdalsbruget), dels leiet (hos Direktoratet for Statens Skoger) og dels (for private grunneieres vedkommende) erstattet i henhold til skjønn.»

NTE's orientering til berørte grunneiere datert 3. januar 1974, lyder slik:

«Som et ledd i planlegging av nevnte kraftverksutbygging ønsker NTE å bringe på det rene hvordan rettighetshaverne på den berørte elvestrekning stiller seg til avståelse av de nødvendige rettigheter. Dette dreier seg om følgende:

1. Rett til utnyttelse av elvens fall på strekningen.
2. Rett til utnyttelse av grunn fordelt på to kategorier.
 - a. Eventuell skadevirkning på grunn ved forhøyelse av lavvannstander.
 - b. Byggegrunn.

Kraftverksbyggeren kan søke ekspropriasjonsrett for de nødvendige rettigheter. Myndighetene vil imidlertid i denne forbindelse be opplyst hvorvidt det har vært mulig, og eventuelt i hvilken utstrekning, å løse saken ved minnelige avtaler.

Den utarbeidde plan forutsetter en utnyttelse av fallet mellom H. R. V. cote +66,7 og UV ca. cote +60,0 (høl nedenfor fossen). Den angitte H. R. V. tilsvarer den vannstand ovenfor fossen som man i dag har ved en vannføring i elven ca. $Q=400 \text{ m}^3/\text{sek}$. Dette vil bli den stabile vannstand etter en eventuell utbygging og vil bety en løftning av lavvannstander, men det er forutsatt at forhøyelse av flomvannstander ved vannføring større enn $400 \text{ m}^3/\text{sek}$. ikke skal finne sted.

Basert på ovenstående og regnet ut fra en såkalt forsumpningshøyde med 1,0 m regnes

det etter den oversikt vi har foreløpig ikke med at utbyggingen vil være årsak til forsumpning av grunn som nevnt ovenfor under pkt. 2. a. Dette vil imidlertid måtte nærmere undersøkes, spesielt i relasjon til grøfteutløp.

Byggegrunn er avgrenset til kraftverkets nærmeste omgivelse gnr. 38, bnr. 1 og gnr. 40, bnr. 7 og bnr. 22. Midlertidig bruk av grunn for anleggsbrakker m.v. antas ikke aktuell på grunn nært elven og forutsettes løst særskilt ved minnelig avtale.

Hva angår elvens fall på strekningen dreier dette seg om i alt som nevnt ca. 6,7 m. En større del av dette eies henholdsvis av NTE (fall tilliggende gnr. 40) og Sagmo gnr. 38, bnr. 1, med ca. 2,6 m på hver. Dette dreier seg om selve fallet i Øvre Fiskumfoss. De resterende ca. 1,5 m er fordelt på i alt 24 parseller på magasininstrekning fra Sagmoøra til Sæterholmen idet vannstanden i hølen ved Sæterholmen ikke blir hevet. Ca. 0,1 m fordeles seg på strekningen Sagmoøra—Nesbru ca. 1,4 m på strekningen Nesbru—Sæterholmen, hver strekning med lengde ca. 2,5 km.

Etter foranstående orientering, forespørres herved om De er villig til å avgi erklæring på linje med vedlagte utkast. Vi finner det naturlig om De vil drøfte saken med andre berørte og vedlegger derfor en liste over samtlige som tilstilles nærværende skrivelse. Vi står for øvrig til tjeneste med ytterligere opplysninger hvis dette måtte være ønskelig.»

Av planen for utbyggingen — revidert plan av august 1972 og korrigert desember 1973 — siteres:

«1. Orientering.

1.1. Beliggenhet.

Øvre Fiskumfoss kraftverk vil utnytte fossefall i Namsen mellom Fiskumfossmagasinet og Byastrupen, nedenfor Aunefoss kraftverk. Kraftverket blir liggende ved Harran sentrum i Grong kommune.

1.2. Prosjekteringsgrunnlag.

Ved prosjekteringen er brukt vannstandsobservasjoner for Namsvatn, Tunnsjøplass og Namsen ved Fiskumfoss, foruten tidligere bearbejdet materiale fra Åsmulfoss kraftverk i Namsen. For omkostningsoverslaget er det delvis innhentet priser fra konsulenter og leverandører samt fra Åsmulfoss kraftverks utbygging med tillegg på 20—40 pst.

1.3. Planens hovedtrekk.

Se tegn. nr. B. 3309.83.1. og B. 3298.77.1. Inntaksdammen blir liggende umiddelbart ovenfor øvre ende av Fiskumfossmagasinet. Dammen utføres i betong med et 100 m langt fritt overløp. Videre monteres på venstre side av elven en sektorluke med dimensjoner $b \times h = 24,0 \times 4,2 \text{ m}$ som fløtings- og flomluke. Ved siden av sektorluken og nærmere land plasseres en segmentluke som flomluke med tverrsnitt $b \times h = 7,5 \times 3,5 \text{ m}$. Nedstrøms for lukene sprenges en kanal. Over sektor- og segmentluken støpes en 4,0 m bred brobane inn til land. På elvens høyre side ved inntaket vil en klappeluke $b \times h = 3,0 \times 2,0 \text{ m}$ tjene som isluke.

Inntak og kraftstasjon legges på elvens vestside (høyre side). Inntaket består av en kanal

utsprengt i fjell i forlengelsen av elvens dypål, samt føringer for luke og varegrind, $b \times h = 13,0 \times 12,0$ m.

Kraftstasjonen plasseres umiddelbart nedstrøms for inntakspartiet. En kort betongutforet trykksjakt leder vannet fra inntak til turbin. Det monteres 1 stk. rørturbin med: $N=11\,200$ Hk, $n=115$ o/min., hydraulisk pådragsordning, innebygget generator og kjøle- og lenseanlegg.

I maskinsalen monteres 1 stk. maskinsalkran for ca. 35 tonns last. I bakre kant av aggregatet er det på kote 65,0 avsatt plass for montasje og transport. Kontrollrommet blir liggende på kote 65,0. Ved siden av aggregatet er det disponibel plass for trafo-apparatanlegg og verksted.

Sugerøret stenges ved en rulleluke $b \times h = 5,75 \times 5,75$ m. En kort undervannskanal leder vannet ut i Fiskumfossmagasinet. Kraftstasjonen vil bli fjærnstyrt.

Det tas forbehold om endring i plan etter vunnet erfaring ved modellforsøk.

2. Hydrologi.

2.1. Avløp. Nedbørsfelter.

Avløpsforholdene fremgår av NVE's vannstandsobservasjoner for Namsen v/Namsvatn VM og Nedre (resp. øvre) Fiskumfoss VM og for Tunnsjøen v/Tunnsjøplass VM i h.h. observasjonsperiodene 1908—48, 1908—42 og 1908—40.

S	O	N	D	J	F	M
1,5	2,3	2,0	2,0	2,0	2,0	2,0

b) Den regulerte vannføring fra Namsvatn, Limingen og Tunnsjø er den samme som ved Tunnsjødal kraftverk. Det forutsettes samme

S	O	N	D	J	F	M
33	53	59	69	69	69	69

Sum regulert vannføring i et normalår:

S	O	N	D	J	F	M
35	55	61	71	71	71	71

2.3. Nyttbart frivann.

Det er forutsatt en maksimal nyttbar vannføring ved Øvre Fiskumfoss kraftverk på $140 \text{ m}^3/\text{sek.}$

a) De observerte vannføringer som her er benyttet, refererer seg til Nedre Fiskumfoss VM i medianåret 1923—24, 3. dårligste år 1935—36 og 4. dårligste (bestemmende) år 1936—37 for perioden 1908—41.

b) Avløpet fra det tidligere uregulerte felt ($3\,326 \text{ km}^2$) til Nedre Fiskumfoss VM¹⁾ er redusert med avløpet fra de regulerte felt Namsvatn og Tunnsjø ($702 + 426 = 1\,128 \text{ km}^2$). Man får da det uregulerte avløp som gjelder etter reguleringens gjennomføring.

c) Avløpet fra det uregulerte felt er redusert med det overløp (vanntap) som tilsvare

¹⁾ Forskjellen i nedslagsfeltene til Øvre Fiskumfoss og Nedre Fiskumfoss VM er 1 pst. og ansees for ubetydelig og neglisjeres.

Nedbørsfeltene er følgende:

Namsen v/Namsvatn VM	702 km ²
Namsen v/Øvre Fiskumfoss VM	
(fra 16. april 1942)	3 302 »
Namsen v/Nedre Fiskumfoss VM	3 326 »
Tunnsjøelv v/Grønndalsdam	426 »

Det uregulerte felt til Øvre Fiskumfoss er således: $3\,302 \div (702 + 426) = 2\,174 \text{ km}^2$. Det gjennomsnittlige spesifikke avløpet for observasjonsperioden 1910—40 (ref. Nedre Fiskumfoss VM) er $45,3 \text{ l/sek. pr. km}^2$ som gir gjennomsnittlig vannføring på ca. $100 \text{ m}^3/\text{sek.}$ fra det uregulerte felt til Øvre Fiskumfoss.

Fra det regulerte felt (dam Namsvatn og Tunnsjødal kraftstasjon) passerer gjennomsnittlig $45 \text{ m}^3/\text{sek.}$ ifølge driftsrapporter for perioden 1964—69. Sum årsgjennomsnittlig avløp som passerer Øvre Fiskumfoss kan således anslås til $145 \text{ m}^3/\text{sek.}$ eller $4\,530 \text{ mill. m}^3$.

2.2. Regulert vannføring.

Den regulerte vannføring refererer seg til: a) Den av skjønnsretten fastsatte minste-vannføring målt v/Bjørnstad i Namsen og tappet fra dam Namsvatn. Denne er nå $2 \text{ m}^3/\text{sek.}$ i vinterhalvåret 1. november—30. april. I sommerhalvåret skal vannføringen være $12 \text{ m}^3/\text{sek./min.}$ Tappingen i denne periode blir derved varierende avhengig av det mellomliggende felts tilsig. Forutsettes samme tapping som i et normalår fås:

A	M	J	J	A	Måned
2,0	0,0	1,2	1,2	1,9	(m ³ /sek.)

vannføring gjennom kraftverket som det ville blitt kjørt med i medianåret under hensyntagen til Fiskumfoss kraftverk:

A	M	J	J	A	Måned
69	15	4	8	39	(m ³ /sek.)

vannføringer større enn $140 \text{ m}^3/\text{sek.}$ ved Øvre Fiskumfoss, heri medregnet eventuell tapping fra magasinene. Månedsverdiene er ført opp i kapittel 3.0.

2.4. Flomvannføring.

Gjennomsnittsstørrelsen på flommer over $800 \text{ m}^3/\text{sek.}$ i observasjonsperioden 1955—62 v/Øvre Fiskumfoss VM er $1\,185 \text{ m}^3/\text{sek.}$

De to største flommer som man med sikkerhet har kunnet påvise siden opprettelsen av Nedre Fiskumfoss VM i 1907, inntrådte 22. november 1961 og 6. desember 1962, begge med observert vannføring $1\,800 \text{ m}^3/\text{sek.}$ og vannstand på kote 69,37 m o. h. ved Øvre Fiskumfoss VM.

Konklusjon: Dimensjonerende flomvannføring velges $1\,800 \text{ m}^3/\text{sek.}$ som tilnærmet er av samme forholdsmessige størrelsesorden som dimensjonerende flomvannføring for Åsmulfoss kraftverk ($1\,440 \text{ m}^3/\text{sek.}$).

3. *Produksjon.*

Installasjonen er på ca. 8 MW.

Ved beregning av produksjonen er regnet med en gjennomsnittlig fallhøyde på 6,7 m i måneder uten overløp (flommer), og en gjennomsnittlig fallhøyde på 6,0 m for frivannsføringens produksjon i måneder med overløp.

Vannforbruket blir da:

6,7 m fall 64 m³/kWh
6,0 m fall 73 m³/kWh

3.1. *Produksjonstabell.*

Ar/mnd.	Avløp		Produksjon		Anmerkninger
	Reg. mill. m ³	Nyttbart frivann mill. m ³	Reg. GWh	Nyttbart frivann GWh	
1934—35	S	91	150	1,3	2,3
	O	148	280 +	2,1	2,9
	N	158	167 +	2,2	2,3
	D	191	107	3,0	1,7
	J	191	130	3,0	2,0
	F	172	75	2,7	1,2
	M	191	47	3,0	0,7
	A	184	130	2,9	2,0
	M	40	409 +	0,6	4,4
	J	13	403 +	0,2	4,8
	J	25	364 +	0,4	4,6
	A	17	215 +	0,2	3,3
			21,6	32,2	
1935—36	S		104		1,6
	O		180 +		2,5
	N		62		1,0
	D		38		0,6
	J		46		0,7
	F		46		0,7
	M		46		0,7
	A		91		1,4
	M		332 +		4,7
	J		321 +		4,5
	J		220		3,4
	A		249 +		3,5
				25,3	
1936—37	S		210		3,3
	O		199		3,1
	N		156 +		2,2
	D		150 +		2,1
	J		161		2,5
	F		48		0,8
	M		40		0,6
	A		132 +		1,9
	M		335 +		4,7
	J		337 +		4,7
	J		118		1,9
	A		40		0,6
				28,4	

3.2. *Resulterende produksjon:*

a) Medianår ...	Sommerkraft: 27,1 GWh
	Vinterkraft: 26,2 GWh
	Sum: 53,3 GWh
b) 3. dårligste år	Sommerkraft: 25,0 GWh
	Vinterkraft: 21,9 GWh
	Sum: 46,9 GWh
c) 4. dårligste år	Sommerkraft: 23,1 GWh
	Vinterkraft: 26,9 GWh
	Sum: 50,0 GWh

I planen sies til slutt:

«4.1. *Kraftpris.*

De prisene som her er utregnet, gjelder for produksjonen i medianåret (53,3 GWh):

Utbyggingsomkostninger: $\frac{25,0}{53,3} = 46,9$ øre/kWh.

Forutsetter man et lån over 20 år og etter 6 pst. p.a. rentefot, blir de årlige utgifter som følger (gjennomsnitt):

Renteutgifter (gj.snitt)	kr. 825 000
Avdrag	» 1 250 000
Administrasjon, vedl.hold	» 100 000
Skatter (0,15 øre/kWh)	» 130 000
Reguleringsavgift	» 30 000

Det samlede kostnadsoverslag lyder på 25 mill. kroner.

kr. 2 335 000

Gj.snittlig kraftpris: $\frac{2,335}{53,3}$ 4,38 øre/kWh.

5. Skader og ulemper.

Som turistattraksjon betraktet vil fossen sannsynligvis bli noe redusert. Som det fremgår av (bilag 9) vannføringstabell, vil fossen ved full kjøring i de 5 sommermånedene være tørrlagt ca. halvparten av tiden.

6. Bemerkninger.

6.1. Modellforsøk.

Det bør bygges modell av dam og kraftstasjon ved Vassdrags- og Havnelaboratoriet for å undersøke flomavledningen under anleggstiden og for det ferdige anlegg, strømningsforhold i inntak, tømmerfløting og fangdambygging under anleggstiden. Det er mulig at modellforsøket vil føre til en del mindre endringer av nåværende plan.

6.2. Anleggsdriften.

Flomavledningen i Namsen under anleggstiden er erfaringsmessig en avgjørende økonomisk og anleggsteknisk faktor. Nødvendig anleggstid anslås til ca. 2½ år.

6.3. Forberedende arbeider.

Øvre Fiskumfoss kraftverk kan bygges uten konsesjon. De forberedende arbeider omfatter hovedsakelig utvidelse av eksisterende vei ca. 200 m og tilrigging av anleggskraftlinje. Forutsatt at ekspropriasjonstillatelse blir gitt og finansieringen kan ordnes, er det mulig å sette i gang bygging i 1974.

I brev fra søkeren datert 11. mars 1974 sies bl.a. at Namsen Fellefløtingsforening regner med å realitetsdrøfte en avtale på linje med tidligere inngått avtale vedr. Åsmulfoss kraftverk. Brevet slutter slik:

«I hvilken utstrekning almene interesser vil bli berørt forutsetter vi vurdert.

Hva angår oppdemningsgrensen er denne angitt til «H.R.V. +66,7 og høyere etter nærmere bestemmelse av damskjønn.» Den praktiske utførelse er forutsatt slik. Overløpsdammens o. k. legges på +66,75 i 40 m lengde av dammens midtparti, resten av overløpsdam o. k. +66,80. H.R.V. +66,7 tilsvarer den vannstand man i dag har i elven ovenfor damstedet ved $Q \approx 400 \text{ m}^3/\text{sek}$. Vi søker å innrette dammen slik at den får en tilsvarende avledningskapasitet som profilet har idag ved vannføringer $Q > 400 \text{ m}^3/\text{sek}$. Det vises til vedlagt kopi av tegn. D-891.14.3.

Videre vedlegges kopi av sakens bilag 9.»

Bilag 9 gjelder et notat av februar 1974 utarbeidet ved NTE og gjelder vassføringer ved Øvre Fiskumfoss årene 1962—1973. Det angis der antall døgn med vassføringer under $140 \text{ m}^3/\text{sek}$ i sommerhalvåret. Tabellen gjengis nedenfor:

«År	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Sum døgn
1962	9	1	28	28	22	88
1963	0	24	27	31	14	96
1964	0	0	0	25	2	27
1965	6	0	16	27	21	70
1966	7	12	30	22	18	89
1967	5	0	9	30	30	74
1968	0	0	23	30	30	83
1969	0	4	26	31	19	80
1970	2	16	27	31	24	100
1971	4	6	18	23	15	66
1972	2	0	14	29	12	57
1973	2	0	0	2	12	16»

Søknaden har vært kunngjort og sendt distriktet til uttalelse og utlegging i samsvar med vassdragslovens § 125, og det er innkommet disse merknader:

Grong kommunestyre behandlet søknaden i møte 30. mai 1974 på grunnlag av følgende innstilling fra formannskapet:

«Kommunestyret er kjent med at det er divergerende syn på en utbygging av Øvre Fiskumfoss. Det lokale nærmiljø vil bli vesentlig forandret på flere felt, og det kan av den grunn synes betenkelig med en inn- griping i den bestående natur. En stor del av befolkningen i Harran er sterkt imot at fossen og naturen omkring skal forandres ved oppdemming og bygging av kraftverk.

Av momenter som taler for utbygging, er det stadig stigende behov for elektrisk energi, hvor vannkraft, i motsetning til andre produktjonsmetoder, ikke skaper vann- eller luftforurensning. Videre hevder en av grunneierne, som eier 40 pst. av fallrettighetene, at han er direkte interessert i utbygging. Det kan heller ikke sees bort fra den betydning kraftverket vil få som skatteobjekt.

Dersom NTE gis tillatelse til å bygge ut fossen, vil kommunestyret henstille til vedkommende myndigheter å gjøre tillatelsen betinget av følgende:

1. Det må på forhånd foretas grunnundersøkelser for å få bragt på det rene om heving av vannspeilet og grunnvannstanden kan føre til utglidninger, erosjon og annen skade på jord og eiendom. Dersom vannstanden av en eller annen grunn blir utsatt for hurtig senkning, antas faren for utglidning å være stor.
2. Kraftstasjonens inntaksbasseng vil etter oppdemmingen strekke seg ca. 5,5 km oppover elva. Denne strekning vil bli sterkt forringet som gyteplass for laks. Noe av forutsetningen for bygging av lakstrapp i Nedre Fiskumfoss faller dermed bort. Den tapte gytestrekning bør kompenseres på annen måte, f. eks. ved at det ordnes lakstrapp i Aunfossen.
3. Det må treffes nødvendige tiltak for å bote på de uheldige virkninger som Harran Campingplass vil bli utsatt for, både de direkte som følge av oppdemmingen, og de indirekte som følge av tap av naturmiljø. Denne plassen eies og drives av Harran idrettslag, og danner det økonomiske grunnlag for idrettslagets drift. Laget har bred oppslutning, og gjør mye positivt for økt trivsel i lokalsamfunnet.

4. Øvre Fiskumfoss vil bli det fjerde fossefall som eventuelt utbygges i Harran, med den følge at hele elvestrekningen får endret sin opprinnelige karakter.

Også den almene befolkning i Harran bør derfor tilgodesees på en eller flere måter. Tiltak av betydning for almenheten kan være at NTE legger forholdene til rette for å unngå nedtrapping av E-verkets arbeidsplasser i Harran. Det bør også komme på tale at NTE deltar i finansieringen av konkrete tiltak ellers, f. eks. ved bygging av svømmebasseng.»

Behandlingen av innstillingen i kommunestyret fikk følgende utfall:

«Vedrørende saksbehandlingen satte Knut Romstad fram forslag om at kommunestyret først tok opp til behandling utformingen av «hodet» i formannskapetets innstilling, og at punktene 1—4 deretter behandles.

Senere trakk Romstad dette forslag tilbake.

Bo Pettersen satte fram følgende forslag i stedet for formannskapetets innstilling:

Kommunestyret er kjent med at det er forskjellig syn på en utbygging av Øvre Fiskumfoss. En stor del av befolkningen i Harran er sterkt imot at fossen og naturen omkring skal forandres ved utsprenkning av selve fossefallet og oppdemming av elva. Det må erkjennes at en utbygging som planlagt vil være en meget sterk inngripen i den bestående natur i bygda, og det lokale nærmiljø vil bli vesentlig endret på flere felt. Utbyggingen vil gi et meget beskjedent tilbud til den alminnelige kraftforsyning.

Selv om det også finnes positive sider ved en utbygging, finner kommunestyret likevel å måtte gå imot de fremlagte planer for nytt kraftverk i Øvre Fiskumfoss.

Ved alternativ avstemning mellom de to foreliggende forslag ble formannskapetets innstilling vedtatt med 11 mot 10 stemmer. De 10 stemte for Bo Pettersens forslag.»

Namsen Grunneierforening har uttalt følgende den 29. april 1974 (brev av 3. mai s. å.):

«De på Grong formannskapskontor framlagte planer for utbygging av Øvre Fiskumfoss ble på årsmøtet i Namsen Grunneierforening grundig diskutert. Det var stor skuffelse over måten planen skal løses på, da det viser seg at 5,5 km av de beste gyteplasser for laks og sjørret blir neddemt, og således totalt ødelagt.

Forutsetningen for den erklæring grunneierne nedenfor Fiskumfoss har underskrevet, i forbindelse med bygging av laksetrapp i fossen, er på grunn av oppdemmingen temmelig redusert.

På et forhandlingsmøte med N.T.E. på Grong Gård den 23. mai 1972 ble det av grunneierne spurt om Øvre Fiskumfoss skulle utbygges. Svaret var da nei, ikke i all overskuelig fremtid.

Det var således under forhandlingene om å komme fram til enighet om erklæringen både fra N.T.E. verks forhandlere og de to sakkyndige Ofstad og Olsen, forespeilet at det ovenfor Fiskumfoss skulle bli minst 11—12

km fin lakseelv, med førsteklases gytingsmuligheter. Dessuten skulle det også bli gode muligheter i Nedre del av Nesselva.

Etter oppdemmingen ovenfor Øvre Fiskumfoss blir det halve av det som var forutsetningen i Namsen og hele strekningen i Nesselva ødelagt. Det kan da uttrykkes slik at forutsetningene for erklæringen fra N.T.E. er brutt.

Vedtak: Årsmøtet er fullt klar over at det har liten hensikt å protestere mot planene. Men grunneierne nedenfor Fiskumfoss vil som kompensasjon for de brutte forutsetninger, kreve at forholdene blir lagt til rette, slik at laks og sjørret kan passere Aunfossen. Den feil som ble gjort fra sakkyndig hold angående bygging av laksetrapp i Aunfossen, må det nå gå an å rette på. Likeså må laksetrappen bygges i Åsmulfossen slik skjønnsforutsetningene tilsier.

Med de store utbygginger N.T.E. og Køn har i Namsenvassdraget, kan det ikke være for mye forlangt at de interesserte kraftelskaper foretar en slik distriktsutbygging.»

Harran idrettslag uttaler seg slik i brev av 16. mai 1974:

«Harran idrettslags styre sammen med campingutvalget behandlet saken i styremøte 16. mai, og vedtok å sende Grong kommune følgende uttalelse: Styret i Harran idrettslag mener at en eventuell utbygging av Øvre Fiskumfoss vil få uheldig virkning på Harran Campingplass. Vi mener at fossen ved en utbygging vil forsvinne som attraksjon, og at en heving av vannstanden på ca. 1,5 meter vil forsumpe store deler av plassen. Laget vil på denne grunnlag kreve erstatning av Nord-Trøndelag el.verk. Styret i Harran idrettslag ber om at denne uttalelse blir vedlagt saken til kommunestyremøte tirsdag den 21. mai.»

Videre på medlemsmøte 23. mai 1974 vedtok idrettslaget denne uttalelse:

«Harran idrettslag går imot en utbygging av Øvre Fiskumfoss. Hvis det likevel skulle bli en utbygging av fossen, vil Harran idrettslag kreve full erstatning for skader og ulemper en utbygging vil påføre lagets campingplass, og eventuelle andre ulemper.»

Folkemøte i Harran den 20. mai 1974 førte til følgende uttalelse:

1. Folkemøtet vil henlede oppmerksomheten på underskriftkampanjen der det ble gitt uttrykk for at folk i midtre deler av Harran gikk mot utbygging av øvre Fiskumfoss. Det prinsipielle standpunkt mot utbygging opprettholdes.
2. Dersom utbygging kommer på tale må det være Grong kommunes plikt å opprette et tiltaks- og kulturfond for Harran. Fondet må hvert år tilføres et beløp som tilsvarer minst 5 pst. av de samlede skatter og avgifter som tilføres kommunen fra kraftverkene i Harran. Det bør for dette fondet opprettes et eget styre.

Overfor regulanten, Nord-Trøndelag E.verk, må framsettes følgende krav:

1. Regulanten pålegges ansvar i forbindelse med å beholde, eventuelt opprette nye arbeidsplasser i Harran.
2. Det pålegges regulanten å ta del i finansieringen under bygging av svømmebasseng i Harran. Ved de omfattende kraftverksutbygginger i bygda er bademulighetene redusert i så sterk grad at bading i Namsen er umulig.»

Harran Ungdomslag har avgitt denne uttalelse datert 26. mai 1974:

«På Harran Ungdomslags møte søndag 26. mai 1974 ble utbyggingen av Øvre Fiskumfoss diskutert.

Det kom tydelig fram at det er stor motstand blant bygdas ungdom mot utbyggingen.

Vi legger stor vekt på den estetiske siden av saken, og vi mener at fossen er en naturperle som er et viktig trivselsmoment for bygdefolket. Dessuten ser vi med stor forventning på de nye mulighetene for fiske som den nye laksetrappa vil gi. Blir Øvre Fiskumfoss derimot utbygget, vil fiskemulighetene i dammen ovenfor fossen bli betraktelig redusert. Vi håper at vi med dette lille protestskrivet vil påvirke de folkevalgte til å ta en beslutning som er i pakt med folkets mening.»

BP-senteret, Harran v/ Karsten Solum har gitt denne uttalelse i brev av 25. mai 1974:

«Jeg er kjent med de planer som foreligger for utbygging av Øvre Fiskumfoss, med tanke på kraftproduksjon. Som eier og driver av Harran BP-Senter — som ligger bare ca. en halv km fra utbyggingsområdet — vil jeg med dette komme med noen bemerkninger:

1. I tilfelle utbygging kommer på tale vil det i større eller mindre grad ha innvirkning på de forhold som angår turistnæringen.
2. Det har vært nevnt at oppfylling av Harran Camping kan bli aktuelt. Da dette campinganlegget har nær tilknytning til min service-stasjon vil dette få stor betydning.

Jeg vil derfor overfor regulanten forbeholde meg rett til å kreve full erstatning for eventuelle skader og ulemper som blir påført. Jeg viser til at driften av bensin- og service-stasjonen i stor grad er basert på sommertrafikken ved campinganlegget. Ethvert tiltak i forbindelse med campinganlegget vil således berøre mine økonomiske interesser.»

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag har på grunnlag av de foran refererte uttalelser og inngående redegjørelse fra NTE's styre og innstilling fra spesialnemnda i fylket forelagt saken for fylkestinget i møte 12. juni d. å. Spesialnemndas innstilling lyder:

«Ved fylkesmannens forelegg ved sak nr.

13/74, blir fylkestinget innbudt til å fatte vedtak om utbygging av Øvre Fiskumfoss. Spesialnemnda har ved befaring fått sett de områder som utbyggingen berører. Ved brev av 18. februar 1974 har Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk søkt Det kgl. departement for Industri og Håndverk om tillatelse etter vassdragsloven til bygging av Øvre Fiskumfoss i Grong kommune. Søknaden er tilbakesendt fylkesmannen i Nord-Trøndelag fra Vassdragsdirektoratet den 25. mars 1974, hvorfra den er sendt Grong kommune for innhenting av uttalelser. Samtlige innkomne uttalelser er gjennomgått og vurdert av nemnda. Ved behandlingen i Grong kommunestyre har et flertall på 11 vedtatt en uttalelse som på visse betingelser ikke motsetter seg at utbygging skal skje, mens et mindretall på 10 går imot. Også mindretallet slutter seg til de nevnte betingelser, og som ved kommunestyrets behandling er nevnt i 4 punkter.

Nemnda forutsetter at det blir satt vilkår for utbyggingen, som i rimelig grad ivaretar de berørte interesser. Selv om dette må sies å være en forholdsvis kostbar utbygging, finner nemnda under hensyntagen til den totale energisituasjon å gå inn for styrets og fylkesmannens forslag. Spesialnemnda har ved sin vurdering spesielt tillagt det betydning at vassdraget fra før er regulert, at grunneierne ikke har protestert, og enn videre at det synes å være overkommelige tiltak som må til for å imøtekomme de miljømessig uheldige virkninger som utbyggingen medfører.

Styret for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har for så vidt forutsatt at dette må være gjenstand for ny vurdering, hvis de nevnte vilkår blir av en slik økonomisk størrelsesorden at en utbygging ikke synes forsvarelig.

Under henvisning til foranstående og sakens dokumenter for øvrig, innstiller spesialnemnda på at det fattes slikt

vedtak:

Fylkesmannens innstilling vedtas.»

Fylkesmannen har i sitt forelegg bl. a. uttalt:

«Fylkestinget har tidligere flere ganger gitt uttrykk for at det må arbeides videre med utbygging av kraftproduksjon i fylket. Det vises i den anledning blant annet til den oppgave Fylkesverket har utarbeidet om behovsstigning og prognose for kraftleveranse i kommende år — inntatt i styrets protokoll. Oversikten viser at det vil bli et underskudd i kraftforsyningen allerede i 1977, et underskudd som vil øke sterkt i siste del av 1970-årene. Under henvisning hertil, og for øvrig til den totale energisituasjon, må det være riktig nå å få klarlagt og eventuelt utbygd for produksjon av elektrisk kraft alle vassdrag som gjør dette økonomisk og teknisk overkommelig, og uten at det skjer til for stor skade for øvrig.»

Videre heter det i forelegget som kommentar til Grong kommunes vedtak:

«Det fremgår ikke direkte av flertallets uttalelse at flertallet er enig i at utbygging

skal skje. Slik uttalelsen imidlertid er formet, synes det å være på det rene at flertallet ikke motsetter seg at Øvre Fiskumfoss blir utbygd etter de foreliggende planer. Dette synes så meget mere klart ved at mindretallet på 10 representanter har stemt for en uttalelse som går imot utbygging av fossen.

Det er opp til departementet å avgjøre om tillatelse til utbygging skal gis. Dersom slik tillatelse blir gitt, vil det bli satt vilkår for utbygging som tar hensyn til de innsigelser og krav som er reist i anledning forslaget. Saken vil for så vidt bli behandlet på vanlig måte, og med nødvendige skjønnsforretninger for avklaring av mulige tvistespørsmål.»

Fylkesmannen anser det maktpåliggende at det arbeides videre med økningen av kraftproduksjonen i fylket, og tilrår fylkestinget å godkjenne utbygging av Øvre Fiskumfoss etter de foreliggende planer.

Fylkestinget fattet enstemmig vedtak i samsvar med innstillingen.

Av NTE's utredning datert 24. mai 1974 for styret og fylkesmannen framgår at omkostningsoverslaget er høynet til 35 mill. kroner.

Av utredningen siteres videre:

«Nødvendige rettigheter.

Etter førte forhandlinger foreligger anbefalt forslag til overenskomst mellom NTE og Gunnbjørn Sagmo m. fl. om avståelse av de rettigheter som tilligger i alt 19 eienommer og som er nødvendige for utbyggingen. Overenskomsten forelegges styret som egen sak.

Videre er avtalt ervervelse av byggegrunn på elvens østre bredd. Denne forutsetter er-

statninger fastsatt etter senere avtale eller ved skjønn.

Ervervelse av byggegrunn på elvens vestre bredd, bearbeides. Det samme gjelder leie av nødvendig grunn for brakker m. v., avtale med Namsen Fellesfløtningsforening, avtale med Namdal Laksestyre samt en del spørsmål vedrørende trafikkrett på eksisterende skogsbilveg og grunnskader på magasinistreknin-gen.

Det er hittil ikke mottatt henvendelse med innsigelse mot planene fra eiere av de eienommer som blir direkte berørt av planene.

En samlet ordning vedrørende alle forhold såvel ervervelse av rettigheter som skadespørsmål vil bli behandlet av skjønn som må påstevnes umiddelbart etter at en tillatelse er gitt. I skjønnet vil bli inntatt som forutsetninger de avtaler som er inngått, og skjønnet må løse de spørsmål som på det tidspunkt står uløst.

III. Gjennomførte forberedelser for utbygging.

På bakgrunn av styrets vedtak i sak nr. 12/1974 er opprettet kontrakt med NTH, Vassdrags- og Havnelaboratoriet vedrørende modellforsøk ved anlegget.

Videre er innhentet anbud for levering av turbin og generator. Opprettelse av kontrakter for disse leveranser vil bli forelagt styret senere.

Anbudsforespørsler er utsendt for bygningsmessige arbeider og for levering av luker i kraftstasjonens inntak og avløp.

Ovennevnte forberedelser er de som har vært strengt nødvendige for å være klar for en gjennomføring av arbeidene etter en timeplan som kan forutsette at kraftverket er klart for kraftproduksjon mot utgangen av 1976.

IV. Behovsstigning — Prognose.

Den siste kraftbalanse utarbeidet i NTE i mai 1974 er følgende:

År	Kraftbehov		Krafttilgang			Kraftbalanse		
	MW	GWh	MW (vinter)	GWh m/høy leverings- sikkerheet	Median- år	MW (vinter)	GWh m/høy leverings- sikkerheet	Median- år
1974	285	1 557	273/300 ¹⁾	1 495	1 599	÷ 12/+15 ¹⁾	÷ 62	+ 42
1975	306	1 657	300/323 ¹⁾	1 622	1 726	÷ 6/+17 ¹⁾	÷ 35	+ 69
1976	318	1 720	323/333 ¹⁾	1 722	1 826	+ 5/+17 ¹⁾	÷ 2	+106
1977	331	1 786	333	1 742	1 846	+ 2	÷ 44	+ 60
1978	345	1 855	333/311 ¹⁾	1 676	1 780	÷ 12/÷ 34 ¹⁾	÷ 179	÷ 75
1979	360	1 928	311	1 610	1 714	÷ 49	÷ 318	÷ 214
1980	375	2 004	311	1 610	1 714	÷ 64	÷ 394	÷ 290

1) Fra sommer/høst.

Kraftbalansen er utarbeidet på grunnlag av en generell stigning i den alminnelige forsyning med 6 pst. pr. år. Dessuten er det p. g. a. stigning i oljeprisene regnet med en øket overgang til elektrisk oppvarming. Denne overgang er anslått til 120 GWh pr. år, fordelt med 80 GWh i 1974 og 40 GWh i 1975.

For så vidt angår kraft til industri er regnet med en økning i behovet på 10 GWh pr. år. Dette gjelder den alminnelige industri. Kraftbehov til større industri er ikke medregnet.

I krafttilgangen er medregnet Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks bestående verker, samt kjøp av kraft etter kontrakt i den utstrekning kontrakter er opprettet eller det er gitt tilsgitt om opprettelse av kontrakter. For årene 1979 og 1980 er kjøpskvantumet inkludert med 310 GWh.

Som det fremgår av kraftbalansen er det underskudd allerede i 1977 (÷ 44 GWh) og underskuddene øker sterkt i siste del av 70-årene.

Mulighetene for å øke kjøpskvantum utover det som her er medregnet, er ikke store. Samkjøringen, Region 3, har i sin siste års-

beretning utarbeidet oversikt over prognosert forbruk og energitilgang i årene 1974—1980. Denne oversikt er følgende:

År	Prognosert forbruk			Energitilgang		Overskudd + Underskudd ÷	
	Alminnelig forbruk	Kraft- krevende industri- rettigheter	Sum	Medianår	Best. år	Medianår	Best. år
1974	8 320	8 040	16 360	16 482	15 309	+ 122	÷ 1 051
1975	9 320	8 040	17 360	17 158	15 867	÷ 202	÷ 1 493
1976	10 160	8 090	18 250	17 799	16 292	÷ 451	÷ 1 958
1977	10 670	8 140	18 810	18 109	16 682	÷ 701	÷ 2 128
1978	11 200	8 140	19 340	18 393	16 922	÷ 947	÷ 2 418
1979	11 760	8 140	19 900	19 045	17 633	÷ 855	÷ 2 267
1980	12 350	8 140	20 490	19 484	17 886	÷ 1 006	÷ 2 604

Som det fremgår er også her prognosen utarbeidet i alt vesentlig på grunnlag av en stigning i det alminnelige forbruk, idet kraftkrevende industrirettigheter er praktisk talt konstant. De store underskudd som derved fremkommer indikerer vanskelige forhold i kraftforsyningen i siste del av 70-årene.

V. Plan for utbyggingen — Kostnadsoverslag.

Med utgreiing datert 11. desember 1973 vedlå plan for utbygging av Øvre Fiskumfoss, datert august 1972. I planene var foretatt mindre korreksjoner i desember 1973.

Det videre arbeidet med planen har hittil ikke forårsaket vesentlige endringer i de tekniske løsninger. Mindre endringer er foretatt med hensyn til lukestørrelser og plassering, aggregatstørrelse m. v.

I utgreiingen ble bl. a. anført følgende vedrørende kostnadsoverslaget: «Generelt må en ta det forbehold for tiden at pris- og kostnadsnivå er i såvidt sterk bevegelse at det vil være vanskelig å påregne den overensstemmelse mellom kostnadsoverslag og senere innhenting av priser som har vært vanlig.»

De endelige byggekostnader vil også være avhengig av den videre kostnadsutvikling i byggetiden.

På bakgrunn av den kontroll av omkostningsoverslaget og ajourføring av dette frem til mai 1974 fremkommer allerede en større kostnadsstigning fra august 1972. Samlede kostnader er nå kalkulert til 35 mill. kroner. De største prosentvise stigninger har sin årsak i stål og materialpriser for øvrig for luker og maskiner, hvor stigningen utgjør 45—50 pst. Sikker oversikt over byggeomkostningene vil man få først når de forskjellige entreprenør- og leveringskontrakter er opprettet. Disse vil imidlertid også inneholde bestemmelser om pris- og lønnsjusteringer i bygge-/leveringstiden.

Et kostnadstall med 35 mill. kroner gir en utbyggingspris på grunnlag av produksjonskvantum 53 GWh med 66 øre/kWh.

VI. Anleggsarbeidenes fremdrift.

Under forutsetning av at vedtak om utbygging treffes av fylkets myndigheter og ekspropriasjonstillatelsen foreligger i tide, er nødvendig forberedelse gjort med den målsetting å igangsette byggearbeidene i høst. Anleggsarbeidene i Namsen vil være avhengig av de flommer og vannføringsforhold for øvrig som

opptrer i Namsen og er erfaringsmessig en avgjørende anleggsteknisk faktor. Dette er også en usikkerhetsfaktor med hensyn til ferdigstilling av anlegget innenfor en knapp tidsplan. En slik knapp tidsplan betinger en minste anleggstid på 2—2½ år, men forutsatt at man unngår skadeflommer under anlegstiden skulle det være realistisk å regne med at kraften fra Øvre Fiskumfoss kraftverk kan være på nettet før årsskiftet 1976/77.

Dette program betinger bestilling av maskiner pr. 1. juli 1974, og det betinger spesiell rask levering av luker for kraftstasjonen.»

Det vedliggjer dessuten følgende rentabilitetsberegning:

«Samlet byggekostnad, beregnet til 35 mill. kroner, forutsettes forrentet med 7,5 pst. med amortiseringstid 30 år. Årlige kapitalkostnader utgjør da 8,47 pst. av anleggskostnad. Stasjonen vil være fjernstyrt og utgifter til lønninger m. v. tilsvarende lave. Inklusive vedlikeholdskostnader, regnes med kr. 100 000. Avgifter regnes å utgjøre kr. 30 000 og skatter kr. 130 000. Årlige utgifter blir derved:

Lønninger, administrasjon og vedlikehold .	kr. 100 000	0,29 %
Avgifter og skatter . . .	» 160 000	0,46 %
Kapitalutgifter	» 2 965 000	8,47 %
Sum årlige utgifter . .	kr. 3 225 000	9,22 %

Den midlere produksjonspris blir derved i medianår kr. 3 225 000: 53 000 000 kWh = 6,08 øre/kWh.

Da det nå betales faste årlige avdrag på lån, vil rente- og avdragsbeløp det første driftår med full avdragsbetaling bli vesentlig høyere. Regnes det her med virkelige kapitalutgifter som i finansieringsplanen, vil utgiftene dette året av lån på 35 mill. kroner utgjøre:

Renter	kr. 2 590 000
Avdrag	» 2 412 000
Driftsutgifter	» 260 000
	kr. 5 262 000

dvs. kr. 5 262 000 : 53 000 000 kWh = 9,93 øre/kWh.

Renteutgiftene vil reduseres med ca. kr.

178 000 for hvert år, tilsvarende 0,34 øre/kWh i et medianår.»

Utredningen fra NTE er videre bilagt med notat av 30. mai d.å. hvor det bl. a. uttales følgende:

«Ved dette notat gis en kort oversikt over de skadeforhold som en har undersøkt i løpet av planleggingen og/eller forhold som hittil er påpekt gjennom henvendelser som er fremkommet etter at utbyggingssøknaden ble utlagt i distriktet.

Endel av spørsmålene er det redegjort for i særskilte saker til styret.

1. Forholdet til laksefisket.

Det generelle forhold til laksefisket i Namsen er forelagt styret som egen sak. (NTE's styre.)

I planen for anlegget er det medregnet laksetrappbygging i Øvre Fiskumfoss. Denne saken er tidligere tatt opp med Namdal laksestyre med forslag til avtale og med konsulenten for ferskvannsfiske i Trøndelag vedrørende avtalen og vedrørende teknisk utførelse av trappen. De grunneiere ovenfor og i fossen som det er inngått avtale med, har tatt forbehold om at det skal bygges trapp i Øvre Fiskumfoss.

I nevnte avtale er også tatt forbehold om erstatning for skader, herunder for eventuell skade på fiske, i tillegg til den erstatning som er fastsatt i avtalen.

Det har vært nødvendig for NTE å ta standpunkt til hvorvidt den betydning en utbygging av Øvre Fiskumfoss har for laksens muligheter på strekningen i rimelig grad berettiger imøtekommelse av krav om tiltak i den anledning. Namsen Grunneierforening krever at forholdet blir lagt til rette slik at laks og sjørørret kan passere Aunfossen.

NTE har i forbindelse med det krav som nå foreligger, tatt opp forslag om å arbeide for en løsning. Dette under forutsetning av at forholdet vedrørende virkninger ved utbygging av Øvre Fiskumfoss også er inkludert.

Ved utbygging av Aunfoss kraftverk ble spørsmålet om laksetrapp i Aunfoss behandlet av skjønn på bakgrunn av inngått avtale mellom Namdal Laksestyre og NTE. Dette resultat pålegger NTE nærmere økonomiske forpliktelser ved en løsning av trappespørsmålet i Aunfoss. Gjennomføring gjennom dam Aunfoss ble bygget av NTE samtidig med dambyggingen.

Den tekniske løsning for en fullførelse av laksetrapp i Aunfoss er imidlertid ikke ferdig utarbeidet. NTE har for så vidt hittil ingen plikt til dette. Hvilken løsning som kan bli det endelige resultat, er også usikkert idet det er forskjellige oppfatninger om dette spørsmål. De som i dag sitter i fiskeadministrasjonen har uttalt tvil om hvorvidt de forberedelser som er gjort rent teknisk er riktige. Det vil derfor ikke være mulig for NTE å gi et tilsagn om å løse problemet. Tilsagnet er i så måte avgrenset til å gjelde en medvirkning. Det synes samtidig å være på det rene at en nærmere bearbeidelse av problemet, ikke kan igangsettes før laksen er på stedet fordi en først da får erfaring for hvordan laksen oppfører seg i forhold til avløpstunnelens plas-

sering og vannføring i elveleiet fra dam til avløpstunnelens munning.

Når det gjelder en løsning for finansiering av en trappebygging i Aunfoss, vil det vesentligste av kostnadene slik som situasjonen står i dag, måtte dekkes av det offentlige gjennom Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske og eventuelt gjennom Namdal Laksestyre. De økonomiske forpliktelser som påhviler NTE er begrenset.

Det spørsmålet nå gjelder er hvorvidt NTE skal gi tilsagn om å dekke en kostnadsandel i laksetrappbyggingen i Aunfoss på bakgrunn av en utbygging av Øvre Fiskumfoss. Jeg er kommet til at et slikt tilsagn bør gis og da i den form at det omfatter en andel av kostnadene ved laksetrappbygging i Aunfoss. Dette har styret sluttet seg til.

De myndigheter som skal behandle NTE's søknad om utbygging av Øvre Fiskumfoss er tilstilet en orientering med forslag om at myndighetene etter vurdering avklarer forholdet ved fastsettelse av vilkår for utbyggingstilatelsen.

I den utstrekning forholdene ikke avklares gjennom vilkår, må de bli gjenstand for behandling av ekspropriasjonsskjønnet.

2. Rusfare.

Norges Geotekniske Institutt har foretatt en orienterende undersøkelse av skredfaren i Namdalen og avgitt sin rapport datert 15. juli 1961.

I rapporten omtales skredfaren i forskjellige avsnitt av Namdalen, på sidene 15—17 for så vidt angår avsnitt II.

I utarbeidet plan for kraftverksutbyggingen er det funnet nødvendig å foreta grunnundersøkelser på tomt for kraftstasjonen. Denne grunnundersøkelse er utført av firmaet Ottar Kummeneje, Trondheim og omfatter skråningen mellom kraftstasjonen og E 6. Fra rapporten gjengis følgende: «Grunnen i skråningen antas under et øvre siltlag med tiltagende mektighet oppover mot riksveien å bestå av fast lagrede grove friksjonsmasser.

Stabilitetsmessig er forholdene relativt gode, og det antydte prosjekt skulle ikke representere noen fare for riksvegen innenfor skråningstopp.»

For forholdene på magasinstrykningen er det ikke funnet nødvendig å foreta nærmere grunnundersøkelser. Som det fremgår av NGI-rapporten, kan det være fare for skred på strekningen.

Norges Geotekniske Institutt omtaler i sin rapport flere faktorer, som kan ha betydning for spørsmålet om hvorvidt skred oppstår. Her nevnes følgende:

Bygge- og anleggsvirksomhet hvor det heter «Belastning av toppen av en skråning, f. eks. ved oppfylling av masser, bebyggelse eller annen midlertidig belastning, kan føre til skred i finkornig materiale. Peling i slikt materiale kan også føre til utglidning ved at poretrykket øker. Hvis en skråning gjøres brattere eller hvis utgraving foretas ved foten av skråningen, kan også dette føre til skred.»

I planen har det ikke vært forutsatt arbeider av denne art på magasinstrykningen. Som reaksjon på det utlagte søknadsmaterialet, har Harran Idrettslag tatt opp spørsmålet om oppfylling av området for campingplass. Dette spørsmål skal drøftes nær-

mere. Selv om oppfyllingen dreier seg om en fyllingshøyde med ca. 1 meter, vil det være riktig å sondere underliggende masser på oppfyllingsområdet og det umiddelbart utenforliggende område. Arbeidet er igangsatt.

Vi har tidligere hatt forespørsel om grunnundersøkelser fra generalplanleggeren i Grong, men ved svar gitt uttrykk for den oppfatning som vi her gjør rede for. Sett fra kommunens side vil det være på linje med NGI-rapporten at grunnundersøkelser må foretas når det gjelder planlegging for bruk av området for eksempel til bygningsformål.

Vedrørende grunnvann, heter det i samme rapport: «En annen faktor som kan lede til brudd i en skråning, er poreovertrykk i undergrunnen. Påvisning av slike poreovertrykk ligger imidlertid utenfor formålet med denne orienterende undersøkelse.»

Så langt vannstands nivået i elven har innflytelse på grunnvannsnivået, er forholdet før en eventuell dambygging følgende: Vannstands nivået i elven i relasjon til vannføring i elven, er i dette tilfellet vel definert idet det umiddelbart ovenfor fossen er etablert vannmerke hvor vannstanden registreres ved limnigraf. Ved hjelp av vannføringskurven for dette vannmerke, kan en se at vannstandsvariasjonene ligger innenfor en størrelsesorden med $4-4\frac{1}{2}$ m når vannføringen varierer fra $50 \text{ m}^3/\text{sek}$ — $1\,700 \text{ m}^3/\text{sek}$. Det laveste tallet er avtalt minste vassføring i sommerhalvåret, det høyeste ligger i området maksimalt observert flom. En mer normalt opp-tredende flom ligger i området $1\,000-1\,200 \text{ m}^3/\text{sek}$. som gir en vannstand ca. $3\frac{1}{2}$ m høyere enn ved lav vassføring. De til-liggende områder hvor grunnvannet er avhengig av vannstands nivå i elven, har vært utsatt for de nevnte svingninger gjennom alle år.

Etablering av inntaksdam er planlagt slik at dette ikke innebærer en oppdemning i egentlig forstand. Planen forutsetter at det etableres et varig vannstands nivå (kote 66,7—66,8) som tilsvare elvens vannstands nivå uten dam ved en vannføring ca. $400 \text{ m}^3/\text{sek}$. De vannstandssvingninger som er nevnt ovenfor blir derved redusert med 2 m og da på den måte at det nedre svingningsområdet utgår. Dette gir en stabiliserende effekt (forutsatt at ikke hurtig nedtapping foretas). Når dammen er ferdigbygget med sine lukeinnretninger og kraftverket kjøres med sine sikkerhetsorganer, vil normalt vannstandsvariasjonene under damhøyde være meget små og selv ved inntredende feil eller skader, vil senkningen ikke foregå hurtigere enn den har gjort i elveleiet før dammen bygges. En grunnvannssenkning av en størrelse (plutselig senkes $3\frac{1}{2}-4$ m) er overhode ikke mulig.

Det er etter dette planleggerens oppfatning at dametableringen ikke representerer noen fare for det området hvor grunnvannet har direkte forbindelse med vannstands nivået i elven.

Ved besiktigelse i terrenget kan direkte iakttas at grunnvannstrykk (nivå) i hovedområdet mellom Harran kirke og Harran skole ligger så høyt at det ikke er påvirket av vannstands nivået i elven.

Endel av nevnte område er beskyttet av «forland», men det er også et parti hvor

hovedformasjonen går i steil skråning direkte ned mot elvebredden. Heller ikke dette parti vil bli ugunstigere påkjent av elvevannets nivå. Direkte iakttagelser vedrørende grunnvannsnivå i dette området er ikke gjort. Hele strekningen er forbygget.

Etter den omtale saken nå har fått, er spørsmålet forelagt NTH, Vassdrags- og Havnelaboratoriet for nærmere drøftelse og eventuell uttalelse.

3. Forbygging.

Planlagte forbygginger av elvebredd på magasin strekningen, er gjennomført. Høyden på disse forbygninger er grovkontrollert og funnet å ligge tilstrekkelig høyt over det vannnivå som etableres som det stabile. Detaljinnmåling pågår som vil vise hvor høyt forbygningene ligger. Det er ikke regnet med forhøyelse av forbygningene idet dette ikke er ansett aktuelt, unntak kan være aktuelt ved forbygning mot Sagmo, men da med det formål i hovedsak å etablere vei på denne strekningen (skogsbilvei).

Påkjennning på forbygningene blir redusert ved nedsatt strømhastighet i elveprofilen. Etableringen av overflateis vil skje på et høyere nivå, men det er ingen grunn til å regne med at ikke forbygningen skal motstå denne på samme måte som forbygningen har motstått isetableringen på det nivå som hittil har vært aktuelt. Påkjennning på forbygninger ved flom med isgang er regnet å bli uforandret (isen på strekningen regnes å legge tidligere og å bryte ved flom på et noe senere tidspunkt). Fare for isbakke fra ovenforliggende elvestrekning er påregnet å være minimal fordi denne elvestrekningen er kort, Byastrupen—Aunfoss, og går delvis åpen.

Etter den omtale saken har fått, er spørsmålet tatt opp med NVE, Forbygningsavdeling for drøftelse.

4. Grunnskader.

Etter foretatt kontroll har det vært regnet med at de forhøyde lavvannstander kan forårsake eventuell forsumpningsskade på grunn.

Det er gjort henvendelse til 3 grunneiere på lavtliggende område på vestre side av elven nedstrøms for Nesbru, samt til 2 grunneiere i området ved Fiskumelvens utløp. Førstnevnte område synes lite utsatt, området ved Fiskumelven blir påført skade selv om det også her synes konstatert indikasjoner på at området fra tidligere er delvis forsumpet. Området er dessuten sterkt utsatt for flomskade.

Utsatt for flomskade og dessuten i vesentlig grad forsumpet er arealer på eiendommene gnr. 40 bnr. 5, gnr. 40 bnr. 6 og gnr. 41 bnr. 4. De to sistnevnte eiendommer er for det angjeldende områdes vedkommende sterkt forsumpet, delvis av overflatevann fra til-løpsbekk og delvis fra fremtregende grunnvann fra ovenforliggende formasjon.

Utover de som her er nevnt, synes det ikke grunn til å påregne grunnskader idet terrenget ligger i god høyde over elven.

Generelt er det regnet med at skadeforhold vedrørende grunn, med hensyn til spørsmålet om forsumpning, får sin endelige avgjørelse ved skjønn.

5. *Harran camping/Harran Idrettslag.*

Ved henvendelse fra Harran Idrettslag som er eier av Harran camping i samarbeide med NAF, er tatt opp spørsmålet om innvirkning på campingplassen. Ved planleggingen er dette spørsmål vurdert slik at inngrepet ikke skal ha betydning for Harran camping. Bakgrunnen for dette er at det området campingplassen ligger på, ligger i en høyde ca. 1,40 m høyere enn det stabile vannstandsnivå som etableres. Campingplassens eiere er imidlertid av den oppfatning at dette kan virke forsumpende på området.

Campingplassen ligger så lavt at den oversvømmes ved flom ca. 1000 m³/sek. eller høyere. Det er derved ganske klart at campingplassen ligger sterkt flomtruet og dette er selvfølgelig en reel grunn for ønske om å få den hevet.

Hvis man her ikke kommer til en ordning med Harran Idrettslag vil spørsmålet måtte behandles ved skjønn. Skjønnnet vil kunne fastsette erstatning til Idrettslaget, hvis dette får medhold i sin oppfatning.

På denne bakgrunn undersøkes kostnad ved en oppfylling av plassen delvis med ca. 1 meters høyde. For denne oppfylling kan eventuelt anvendes overskuddstein fra anlegget. Når kostnadsspørsmålet er avklart, vil en ha nærmere grunnlag for å vurdere hvorvidt det vil være riktig å inngå en avtale med Idrettslaget om forholdet. I motsatt fall må forholdet henvises til skjønnnet.

6. *Klimaendring/estetiske forhold.*

Spørsmålet om klimaendring blir ofte trukket inn i diskusjonen i dag, det må i dette tilfellet dreie seg om spørsmålet om frostrøyk og fossegov fra fallet i Øvre Fiskumfoss.

Det er grunn til å regne med at begge disse forholdene blir bedret. For det første fordi isleggingen på strekningen ovenfor dammen kan regnes å inntre noe tidligere enn før (nedsatt strømhastighet). Når det gjelder spørsmålet om gov fra fossen, synes det ikke grunn til å anta at denne blir forverret.

Riktignok vil strømforholdene over anlegget bli endret slik at vatnet tas ut gjennom flomluker ved vannføringer høyere enn driftsvannføring. Ved inntredende kulde vil imidlertid vannføringen raskt gå ned til den vannføring som brukes av kraftverket og eventuell gov vil da helt forsvinne.

Strømforholdene nedenfor anlegget er antatt å bli så uvesentlig endret at dette ikke kan betinge andre forhold for frostrøykforholdet. Vassføringen i elven blir ikke endret ved utbyggingen.

Når det gjelder estetiske forhold vil det selvfølgelig være så at selve bildet i fossen blir totalt endret. Det er holdt åpent for den løsning at man ved situasjoner med overskuddsvann, kan legge et overløp på overløpsdammen ved å heve vannstanden på magasinet med opptil 10 cm før flomlukene åpnes. Hvorvidt dette skal praktiseres, må bli endelig avgjort ved damskjønn.

7. *Ervervelse av rettigheter.*

Byggegrunn/steintipper m.v.

Etter førte forhandlinger har partene inngått «Overenskomst mellom Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og Gunnbjørn Sagmo m.fl. i anledning utbygging av Øvre Fiskumfoss i Harran, (Grong)».

Ordningen omfatter i alt 19 eiendommer, delvis med samme eiere. Overenskomsten er underskrevet av samtlige 16 eiere.

Overenskomsten sikrer Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk de rettigheter tilliggende eiendommene som er nødvendig for utbyggingen. Overdragelsen omfatter ikke nødvendig byggegrunn, idet det forutsettes opprettet egen avtale med eierne av de eiendommer hvor dette er nødvendig. Slik avtale er inngått med Gunnbjørn Sagmo, selv om denne ikke enda er endelig formulert.

Avståelse av byggegrunn må skje på begge sider av elven, delvis til fast eiendom, damfester, kraftstasjon m.v. og delvis for midlertidig bruk i anleggstiden.

Det er forutsetningen at områdene må ryddes og vel istandsettes etter at byggetiden er over. Dette gjelder også eventuelle steintipper som blir plassert i nærheten av anlegget, i den utstrekning overskuddstein ikke blir anvendt til bestemte formål. Det vises for så vidt til pkt. 5 ovenfor og nevnes for øvrig at det undersøkes muligheten for å anvende overskuddstein fra anlegget på søndre del til skogsbilvegbygging langs Namsen ved eiendommen Sagmo.»

Namdal Laksestyre har i brev av 27. mai d.å. uttalt:

«Namdal Laksestyre har mottatt søknad datert 18. februar d.å. og vil uttale:

Etter mange års forarbeide og planlegging har en i dag under bygging en større lakse-trapp i Nedre Fiskumfoss. Dette store byggeprosjekt har latt seg realisere gjennom samarbeid mellom Nord-Trøndelag e.verk, Direktoratet for Vilt og ferskvannsfisk og Namdal laksestyre, som sammen finansierer anlegget etter inngått avtale.

Laksetrappen som er kostnadsberegnet til ca. kr. 900 000 beregnes ferdigbygget inneværende år og klar til bruk våren 1975. Ved løsningen av dette store fiskekulturtiltak vil en ovenfor Fiskumfoss få ca. 10 km fin lakselv i Namsen, samt sideelven Nessåa, som også har gode gyteplasser og fine oppvekstområder for laksyngel.

Det er derfor med stor skuffelse Namdal laksestyre nå mottar planer om utbygging av Øvre Fiskumfoss. Ifølge planene blir elven oppdemmet ca. 1,5 m, en demning som strekker seg ca. 5,5 km fra fossen og oppover elven. Denne elvestrekning vil, ifølge Fiskerikonsulenten, bli sterkt forringet som fiske- og reproduksjon selv. Dermed er forutsetningene for de store pengebeløp som er investert i lakstrappa i Nedre Fiskumfoss falt bort.

Namdal laksestyre vil derfor bestemt fraråde at Nord-Trøndelag e.verk gis tillatelse til å bygge kraftverk i Øvre Fiskumfoss. Dermed Nord-Trøndelag e.verk allikevel gis tillatelse til utbygging, vil Namdal laksestyre henstille til vedkommende myndigheter å gjøre tillatelsen betinget av følgende:

Den tapte fiske- og gytestrekning på 5,5 km, som følge av oppdemningen, må kompenseres ved at Nord-Trøndelag e.verk pålegges snarest å bygge lakse-trapp i Aunfossen, og avgi nødvendig vann til trappen.»

Høyesterettsadvokat Helge Leiv Svarva, brev av 27. mai 1974:

«Jeg viser til Direktoratets ekspedisjon av 25. mars d.å. med anmodning om at mine eventuelle bemerkninger til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks søknad om tillatelse til utbygging av Øvre Fiskumfoss kraftverk blir levert innen 1. juni f.k.

Jeg tillater meg å meddele at det etter de forhandlinger som har vært ført nå er oppnådd enighet mellom NTE og de berørte grunneiere om erstatningen for fallrettigheter, og at skader og ulemper for øvrig skal erstattes på vanlig måte ved skjønn.

Grunneierne har gitt NTE tillatelse til å igangsette arbeidene med utbyggingen så snart den foreliggende overenskomst er godkjent av fylkets myndigheter.

Etter det som således foreligger, har jeg på mine mandaters vegne ikke noe å bemerke til at NTE får tillatelse til å iverksette bygging av Øvre Fiskumfoss kraftverk.»

NTE har i et framlegg av 13. juni 1974 til styret og fylkesmannen kommentert forholdet til laksefisket slik:

«Det vises til styresak NTE 65/72, KØN 12a/72 kfr. utgreiing av 16. oktober 1972 hvor det ble gitt en generell orientering om forholdet til laksefisket i Namsen i relasjon til regulering av vassdraget. Samtidig ble også resymert de ordninger som er inngått i forbindelse med NTE's kraftverksbygging i Aunfoss og Åsmulfoss.

I styresak NTE 24/73, KØN 11/73 ble med utgreiing av 2. mai 1973 gitt orientering om Lysneutvalgets arbeide. Det ble meddelt fullmakt til å føre forhandlinger med de interesserte parter.

Forhandlingene førte frem til avtale mellom Namsen Laksestyre, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisket og NTE som representant for reguleringsene, om finansiering og bygging av laksetrapp i Fiskumfoss. Avtalen er tiltrådt av elveeierlagene nedenfor Aunfoss og ble godkjent av styrene som NTE sak 42/73,

KØN sak 16/73 på grunnlag av utgreiing datert 26. juni 1973.

Når saken nå forelegges til styrebehandling, er dette foranlediget av at NTE har fremmet forslag om utbygging av Øvre Fiskumfoss. Fremme av denne saken har utløst den reaksjon i distriktet som bl.a. fremgår av vedlagte kopi av ekspedisjon datert 9. mai 1974 fra h.r.adv. Helge Leiv Svarva til NTE. Henvendelsen er tidligere behandlet av NTE-styret i sak nr. 37/74 på grunnlag av utgreiing datert 15. mai 1974. Kopi av nevnte utgreiing m/ vedlegg vedliggjer. Det vises spesielt til denne side 2, siste avsnitt og side 3, første avsnitt.

Her er omtalt den skissemessige ramme som ble antydnet som fordelingsnøkkel vedrørende Aunfoss i utgreiingen datert 16. oktober 1972. Jeg tillater meg nå å ta opp forslag om at det arbeides for en løsning vedr. laksetrapp i Aunfoss på linje med denne fordelingsnøkkel, men korrigert under hensyntagen til den andel som er foreslått fra NTE's side i forbindelse med utbygging av Øvre Fiskumfoss. En andel som er foreslått å utgjøre 20 pst.

I utgreiing datert 16. oktober 1973, var skissemessig foreslått $\frac{1}{3}$ på hver av partene Direktoratet og Namdal Laksestyre, NTE som kraftverkseier og NTE som representant for reguleringen. Det må nå regnes med at den andel i laksetrappløsning Aunfoss som skal falle på Øvre Fiskumfoss, må redusere tidligere forutsatt andel for Direktoratet og Namdal Laksestyre. Videre forutsetter jeg at NTE's økonomiske forpliktelse overfor laksetrapp Aunfoss på bakgrunn av Aunfoss kraftverk, settes til den andel beløpet utgjorde ved behandlingen i 1956. Betraktet som andel utgjorde dengang det fastsatte beløp med kr. 44 000, en andel med 38 pst.

Etter ovenstående resonnement er jeg kommet frem til følgende forslag til fordeling av finansieringsutgifter ved en eventuell utbygging av tiltak for å bringe laksen forbi Aunfoss kraftverk:

Anleggskostnad	Direktoratet og Namdal Laksestyre	Øvre Fiskumfoss	Fordelt på Aunfoss	Reguleringsene
100 %	12 %	20 %	38 %	30 %
og som gir følgende partsandeler (ca.):				
	Direktoratet og Namdal Laksestyre	NTE	NVE	
100 %	12 %	76 %	12 %	

idet reguleringsandelen (30 %) fordeles etter den til enhver tid gjeldende fordelingsnøkkel.

I utgreiing av 16. oktober 1972 ble det pekt på at det vil lette gjennomføringen av en samlet plan for bygging av laksetrapp i Namsen om reguleringsinteressene også ga tilsagn om økonomisk tilskudd til gjennomføringen utover det som direkte er en følge av juridisk forpliktelse.

I ovenstående forslag til fordeling er dette resonnement fulgt for så vidt angår reguleringsandel for finansiering av en trappeløsning i Aunfoss, og jeg vil tilrå at styrets medlemmer slutter seg til denne oppfatning.

Samme resonnement er for så vidt fulgt

når det gjelder den andel som er foreslått dekket av Aunfoss kraftverk, idet den rent juridiske forpliktelse kan sies å utgjøre tilskudd med kr. 44 000, et beløp som ble fastsatt i 1956 og på grunnlag av et samlet kostnadsoverslag som dengang utgjorde ca. kr. 115 000. Beløpet utgjorde dengang 38 pst. av kostnaden, og dette er bakgrunnen for den andel som nå foreslås. I tillegg til beløpet med kr. 44 000 fastsetter Aunfoss-ordningen fra 1956 mindre tilleggsarbeid dekket av kraftverket, men jeg forutsetter nå at også disse tilleggsarbeidene (eventuell sprengning

av renne i Breifoss, rydding av kanal m.v.) går inn i den generelle fordelingsnøkkel som er foreslått ovenfor.

Forslaget er enda ikke drøftet med Namdal Laksestyre og/eller Direktoratet for vilt og ferskvannsfiske. Før disse drøftelser innledes, vil jeg imidlertid finne det riktig at styret behandler saken.»

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har behandlet spørsmålet om rasfare i følgende brev av 9. juli 1974:

«Det vises til Grong kommunestyres vedtak i møte 30. mai 1974 K.sak 51/74 for så vidt gjelder vedtakets pkt. 1 som lyder slik:

«1. Det må på forhånd foretas grunnundersøkelser for å få bragt på det rene om heving av vannspeilet og grunnvannstand kan føre til utglidninger, erosjon og annen skade på jord og eiendom. Dersom vannstanden av en eller annen grunn blir utsatt for hurtig senkning, antas faren for utglidning å være stor.»

Blant sakens dokumenter (kfr. NTE's ekspedisjon av 13. juni 1974 til Elektrisitetsdirektoratet med gjenpart til Vassdragsdirektoratet) foreligger notat datert 30. mai 1974. Her er gitt en «Oversikt over skadeforhold». Det vises til notatets side 3—5 henholdsvis pkt. 2, Rasfare og pkt. 3, Forbygging.

Da spørsmålene fikk endel omtale under behandling av saken i distriktet, fant vi det riktig å forelegge saken for NTH, Vassdrags- og Havnelaboratoriet og for NVE, Forbygningsavdeling Trøndelag for drøftelse og eventuell uttalelse.

Rådgivende ingeniør i geoteknikk siv.ing. Ottar Kummeneje, Trondheim ble også tatt med på råd.

Norges Geotekniske Institutt har i 1965 utført dreieboringer i Harran mellom Byastrupen og Fiskumfoss og avgitt rapport O. 910-3, datert 30. juni 1965. Denne undersøkelse antar vi allerede dekker det krav til grunnundersøkelser som Grong kommunestyres vedtak inneholder.

NTE har latt utføre grunnundersøkelser for kraftstasjonen Øvre Fiskumfoss utført ved siv.ing. Ottar Kummeneje, rapport O. 1241 av 3. januar 1972, og vi har latt foreta grunnundersøkelse ved Harran Campingplass, utført av Statens Vegvesen, Nord-Trøndelag rapport datert 17. juni 1974.

Vassdrags- og Havnelaboratoriet, Trondheim har avgitt rapport, datert 24. juni 1974, oppdragsnummer 601139. Siv.ing. Ottar Kummeneje har avgitt sin rapport datert 2. juli 1974.

De nevnte rapporter vedliggjer sammen med kopi av NTE's notat datert 16. mai 1974 og 30. mai 1974 (som er nevnt foran).

Vi viser til resultatet slik dette fremgår av de vedlagte rapporter som begge gir en bekreftelse på den fremstilling NTE har gitt i sine notater.

NVE, Forbygningsavdeling Trøndelag, vil også gi rapport i saken. Når denne foreligger, vil den bli ettersendt.»

Miljøverndepartementet uttaler følgende i brev av 2. august 1974:

«Det vises til Deres brev av 25. mars og 22. april 1974. Videre vises til møte her 19. juni 1974 om saken.

Saken har herfra vært forelagt:

1. Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk
2. Fylkesmannen/fylkesfriluftsnemnda i Nord-Trøndelag
3. Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab, Muséet
4. Norges Naturvernforbund
5. Norges Jeger- og Fiskerforbund.

En har mottatt uttalelse fra Det Kongelige Norske Videnskabers Selskab av 8. mai 1974, direktoratet av 15. mai og 26. juli 1974, fylkesmannen av 21. mai 1974, Nord-Trøndelag Naturvern av 27. juni 1974 og gjennom Norges Jeger- og Fiskerforbund mottatt uttalelse fra Nord-Trøndelag Fylkeslag av 29. juni 1974, jfr. vedlagte kopier.

På ovennevnte møte mottok en kopi av brev fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) til Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk av 22. mai 1974 med vedlegg, jfr. vedlagte kopi. Fra Dem har en mottatt kopi av uttalelse fra Namdal Laksestyre av 27. mai 1974 og fylkesmannen i Nord-Trøndelag av 14. juni 1974.

Prosjektet omfatter oppdemming av en strekning på 5,5 km ovenfor Øvre Fiskumfoss samt utnyttelsen av fallet i fossen for en produksjon på 53 GWh/år. I søknaden til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk (NTE) av 18. februar 1974 er kostnadsoverslaget oppgitt til 25 mill. kroner. Av sak nr. 13/74 i Nord-Trøndelag fylkesting framgår at NTE i møte 30. mai 1974 har anslått utgiftene til 35 mill. kroner.

I uttalelsen fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk av 15. mai 1974 er det gitt uttrykk for at utnyttelsen av fallet uten magasin burde være en mulighet. NTE har i møtet i departementet den 19. juni 1974 gitt uttrykk for at dette ikke er noe aktuelt alternativ ut fra økonomiske hensyn.

Namsen er i dag på det nærmeste en gjenomregulert elv. Øvre Fiskumfoss og sideelven Sandøla skal være eneste gjestående mulighet for kraftutbygging i vassdraget. Øvre Fiskumfoss er eneste uregulerte foss i Namsen nedenfor Trøngfossen i Namsskogan og som naturobjekt ligger den sentralt til i Grong kommune.

Namsen er en internasjonalt kjent lakselv. Laksen går opp til Nedre Fiskumfoss som ligger 72 km ovenfor utløpet. Det er fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk vært antydnet at det ville være mulig å gjøre elven lakseførende helt opp til Namsskogan, hvis det ikke hadde vært fordi kraftverk og da i første rekke Aunfoss Kraftverk, 8—10 km ovenfor Fiskumfoss, stenger for mulig oppgang.» Dette fordi laksen ikke kan komme opp i en eventuell laksetrapp idet en ca. 2 km lang elvestrekning er tørrlagt under store deler av oppgangstiden. Ved utbygging av Aunfoss Kraftverk ble spørsmålet om laksetrapp i Aunfoss behandlet av skjønn og på bakgrunn av inngått avtale mellom Namdal laksestyre og NTE. Resultatet pålegger elektrisitetsverket nærmere økonomiske forpliktelser ved en løsning av trappespørsmålet i Aunfoss. Så vidt en forstår styresak nr. 37/74 til elektrisitetsverket av 15. mai 1974, mener

elektrisitetsverket at dets økonomiske forpliktelser beløper seg til kr. 44 000 (38 pst. av laksetrappens kostende i 1956). Elektrisitetsverket er villig til å endre forpliktelsen fra et beløp (kr. 44 000) til 20 pst. av trappens kostende.

Det er inngått avtale mellom NTE/Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN), grunneierne, Namdal laksestyre og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om bygging av fisketrapp i Nedre Fiskumfoss med en fordeling av utgiftene på NTE/KØN, laksestyret og direktoratet. Forutsetningen fra NTE/KØN's side er at fiskeberettigede i Namsen nedenfor Fiskumfoss med visse unntak frafaller erstatningskrav for skader på fisket som skriver seg fra etablerte reguleringer i elva. Det vises til vedlagte kopi av avtale. Direktoratet har anslått at fisketrappen vil åpne elvestrekningen mellom Fiskumfossene og Aunfoss for en produksjon av minimum 20—40 000 smolt.

Etter direktoratets oppfatning vil en realisering av kraftutbyggingsplanene redusere produksjonsmulighetene på strekningen Fiskumfossene—Aunfoss i den grad at forutsetningene for den inngåtte avtale faller bort. Trappen er for en stor del bygget.

Prosjektet medfører begrensede skadevirkninger. Departementet vil ikke frarå at utbyggingen blir gjennomført, dersom prosjektet klart er økonomisk fordelaktig. En ber om at de økonomiske sider blir nøye vurdert i NVE's innstilling.

Dersom det skulle være aktuelt å gjennomføre en kraftverksutbygging uten dam slik som foreslått av direktoratet, ber en om underretning før det tas stilling til saken.

Hvis søknaden blir vedtatt imøtekommet vil departementet gi uttrykk for følgende:

1. NTE har tidligere gitt tilsagn om økonomisk deltagelse i laksetrapp(er) ovenfor Fiskumfossene. Dersom Øvre Fiskumfoss blir bygget ut, synes det ifølge direktoratet, tvilsomt om det vil være forsvarlig å realisere trappen(e) i ovenforliggende foss(er). Dersom trappene ikke blir realisert kan det synes naturlig å pålegge NTE å betale et passende beløp til Namdal laksestyre for opphjør av fisket etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelser. Under henvisning til dette foreslås følgende vilkår:

«NTE kan etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelse pålegges å betale et beløp til Namdal laksestyre for opphjør av fisket, dersom fiske-trapper ovenfor Fiskumfossene, hvor NTE er forpliktet til økonomisk bistand, ikke blir realisert.»

2. Etter direktoratets oppfatning vil laksen på den oppdemmede elvestrekning ikke finne egnede gyteområder og det oppdemmede område vil heller ikke være egnet som oppvekstområde for lakseunger. Det område ovenfor Øvre Fiskumfoss som er egnet for reproduksjon og for eventuell utnyttelse av fisket er så ubetydelige at direktoratets og laksestyrets forutsetning for bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss faller bort. Departementet mener at

fisketrappen som for en stor del er bygget, må fullføres og at laksetrappen i sin helhet må bekostes av NTE. Videre mener en at den laksetrapp i Øvre Fiskumfoss som vil være en direkte følge av laksetrappen i Nedre Fiskumfoss og at kraftutbyggingsprosjektet, må betales av NTE.

Under henvisning til dette foreslås følgende vilkår:

- A. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk pålegges å dekke alle utgifter i forbindelse med byggingen av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss.
 - B. Etter nærmere anvisning fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk plikter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss, samt slippe tilstrekkelig vann i denne. Trappen skal utstyres med tellekammer for laks.»
3. Videre anbefales direktoratets forslag til vilkår om utsetting av yngel/smolt og til fiskeribiologiske undersøkelser som lyder:

«Dersom Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk bestemmer det, plikter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk:

- a. å sette ut smolt og/eller yngel av laks i et antall og på den måte som fastsettes, samt bære alle utgifter forbundet med disse utsettinger.
- b. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget.»

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har gitt denne uttalelse datert 15. mai 1974:

«Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks plan for utbygging av Øvre Fiskumfoss ble sendt fiskerikonsulenten for Midt-Norge til uttalelse. Kopi av fiskerikonsulentens uttalelse følger vedlagt.

Direktoratet slutter seg til fiskerikonsulentens uttalelse. En vil presisere at den planlagte utbygging av Øvre Fiskumfoss fører til ødeleggelser av gyte- og oppvekstmuligheter for laks som dannet forutsetningen for direktoratets og Namdal laksestyres engasjement i byggingen av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss. En utbygging av Øvre Fiskumfoss etter de planer som Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk nå har lagt fram, vil derfor måtte føre til at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk må dekke alle kostnader med laksetrapp i Nedre Fiskumfoss.

Direktoratet vil uttale at den beste løsningen er at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk sløyfer utbygging av Øvre Fiskumfoss. En utbygging av bare fallet i Øvre Fiskumfoss, uten neddemning av de ovenforliggende gyte- og oppvekstområder synes imidlertid etter direktoratets oppfatning å være et mulig alternativ som bør utredes. En vil imidlertid sterkt framheve at sperringer, dambygging o.l. er meget lite ønskelig i laksevassdrag, fordi dette generelt forsinket og vanskeliggjør laksens oppgang.»

Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag uttaler i brev av 10. mai 1974:

«Brev fra Miljøverndepartementet av 25. april 1974 med direktoratets påtegning av 7. mai 1974 sendes sammen med sakens dokumenter tilbake til Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

I årene etter siste krig er det foretatt omfattende reguleringer i vassdragets øvre løp og ved den kraftutbygging som har funnet sted er både de store sjøene i nedslagsfeltet og store deler av elven berørt.

Reguleringen av Tunsjø ble tatt i bruk i 1946. Reguleringsøyde 6 m.

Reguleringen av Namsvatnet ble tatt i bruk 1951/52. Reguleringshøyde 14 m.

Overføring fra Namsvatnet gjennom Vekteren via Limingen til Tunsjø og med tillatelse til å regulere Vekteren og foreta en tilleggsregulering av Limingen ble tatt i bruk sommeren 1963. Reguleringshøyden i Limingen er 8,7 m.

Tillatelse til ytterligere regulering av Vekteren ble tatt i bruk våren 1965. Reguleringshøyde 5,5 m.

Ved overføring av Namsvatnet gjennom Vekteren via Limingen til Tunsjø ble vannføringen i det gamle elveløpet i Namskroken og resten av Namsskogan sterkt berørt, og ved skjønnsrettens avgjørelse er bestemt at regulert vannføring ved Bjørnstad på Namsskogan i tiden 1. november—30. april skal være 2 m³/sek og i sommerhalvåret 12 m³/sek.

Ved regulering av de store sjøene i vassdragets øvre løp er flomvassføringen redusert og en har fått større vintervassføring. Fiskeproduksjonen i sjøene og i elvene nedenfor har til dels gått sterkt tilbake, men denne del av reguleringen har ikke ført til skader på laksefisket.

Nedre Fiskumfoss, som hittil har vært den naturlige grense for laksens utbredelsesområde ligger 72 km ovenfor munningsområdet. Her ble det første kraftverket bygget og tatt i bruk i 1946 og med senere utvidelser i 1951 og 1957.

Aunfoss kraftverk som ligger ca. 11 km ovenfor Nedre Fiskumfoss ble satt i drift i 1959. Ved damskjønn (tiltaksskjønn) i samband med byggingen av Aunfoss kraftverk, og hvor Namdal laksestyre møtte som part, ble det avsatt midler for bygging av laksetrapp og øverste del av trapp gjennom kraftverksdammen ble bygget mens anleggsarbeidet pågikk. Med sikte på innvinning av ytterligere fall ble kraftverket i Aunfoss bygget slik at avløpet fra kraftverket renner ut i Namsen ca. 2 km nedenfor fossen, og denne elvestrekningen er tørrlagt i den tiden det ikke renner vann over overløpet på Aunfossdammen.

Ved byggingen av Åsmulfoss kraftverk, som ligger 10 km ovenfor Aunfoss kraftverk og som ble satt i drift i 1971, ble det holdt tiltaksskjønn (damskjønn) hvor også Namdal laksestyre deltok som part, og her ble det på samme måte som i Aunfoss avsatt midler for bygging av laksetrapp forbi kraftverksdammen.

Hvis utbyggingen lot seg gjennomføre slik det opprinnelig var tenkt fra laksestyrets side, ville laksen etter å ha passert Åsmulfoss og som var gangbar for laks før kraftverksdammen ble bygget, kunne komme opp under Trongfoss som ligger 13 km ovenfor. Trongfoss er forholdsvis høy, men etter at den eventuelt var bygget ut kunne laksen komme opp

under de mere beskjedne strykene i Brekkvasselv og videre opp i Namsskogan. Men her tar vannføringen til å bli for liten så oppgang av laks ikke er mulig.

Slik forholdene har utviklet seg i Namsen er det urealistisk å tenke seg vassdragets øvre løp utbygget som lakseførende etter Namdal laksestyres opprinnelige planer. Det må antas å være på det rene at fiskegangen i trapper forbi kraftverksdammer med store fallhøgder byr på spesielle vanskeligheter og stor usikkerhet, fordi laksen bare i liten utstrekning vil finne en naturlig elv å gå på. Det eien-dommelige ved situasjonen er dessuten at samtidig som Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har godkjent Namdal laksestyre som part ved tiltaksskjønnene i samband med bygging av kraftverkene i Aunfoss og Åsmulfoss og det er blitt avsatt midler for bygging av trapper for å sikre den fremtidige fiskegang, er kraftverket i Aunfoss blitt bygget slik at laksen ikke kan komme opp under en eventuell trapp, fordi en elvestrekning på omlag 2 km er tørrlagt i den aktuelle oppgangstid. Ved planlegging av trapp i Nedre Fiskumfoss, er det derfor tatt omsyn til hva en kan oppnå ved en separat utbygging, og om de fordeler dette innebærer berettiger en investering i den aktuelle størrelsesorden.

Det foreligger ingen fullstendige undersøkelser av smoltproduksjonen i våre laksevassdrag. En fullstendig undersøkelse av smoltutgangens størrelse i noen eller et enkelt av våre vassdrag er meget arbeidskrevende og forbundet med store omkostninger. Ved bruk av elektriske fiskeapparater er en imidlertid kommet til klare indikasjoner for hvilken type elvestrekninger som er mer eller mindre produktive som oppvekstområder. Undersøkelser som er foretatt i Canada indikerer en smoltproduksjon på 0,3—0,7 smolt pr. 10 m² (P. Elson 1957, A. L. Meister 1962). Det foreligger undersøkelser om smoltproduksjonen i enkelte svenske vassdrag, og disse viser til dels betydelige variasjoner fra vassdrag til vassdrag. Legger en de canadiske forskningsresultater til grunn, skulle den 8 km lange elvestrekningen mellom Nedre Fiskumfoss og Aunfoss på lengere sikt gi en smoltproduksjon på mellom ca. 20 000—40 000 natursmolt. Investeringen i trappen i Nedre Fiskumfoss skulle derfor være et lønnsomt foretakende for fisket.

En slik smoltproduksjon forutsetter at en har å gjøre med en naturlig elv. Hvis det blir bygget en demning ved Øvre Fiskumfoss, slik Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk søker om tillatelse til, vil dette produksjonsareal bli ødelagt, og en vil få et sammenhengende vannspeil i 5,5 km lengde som hverken vil egne seg som gyte- og oppvekstområde eller for utøvelse av laksefiske. Svenske fiskeribiologer og svensk el. kraftindustri har ved den kraftutbygging som har funnet sted de siste 30 år klart erkjent dette, og har ikke valgt å bygge trapper for oppgang av laks forbi sine elvekraftverk, fordi dette ikke ville sikre reproduksjonen, men har for å sikre laksebestanden og dermed også bosetningen i kystdistriktene, vært henvist til å bygge store fiskeanlegg for oppføring av laksesmolt. I enkelte norske vassdrag, f.eks. Nidelven i Sør-Trøndelag, har en ikke bygget laksetrapp, selv om sterke krefter har vist interesse for det, fordi trappebygging i et slikt regulert

vassdrag ville være å føre laksen fra en inn-taksdam for et kraftverk over i neste inn-taksdam og hvor en naturlig reproduksjon ikke vil finne sted.

Under henvisning til den betydning elvestrekningen mellom Fiskumfoss og Aunfoss kan ha for laksefisket hvis den kan beholde sin karakter som et naturlig elvefar, bør Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk enten frafalle eller endre sine planer for et nytt kraftverk i Øvre Fiskumfoss, og nøye seg med å utnytte det naturlige fallet i Øvre Fiskumfoss uten neddemming av elvestrekningen ovenfor.

Laksefisket betyr meget både som sjøfiske og elvefiske i Namdal laksedistrikt og i løpet av en årrekke har det vært foretatt store investeringer for utbygging av fisket og da spesielt i Sandøla som er den største av Namsens sideelver. Disse arbeider er nå i det vesentlige avsluttet og Namdal laksestyre anmodet allerede i 1971 Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om at det ble utarbeidet planer med kostnadsoverslag for bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss. Planene var ferdige høsten 1971 og kostnadsoverslaget beløp seg til kr. 780 000 inkl. moms. Under de drøftinger som senere fant sted mellom laksestyret og representanter for grunneierne kom det fram at erstatningsskjønnet for tidligere reguleringer i vassdraget ikke var avhjemlet, og at det i rettsmøte for det såkalte «oppsamlings-skjønnet» 11. august 1971 ved en protokolltilførsel var blitt bestemt at «laksefisket skal holdes utenfor». Under forhandlingene med laksestyret sa imidlertid grunneierne seg villig til å frafalle denne protokolltilførsel under forutsetning av at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk bidrar med et betydelig beløp ved bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss, og laksestyret fikk fullmakt til å fremføre dette under de videre forhandlinger med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

En frivillig voldgiftsnemnd som partene ble enig om å oppnevne for å vurdere skader på fiskehøler på strekningen Nedre Fiskumfoss —Sunnspetten hadde også uttalt seg for bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss som et positivt tiltak for laksefisket. Også den frivillige voldgiftsnemnd eller «Lysneutvalget» som det senere ble kaldt, uttalte i sin konklusjon at Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk burde delta med et betydelig beløp i utbyggingen.

Sommeren 1973 ble det holdt flere forhandlingsmøter hvor både grunneierlagene, laksestyret, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk var representert. Det lyktes etter hvert å komme frem til en plan for finansieringen som gikk ut på at Namdal laksestyre skulle ta del med kr. 200 000, Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk med kr. 300 000 og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk med kr. 260 000 og med tillegg for tap av vann ved drift av trappen som av regulanten ved kapitalisering var beregnet til kr. 120 000, slik at kraftverkets samlede andel kom til å beløpe seg til kr. 380 000. På dette grunnlag erklarte grunneiernes representanter seg villig til å anbefale for sine medlemmer at erstatningsskjønn for skade og ulemper på laksefisket som følge av tidligere reguleringer skulle frafalles.

Det ble under de forhandlinger som fant sted, av kraftverkets representanter ikke nevnt at de hadde planer om utbygging av Øvre Fiskumfoss. Etter at forhandlingene var

fullført og arbeidet med trappen i Fiskumfoss var kommet i gang, henvender Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk seg ved brev av 3. januar 1974 til grunneierne ved Øvre Fiskumfoss om overdragelse av grunn og fallrettigheter for et kraftverk. 18. februar 1974 søker Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk om rett til å bygge kraftverk etter vassdragslovens kapittel 10 og om tillatelse til å foreta de nødvendige ekspropriasjoner.

Bygges det et kraftverk i Øvre Fiskumfoss etter de planer som er lagt fram av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk er forutsetningene for bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss ikke lenger til stede, og lykkes det ikke å komme fram til en løsning som er tilfredsstillende for fisket, tillater en seg å foreslå at Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk trekker seg fra avtalen om finansiering av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss under henvisning til at tilsagn om bevilgning er gitt under andre forutsetninger.»

I brev av 26. juli 1974 har Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk gitt en tilleggsuttalelse som lyder slik:

«En viser til direktoratets skriv med vedlagte uttalelser fra fiskerikonsulenten i Midt-Norge av h.h.v. 18. april (ref.: 2102/74-762.43 EW/KS) og 15. mai 1974 (ref.: 2413/74-762.42 SAaM/MB/TBG/b 1).

I sin uttalelse om konsesjonssøknaden går direktoratet prinsipalt inn for at tillatelse til utbygging av Øvre Fiskumfoss ikke blir gitt. En alternativ utbygging av bare fallet i Øvre Fiskumfoss, uten neddemming av ovenforliggende gyte- og oppvekstområder for laksen, burde utredes.

Direktoratet er av Miljøverndepartementet ved byråsjef Hauge blitt bedt om å fremme forslag til konsesjonsvilkår dersom tillatelse til utbygging av Øvre Fiskumfoss blir gitt i overensstemmelse med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks planer. En foreslår derfor at følgende vilkår blir satt:

1. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk pålegges å dekke alle utgifter i forbindelse med byggingen av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss.
2. Etter nærmere anvisning fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk plikter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss, samt slippe tilstrekkelig vann i denne.
Trappen skal utstyres med telekammer for laks.
3. Dersom Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk bestemmer det, plikter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk
 - a. å sette ut smolt og/eller yngel av laks i det antall og på den måte som fastsettes, samt bære alle utgifter forbundet med disse utsetninger,
 - b. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget.

En nærmere begrunnelse for forslagene er gitt i vedlagte brev fra fiskerikonsulenten i Midt-Norge av 24. juli 1974.»

Konsulenten for ferskvannsfisket i Trøndelag har gitt denne tilleggsuttalelse av 24. juli 1974:

«En viser til konsulentens brev av 10. mai d.å. til Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, hvor forholdet ang. kraftutbygging og laksefiske i Namsen er fullt utredet.

Berettigelsen av byggingen av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss er i første rekke basert på produksjonsmulighetene på den ca. 8 km lange elvestrekningen fra Nedre Fiskumfoss og opp til Aunfoss. Med en tilstrekkelig lakseoppgang vil denne strekningen kunne gi en produksjon på 20 000—40 000 natursmolt, og laksetrappa i Nedre Fiskumfoss kan derfor sees uavhengig av problemene med den videre oppgang av laks i Namsen.

Ved bygging av et kraftverk i Øvre Fiskumfoss forsvinner forutsetningen for den inngåtte avtale mellom Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, Namdal laksestyre og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om finansiering og bygging av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss. Fra kraftverksdammen ved Øvre Fiskumfoss vil det bli et sammenhengende vannspeil på ca. 5,5 km lengde, noe som vil redusere laksens gyte- og oppvekstmuligheter betraktelig. På bakgrunn av dette vil en foreslå følgende konsesjonsvilkår hva fisket angår for bygging av et kraftverk i Øvre Fiskumfoss:

1. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blir pålagt å overta alle utgifter i forbindelse med byggingen av laksetrapp i Nedre Fiskumfoss.
2. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blir pålagt å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss etter nærmere anvisning av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Trappen skal utstyres med tellekammer for laks.
3. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blir pålagt å sette ut smolt og/eller yngel av laks. Påleggets størrelse skal fastsettes av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.
4. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk blir pålagt å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.»

Nord-Trøndelag Fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund, brev av 29. juni 1974:

«Utbygging av Øvre Fiskumfoss etter de planer som er skissert i NTE sin søknad til departementet er gjennomgått av en arbeidsgruppe i Nord-Trøndelag fylkeslag av NJFF. Foruten å ha vurdert planene i detalj, har vi innhentet komplementær opplysninger. Det er beklagelig at vi ikke har fått den nødvendige tid til å bearbeide materialet, men vi vil gi et kort resymé av de slutninger vi er kommet til at utbyggingen vil ha for laksefisket i Namsen.

Prinsipielt er vi av den oppfatning at vassdrag som allerede er utbygd og regulert, bør utbygges maksimalt og videreutbygges fremfor vassdrag som er urørt. Før et vassdrag besluttet utbygget og konsesjon gis, bør det foreligge fullstendige planer om den fremtidige og mulige utbygging.

Øvre Namsen er som kjent utbygget med en betydelig omregulering av vannføringa fra Namsvatn om Vekteren—Limingen—Tunnsjøen og til Namsen (Namsskogan). Videre har man utbygget kraftverk i Aunfossen og Nedre Fiskumfoss. Vi har i vår vurdering gått

ut fra at Aunfossen ikke kan utbygges med laksetrapp.

Namsen er en av landets beste lakseelver. Laksen går foreløpig opp til Nedre Fiskumfoss. Det er startet arbeid med bygging av leksetrapp i N. F., skal være den største laksetrapp som er prosjektert i Norge, til en byggekostnad på nesten 1 mill. kroner. Ved denne trappen vil man kunne forlenge oppvekstområdet for laks i Namsen med bortimot 10 kilometer, samtidig som denne strekning vil gi muligheter for godt fiske. Ø. F. vil uten kraftverksutbygging ikke være til hinder for laksegangen. Ved utbygging av Ø. F. vil man måtte bygge laksetrapp, noe NTE har forpliktet seg til, hvis laksen skal kunne forsere fossefallet. Dette er for så vidt vel og bra, men ved utbyggingen av Ø. F. vil oppdemningen medføre at man ikke forlenger Namsen vesentlig som oppvekstområde for laks, idet det aller meste av strekning fra Ø. F. til Aunfoss vil bli omformet til reguleringsbasseng. Fra før har man et reguleringsbasseng ved N. F. Fylkeslaget mener at utbygging av kraftverk i Ø. F. vil medføre at fremtidig laksefiske ovenfor N. F. vil være totalt ødelagt. I et reguleringsbasseng vil det heller ikke være gytemuligheter for laks, og elvestrekningen vil således heller ikke være brukbar som oppvekstområde. Bygging av laksetrapp i N. F. vil på ingen måte stå i forhold til omkostningene hvis Ø. F. utbygges. Arbeidet med laksetrappen i N. F. er kommet godt i gang, og det er allerede nedlagt betydelige penger i prosjektet. Trappen er planlagt ut fra den forutsetning at Namsen fikk beholde sin nåværende form. En endring i reguleringsplanene, ved utbygging av Ø. F., vil medføre at laksetrappen i N. F. i det eller vesentligste mister sin verdi. Vi må på bakgrunn av de skadevirkninger utbyggingen har for laksefisket i Namsen, på det sterkeste fraråde at det blir gitt tillatelse til denne kraftutbyggingen.

For strekningen nedenfor N. F. vil etter vårt syn ikke reguleringen få skadevirkninger for Namsen som lakseelv i forhold til situasjonen i dag.»

Fylkesfriluftsnemnda i Nord-Trøndelag, brev av 20. mai 1974:

«Spørsmål om utbygging av Øvre Fiskumfoss i Grong kommune er forelagt fylkesfriluftsnemnda til uttalelse. Da nemnda ikke skal ha møte før i juni, vil jeg gi en foreløpig uttalelse til saken.

Med hensyn til rene friluftsspørsmål må Øvre Fiskumfoss sies å ha størst verdi i forbindelse med fiske. Slik fossen ligger i dag blir området mye brukt av fritidsfiskere, og da i særlig grad av folk som overnatter på campingplassene i Harran sentrum.

Etter som det foregår laksetrappbygging i Nedre Fiskumfoss, må en regne med at området opp til Øvre Fiskumfoss vil bli lakseførende i løpet av få år. Slik fossen ligger i dag, vil en med relativt beskjedne midler kunne føre laksen videre oppover i vassdraget. En må anta at bygging av laksetrapp i forbindelse med et eventuelt damanlegg også vil kunne medføre at laksen går videre oppover i vassdraget.

Etter en eventuell regulering vil elva ovenfor Øvre Fiskumfoss bli mer å betrakte som en innsjø med stor gjennomstrømning, og en

må ved fortsatt fritidsfiske innrette seg deretter.

Svabergene på høyre side av elveløpet ved Øvre Fiskumfoss er i noen grad turmål for de som tar spaserturer fra campingplassene i sentrum av Harran.»

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag, uttalelse av 21. mai 1974:

«Den aktuelle søknad gjelder tillatelse etter vassdragsloven til bygging av Øvre Fiskumfoss Kraftverk.

En forutsetter å utnytte fallet mellom H.R.V. kote +66,7 og U.V. ca. kote +60,0. Den angitte H.R.V. tilsvarende den vannstand ovenfor fossen som man i dag har ved en vannføring i elva ca. $Q=400 \text{ m}^3$ pr. sekund. Hvordan vannstanden blir ved vannføringer større enn $400 \text{ m}^3/\text{sek.}$ går fram av vedlagte vannføringskurve.

Det er videre forutsatt en maksimal nyttbar vannføring ved Øvre Fiskumfoss Kraftverk på $140 \text{ m}^3/\text{sek.}$ På grunnlag av de observasjoner som er foretatt med hensyn til vannmengder i Namsen, vil dette si at en må regne med helt tørrlagt foss ca. 2,5 måneder i sommerhalvåret under forutsetning av full kjøring i kraftverket i 5 sommermåneder.

Området ble befart sammen med sjefsingeniør Juul fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk 9. mai 1974. Vannføringen i Namsen var da ca. $210 \text{ m}^3/\text{sek.}$, som er avmerket på vannføringskurven. Det vedlegges videre en del bilder fra området, som er tatt samme dag, og når det gjelder hevingen av vannstanden i inntaksmagasinet, vil denne være 80–90 cm i forhold til vannstanden 9. mai 1974. På bilde nr. 1 vil dette si at vannstanden heves noe opp i salixbeltet som skimtes mellom elva og campingplassen. Denne vannstanden vil altså bli holdt konstant inntil vannføringen i elva overstiger $400 \text{ m}^3/\text{sek.}$

Sett ut fra et friluftssynspunkt kan en først bemerke at reguleringen ikke vil innvirke på vassdraget ut over selve fossen og inntaksmagasinet. Reguleringsmagasinene vil bli manøvrert på samme måte som tidligere, og en vil ikke få nye anlegg av reguleringsmagasiner.

Som rent naturobjekt må fossen sies å ligge sentralt til i Harran i Grong kommune. Fossen kan lett sees fra E6 og er videre lett tilgjengelig fra veggside. Det må dessuten tilføyes at dette er den siste uregulerte fossen i Namsen nedenfor Trongfoss i Namskogan, som for øvrig ligger ovenfor Tunnsjøelvas utløp i Namsen, og altså ovenfor det elveløp som i dag får vann fra Namsvatnas nedslagsfelt. Når det gjelder friluftsliv, må videre bemerkes at området er nokså mye benyttet av fritidsfiskere. Ca. 10–15 minutters gange fra selve fossområdet ligger bl.a. 2 campingplasser som er godt besøkt gjennom sommerhalvåret.

I dag bygges det for øvrig laksetrapp i Nedre Fiskumfoss, og en må regne med at innen få år vil området opp til Øvre Fiskumfoss være lakseførende. Det må også antas at ved små omkostninger vil laksen kunne føres videre oppover vassdraget. Et kraftverk ved Øvre Fiskumfoss vil føre til at en må bygge et fullstendig laksetrappanlegg dersom laksen skal kunne passere fossen. Ved at en løfter vannstanden i elva ovenfor fossen i den

grad som er planlagt, vil en også muligens redusere mulighetene for laksefiske et stykke oppover elva, da en erfaringsvis vet at det foregår et dårligere laksefiske i stille elv enn hva tilfellet er i strømmende vann. Jeg antar for øvrig at forholdene omkring laksefisket vil bli kommentert av Namdal laksestyre og Direktoratet for jakt, viltstell og ferskvannsfiske.

Et av de spørsmål som ble diskutert under befaringen var plasseringen av steintipper. Det synes her å være klart at noe av massene må plasseres på venstre side av elva, og da i et område som er avmerket på bilde nr. 2 og 3. Dette område vil bli synlig fra E6, og det må forutsettes at en eventuell steintipp behandles slik at den innen rimelig tid får et vegetasjonsdekke. Det må også plasseres steinmasser på høyre side av elva, i og med at bruforbindelsen over elveløpet ikke er av en slik kvalitet at steinkjøringen kan foregå over brua. Det ble her antydning to mulige plasseringer av steinmasser. Den ene løsning er å plassere massene ved bruhodet og bakover, men en annen løsning er å plassere noe av massene her, mens resten legges på den gamle idrettsplassen for å heve den slik at ikke flomvannstanden når opp i anleggene, slik forholdene er nå ved stor flom i Namsen. Ut fra et naturvernssynspunkt synes begge løsninger å være akseptable, under forutsetning av at en foretar et skikkelig etterarbeid slik at en får vegetasjonsdekke over fyllingene.

Jeg antar at naturinngrepene ved regulering av Øvre Fiskumfoss ikke blir større enn at konsesjon bør gis i samsvar med konsesjonssøknadens forutsetninger.»

Nord-Trøndelag Naturvern, brev av 27. juni 1974:

«Nord-Trøndelag Naturvern behandlet ovenstående sak på styremøte den 26. juni d.å. og gjorde følgende enstemmige vedtak:

1. Den sterke utbygging av Namsenvassdraget har ført med seg vesentlige endringer i landskapsbildet. En vil minne om de store endringene utbygginga i Øvre Namsen førte med seg, inklusive «Den store overføring» som ble gjennomført ved svensk-norsk samarbeid.

I tillegg til dette fikk en utbygginga i Aunfossen (tidligere også sjøve Fiskumfossen), slik at en i dag bare har Øvre Fiskumfoss og Trongfossen som de eneste fossefall av noen størrelse som ikke er utbygd.

Gruvedrifta i Øvre Namdal har også ført med seg vesentlige endringer i landskapsbildet. Hertil kommer også vannforurensinga fra drifta i Skorovass og Joma gruver.

Alt dette er momenter som må tas med i helhetsvurderingen.

2. Dersom de store kraftutbyggingsplanene i Øvre Namsen hadde vært aktuelle anno 1974, ville utvilsomt synet på en såpass stor utnyttingsgrad ha vært vesentlig annerledes enn da planene ble satt i verk i de første etterkrigsårene. Etter hvert som årene har gått, har det tvunget seg fram et langt mer nyansert syn enn tidligere på vasskraftutbygging også i dette fylket.
3. Øvre Fiskumfoss, som det nå søkes om utbyggingstillatelse for, ligger sentralt i

Grong kommune nær hovedferdselsåra E 6. Fossen er ikke stor, men den representerer i høyeste grad en av de vakre naturperler i det namdalske landskapet langs E 6.

4. Folket i Grong kommune har i sine uttalelser pekt på de skadevirkninger en utbygging av Øvre Fiskumfoss vil få. Det foreligger saksdokumenter med masseuttalelser fra folket i Grong der en går mot en utbygging av Øvre Fiskumfoss.
5. En vil peke på at Øvre Fiskumfoss vil gi en relativt liten kraftmengde. Verken økonomisk eller på annen måte kan denne lille kraftmengden opveie verdien av å få beholde Øvre Fiskumfoss inntakt som nå.
6. Lokalsamfunnet vil være best tjent med at utbygginga i det minste blir utsatt noen år.
7. Nord-Trøndelag fylke vil verken på kort eller lengre sikt bli dekket med nok kraft i vekstsamfunnets stadig økende og mer kraftkrevende tid.

Det vil være en illusjon å framstille det som om utbygginga av Øvre Fiskumfoss vil være avgjørende for krafttilgangen i fylket. I løpet av få år vil det, i henhold til fylkesverkets prognoser, vise seg at Nord-Trøndelag fylke enten må ta sikte på en annen form for supplerende kraftforsyning eller en vesentlig endring i synet på kraft-ressursbruk.

8. Før Nord-Trøndelag fylke eventuelt gis tilatelse til utbygging av Øvre Fiskumfoss (eller andre vassdrag), må man få undersøkt og gjennomdrøftet hvilken krafttilgang og kraftdekkingsmåte en skal ta sikte på for framtida i dette fylket.»

Det Kongelige Norske Videnskabs selskab, brev av 8. mai 1974:

«Museet har etter gjennomgåelse av oversendte søknad og kontakt med sjefsing. L. Juul ved Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk funnet at utbyggingen er av en slik art at den ikke vil berøre fornminneinteresser. Museet har imidlertid avtalt med Elektrisitetsverket å vurdere plassering av massetipper for kraftstasjonen ved et passende høve. Det vil da bli tatt direkte kontakt med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk fra vår avdeling.»

Hovedstyret vil bemerke:

Etter Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks prognose over kraftbalansen i forsyningsområdet pr. januar 1973 vil det i siste del av 1970-årene oppstå et betydelig kraftunderskudd selv med medianårs produksjonsforhold lagt til grunn. Under ugunstige nedbørforhold ventes underskudd allerede fra 1976. Prognosen bygger på 6 pst. årlig forbruksstigning, noe som ligger litt lavere enn den faktiske stigning i årene 1964—71. Økningen i forbruk til industri er skjønsmessig satt til 10 GWh årlig. Det seneste reviderte anslag over kraftbalansen — mai 1974 — regner med et underskudd på 44 GWh i 1977 stigende til 394 GWh i 1980 i det bestemmende år. Forutsatt medianårs tilsig anslås underskuddet til å bli 75 GWh i 1978 stigende til 290 GWh i 1980. Ved siden av dette har Samkjøringen, Region 3, i sin prognose i siste årsberetning vist stigende kraftunderskudd fra 1975 og fram til 1980 både under median- og bestemmende års tilsigsforhold. NTE trenger etter dette å komme i gang med ny utbygging som kan gjennomføres raskt og har lagt fram plan om utbygging av Øvre Fiskumfoss i Namsen. Fylkestinget har i møte 12. juni 1974 vedtatt utbyggingen, og Fylkesmannen anfører bl. a. at det er maktpåliggende at det arbeides videre med økningen av kraftproduksjonen i fylket.

Øvre Fiskumfoss vil utnytte fallet mellom inntaksmagasinet for nåværende Fiskumfoss kraftverk og Byastrupen nedenfor Aunfoss kraftverk. Det utgjør ca. 6,7 m, og dammen — som forutsettes utført i betong — vil heve vannstanden til HRV kote 66,7 som tilsvarende en vassføring ved damstedet før oppdemmingen på ca. 400 m³/sek. Oppdemmingen kan også vises i relasjon til de gjennomsnittlige månedsvassføringer i uregulert vassdrag med følgende tabell:

	Jan.	Feb.	Mars	April	Mai	Juni	Juli	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Des.
Qmidd. (m ³ /sek.) ..	56	48	61	97	350	415	220	115	150	178	92	78
Vannst. (m o. h.) ..	64,8	64,7	64,9	65,3	66,5	66,8	66,0	65,4	65,6	65,8	65,2	65,1
Vannst. i forh. til HRV (66,7) i m ..	÷1,9	÷2,0	÷1,8	÷1,4	÷0,2	+0,1	÷0,7	÷1,3	÷1,1	÷0,9	÷1,5	÷1,6

Midlere årlig vassføring ved damstedet er beregnet å være 154 m³/sek. (kote 65,6), midlere kulminasjonsflom 921 m³/sek. (kote 67,95) og maksimalflommen er observert til 1 800 m³/sek. (kote 69,37). Dammen er med hensyn til flomavledningskapasitet dimensjonert for å kunne ta 1 800 m³/sek., og det er videre forutsatt en manøvrering slik at vassføringer på 400 m³/sek. og større skal avledes på samme vannstand som tidligere. Det installe-

res en rørturbin på 8 MW i kraftstasjonen som for øvrig bygges i umiddelbar tilknytning til dammen. Turbinen tar maksimalt 140 m³/sek. En kort kanal fører avløpet ut i inntaksmagasinet for nåværende Fiskumfoss kraftverk. Det blir ca. 70 m byggelengde fra inntak til utløpskanal, og hele utbyggingen er således konsentrert om selve fossen. Imidlertid påvirkes også ovenforliggende stryk, idet oppdemmingen antas å ville strekke seg ca. 5,5 km

oppover. Det nevnes herunder at avstanden opp til Aunfossen kraftverk er ca. 10 km.

Kraftverket er beregnet å ville yte 53,3 GWh i et medianår, hvorav 26,2 GWh er angitt som vinterproduksjon. Omkostningsoverslaget av 1972 lød samlet på 25 mill. kroner, men er korrigert til 35 mill. kroner etter dagens priser og ligger til grunn for fylkestingets behandling av saken.

Vassdragsdirektoratet har produksjonsberegnet det nye kraftverket i samkjøring med de øvrige verker i Namsen og kommet til praktisk talt samme produksjon som NTE. Etter direktoratets beregninger burde overslaget nå holde, og videre ligger nytteverdien av kraftverket på samme størrelse som de angitte anleggskostnader. Prosjektet synes således dyrt. Det som etter Vassdragsdirektoratets syn da blir avgjørende er at det vanskelig kan tenkes noen annen utbygging som i tide kan bidra til å redusere det forventede kraftunderskuddet. Søkeren setter som det framgår meget inn på å komme i gang allerede i høst, og forberedende arbeider er gjort slik at det burde kunne regnes med at produksjonen kan komme i gang ved årsskiftet 1976/77. På denne bakgrunn blir investeringene etter Vassdragsdirektoratets syn akseptable.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har reist krav om at en alternativ utbygging uten magasin må utredes. Ved et slikt alternativ ville fallhøyden reduseres med ca. 2 m og med ca. 30 pst., og en får tilsvarende mindre produksjon. Kostnadene vil bli lite redusert, og Vassdragsdirektoratet vil anse et slikt anlegg som uakseptabelt økonomisk sett.

Den foreliggende sak gjelder:

- 1) Søknad fra NTE om rett til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter for å gjennomføre utbyggingen og den beskrevne oppdemming, i henhold til vassdragslovens §§ 62 og 148.
- 2) Søknad om konsesjon på erverv i henhold til konsesjonsloven av 14. desember 1917.
- 3) Søknad om tillatelse til utbygging av fallet i henhold til vassdragslovens §§ 104 og 105, av hensyn til almene interesser.

Når det gjelder ekspropriasjonssøknaden bemerkes at NTE fra tidligere erverv i forbindelse med Nedre Fiskumfoss eier ca. 40 pst. av det fall som inngår i Øvre Fiskumfoss. Dette ervervet er ikke belagt med konsesjonsplikt da det fant sted før 19. juni 1969 da konsesjonsplikt for kommuner ble innført. De resterende fall er fordelt på i alt 16 eiere, slik det er gjort nærmere rede for i søknaden. Det gjelder hele elvas venstre side 6,7 m og 1,47 m på høyre side mellom kotene 60,0 og

66,7. Virkningen av dambyggingen er: selve oppdemmingen + 1 m forsumpningsgrense gjør seg gjeldende i en viss grad for alle eiendommer som ligger til elva på magasinstrykingen omfattende de nevnte 16 eiere, men i tillegg også for en eiendom på venstre side og fire eiere på høyre side. 3 av disse eierne blir dessuten berørt ved avgivelse av grunn til selve dammen og kraftverket. Grunneierne representant har meddelt at det er oppnådd enighet om erstatning for fallrettighetene og at skader og ulemper for øvrig skal erstattes på vanlig måte ved skjønn.

Så snart overenskomsten er godkjent av fylkets myndigheter er grunneierne villige til å la NTE påbegynne arbeidene. Det forhandles særskilt om erstatning for byggegrunn til dam og kraftverk, og så vidt en kan se, er det opprettet avtale med en av rettighetshaverne.

Selve byggegrunnen utgjør etter søkerens opplysninger i alt 12 da. Det gjelder utmark.

Angående skader i oppdemmingssonen bemerkes at det ikke er framkommet annet enn at det kan være fare for forsumpning i noen grad av grunn på tiliggende 5 eiendommer. Det dreier seg i alt om ca. 30 da dyrket mark. Arealene er imidlertid utsatt også nå ved høye vassføringer. I området 1,25 til 1,50 m over HRV ligger endel flatland — anslagsvis ca. 150 da — som ved et eventuelt skjønn antagelig vil bli gjenstand for jordbruksfaglig vurdering. Det er også mulig at et campinganlegg kan bli berørt. Det ligger ca. 1,40 m over HRV og plassen oversvømmes i dag ved vassføringer på over 1 000 m³/sek. Det vurderes å foreta en oppfylling på ca. 1 m av plassen.

Som det framgår har søknaden vedrørende almene interesser vært gjenstand for en atskillig bredere behandling, og det har til dels gjort seg gjeldende betydelig motstand mot utbyggingen. Interessene som står i forgrunnen her knytter seg til skadevirkninger for laksefisket og til de rent estetiske forandringer som følger av at fossen forsvinner og at en større del av elva ved oppdemmingen blir mere stilleflytende. Problemet med laksefisket henger i store trekk sammen med følgende forhold:

Det er inngått avtale mellom NTE/Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN), grunneierne, Namdal laksestyre og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om bygging av fisketrapp i Nedre Fiskumfoss. Kostnadsoverslaget lød på kr. 780 000 og deles med kr. 300 000 på direktoratet, kr. 200 000 på Namdal laksestyre og kr. 280 000 på NTE/KØN. Sistnevnte skal avgi nødvendig vann og har ansvaret for vedlikeholdet. Med visse forbehold frafaller rettighetshaverne til fisket nedenfor Nedre

Fiskumfoss erstatningskrav for de skader på fisket som måtte skyldes de nå etablerte reguleringer i vassdraget. Så vidt en kan se, var det i første rekke den 8—10 km lange elvestrekningen umiddelbart ovenfor og opp til Aunfossen som begrunnet byggingen av trappen. Direktoratet har nå anslått at den vil åpne for en produksjon av minimum 20—40 000 smolt. Direktoratet hevder også at en utbygging av Namsen øvre løp som lakseførende etter laksestyrets opprinnelige planer er urealistisk slik forholdene har utviklet seg i elva, og det framholdes at trappen i Nedre Fiskumfoss er planlagt ut fra hva en kan få igjen på strekningen opp til Aunfoss. Direktoratet mener at den søkte utbyggingen av Øvre Fiskumfoss vil ødelegge gyte- og oppvekstmulighetene for laks på den nevnte strekning og krever derfor at NTE må bære alle kostnader ved trappen. Den er for en stor del bygget.

Hovedstyret er enig i at en eventuell ødeleggelse av gytemulighetene m. v. som nevnt i og for seg må regnes for å være en betydelig skadevirkning. Imidlertid finner en at det her er en stor fare ved en slik forenkling av saken. Ved de tidligere utbygginger av ovenforliggende fall — Aunfossen og Åsmulfoss — er det tatt hensyn til fiskeinteressene dels ved skjønn og dels gjennom vilkår etter de fiskerisakkyndiges uttalelse. Senest i 1968 i forbindelse med utbyggingen av Åsmulfoss så de fiskerisakkyndige muligheter for å gjøre store deler av de øvre deler av Namsen lakseførende, og man mente det der forelå meget stor produksjonskapasitet for laks. Øvre Namsen var den gang omtalt helt opp til Trongfossen. Resultatet er blitt at både Åsmulfoss- og Aunfosdammen er innrettet for laksetrappgjennomgang, og for Åsmulfoss påligger det NTE plikt til å bygge trapp og avgi vann når laksen er ved fossen. Ved Aunfossen er det fastsatt at det skal slippes 1 m³/sek. i sommerhalvåret for å sikre fiskens liv og vandring i elvepartiet mellom dammen og undervannstunnelens utløp i elva (ca. 1,5 km), samt å treffe andre tiltak — anordne dypål eller renne på grunne steder — for å lette fiskegangen. Det må også i denne sammenheng nevnes at Namdal laksestyre nå krever at tapte fiske- og gytestrekninger ved den søkte utbygging kompenseres ved at NTE pålegges snarest å bygge trapp i Aunfossen og å avgi nødvendig vann til den. NTE har stilt seg imøtekommende her og vil forhandle om en Aunfoss-løsning og antyder en løsning etter hvilken lakseinteressene bare skal svare en andel på 12 pst. Fisketrapp og vann til denne gjennom Øvre Fiskumfoss dam vil bli bekostet av NTE. Etter Hoved-

styrets syn er det vanskelig å hevde kategorisk at trappen i Nedre Fiskumfoss blir uten effekt. En viser i denne forbindelse til at det også på faglig hold er forskjellig oppfatning av oppdemmingens virkning på fisket, jfr. herunder brev av 9. august 1974 fra universitetslektor Kjell Ofstad.

Skaden på fisket er også kommet sterkt fram i uttalelsen fra fylkesfriluftsnemnda og dessuten fra Nord-Trøndelag Fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund som går mot utbyggingsplanen. Fylkesmannen peker bl. a. på at fossen som naturobjekt ligger sentralt i Harran og kan lett sees og er lett tilgjengelig fra E 6 og framholder at det er den siste uregulerte fossen i Namsen det her gjelder. Fylkesmannen anbefauer imidlertid søknaden også ut fra vurdering av de rent miljømessige forhold.

Nord-Trøndelag Naturvern har protestert og mener fossen «i høyeste grad representerer en av de vakreste naturperler i det namdalske landskapet langs E 6». Det hevdes også at det er en liten kraftmengde som vinnes og at denne ikke vil få noen avgjørende innflytelse på fylkets framtidige kraftforsyning.

Miljøverndepartementet har i en lengre uttalelse oppholdt seg mest ved hensynet til fisket. Departementet går ikke imot utbygging forutsatt at den er klart lønnsom og ber NVE vurdere dette nøye.

Bygdefolket i Harran er imot utbygging, og etter det som foreligger gjelder motstanden særlig at fossen og naturen omkring skal forandres ved utsprenging av selve fossefallet og ved oppdemming av elva.

Grong kommunestyre aksepterte med 11 mot 10 stemmer utbygging under visse vilkår.

Rasfare i oppdemmingssonen har vært berørt fra flere hold, og bl. a. har Grong kommune krevet grunnundersøkelser.

Hovedstyret viser i denne forbindelse til at det er foretatt en mere generell undersøkelse av Norges Geotekniske Institutt og spesielle undersøkelser av Vassdrags- og Havnelaboratoriet og av Rådgivende ingeniør Ottar Kummeneje, Trondheim. Det er etter dette ikke framkommet noe som tyder på nevneverdig risiko for økt fare for ras. Visse mindre tiltak bør settes i verk før oppdemmingen på høyre bredd straks ovenfor dammen, men for øvrig regnes det med at det er tilstrekkelig å sikre mot eventuell erosjon som følge av strøm- og bølgeslagspåkjenninger i den nye strandsone etter hvert som det måtte vise seg nødvendig. For øvrig vises til søkerens anførsel om at det vil forekomme bare meget små vannstandsvariasjoner i inn-taket. I forhold til situasjonen før utbygging vil vannstandssvingningene reduseres med ca.

2 m ved at de nedre svingninger forsvinner. I områder der grunnvannstands nivået står i direkte sammenheng med elvevannstanden får oppdemningen en stabiliserende effekt. En peker videre på at en senkning ikke under noen omstendighet vil kunne foregå hurtigere enn nå, selv om feil skulle inntre.

Fløtingsinteressene vil bli ivaretatt ved utformingen av inntaksdammen og ved eventuelle hjelpeinnretninger. Det forutsettes modellforsøk og opprettet avtale med Namsen Fellesfløtingsforening. Hovedstyret går ut fra at det blir holdt skjønn dersom enighet ikke oppnås.

Det er opplyst at ingen almene ferdselsinteresser berøres.

Hovedstyrets flertall, Generaldirektøren, Haugeland, Ingvaldsen, Jacobsen og Larsen, finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene for private såvel som for offentlige og almene interesser er små i forhold til nytten av den kraftmengde som vinnes, og vil tilrå at de søkte ekspropriasjons-, ervervs- og utbyggingstillatelser blir gitt på de vilkår som følger i vedlagte utkast.

Flertallet har herunder vurdert skaden ved at fossens utseende blir endret, og særlig at fossestrekningen tørrlegges i omtrent halvparten av tiden i de fem sommermånedene slik at fossen på det nærmeste forsvinner. Inntaksmegasinet ovenfor fossen får ingen nevneverdig variasjon i vannstanden, da det ikke er forutsatt korttidsregulering ved kjøringen av kraftverket. Man har erfaring for at flere utbygginger av denne type har glidd meget pent inn i landskapet omkring og avgjort også ført med seg plussverdier estetisk sett. Flertallet tillegger derfor ikke disse skadevirkninger avgjørende betydning.

Hovedstyrets medlem Næss finner ut fra en samlet vurdering av ulemper og skadevirkninger i relasjon til innvunnet kraftmengde at konsesjon ikke kan tilrås. På en kort strekning, innen et relativt lite bygdesamfunn, er det tidligere bygget 3 kraftverk. Fossens sentrale beliggenhet, både lokalt, og ved den sterkt trafikkerte E 6, bør tilsi en nekting av konsesjon.

Om vilkårene bemerkes:

A. Ekspropriasjons- og utbyggingstillatelsen.

Manøvreringsreglement og hydrologiske observasjoner, post 1.

Det er foreskrevet at manøvreringen skal skje etter naturlig vassføringskurve på vannstander over kote 66,7 (400 m³/sek.). Denne kurve er godt fastlagt i dag ved observasjoner gjennom en lang årrekke. Driften

av vannmerket bekostes nå av NTE, men er underlagt NVE's kontroll. Denne ordning må fortsette, men i tillegg må det sannsynligvis bekostes et nytt vannmerke til erstatning for det nåværende. Nærmere bestemmelser om dette blir truffet av Vassdragsdirektoratets hydrologiske avdeling. En viser for øvrig også til post 10 i utkast til betingelser for ervervskonsesjonen.

For øvrig bemerkes at det forutsettes kjøring i takt med ovenforliggende kraftverk og pådraget reguleres automatisk ved små nivåforandringer. Det vil være nødvendig ved den praktiske manøvrering å ha adgang til en variasjon av vannstanden på 10 cm over og 10 cm under HRV ved inntaket. Et slikt reguleringsintervall er foreslått tatt inn i reglementet.

Fisket, post 2.

Det er kommet fram krav fra forskjellige hold vedrørende fisket, med Hovedstyret tar uttalelsen fra Miljøverndepartementet som dekkende for disse interesser. Departementet krever at det stilles vilkår om bygging av laksetrapp i Øvre Fiskumfoss og avgivelse av vann til denne og dessuten kreves tiltak som utsetting av smolt og yngel til kompensasjon for tapte gytemuligheter og fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget. Videre kreves det at søkeren pålegges å dekke alle utgifter i forbindelse med bygging av laksetrappen i Nedre Fiskumfoss og dessuten at det kan pålegges å betale et beløp til Namdal laksestyre for opphjør av fisket dersom fiske-trapper ovenfor Fiskumfossen ikke blir realisert. NTE er som nevnt tidligere økonomisk forpliktet i Aunfoss og Åsmulfoss.

Hovedstyret finner det vanskelig etter det en har anført foran å anta at trappen i Nedre Fiskumfoss ikke får noen virkning. Trappen blir etter all sannsynlighet fullført, og søkeren må tilpliktes å bygge trapp i Øvre Fiskumfoss og avgi nødvendig vann til den, idet fossen vel er å regne for passabel for fisk i dag. Det må da bli anledning til å konstatere om — og i hvilken grad — trappen i Nedre Fiskumfoss har virkning. Hovedstyret betrakter en eventuell redusert effekt av trappen som et skadespørsmål som i sin helhet bør bringes inn for skjønnet. En mulig omvurdering av andelene i trappen mener en således det blir skjønnets sak å ta standpunkt til. Det er videre naturlig også å vurdere eventuelle tiltak som utsetting av smolt og/eller yngel av laks i nær sammenheng med svikt i trappens effektivitet. NTE har i sine kommentarer av 12. august 1974 til Miljøverndepartementets brev hevdet bl. a. at spørsmål om slik utsetting må avgrenses

og baseres på at elvestrekningen ikke er lakseførende i dag. Brevet m/ bilag følger vedlagt. Hovedstyret er for så vidt enig i denne betraktningssmåte og vil derfor tilrå at skjønnnet også avgjør i hvilken grad og med hvilke omkostninger NTE skal være pliktig til utsetting av smolt og/eller yngel av laks. Hovedstyret viser til at trappen i Nedre Fiskumfoss delvis er et erstatnings-tiltak i forbindelse med tidligere reguleringer og antar at skjønnets vurderinger i denne forbindelse er hjemlet i reguleringsloven § 16 pkt. 3.

Når det gjelder innbetalingen til Namdal laksestyre vil Hovedstyret foretrekke at vilkåret blir mere konkret utformet. En anbefaler at et eventuelt beløp begrenses til de direkte kapitalkostnader NTE ville måtte bære i henhold til tidligere skønnsavgjørelser dersom trappene i Aunfoss og Åsmulfoss hadde blitt bygget. Bruken av midlene bør være underlagt Miljøverndepartementets godkjenning.

For øvrig har en ingen merknader til departementets forslag.

Erosjon, post 3.

I henhold til Vassdrags- og Havnelaboratoriets notat av 19. juni 1974 bør det foretas en mindre sikring på elvas høyre side ca. 1 km ovenfor dammen. For øvrig vil det være tilstrekkelig å ha forholdene under observasjon og eventuelt forbygge når det måtte vise seg nødvendig.

Hovedstyret foreslår vilkår i samsvar med dette og er blitt stående ved en 10-årsperiode der NTE har rapportplikt til NVE og plikt til å foreta eventuelle forbygginger etter nærmere anvisning.

Opprydding, naturvern, post 4.

Det ligger i saken at det må foretas grundig opprydding av anleggsområdet — herunder også rydding av eventuelt neddemmet kratt og trevirke. En har oppstillet vilkår i samsvar med de krav som stilles i vanlige reguleringssaker og kontrollen er lagt til NVE.

Det er ellers krevet tiltak for å sikre Harran Campingplass mot forsumping. Etter det som foreligger er plassen oversvømmet i dag ved vassføringer over 1 000 m³/sek. Det er for øvrig under vurdering fra søkerens side å foreta en oppfylling på 1 m av plassen. Hovedstyret finner etter dette ikke grunn til å foreslå vilkår i denne forbindelse, men en vil understreke at det bør tas hensyn så langt som mulig.

En viser for øvrig til Grong kommunestyres uttalelse om dette.

Når det ellers gjelder krav om deltakelse i finansiering av konkrete tiltak som f. eks. ved bygging av svømmehall og anførselen om å unngå nedtrapping av elektrisitetsverkets arbeidsplasser i Harran, finner ikke Hovedstyret grunnlag i vassdragsloven for vilkår om disse spørsmål. De bør forsøkes løst i forhandlinger med søkeren. Når det gjelder ervervskonsesjonen bemerkes at det gjelder en konsesjon av lite omfang — ca. 60 pst. av det hele — som etter Hovedstyrets syn heller ikke kan gi grunnlag for slike kompensasjonstelser.

B. Ervervstillatelsen.

Konsesjonstid, post 1.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk oppfyller lovens betingelser om konsesjon på ubegrenset tid som da er foreslått. Det er videre foreslått adgang til alminnelig revisjon av vilkårene etter 50 år.

Årlige avgifter, post 2.

Regulert vassføring ved Fiskumfoss i et medianår er beregnet til 52 m³/sek., tilsvarende 4 630 nat.-hk i det fall som skal bygges ut. Alminnelig lavvassføring tilsvarende 12 m³/sek. eller 1 070 nat.-hk i Øvre Fiskumfoss. 60 pst. av dette utgjør ca. 640 nat.-hk som blir avgiftsgrunnlaget for ervervet. Hovedstyret foreslår kr. 5 pr. nat.-hk til kommuner og kr. 1 til staten.

De vanlige byggefrister på 2+5 år er betinget i post 4, og kraftavgivelsen etter lovens bestemmelse er tatt inn i post 11.

Hovedstyret så på forholdene på stedet den 21. august 1974 og holdt møte med de interesserte parter.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i møter 19. og 21. august 1974.»

Hovedstyrets forslag til vilkår for ekspropriasjons- og utbyggingstillatelsen lyder:

«1.

Vannhøyden i inntaksbassenget kan heves permanent til nåværende vannstand ved en vassføring på 400 m³/sek. (kote 66,7 i NVE's nivellement). Ved større vassføringer manøvreres lukene slik at de naturlige vannstander ikke overskrides og flomlukene i dammen skal minst kunne avlede 1 800 m³/sek. ved vannstand på kote 69,37.

Det kan foretas korttidsregulering i et reguleringsområde på 10 cm over og 10 cm under HRV.

Den tillatte reguleringsgrense skal betegnes

med fast og tydelig vannstandsmerke som godkjennes av NVE.

Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander, samt observeres og noteres — om det forlanges — regnmengder, temperatur m. v. NVE kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som NTE plikter å oppbevare for hele reguleringsperioden.

2.

- A) Etter nærmere anvisning fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk plikter NTE å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss, samt slippe tilstrekkelig vann i denne. Trappen skal utstyres med tellekammer for laks.
- B) NTE plikter etter skjønnets bestemmelse å erstatte de deltagende parter i fisketrappen i Nedre Fiskumfoss skade som eventuelt oppstår som følge av svikt i trappens effektivitet på grunn av oppdemmingen.
- C) Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk plikter dersom fisketrapper ovenfor Fiskumfossene — hvor NTE i henhold til avholdte skjønn er forpliktet til økonomisk bistand — ikke blir realisert, å innbetale det tilsvarende beløp til Namdal laksestyre for opphjør av fisket i vassdraget. Anvendelsen av midlene skal godkjennes av Miljøverndepartementet.
- D) Dersom Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk bestemmer det, plikter NTE:
 - b. å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser i vassdraget.

3.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk plikter å foreta forbygging på nærmere angitt strekning som omtalt i notat av 19. juni 1974 fra Vassdrags- og Havnelaboratoriet i Trondheim. Videre plikter NTE å holde oppdemmingssonen under observasjon og sende årlig melding til NVE de første 10 år etter at kraftverket er kommet i drift og foreta nødvendige forbyggingsarbeider etter NVE's bestemmelse.

4.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

NTE skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens

arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

NTE plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjemmende. Plasseringen av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. NTE plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. NTE plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av NTE.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingenører eller arbeidsledere nødvendig underretning.»

Hovedstyrets forslag til vilkår for ervervs-tillatelsen lyder:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og for øvrig § 2, post 17, annet ledd, som gis tilsvarende anvendelse.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 5 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år, regnet fra konsesjonens datum, kan fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede

avgifter inntreffer etter hvert som vannkraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 11, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av vedkommende departement.

4.

Utbygging av vannfallet må påbegynnes innen 2 — to — år fra konsesjonens datum, og vannbyggingsarbeidene må fullføres og anleggets drift påbegynnes innen en ytterligere frist av 5 — fem — år.

Driften må ikke uten Kongens samtykke i så lang tid som 3 år kontinuerlig stanses eller kontinuerlig innskrenkes til mindre enn en tredjepart av det i den forløpne tid innsatte, på regelmessig drift beregnede maskineris energi, heri ikke iberegnet hva der måtte være avgitt til bruk for stat eller kommune etter post 12 og sådanne stansninger eller innskrenkninger må ikke noen sinne i løpet av 10 år samlet finne sted i så meget som 5 år.

Ved tidsberegningene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For overtredelse av de i nærværende post omhandlede bestemmelser erlegger selskapet en løpende mulkt stor kr. 200 — to hundre kroner — pr. dag, hvori vedkommende frister oversittes.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anlegget fortrinnsvis anvende norske varer for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillinger — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlands vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av vedkommende departement en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes, å forelegge NVE detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende inntaksdammen slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av NVE. Anlegget skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Dets utførelse så vel som dets senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggets eier.

9.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvist tilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse.

10

Anleggets eier skal etter nærmere bestemmelse av NVE utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle kart som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anlegget, skal sendes Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgis inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som vannfallet etter den foretatte utbygging kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanlegget er beliggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av vedkommende regjeringsdepartement. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år, regnet fra konsesjonens datum.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggets eier eller andre. Forårsaker kraftens uttak av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som tar ut kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av vedkommende departement.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraft-

mengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anlegget for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

12.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Naturvernrådet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anlegget i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg virker minst mulig skjæmmende. Plasseringen av stein og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av vedkommende departement til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av vedkommende departement.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11 eller 13, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

14.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anlegget er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Departementet skal bemerke:

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har tidligere foretatt betydelige reguleringer og utbygginger i Namsen. Sommeren 1963 ble overføringen av Namsvatn gjennom Vekteren, Limingen til Tunnsjø tatt i bruk. På denne strekningen er de nevnte vatn tillatt regulert og kraftstasjonene Røyrvik, Tunnsjø og Tunnsjødal er utbygget. Lenger nede er Åsmulfoss, Aunfoss og Nedre Fiskumfoss utbygget. Åsmulfoss er den øverste av disse og Fiskumfoss den nederste.

Fiskumfoss kraftverk ble tatt i bruk i 1946, Aunfossen kraftverk i 1959 og Åsmulfoss kraftverk i 1972. Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk søker nå i brev av 18. februar 1974 om tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til utbygging av Øvre Fiskumfoss, om tillatelse etter samme lovs §§ 62 og 148 til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter for å gjennomføre utbyggingen, samt om konsesjon på erverv i henhold til ervervslovens § 4.

Øvre Fiskumfoss kraftverk skal utnytte et fall på ca. 6,7 m mellom Byastrupen nedenfor Aunfoss kraftverk og inntaksmagasinet for nåværende Fiskumfoss kraftverk. Planen går ut på å bygge en dam som vil heve vannstanden til HRV kote 66,7 som tilsvarer en vannføring ved damstedet før oppdemmingen på ca. 400 m³/sek. Kraftstasjonen skal ha en rørturbin på 8 MW og bygges i umiddelbar tilknytning til dammen. Turbinen tar maksimalt en vannføring på 140 m³/sek. Avløpet føres ut i inntaksmagasinet for nåværende Fiskumfoss kraftverk. Oppdemmingen antas å ville strekke seg 5,5 km oppover elven og vil også påvirke ovenforliggende stryk. Avstanden opp til Aunfoss kraftverk er ca. 10 km.

Middelproduksjonen er beregnet til totalt 53,3 GWh pr. år, hvorav 26,2 GWh er angitt som vinterproduksjon. Utbyggeren har beregnet kostnadene til 35 mill. kroner etter dagens prisnivå. Dette gir en utbyggingspris på 65,7 øre/kWh. Etter Vassdragsdirektoratets beregninger ligger nytteverdien av kraftverket på samme størrelse som de angitte anleggskostnader. Dette dyre prosjektet blir etter direktoratets syn akseptabelt ved at produksjonen burde kunne komme i gang ved årskiftet 1976/77 og at det vanskelig kan tenkes noen annen utbygging som i tide kan bidra til å redusere det forventede kraftunderskuddet i forsyningsområdet som hovedstyret har gjort rede for i sin innstilling.

Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk har foreslått en alternativ utbygging uten magasin. Vassdragsdirektoratet anser et slikt anlegg som økonomisk uakseptabelt. Departementet er enig i Vassdragsdirektoratets vurdering av dette alternativet.

Fra tidligert erverv eier NTE ca. 40 pst. av det fall som inngår i Øvre Fiskumfoss. De resterende fall er fordelt på i alt 16 eiere. Virkningen av en eventuell oppdemming +1 m forsumpingsgrense vil i en viss grad berøre alle eiendommer langs elva på magasinstrykningen. Det gjelder 5 eiendommer foruten de 16 som også må avgi fallrettigheter. 3 eiere må avgi grunn til selve dammen og kraftverket. Det er oppnådd enighet om erstatning for fallrettighetene. Skader og ulemper for øvrig skal erstattes på vanlig måte ved skjønn. Det forhandles særskilt om erstatning for byggegrunn til dam og kraftverk som i alt utgjør 12 da utmark.

Det kan være fare for skader i oppdemmingssonen på ca. 30 da dyrket mark som tilligger 5 eiendommer. Arealene er imidlertid utsatt også nå ved høye vassføringer. I området 1,25 til 1,50 m over HRV ligger ca. 150 da flatland som ved et eventuelt skjønn antagelig vil bli gjenstand for jordbruksfaglig vurdering. Det er også mulig at et campinganlegg som ligger ca. 1,40 m over HRV kan bli berørt.

Departementet finner det rimelig at utbyggeren pålegges å foreta en oppfylling av campingplassen i den utstrekning det er nødvendig for å unngå at den blir oversvømmet ved høye vannføringer. Skulle det oppstå tvist om omfanget av oppfyllingen kan skjønnet avgjøre dette.

Det har vært foretatt undersøkelser av rasfaren i oppdemmingssonen. Det er ikke framkommet noe som tyder på nevneverdig risiko for økt rasfare. Visse mindre tiltak bør settes i verk på høyre bredd ovenfor dammen. I forhold til situasjonen før utbygging vil

vannstandssvingningene reduseres med ca. 2 m ved at de nedre svingninger forsvinner. Der grunnvannstands nivået står i direkte sammenheng med elvevannstanden får oppdemmingen en stabiliserende effekt.

Fløtningsinteressene vil bli ivaretatt ved utformingen av inntaksdammen og ved eventuelle hjelpeinnretninger. Det forutsettes modellforsøk og opprettet avtale med Namsen Fellesfløtningsforening. Hvis enighet ikke oppnås går man ut fra at saken avgjøres ved skjønn. For øvrig berøres ingen almene ferd-sels interessener.

De estetiske skadevirkningene vil sannsynligvis føre til at fossen blir redusert som turistattraksjon. Fossen vil ved full kjøring i de 5 sommermånedene være tørrlagt ca. halvparten av tiden og en større del av elven blir mer stilleflytende ved oppdemmingen. Øvre Fiskumfoss er den siste fossen i Nedre Namsen som enda ikke er utbygget.

Virkningene for laksen har vært sterkt fremme i denne sak. Laksen har til i dag ikke gått lenger enn til Nedre Fiskumfoss. Det har vært arbeidet med å få laksen til å gå videre opp i elven til gyteplassene ovenfor Fiskumfoss og videre forbi Aunfoss og Åsmulfoss. Ved utbygging av Aunfoss og Åsmulfoss er det tatt hensyn til dette. Således er det i forbindelse med utbyggingen av Åsmulfoss pålagt plikt for NTE å bygge fisketrapp og å avgi vann. For Aunfoss-utbyggingen har også NTE blitt pålagt visse forpliktelser når det gjelder bygging av lakse-trapp.

Forutsetninger for fisketrapper i Aunfoss og Åsmulfoss er at laksen kommer opp i Fiskumfoss. Det har derfor vært arbeidet med spørsmålet om bygging av fisketrapp i Nedre Fiskumfoss.

Det ble i 1973 inngått avtale mellom NTE/Kraftverkene i Øvre Namsen (KØN), grunneierne, Namdal laksestyre og Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk om bygging av fisketrapp og fordeling av utgiftene. Med visse forbehold frafalt rettighetshaverne til fisket nedenfor Nedre Fiskumfoss erstatningskrav for de skader på fisket som måtte skyldes de hittil etablerte reguleringer i vassdraget. Trappen er nå for en stor del bygget.

Ifølge Direktoratet var det i første rekke den 8–10 km lange elvestrekningen umiddelbart ovenfor og opp til Aunfossen som begrunnet byggingen av trappen. Direktoratet hevder at å gjøre Namsens øvre løp lakseførende etter laksestyrets opprinnelige planer med fisketrapper i Aunfoss og Åsmulfoss er urealistisk etter en utbygging av Øvre Fiskumfoss. En eventuell utbygging vil etter direktoratets mening ødelegge gyte- og opp-

vekstmulighetene for laks på strekningen fra Øvre Fiskumfoss og opp til Aunfoss.

Forutsetningen for byggingen av lakse-trappen i Nedre Fiskumfoss er derfor etter direktoratets mening falt bort. Det krever at NTE må bære alle kostnader ved trappen.

Hovedstyret har uttalt at det her er en stor fare ved en forenkling av saken. Etter dets syn er det vanskelig å hevde kategorisk at trappen i Nedre Fiskumfoss blir uten effekt. Det vises til at det på faglig hold er forskjellig oppfatning av oppdemmingens virkning på fisket.

Miljøverndepartementet mener at lakse-trappen i Nedre Fiskumfoss må fullføres og at en laksetrapp i Øvre Fiskumfoss vil være en direkte følge av dette. Etter at hovedstyret har avgitt sin innstilling, har Miljøverndepartementet foretatt en ny vurdering av fisketrappene og omkostningene ved disse etter å ha forelagt hovedstyrets innstilling for Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Departementet har i brev av 12. september 1974 avgitt slik uttalelse:

«Saken m/ hovedstyrets innstilling har vært forelagt Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk til uttalelse. En viser til vedlagte fotokopi av direktoratets brev av 2. september 1974 hvorefter direktoratet opprettholder tidligere forslag til konsesjonsvilkår.

Departementet finner etter det som er opplyst å måtte legge til grunn at utbyggingen av Øvre Fiskumfoss vesentlig vil redusere nyttevirksomheten av fisketrappen som er under bygging i Nedre Fiskumfoss, selv om det kan diskuteres hvor stor reduksjonen vil bli. En er derfor enig med Hovedstyret at det synes rimelig å pålegge NTE å erstatte den skade som oppstår som følge av den reduserte nytteeffekt av trappen på grunn av oppdemningen (dvs. redusert verdi av oppvekst- og gytemuligheter for laks på den 5,5 km lange elvestrekning overfor dammen). Det er allerede inngått avtale om bygging av fisketrappen og utgiftsfordeling. En foreslår at det innføres en bestemmelse i konsesjonsvilkårene som gir adgang til å omvurdere fordelingen av utgiftene med bygging av laksetrappa i Nedre Fiskumfoss slik som Hovedstyret har gått inn for, jfr. Hovedstyrets utkast til konsesjonsbetingelser, pkt. 2 B. Punkt 2 A i forslag til konsesjonsvilkår i brev herfra av 2. august 1974 går ut og foreslås erstattet med:

«NTE plikter å erstatte den skade som utbyggingen av Øvre Fiskumfoss medfører ved at nytteeffekten til trappen i Nedre Fiskumfoss blir redusert. Omfanget av skaden søkes bestemt på grunnlag av minnelige forhandlinger. Dersom minnelig ordning ikke oppnås innen 10 år, avgjøres spørsmålet ved skjønn. NTE forskutterer utgiftene med trappen til spørsmålet er løst.»

Hovedstyret har foreslått at spørsmålet om utsetting av fisk avgjøres av skjønnet. En

skal i denne sammenheng få bemerke at det er praksis i denne type av saker at dette departement gir pålegg om utsetting av fisk. Departementet fastholder sitt tidligere standpunkt om at praksisen følges også i denne sak.

Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har akseptert å dekke 76 pst. av kostnadene med en trapp i Aunfoss, jfr. side 36 i Hovedstyrets innstilling, og er forpliktet til å bekoste en trapp i Åsmulfoss. Om NTE har andre forpliktelser med hensyn til laksetrappbygging er ikke kjent. En foreslår pkt. 2 C i Hovedstyrets forslag til betingelser endret til:

«NTE plikter dersom fisketrapper overfor Fiskumfossene — hvor NTE i henhold til avholdte skjønn eller frivillige avtaler er forpliktet til økonomisk bistand — ikke blir realisert, å innbetale det tilsvarende beløp til Namdal laksestyre for opphjelp av fiske. Dersom laksetrappen i Aunfoss ikke blir realisert, skal NTE innbetale et beløp tilsvarende minst 76 pst. av utgiftene med en laksetrapp. Kostnadsberegningene for laksetrappen utføres av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk.

Anvendelsen av midlene skal godkjennes av Miljøverndepartementet.»

For øvrig har en ikke merknader til Hovedstyrets innstilling som følger vedlagt i retur.

Dersom departementets synspunkter ikke deles av Industridepartementet, ber en om underretning før det tas stilling til saken.»

Namdals laksestyre, Fylkesfriluftsnemnda og Nord-Trøndelag fylkeslag av Norges Jeger- og Fiskerforbund fremhever skaden på fisket og går mot utbyggingsplanen. Namdal laksestyre krever at NTE pålegges å bygge laksetrapp i Aunfoss hvis det gis tillatelse til oppdemmingen. Grunneierne nedenfor Fiskumfoss krever gjennom en uttalelse av Namsen grunneierforening at forholdene blir lagt til rette slik at laks og sjøørret kan passere Aunfossen.

Nord-Trøndelag Naturvern, Harran idrettslag, Harran ungdomslag og et folkemøte i Harran 20. mai 1974 går imot utbygging av Øvre Fiskumfoss.

Fylkesmannen i Nord-Trøndelag anbefaler derimot søknaden, også ut fra vurdering av de rent miljømessige forhold.

Grong kommunestyre har gått inn for en utbygging av Øvre Fiskumfoss med 11 mot 10 stemmer. Kommunestyret uttaler i sin innstilling at det er klar over at det lokale nærmiljø vil bli vesentlig forandret på flere felt og at en stor del av befolkningen i Harran er sterkt imot at fossen og naturen omkring skal forandres. Mindretallet stemte imot utbyggingen på dette grunnlaget etter en avveining av utbyggingens beskjedne tilbud til den alminnelige kraftforsyning.

Hovedstyret har med et flertall på 5 medlemmer anbefalt en utbygging av Øvre

Fiskumfoss. Flertallet finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene er små i forhold til nytten av den kraftmengde som vinnes. Hovedstyrets flertall tilrår at de søkte ekspropriasjonsservervs- og utbyggingstillatelser blir gitt på de vilkår som hovedstyret har foreslått.

Hovedstyrets mindretall på ett medlem finner etter en samlet vurdering av ulemper og skadevirkninger i relasjon til innvunnet kraftmengde at konsesjon ikke kan tilrås.

I likhet med hovedstyrets flertall finner departementet at søknaden bør imøtekommes. Selv om utbyggingen nok vil gi visse skadevirkninger antas det at disse vil være av mindre betydning i forhold til nytten av den kraftmengden som vinnes i et område som er i underskudd på kraft.

Departementet tilrår at det gis ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens §§ 62 og 148 og at det gis tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105. Tillatelse foreslås gitt på vilkår som foreslått av hovedstyret bortsett fra post 2 som foreslås gitt følgende utforming:

- «A) Etter nærmere anvisning fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk kan NTE forpliktes til å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss, samt slippe tilstrekkelig vann i denne. Trappen skal utstyres med tellekammer for laks.
- B) Etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk plikter NTE å bekoste fiskeribiologiske undersøkelser som kan ha betydning for den berørte del av vassdraget.
- C) Etter nærmere bestemmelse av Miljøverndepartementet plikter NTE å sette ut smolt eller yngel av laks.»

Om vilkårene for ekspropriasjons- og utbyggingstillatelsen bemerkes:

Post 1. Manøvreringsreglement og hydrologiske observasjoner.

Det er foreskrevet manøvrering etter naturlig vassføringskurve på vannstander over kote 66,7 (400 m³/sek.). Driften av vannmerket må bekostes av NTE, men være underlagt NVE's kontroll. Vassdragsdirektoratets hydrologiske avdeling treffer bestemmelse om det må bekostes et nytt vannmerke.

Det forutsettes kjøring i takt med ovenforliggende kraftverk og pådraget reguleres automatisk ved små nivåforandringer. Det vil være nødvendig ved den praktiske manøvrering å ha adgang til en variasjon av vannstanden på 10 cm over og 10 cm under HRV ved inntaket.

Post 2. Fisket.

Departementet er enig i at søkeren forplik-

tes til å bygge laksetrapp i Øvre Fiskumfoss samt å slippe tilstrekkelig vann i denne. Videre bør NTE forpliktes til å sette ut fisk og til å foreta fiskeribiologiske undersøkelser. Når det gjelder utsetting av fisk hevder NTE at utsettingen må avgrenses og baseres på at elvestrekningen ikke er lakseførende i dag. Hovedstyret slutter seg til denne betraktningssmåte og foreslår at skjønnnet avgjør i hvilken grad og med hvilke omkostninger NTE skal være pliktig til utsetting. Miljøverndepartementet mener at det er dette departement som bør gi pålegg om utsetting av fisk.

Industridepartementet er enig i at det kan være rimelig at NTE's utsettingsplikt står i et visst forhold til virkningen av utbyggingen av Øvre Fiskumfoss. Det kan således ikke være riktig at utbyggeren skal bekoste all utsetting som byggingene av fisketrappene gir grunnlag for. Man finner likevel det riktig at man beholder den praksis at det er fiskemyndighetene som fastsetter nærmere i hvilket omfang utbyggeren bør tilpliktes å sette ut fisk. Industridepartementet er derfor enig i at Miljøverndepartementet bør overlates å gi pålegg.

Hovedstyret har foreslått et vilkår som angår den avtale som er inngått angående fordeling av utgiftene til fisketrappen i Nedre Fiskumfoss. Det mener således at skjønnnet bør ta standpunkt til en mulig omvurdering av andelene på grunn av at denne trappen etter utbyggingen av Øvre Fiskumfoss vil kunne få redusert virkning. Miljøverndepartementet foreslår også et vilkår som går ut på det samme. Industridepartementet finner det vanskelig å ta inn et vilkår som griper inn i en privatrettslig avtale. Man finner imidlertid at det ikke er urimelig at utbyggeren dersom utbyggingen av Øvre Fiskumfoss reduserer effekten av trappen, må betale en større andel enn det som opprinnelig ble fastsatt. Det forutsettes derfor at NTE tar opp spørsmålet med sine avtalepartnere om en endring av andelene med sikte på en rimelig heving av sin andel på grunnlag av en eventuell reduksjon av fisketrappens effekt på grunn av utbygging av Øvre Fiskumfoss. Dersom man ikke kommer til enighet om andelsforholdet avgjøres spørsmålet av skjønnnet.

Både hovedstyret og Miljøverndepartementet har foreslått vilkår om at dersom fisketrappene ovenfor Fiskumfossene ikke blir realisert plikter NTE å innbetale et tilsvarende beløp eller deler av dette til Namdal laksestyre. Industridepartementet finner ikke å kunne sette et slikt vilkår. Det ville i tilfelle være i alt for stor grad å gripe inn i

en skønnsavgjørelse og i en frivillig avtale.

Som uttalt foran finner man det rimelig at utbyggeren pålegges å foreta en oppfylld av campingplassen i den utstrekning det er nødvendig for å unngå at den blir oversvømmet ved høy vannføring. Man finner det imidlertid unødvendig å fastsette et eget vilkår om dette. Søkeren har selv vært inne på dette og man forutsetter derfor at dette blir gjort.

Departementet tilrår videre at det gis tillatelse til erverv av fallrettigheter etter ervervslovens § 4. Tillatelse foreslås gitt på de vilkår som er foreslått av hovedstyret.

Vilkårene er som vanlig for ervervstillatelser.

Bl. a. er årlige avgifter fastsatt til kr. 5 pr. nat.-hk til kommuner og kr. 1 pr. nat.-hk til staten. Avgiftsgrunnlaget for ervervet er ca. 640 nat.-hk.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 §§ 62, 104, 105 og 148 tillates Nord-Trøndelag Edekrisitetsverk å ekspropriere nødvendig grunn og fallrettigheter og å bygge og drive Øvre Fiskumfoss kraftverk i samsvar med søknad av 18. februar 1974 og på de vilkår som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 27. september 1974.
2. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 gis Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk tillatelse til erverv av fallrettigheter i Øvre Fiskumfoss i Namsen til utbygging av Øvre Fiskumfoss kraftverk på de vilkår som er inntatt i ovennevnte foredrag.

16. Arild Wahlstrøm m. fl.

(Erverv av aksjer i Sande Paper Mill A/S.)

Industridepartementets samtykke
18. oktober 1974.

Deres brev av 4. april d. å.

I medhold av § 36 i lov nr. 16 av 14. desember 1917 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 19. desember 1958, tillates nedennevnte personer å erverve det der nevnte antall aksjer i Sande Paper Mill A/S:

Direktør Arild Wahlstrøm . . .	1 623 aksjer
Direktør Einar Wahlstrøm . . .	5 410 »
Stud. jur. Erik Wahlstrøm . .	2 967 »

10 000 aksjer

17. Saugbrugsforeningen.

(Erverv av aksjer i Sande Tresliperi A/S.)

Industridepartementets samtykke
18. oktober 1974.

I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av 14. desember 1917 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 19. desember 1958, gis Saugbrugsforeningen konsesjon på erverv av $\frac{1}{3}$ av aksjene i Sande Tresliperi A/S. Tillatelsen gis uten vilkår.

18. A/S Union.

(Erverv av aksjer i Sande Tresliperi A/S.)

Industridepartementets samtykke
18. oktober 1974.

I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av 14. desember 1917 § 36 og bemyndigelse gitt ved kongelig resolusjon av 19. desember 1958, gis A/S Union konsesjon på erverv av $\frac{1}{3}$ av aksjene i Sande Tresliperi A/S. Tillatelsen gis uten vilkår.

19. Tinfos Jernverk A/S.

(Konsesjon på kraftleie fra Norsk Hydro A/S.)

Kongelig resolusjon av 15. november 1974.

I brev av 20. mai 1974 søker Tinfos Jernverk A/S om konsesjon på leie av 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1974 til 30. juni 1975.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 5. august 1974 gitt følgende uttalelse:

«Ved kongelig resolusjon av 28. april 1972 fikk Tinfos Jernverk A/S konsesjon på leie av ytterligere 50 GWh fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap og 150 GWh fra Norsk Hydro A/S til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

Konsesjonen gjaldt til 15. mai 1972 for så vidt angikk leie av kraften fra Skiensfjordens kommunale kraftselskap og til 30. juni 1974 for så vidt angår leie av kraften fra Norsk Hydro A/S. Kfr. «Meddelte vassdragskonsesjoner» for 1972, side 28 flg.

I brev til departementet av 20. mai 1974 har Tinfos Jernverk A/S søkt om forlenget

konsesjon på leie av 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1974 til 30. juni 1975. Kraften er forutsatt fortsatt brukt til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

I søknaden er anført at selskapets kraftleiekontrakter ikke er tilstrekkelige, og at det har søkt om mer statskraft. Inntil søknaden er avgjort har selskapet søkt å sikre produksjonen i Notodden med kortsiktige kraftleiekontrakter med andre leverandører. Således er Norsk Hydro A/S villig til å forlenge sin kontrakt med ett år med en redusert kraftmengde på 100 GWh. Kontrakten med Skiensfjordens kommunale kraftselskap er ikke fornyet.

Departementet har i brev til NVE av 10. juni 1974 meddelt at det ikke har noen bemerkninger til at konsesjonen forlenges ett år for det reduserte kvantum på 100 GWh.

Søknaden har herfra vært forelagt Norsk Hydro A/S og NVE—Statskraftverkene, som i brev av 13. juni 1974 henholdsvis 18. juni 1974 har meddelt at de ikke har noe å bemerke.

NVE har heller ikke noe å bemerke til søknaden og vil rå til at Tinfos Jernverk A/S gis fornyet konsesjon på det reduserte kvantum på 100 GWh for tidsrommet 1. juli 1974 til 30. juni 1975 fra Norsk Hydro A/S.

Konsesjonen foreslås gitt på samme vilkår som konsesjonen av 28. april 1972, herunder vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8\,760 = \text{kW}$.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Den årlige avgift til staten etter konsesjonen av 28. april 1972 er for kraft fra Norsk Hydro A/S betalt til og med for året 1973. For 1973 er innbetalt kr. 20 452,50.»

Kraften forutsettes brukt til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.

Tinfos Jernverk A/S har anført at selskapets kraftleiekontrakter ikke er tilstrekkelige og at selskapet har søkt om mer statskraft. Inntil søknaden er avgjort har selskapet søkt å sikre produksjonen i Notodden med kortsiktige kraftleiekontrakter med andre leverandører. Således er Norsk Hydro A/S villig til å forlenge den tidligere kontrakt med ett år med en redusert kraftmengde på 100 GWh.

Norsk Hydro A/S og Statskraftverkene har i brev av henholdsvis 13. og 18. juni 1974 meddelt at de ikke har noe å bemerke.

Departementet vil i tilslutning til NVE anbefale at det gis Tinfos Jernverk A/S konsesjon på omhandlede kraftleie på følgende vilkår:

1. *Leietid.*

Tillatelsen gjelder til 30. juni 1975.

2. *Styre.*

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. *Overdragelse av energi.*

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. *Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.*

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gasser eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. *Norsk arbeid og materiell.*

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. *Trygd.*

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. *Avgift.*

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $\text{kWh}/8760 = \text{kW}$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. *Kontroll.*

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. *Overtredelse av konsesjonsvilkårene.*

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt conse-

sjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961. Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årligete avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldepunkt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Kraftuttakene er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates Tinfos Jernverk A/S å leie 100 GWh fra Norsk Hydro A/S for tidsrommet 1. juli 1974 til 30. juni 1975 til produksjon av ferrolegeringer i Notodden.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding 15. november 1974.

20. Otteraaens Brugseierforening.

(Tillatelse til å foreta ytterligere regulering og overføringer i Otravassdraget, og tillatelse for I/S Øvre Otra til erverv av fallrettigheter.)

Kongelig resolusjon av 15. november 1974.

Stortinget har i møte 30. oktober 1974 fattet følgende vedtak:

«Stortinget samtykker i at det blir tillatt Otteraaens Brugseierforening å foreta ytter-

ligere regulering og overføringer i Otra-vassdraget, samt at det blir tillatt I/S Øvre Otra å erverve fallrettigheter i vassdraget, alt i samsvar med Industridepartementets foredrag av 3. mai 1974 og Industrikomiteéns innstilling.»

Vedtaket var i samsvar med innstilling fra Industrikomiteéns flertall i Innst. S. nr. 18 for 1974—75. Denne bygget på departementets tilråding i St. prp. nr. 140 for 1973—74, men fravek proposisjonen når det gjaldt følgende punkter:

1.

Konsesjonsavgiftene til kommuner er satt til kr. 7 pr. na.-hk mens proposisjonen foreslo avgiften satt til kr. 5 pr. nat.-hk, som var lovens tidligere maksimalsats. Avgiften til stat og kommuner skal også gjelde for første byggetrinn av Brokke kraftverk (jfr. Innst. S. nr. 25 for 1960—61).

2.

Revisjonsperioden for avgiftene er i samsvar med lovendring satt til 10 år. Perioden løper fra konsesjonens datum, og gjelder også første byggetrinn av Brokke kraftverk.

3.

I/S Øvre Otra pålegges å yte et bidrag stort kr. 500 000 som skal nyttes til grunnlagsinvesteringer i forbindelse med utbyggingen av turistnæringen i Farådals-området.

4.

De veier konsesjonæren er pålagt å bygge skal ferdigstilles i løpet av en periode på 6 år.

Punktene 1 og 2 er i samsvar med departementets brev av 27. september 1974 til Industrikomiteén, jfr. lovendring av 21. juni 1974.

Ved en inkurie er det i proposisjonen utelatt en av reguleringslovens obligatoriske bestemmelser, nemlig § 12, post 17, første ledd. Departementet foreslår at denne bestemmelse tas inn som reguleringsvilkårenes post 15, fjerde ledd, og gis følgende utforming:

«For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.»

Etter at disse endringene er innarbeidet, blir reguleringsbestemmelsene sålydende:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid. Konsesjonsvilkårene kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert har konsesjonæren adgang til å frasi seg kon-

sesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Dersom vassfall som ikke tilhører staten eller norske kommuner deltar i reguleringen eller blir medeiere i anlegget, gjelder konsesjonen for disses vedkommende i 60 år fra konsesjonens datum. Ved konsesjonstidens utløp tilfaller disse vassfalleieres andeler i anlegget staten uten vederlag.

Det utførte anlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall nedenfor anlegget.

Anlegget må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

For den øking av vasskraften som ved reguleringene og overføringene tilflyter eiere av vassfall eller bruk i vassdraget skal disse erlegge følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 1,50 pr. nat.-hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 7 pr. nat.-hk.

Etter 10 år fra denne konsesjons datum kan konsesjonsavgiftene tas opp til ny prøvelse. Avgiftene og revisjonsperioden gjelder også første byggetrinn av Brokke kraftverk.

Økingen av vasskraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vassføringen som reguleringene og overføringene antas å ville medføre utover den vassføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av denne øking forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vassføringen i lavvassperioden blir så jevn som mulig. Hva der i hvert enkelt tilfelle skal anses som den ved reguleringene og overføringene innvunne øking av vasskraften avgjøres med bindende virkning av departementet.

Hvis det blir vedtatt lovendring i vassdragsreguleringsloven med avgiftsregler som også gjelder for flerårsmagasiner, skal avgiften fra denne endrings ikrafttreden beregnes etter de nye regler.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreffer etter hvert som den ved reguleringene og overføringene innvunne vasskraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vassfor-

bruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av departementet.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist på 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra departementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette, avgjøres spørsmålet av departementet.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunns-hus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 50 000 til rådighet for almindennende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende regulerings- og overføringsanleggene, slik at arbeidet ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som deres senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggenes eier.

11.

Vassslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen

uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som departementet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vassslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 5 000 for hver gang etter departementets nærmere bestemmelser.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentlige interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle kart over konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen og overføringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner som departementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 pst. av den for hvert vassfall innvunne økning av kraften (beregnet som angitt i post 2). Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgivelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører reguleringsanleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende.

Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i forgående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg får en best mulig landskapsarkitektonisk utforming. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg

som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdet. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

Departementet kan, på bakgrunn av uforutsette virkninger av reguleringene fastsette ytterligere vilkår for å unngå eller avbøte skader på naturen, ulemper for friluftslivet og skade på kulturverninteressene. Vilkårene må stå i rimelig forhold til det som kan ventes oppnådd.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4, 11, 13 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake eller til at enkelte deltakeres rett til å bruke reguleringsvatn faller bort, i samsvar med vassdragsreguleringslovens § 12, post 17, annet og tredje ledd.

For overtredelse av de i konsesjonen innfattede bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 5 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpantning.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Departementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene og overføringene kan medføre forpliktelser.

17.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse, ved skjønn på

konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten med mindre departementet treffer annen bestemmelse. Ved utstikking av anleggsveger skal de stedlige myndigheter tas med på råd. Konsesjonæren plikter å legge om veger og stier som demmes ned.

18.

Når konsesjon er gitt, plikter anleggenes eier å innbetale til Bykle kommune 4 mill. kroner, til Valle kommune 2 mill. kroner og til Bygland kommune 1 mill. kroner, som avsettes til et næringsfond for kommunene. Fondet anvendes etter nærmere bestemmelse av kommunestyret til fremme av næringslivet i kommunen. Fondet skal dog fortrinnsvis anvendes til beste for de berørte distrikter innen kommunen.

Vedtekter for næringsfondet skal være undergitt Kommunal -og arbeidsdepartementets godkjennelse.

19.

a. Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av vedkommende departement:

1. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også flerårlig fisk) av det antall, de arter, størrelse, kvalitet og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
2. å sørge for fangst av stamfisk og å dekke alle utgifter med klekking, oppføring og transport,
3. å bekoste fiske- og viltbiologiske undersøkelser, herunder også langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser, som omfatter de populasjoner som berøres av den angjeldende utbygging og regulering,
4. å anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpene av kraftstasjonene hvis kostnadene med tiltakene står i rimelig forhold til det som oppnås,
5. å dekke utgiftene til forsterket jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

b. Dersom departementet finner det nødvendig, kan konsesjonæren tilpliktes å bekoste bygging og drift av et anlegg for produksjon av settefisk og stamfisk av de arter, på det sted og med den kapasitet som vedkommende myndighet bestemmer.

c. Dersom det som følge av kraftutbyggingen og reguleringene i vassdraget oppstår skader som berører vilt- eller fiskebestanden i området og som ikke dekkes av de oppstilte vilkår, kan konsesjonæren tilpliktes

ut over det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet finner nødvendig for å bøte på skadene, såfremt omkostningene med tiltakene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

d. Konsesjonæren plikter å påse at hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingene, reguleringene og den øvrige drift av anleggene, bl. a. ved å forebygge fare for tilslamming og annen forurensning i vassdraget.

20.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av departementet å utføre og vedlikeholde grunn dammer (terskler), foreta opprenskings- og strandjusteringsarbeider samt sikre områder som er truet av utrasing av betydning, alt i de elvestrekninger som berøres av reguleringene og overføringene.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og gjennomføres så snart som mulig deretter. Utførelsen undergis offentlig tilsyn. De med planlegging og tilsyn forbundne utgifter utredes av kraftverket.

21.

De neddemte arealer ryddes for trær og busker som er over 1,5 m høye og/eller har over 8 cm stammediameter målt i en høyde av 25 cm over bakken. Gjenstående stubber skal ikke være over 25 cm høye.

Høyden regnes vinkelrett mot bakken.

Ryddingen skal være utført senest 2 år etter første neddemming av vedkommende areal, og skal såvidt mulig unngås lagt til yngletiden for småviltet.

22.

Konsesjonæren plikter å sørge for og bekoste grunnvannsmålinger m. v. med sikte på å klarlegge reguleringenes virkninger på landbruksproduksjonen langs de berørte elvestrekninger.

23.

Konsesjonæren plikter å sørge for og bekoste undersøkelser med sikte på å klarlegge reguleringenes, overføringenes og utbyggingens virkninger på resipientforhold i vassdraget.

Konsesjonæren er forpliktet til å bekoste renseanlegg i vassdraget etter senere bestemmelse av departementet.

Departementet forutsetter at skjønnnet vurderer spørsmålet om tiltak i forbindelse med vannforsyning, samt eventuelt foretar fordeling av kostnadene i denne forbindelse.

24.

Konsesjonæren skal bygge vei mellom Frøy-rak og Storestraumen og mellom Åraksbø og Skore i Bygland kommune. Veiene skal bygges i standard skogsbilvei klasse III.

Vedlikeholdet av veiene forutsettes å være konsesjonæren uvedkommende.

Veiene skal ferdigstilles i løpet av en periode på 6 år fra konsesjonens datum.

25.

De partier av isen på Hartevatn, Vatnedalsvatn og Bossvatn som mister sin bæreevne på grunn av reguleringene og overføringene skal markeres slik:

Så snart isen er farbar om høsten, innsirkles de svekkede partier med tau festet til påler som settes fast i isen med passende mellomrom. Tauet skal til enhver tid ha en fri høyde over is- eller snøoverflaten på mellom 0,5 og 1 m.

26.

Eieren skal uten vederlag for de utførte anlegg finne seg i enhver ytterligere regulering i vedkommende vassdrag som ikke forringer den tillatte regulerings effekt.

27.

Ved damanleggene skal der tillates truffet militære foranstaltninger for sprenging i krigstilfelle uten at anleggenes eier har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til deres benyttelse. Anleggenes eier må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

28.

Departementet kan under særlige omstendigheter gi en vassfalls- eller brukseier som ikke er medeier i reguleringsanleggene tillatelse til å benytte driftsvann som er innvunnet ved reguleringene og overføringene mot en årlig godtgjørelse til anleggenes eier. Denne godtgjørelse skal i tilfelle av tvist fastsettes av departementet.

29.

Til skjønn i anledning av reguleringene og overføringene skal skjønnsmenn oppnevnes av Kongen.»

Ervervsvilkårene blir sålydende:

«1.

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år fra konsesjonens datum. Hvis vilkårene blir revidert, har

konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras uten Kongens samtykke.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til statens konsesjonsavgiftsfond av kr. 1,50 pr. nat.-hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som vassfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frambringe med den påregnelige vassføring år om annet og en årlig avgift til konsesjonsavgiftsfondene i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 7 pr. nat.-hk, beregnet på samme måte.

Etter 10 år fra denne konsesjons datum kan konsesjonsavgiftene tas opp til ny prøvelse. Avgiftene og revisjonsperioden gjelder også første byggetrinn av Brokke kraftverk.

Hvis det blir vedtatt endring i ervervsloven vedrørende avgiftsberegningen, skal avgiften fra denne endrings ikrafttreden beregnes etter de nye regler.

Plikten til å erlegge de ovenfor omhandlede avgifter inntreter etter hvert som vasskraften tas i bruk.

Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 pst. rente.

3.

Nærmere bestemmelse om betalingen av avgifter etter post 2 og kontroll med vassforbruket, samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 13, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av departementet.

4.

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversites uten tillatelse fra departementet betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer

for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig — herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale, selv om dette tilbud er kostbarere når bare ovennevnte prisforskjell — 10 pst. — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske vares pris (eksklusive toll). I tilfelle tvist om dette avgjøres spørsmålet av departementet.

Departementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren for hver gang etter avgjørelse av departementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper, hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Departementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

Konsesjonæren er forpliktet til, når vedkommende departement forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og

tilstrekkelig husrom etter nærmere bestemmelse av vedkommende departement.

9.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis departementet måtte finne det mer hensiktsmessig, og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å forelegge departementet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og omkostningsoverslag vedkommende utbyggingen slik at arbeidene ikke kan iverksettes før planene er approbert av departementet. Anleggene skal utføres på en solid måte og skal til enhver tid holdes i fullt driftsmessig stand. Deres utførelse så vel som senere vedlikehold og drift undergis offentlig tilsyn. Utgiftene som er forbundet med dette, betales av anleggenes eier.

11.

Konsesjonæren er forpliktet til å erstatte utgiftene til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvor disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidene. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren anlegger, skal kunne benyttes av almenheten medmindre departementet treffer annen bestemmelse. De stedlige myndigheter skal tas med på råd ved valg av trasé for de forskjellige veianlegg.

12.

Anleggenes eier skal etter nærmere bestemmelse av departementet utføre de hydrologiske observasjoner, som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges Geografiske Oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

13.

Konsesjonæren er forpliktet til å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde, som vassfallene etter den foretatte utbygging, regulering og overføring kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet, til den kommune hvor kraftanleggene er be-

liggende, eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner, idet fordelingen bestemmes av departementet. Staten forbeholdes rett til å erholde inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter departementets bestemmelse i kraftstasjonene eller fra fjernledningene eller fra ledningsnett, hva enten ledningene tilhører anleggenes eier eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således legges til grunn blir uforholdsmessig høy, fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Unighet om prisen avgjøres av departementet.

Eieren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Oppsagt kraft kan ikke senere forlanges avgitt.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft, som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 1 pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

14.

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vi-

tenskapelige eller historiske grunner eller på grunn av områdenes naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens Naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fortidsminner som er fredet i medhold av lov av 29. juni 1951 nr. 3 eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fortidsminne som ikke har vært kjent, skal melding som nevnt i foregående ledd sendes med en gang og arbeidet stanses.

Konsesjonæren plikter ved planleggingen og utførelsen av anleggene i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper og utgifter å sørge for at hoved- så vel som hjelpeanlegg får en best mulig landskapsarkitektonisk utforming. Plassering av stein- og/eller jordmasser skjer i samråd med vedkommende kommuner. Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig rådighet over tipper og andre områder som trengs for gjennomføring av pålegg som blir gitt i samband med denne post. Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift. Overholdelsen av bestemmelsene i dette ledd undergis offentlig tilsyn. Utgifter i denne forbindelse betales av konsesjonæren.

Midlertidige hjelpeanlegg bør så vidt mulig planlegges slik at de senere kan bli til varig nytte for almenheten.

Om disse bestemmelser gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av departementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av post 2, 4 eller 15, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med ervervslovens § 26, annet ledd.

16.

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Det av Stortinget vedtatte manøvreringsreglement for regulering av Otra er sålydende:

«1.

A. Reguleringsmagasiner.

	Nat. v.st.	Reg.grenser		Reg.høyde m
		Øvre	Nedre	
Breivatn—Sesvatn	895,0	896,5	894,0	2,5
Skyvatn	1 090,0		1 078,0	12,0
Store Førresvatn	839,0	843,0	836,0	7,0
Hartevatn	753,9	758,9	751,9	7,0
Ormsavatn	866,0	868,0	856,5	11,5
Vatnedalsvatn	745,0	840,0	700,0	140,0
Store Urarvatn	1 160,0	1 185,0	1 141,0	44,0
Lille Urarvatn	1 153,5	1 185,0	1 151,0	34,0
Ytre Ratevatn	1 180,4	1 185,0		4,6
Reinevatn	1 171,7	1 185,0	1 165,0	20,0
Skarjesvatn	1 076,6	1 082,0	1 075,0	7,0
Bossvatn	529,0	551,0	495,0	56,0
Hovatn	685,84	590,68	673,84	16,84
Langerakvatn	595,34	597,84	593,84	4,0
Gyvatn	561,5	564,5		3,0
Byglandsfjord		203,0	198,0	5,0

For Byglandsfjord er angitt de samme høyder som i tidligere reglement, høydene for Skarjesvatn er angitt i lokalt høydesystem, mens høydene for alle de øvrige magasinene refererer seg til fastmerker i NVE's nivelle-
menter.

I Hartevatn kan magasinet over kote 757,3 benyttes ved pumping til Vatnedalsvatn. Nødvendig vann til minstevassføring nedenfor Hartevatn skal fortrinnsvis tappes fra Store Førresvatn.

I tiden fra vårflommens kulminasjon og ut august måned skal vannstanden i Bossvatn ikke være lavere enn kote 531,0 og i Byglandsfjorden ikke være lavere enn kote 202,0. Så lenge bare tilleggsreguleringen av Bossvatn er tatt i bruk kan ytterligere 1 m nedtapping av Byglandsfjord foretas.

Med unntak av dammen ved Byglandsfjord har samtlige dammer faste overløp. Vannstanden i de enkelte vatn stiger derfor noe over øvre reguleringsgrense under flom.

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer.

- a) 1. Avløpet fra Nørdste Brandsvatn i Gjeiskeliåna (14,3 km²) overføres til Auer-vassåa.
2. Avløpet fra Hartevasstjønn i Auervassåa (17 km²) overføres til Børtemannsbekken sammen med avløpet under pkt. 1.
3. Avløpet fra et felt på 5 km² i Fjordungsbebben overføres til Hartevatn.
4. Avløpet fra Skyvatn (18 km²) overføres til Væringsåa.
5. Avløpet fra Væringsåa (38 km²) kan

overføres til Store Førresvatn sammen med avløpet under pkt. 4.

6. Avløpet fra Hartevatn, inkl. avløpene under pkt. 2 og 3 (i alt 491 km²), overføres — til dels ved pumping — til Vatnedalsvatn.

- b) 1. Avløpet fra Reinevatn (16 km²) overføres til Urarvatn.
2. Avløpet fra Skarjesvatn (28 km²) kan via pumping overføres til Urarvatn for lagring.
3. Avløpet fra Urarvatn, inkl. avløpet under pkt. 1 (i alt 70 km²) overføres til Skarjesvatn.

- c) 1. Avløpet fra følgende felter kan via driftstunnelen for Holen kraftverk føres til Vatnedalsvatn for lagring:

Kvervå (18 km²), rest Skarjeså (8 km²), Trågumså (7,3 km²), Hisbekken (3,1 km²), Fossbekken (2,3 km²) og Kvernbekken (1,5 km²).

2. Avløpet fra Vatnedalsvatns felt (ekskl. nedbørfeltet til Urarvatn, jfr. ovf. pkt. b.3) inkl. avløpene under pkt. a.6 og c.1 (i alt 714 km²) overføres via Holen kraftverk til Bossvatn.

- d) 1. Avløpet fra Otrass restfelt ved Sarvsfoss (192 km²) overføres til Bossvatn.

2. Avløpet fra følgende felter kan via driftstunnelen for Brokke kraftverk føres til Bossvatn for lagring:

Holsbekkene (5,6 km²), Heiså (33 km²) Ljoså m/bielv Gjessløyå (123 km²), Sollibekken (7,6 km²), Lisleå (12,8 km²), Flåsse (3,2 km²), Åmliå (5,3 km²), Kåvå (18 km²), Hovedstøylså (14 km²) og Farå (109 km²).

2.

For den alminnelige fløting nedenfor Ose avgis vann etter bestemmelser som fastsettes ved overenskomst eller skjønn.

3.

Manøvreringen av magasinene ovenfor Byglandsfjord skal primært skje med hensyn på fallene i denne del av vassdraget.

Det skal likevel ved manøvreringen tas hensyn til de nedenforliggende grunneiere og rettighetshavere og til almene interesser. Vassføringen målt ved Hoslemo VM må aldri være under 2 m³/sek. om sommeren og 1 m³/sek. om vinteren.

Ved en tapping forbi dammen ved Bykil som aldri må være mindre enn 0,2 m³/sek. skal det sørges for at vassføringen ved Valle VM ikke kommer under 3 m³/sek. om sommeren og 2 m³/sek. om vinteren. Vassføringen skal etter nærmere bestemmelse av departementet kunne økes til henholdsvis 5 og 3 m³/sek.

Nedenfor Byglandsfjord skal vassføringen målt ved Vigeland VM i den tid ovennevnte restriksjoner for tapping fra Byglandsfjord gjelder ikke komme under 50 m³/sek. På samme måte som ovenfor skal minstevassføringen kunne økes til 80 m³/sek.

Vannstanden i Byglandsfjord må ikke overstige kote 203 uten at alle bevegelige flomløp er åpne. Flomvassføringen i Skarjeså og Bossvasså kan under driftsuhell i Urar eller Skarjes, respektive Brokke kraftstasjoner bli noe større enn under normale forhold. For øvrig må vassdragets flomvassføring ikke unødig forøkes.

Imidlertid kan konsesjonæren etter departementets nærmere bestemmelse tilpliktes å slippe kunstige flommer i kritiske forurensningsperioder.

4.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørmengder, temperatur, snødybder m.v. Hovedstyret for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

5.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Hovedstyret for vassdrags- og elektrisitetsvesenet kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

6.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av departementet.

7.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

I forbindelse med de i konsesjonen pålagte veibygginger forutsetter industrikomiteén at kommunen i samråd med fylkeskommunale og statlige myndigheter og de berørte grunneiere, søker å planlegge en rasjonell utnyttelse av skogen i området.

Med hensyn til arbeidsplasser anbefaler komiteén at kommunene, i samarbeid med fylket vil oppnevne utvalg som kan ta seg av disse spørsmålene i samarbeid med sentrale myndigheter.

I forbindelse med fiskeanlegg peker komiteén på at dersom en kommer til at forholdene i vassdragene er brukbare, så bør anleggene legges til Bygland, der betydelige investeringer allerede er gjort.

Komiteén understreker at det må være en forutsetning at I/S Øvre Otra sørger for nødvendig vedlikehold av tersklene, slik at de kan fylle sin funksjon. Dette forhold bør også telle med når behovet for renseanlegg skal vurderes.

I forbindelse med planene om utbygging av turistnæringen i Farådalen peker komiteén på at I/S Øvre Otra i rimelig grad søker å samordne sine planer når det gjelder vei, vann, kloakk og krafttilførsel med de planer kommune og fylke måtte ha. Komiteén bemerker også at det ifølge Norsk Vegplan skal bygges en riksveg mellom Setesdal og Sirdal i dette området, og henstiller til selskapet å bidra til en samordning av disse interessene.

Når det gjelder søknadene om tillatelse etter vassdragslovens §§ 104 og 105 og etter oreigningslovens § 25 skal departementet bemerke:

En antar i samsvar med Hovedstyret at det ikke er nødvendig å gi tillatelse etter vassdragsloven i forbindelse med reguleringsstillatelsen, men at en eventuelt kan komme tilbake til spørsmålet dersom det skulle vise seg at slike tillatelser er nødvendig.

Når det gjelder søknaden om forhåndstillatelse etter oreigningslovens § 25, vil depar-

tementet komme tilbake til denne så snart skjønn er begjært.

Det forutsettes som vanlig at Industridepartementet kan samtykke i mindre planendringer, samt foreta de endringer i manøvreringsreglementet som følger av dette.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 gis Otteraaens Brugs-eierforening tillatelse til ytterligere regulering og overføringer i Otravassdraget, på de vilkår og under de forutsetninger som er nevnt i Industridepartementets foredrag av 15. november 1974.
2. I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 fastsettes ervervsbestemmelser i forbindelse med tillatelse for I/S Øvre Otra til erverv av fallrettigheter i Otravassdraget på de vilkår som er fastsat i det ovenfor nevnte foredrag.
3. Det fastsettes manøvreringsbestemmelser for reguleringene og overføringene i samsvar med det ovenfor nevnte foredrag som gjeldende inntil videre.

21. Bergenshalvøens kommunale kraftselskap.

(Erverv og regulering av Tysso i Ulvik. Endring i manøvreringsreglementet.)

Industridepartementets samtykke 27. november 1974.

Det vises til brev av 19. oktober 1974 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Departementet bestemmer med dette at post 1 B i manøvreringsreglementet, fastsatt ved kongelig resolusjon av 5. november 1971, forandres slik: «20 km²» blir endret til «14,5 km²», i samsvar med de opplysninger som framgår av Deres brev av 10. oktober 1974.

22. A/S Toten Cellulosefabrik.

(Konsesjon på kraftleie fra Gjøvik Elektrisitetsverk.)

Kongelig resolusjon av 29. november 1974.

Ved kongelig resolusjon av 18. juni 1965 fikk A/S Toten Cellulosefabrik tillatelse til å leie inntil 1 600 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk og ved kongelig resolusjon 15. august 1969 fikk selskapet tillatelse til

å leie inntil 28 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene.

Tillatelsen av 18. juni 1965 var tidsbegrenset til 1. januar 1974 og tillatelsen av 15. august 1969 er tidsbegrenset til 1. januar 1979.

I brev av 13. februar 1974 til Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen søker A/S Toten Cellulosefabrik om tillatelse til å leie inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk og inntil 28 000 kW spillkraft fra NVE.

Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen har i brev av 29. juli 1974 til departementet gitt følgende uttalelse:

«1. *Innledning.*

Ved kongelig resolusjon av 18. juni 1965 fikk A/S Toten Cellulosefabrik tillatelse til å leie inntil 1 600 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk og inntil 20 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene. Ved kongelig resolusjon av 15. august 1969 fikk selskapet tillatelse til å leie inntil 28 000 kW spillkraft fra Statskraftverkene. Samtidig bortfalt tillatelsen av 18. juni 1965 om leie av inntil 20 000 kW spillkraft.

Tillatelsen av 18. juni 1965 var tidsbegrenset til 1. januar 1974 og tillatelsen av 15. august 1969 er tidsbegrenset til 1. januar 1979. I brev herfra av 4. februar 1974 ble selskapet minnet om at konsesjonen av 18. juni 1965 var utløpt og en ba innsendt søknad om fornyelse hvis kraftleieforholdet med Gjøvik Elektrisitetsverk forutsattes å skulle fortsette.

2. *Søknaden.*

Søknaden er av 13. februar 1974 og lyder slik:

«Vi viser til Deres brev av 4. ds. og søker herved om konsesjon på leie av inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk og inntil 28 000 kW spillkraft fra NVE.

Primakraften anvendes til drift av cellulosefabrikken og sulfitlutfabrikken. Kraftkvan-tumet er øket på grunn av øking i produksjonen gjennom utbygging. Årsproduksjonen er pr. i dag ca. 38 000 tonn cellulose og ca. 27 000 tonn lignosulfonater.

Spillkraften skal anvendes til drift av våre to elektriskjeler på tilsammen 28 000 kW.

Vi legger ved kopi av kraftleiekontrakt med Gjøvik Elektrisitetsverk.»

I brev herfra 11. mars 1974 ble selskapet bedt om en del tilleggsopplysninger samtidig som en gjorde oppmerksom på at konsesjonen av 15. august 1969 på leie av 28 000 kW spillkraft først utløper 1. januar 1979.

I brev av 25. mars 1974 meddeler selskapet:

«Den konsesjon vi tidligere hadde gjaldt 1 600 kW, gitt i 1965. Fabrikken ble den

gang kjørt døgkontinuerlig med en produksjon på ca. 29 000 tonn cellulose og ca. 18 000 tonn lignosulfonater. For 4 år siden gikk vi over til helkontinuerlig drift, og produksjonen er i dag ca. 38 000 tonn cellulose og 27 000 tonn lignosulfonater. Med et kraftforbruk på ca. 400 kWh pr. tonn cellulose tilsvarende produksjonsøkningen av cellulose alene et øket kraftbehov på ca. 500 kW. Utbygging av bi-produktavdelingen gjennom utvidelse av gammelt inndampingsanlegg i tidsrommet 1964—70, samt bygging av nytt inndampingsanlegg og nytt tørkeanlegg i 1971—73 har øket kraftbehovet ytterligere med ca. 300 kW.

Den økede celluloseproduksjon har medført øket driftsvannforbruk, dette har redusert disponibel vannmengde for vår egen kraftstasjon og følgelig lavere egenproduksjon. Vår kraftstasjon er på 1 000 kW med en gjennomsnittlig produksjon på 500—600 kW.

Vi legger ved fortegnelse over styrets medlemmer samt andre opplysninger. De ber om i henhold til lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. V.»

3. Kraftleiekontrakten.

Ifølge primakraftkontrakten av 14. oktober 1970 har Gjøvik Elektrisitetsverk forpliktet seg til fra 1. januar 1971 å stille til disposisjon for A/S Toten Cellulosefabrik 1 800 kW. Selskapet må innen 1. oktober hvert år rekvirere det kraftkvantum som trenges for det kommende driftsår. Kraften leveres som 3-faset vekselstrøm ved Gjøvik transformatorstasjon og koplingsstasjon ved A/S Toten Cellulosefabrik med en spenning av henholdsvis ca. 60 og 32 kV. På hvert av stedene har selskapet satt opp registrerende effekt- og kWh-måler med 1 time registreringsperiode. For det rekvirerte kraftkvantum betales kr. 100 pr. kW og år og 0,9 øre pr. kWh i tiden 15. mai—15. oktober og 1,8 øre pr. kWh i tiden 16. oktober—15. mai. Ved regulering av statskraftprisen på primakraft skal nevnte priser reguleres tilsvarende. Kontrakten er avsluttet med to års gjensidig oppsigelse.

4. Avgitte uttalelser.

4.1. Industridepartementet har i brev av 21. mars 1974 til NVE meddelt at Industriavdelingen ikke har noe å innvende mot at søknaden blir innvilget.

4.2. Gjøvik Elektrisitetsverk har i styremøte 27. mars 1974 anbefalt søknaden. Elektrisitetsverkets innstilling til styret lød slik:

«Fra Gjøvik kommune har Gjøvik El-verk fått oversendt til uttalelse søknad av 13. februar 1974 fra Toten Cellulosefabrik om konsesjon på leie av 2 500 kW primakraft fra Gjøvik El.verk og 28 000 kW spillkraft fra NVE.

Søknaden er en fornyelse og utvidelse av tidligere konsesjoner. Primakraften leveres i samsvar med gjeldende kraftleveringsavtale

mellom Toten Cellulosefabrik og Gjøvik El-verk.

Spillkraftavtale er opprettet mellom Toten Cellulose og NVE-Statskraftverkene.

Ut fra dette vil en fremme slikt forslag til setningen som er eller nå blir etablert innen Oppland fylke ville det være sterkt ønskelig om også spillkraften til Toten Cellulose kunne formidles gjennom det stedlige el.verk, slik det også er forutsatt. Det kan opplyses at spillkraften overføres over egen 66 kV ledning fra Gjøvik Transformatorstasjon til fabriken, linjen drives og vedlikeholdes av Gjøvik El.verk, og ukentlig avregning av spillkraften foretas av Gjøvik El.verk.

Ut fra dette vil en fremme slikt forslag til vedtak:

Styret for Gjøvik El.verk innstiller på at søknad av 13. februar 1974 fra Toten Cellulosefabrik A/S om konsesjon på leie av 2 500 kW primakraft og 28 000 kW spillkraft innvilges. En ber om at det snarest blir vurdert å kanalisere spillkraftleveringen gjennom det stedlige elektrisitetsverk, i samsvar med de faktiske forhold, og for å styrke den nyetablerte angroskraftomsetning i Oppland og Gjøvik Elektrisitetsverk.»

4.3. Gjøvik kommunestyre har i møte 24. april 1974 vedtatt følgende innstilling fra formannskapet:

- «1. Gjøvik kommune anbefaler at søknad fra Toten Cellulosefabrik A/S om konsesjon på leie av 2 500 kW primakraft og 28 000 kW spillkraft innvilges.
2. Gjøvik kommune henstiller ovenfor Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen at det snarest blir vurdert å kanalisere spillkraftleveringen gjennom det stedlige elektrisitetsverk, i samsvar med de faktiske forhold og for å styrke den nyetablerte engroskraftomsetning i Oppland og Gjøvik Elektrisitetsverk.»

4.4. Oppland fylkes elektrisitetsverk har i påtegning av 15. mai 1974 til fylkesmannen uttalt:

«Vi slutter oss i prinsippet til den uttalelse Gjøvik kommunestyre har avgitt i saken under pkt. 2. En ordning som antydnet med fylkesverket som primær leverandør nødvendiggjør imidlertid at vi får overtatt kraftavregning og balanseoppgjør også for de el.verker i Oppland som ennå har sin kraftutveksling med Samkjøringen. Det vil trolig ennå ta litt tid innen dette kan skje. Vi må derfor på dette tidspunkt rå til at konsesjonssøknaden fra Toten Cellulosefabrik innvilges for et kortere tidsrom.»

4.5. Fylkesmannen i Oppland har i brev av 24. mai 1974 til NVE meddelt at han slutter seg til uttalelsen fra fylkesverket.

4.6. NVE, Statskraftverkene har i brev av 17. juni 1974 uttalt:

«Vi har ingen bemerkninger til at A/S Toten Cellulosefabrik gis konsesjon på kraftleie i samsvar med søknaden.

Statskraftverkene gjeldende kontrakt om spillkraftlevering (28 MW) til A/S Toten Cellulosefabrik er datert 4. november 1968. Denne kontrakt avløste kontrakt fra 1965 på 18 MW. Statskraftverkene har altså hatt bedriften som kunde i mange år, og vi for vår del ser ingen grunn til at det eksisterende kontraktsforhold skal avvikles.

På den annen side kan organisasjonsforholdene i fylker utvikle seg slik at man senere kan finne det hensiktsmessig at fylkesverket overtar leveransen. Dette får man eventuelt komme tilbake til. Hvorvidt dette vil føre til at konsesjon gis som en midlertidig ordning bes overveiet. Det må herunder tas i betraktning at spillkraftkontraktene tidligst kan sies opp fra Statskraftverkene side til utløp i 1978.»

5. NVE's uttalelse.

Som nevnt fikk A/S Toten Cellulosefabrik ved kongelig resolusjon av 18. juni 1965 og 15. august 1969 tillatelse til å leie inntil 1 600 kW primakraft og inntil 28 000 kW spillkraft fra henholdsvis Gjøvik Elektrisitetsverk og Statskraftverkene. Tillatelsen av 1965 er tidsbegrenset til 1. januar 1974 og tillatelsen av 1969 til 1. januar 1979.

Tillatelsen av 1965 ble gitt med vilkår om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den primakraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: $kWh: 8760 = kW$. Tillatelsen ble videre gitt med vilkår om kraftavståelse til kommuner. Vilkåret ble i samsvar med loven ikke gjort gjeldende for kraftleien fra Gjøvik Elektrisitetsverk.

For tillatelsen av 1969 er vilkår om en årlig avgift fortsatt sløffet i samsvar med praksis når det gjelder leie av spillkraft til dampfremstilling. Likeledes er vilkår om kraftavståelse til kommuner sløffet av samme grunn.

For øvrig er begge tillatelser gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om helt norsk styre.

Den årlige avgift til staten er betalt til og med for året 1973. For 1973 var den kr. 3 080.

I brev av 13. februar 1974 har A/S Toten Cellulosefabrik søkt om fornyet og utvidet konsesjon på leie av inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk. Økningen av kraftbehovet fra 1 600 kW er av selskapet begrunnet med produksjonsøkning ved overgang til helkontinuerlig drift, om- og nybygging av inndampningsanlegg og nytt tørkeanlegg samt at kraftproduksjonen ved egen kraftstasjon er blitt redusert.

Som nevnt er Gjøvik Elektrisitetsverk etter kontrakten av 14. oktober 1970 bare forpliktet til å levere inntil 1 800 kW. Elektrisitetsverket har imidlertid som referert anbefalt at søknaden om å leie inntil 2 500 kW blir innvilget.

Selskapet har likeledes søkt om fornyet til-

latelse til å leie inntil 28 000 kW spillkraft fra statskraftverkene til drift av elektrokjeler. Da tillatelsen av 1969 på leie av spillkraft som nevnt først utløper 1. januar 1979, foreslås at avgjørelsen av denne del av søknaden utstår til konsesjonens utløp.

NVE vil etter dette anbefale at A/S Toten Cellulosefabrik gis tillatelse til å leie inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Gjøvik kommune. Tillatelsen foreslås gitt med samme tidsbegrensning som tillatelsen av 15. august 1969, nemlig til 1. januar 1979.

Konsesjonen foreslås ellers i det vesentligste gitt med de samme vilkår som tidligere, herunder vilkår om helt norsk styre og om en årlig avgift til staten av kr. 1,50 pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$. Vilkår om kraftavståelse til kommuner forutsettes fortsatt sløffet i samsvar med praksis.

Det vises for øvrig til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

Primakraften anvendes til drift av cellulosefabrikken og sulfittlutfabrikken. Økningen av kraftbehovet fra 1 600 kW til 2 500 kW skyldes produksjonsøkning ved overgang fra døgnkontinuerlig til helkontinuerlig drift, om- og nybygging av inndampningsanlegg og nytt tørkeanlegg samt at kraftproduksjonen ved egen kraftstasjon er blitt redusert. Årsproduksjonen er i dag ca. 38 000 tonn cellulose og ca. 27 000 tonn lignosulfonater.

Spillkraften anvendes til drift av selskapets to elektrokjeler på tilsammen 28 000 kW.

Gjøvik Elektrisitetsverk og Statskraftverkene har i brev av henholdsvis 27. mars og 17. juni 1974 anbefalt søknaden.

Da tillatelsen av 1969 på leie av spillkraft først utløper 1. januar 1979 finner departementet i tilslutning til NVE at denne del av søknaden bør utstå til konsesjonens utløp.

Departementet vil etter det anførte i tilslutning til NVE, anbefale at det gis A/S Toten Cellulosefabrik tillatelse til å leie inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Gjøvik, med samme tidsbegrensning som tillatelsen av 15. august 1969, nemlig til 1. januar 1979, og for øvrig på følgende vilkår:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Gjøvik Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1979.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket og dets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Industridepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 — en krone — pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av departementet.

4. Søksmål etter loven om rettshøve mellom grannar av 16. juni 1961.

Bruker selskapet energien til bedrift som ved røyk, giftige gassarter eller på annen måte virker skadelig på omgivelsene, skal Miljøverndepartementet, såfremt det finner grunn til å gripe inn av almene hensyn, anerkjennes som rett saksøker når det gjelder overtredelser av loven om rettshøve mellom grannar.

5. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m. v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (en forutsetter da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 pst. over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell til sammen ikke skal overstige 25 pst. av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Industridepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranser fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan Industridepartementet for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 — femten — pst. av den verdi som varen har.

Departementet går ut fra at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f. eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 5 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det

skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbuds-vilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 5 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til Industridepartementet om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 1,50 pr. kW, beregnet etter formelen: $kWh/8760 = kW$.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 pst. årlig rente.

De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

8. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Industridepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Industridepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 — kroner totusen — pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

I forbindelse med vilkårenes post 4 vises til bestemmelsene om røykskadekonsesjon i lov om rettshøve mellom grannar av 16. juni

1961. Krafttuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 7, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Industridepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m. v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldingsplikt m. v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 — jfr. lovens § 34 første ledd — samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvorefter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 35 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Industridepartementet forbeholder seg for øvrig å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Krafttuttaket er undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Industridepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV tillates A/S Toten Cellulosefabrik å leie inntil 2 500 kW primakraft fra Gjøvik Elektrisitetsverk for tidsrommet fra 1. januar 1974 til 1. januar 1979 til drift av selskapets anlegg i Gjøvik.
2. Ovennevnte tillatelse gis på vilkår som er foreslått i Industridepartementets tilråding av 29. november 1974.